

Evaluering av
Statens bibliotektilsyn
og
Norsk museumsutvikling

Rapport fra et evalueringsutvalg oppnevnt av Kulturdepartementet

Til Kulturdepartementet

I felles brev av 13. januar 2000 bad Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling om at Kulturdepartementet tok initiativ til en evaluering av de to institusjoner.

Etter nærmere drøftinger med institusjonene oppnevnte Kulturdepartementet et felles evalueringsutvalg 28. august 2000.

Evalueringsutvalget legger med dette fram sin rapport.

Oslo, 9. april 2001

Kristian Berg, leder

Rannveig Egerdal Eidet

Jens Thorhauge

Inger Jensen

Gunnar Urtegaard

Terje Haugli Nilsen

Ingvar Engen

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1

Sammendrag med hovedkonklusjon	5
1.1 Innledning	5
1.2 Oppgaveportefølje, organisasjonsstruktur og ressursfordeling, jf. pkt. 1 og 2 i mandatet	5
1.3 Effektivurderinger, jf. pkt. 3 i mandatet	6
1.4 Relevansurderinger, jf. pkt. 4 i mandatet	7
1.5 Institusjonell og ansvarsmessig kontekst, jf. pkt. 5 i mandatet	9
1.6 Samarbeidstiltak mellom arkiv, bibliotek og museer, jf. pkt. 6 i mandatet	9
1.7 Utvalgets hovedkonklusjon	10

Kapittel 2

Evalueringsutvalgets sammensetning, mandat og arbeidsmåte	11
2.1 Utvalgets sammensetning og mandat	11
2.2 Utvalgets arbeid	12
2.3 Utvalgets vurdering av mandatet	13

Kapittel 3

Beskrivelse og analyse av institusjonenes nåværende virksomhet med vekt på oppgaver og funksjoner	15
3.1 Sammenlikning av Statens bibliotektilsyns instruks og Norsk museumsutviklings vedtekter	15
3.2 Nærmere om institusjonenes funksjonelle og faglige oppgavespekter	17
3.3. Oversikt over ressursbruk	19
3.4 Institusjonell og ansvarsmessig kontekst	22
3.5 Pågående samarbeidsaktivitet mellom arkiv, bibliotek og museer	23

Kapittel 4

Utvalgets vurderinger av Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling	25
4.1 Utgangspunkt for vurderingen	25
4.2 Om resultatet av interessentundersøkelsen	26
4.3 Nærmere om institusjonenes rammebetingelser	27
4.4 Nærmere vurdering av det bildet som interessentundersøkelsen tegner av Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling	30
4.5 Oppsummering av vurderingene og skisse av utfordringene som utvalget bygger sine anbefalinger på	34
4.6 Opplisting av utvalgets anbefalinger	37

Fortegnelse over vedlegg

Vedlegg 1 – s. 39

Notat fra Statens bibliotektilsyn i tilknytning til pkt. 1 og 2 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra Kulturdepartementet i brev av 14.8.2000

Vedlegg 2 – s. 48

Notat fra Norsk museumsutvikling i tilknytning til pkt. 1 og 2 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra Kulturdepartementet i brev av 14.8.2000

Vedlegg 3 – s. 65

Notat fra Statens bibliotektilsyn med informasjon og refleksjoner i tilknytning til pkt. 3 og 4 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra evalueringsutvalget i møte 28.11.2000

Vedlegg 4 – s. 74

Notat fra Norsk museumsutvikling med informasjon og refleksjoner i tilknytning til pkt. 3 og 4 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra evalueringsutvalget i møte 28.11.2000

Vedlegg 5 – s. 89

Intervjugaider som Terje Haugli Nilsen benyttet som grunnlag for interessentundersøkelsen, jf. vedlegg 6

Vedlegg 6 – s. 93

Terje Haugli Nilsen: Norsk museumsutvikling (NMU) og Statens bibliotekttjeneste (SB) - brukeres og samarbeidspartneres vurderinger av institusjonene

Vedlegg 7 – s. 116

Pågående samarbeidstiltak mellom arkiv, bibliotek og museer

Vedlegg 8 – s. 141

Vedtekter for Statens bibliotektilsyn

Vedlegg 9 – s. 143

Vedtekter for Norsk museumsutvikling

Vedlegg 10 – s. 144

Forsøk på en funksjonsbestemt oversikt over Statens bibliotektilsyns arbeidsoppgaver og arbeidsmåter

Vedlegg 11 – s. 151

Forsøk på en funksjonsbestemt oversikt over Norsk museumsutviklings arbeidsoppgaver og arbeidsmåter

Kapittel 1

Sammendrag med hovedkonklusjon

1.1 Innledning

Utvalget som ble oppnevnt av Kulturdepartementet for å evaluere Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling, har gjennomført oppdraget ved hjelp av en særskilt interessentundersøkelse, gjennom samtaler med institusjonslederne og på grunnlag av skriftlig materiale som er innhentet fra institusjonene spesielt for formålet.

I henhold til mandatet har utvalget lagt hovedvekten på å vurdere i hvilken grad institusjonene synes å være skikket til en nødvendig tilpasning til forestående utfordringer og muligheter. Slik mandatet omtaler forslaget i St.meld. nr. 22 (1999-2000), den såkalte abm-meldingen, om å etablere et felles statlig samordningsorgan for arkiv, bibliotek og museer, har utvalget forholdt seg til dette som en gitt premiss, men naturlig nok har det også fremkommet synspunkter på forslaget, jf. pkt. 1.4 og 4.5.

1.2 Oppgaveportefølje, organisasjonsstruktur og ressursfordeling, jf. pkt. 1 og 2 i mandatet

En beskrivelse av de to institusjonenes oppgaveportefølje viser flere likhetstrekk, særlig når man analyserer de to regelverkene som ligger til grunn for virksomheten, Statens bibliotektilsyns instruks og Norsk museumsutviklings vedtekter. Begge er faglige rådgivningsorganer for overordnet myndighet, de skal begge forvalte statlige tilskudds- eller prosjektmidler, og de er tillagt samordnings- og utviklingsoppgaver for sine respektive sektorer. Imidlertid er Statens bibliotektilsyn i tillegg pålagt en rekke forvaltningsoppgaver knyttet til å føre tilsyn med bibliotekvirksomheten i kommuner og fylkeskommuner på grunnlag av spesifikke bestemmelser i lov om folkebibliotek. På museumsområdet finnes ingen tilsvarende lovgivning.

Den sistnevnte forskjellen blir enda tydeligere når man analyserer institusjonenes faktiske aktiviteter, idet Norsk museumsutvikling da langt på vei framtrer som et rendyrket samordnings- og utviklingsorgan, mens virksomheten i Statens bibliotektilsyn fordeler seg over et videre funksjonsspekter. Til gjengjeld kan det hevdes at Norsk museumsutviklings virksomhet har en noe større faglig spennvidde.

Dette gjenspeiles også i en iøynefallende ulikhet i organisasjonsstruktur, idet Norsk museumsutvikling har tre fagavdelinger, mens Statens bibliotektilsyn kun har én avdeling som er definert på faglig grunnlag. I Statens bibliotektilsyn legger den ene fagavdelingen beslag på vel en tredjedel av personalressursene, mens de tre fagavdelingene i Norsk museumsutvikling til sammen omfatter nærmere 60 prosent av utførte årsverk. Imidlertid ivaretar fagavdelingene i Norsk museumsutvikling også mer forvaltningspregede oppgaver, samtidig som den administrative stab har visse fagoppgaver, men dette understreker i virkeligheten det faglige aspekt som konstituerende for organisasjonen.

1.3 Effektvurderinger, jf. pkt. 3 i mandatet

I den interessentundersøkelsen som er gjennomført, jf. vedlegg 6 om utvalget av interessenter, høster begge institusjoner en klart uttalt anerkjennelse for sitt arbeid. For Statens bibliotektilsyns vedkommende gjelder dette imidlertid bare deler av virksomheten, først og fremst de rene forvaltningsoppgaver, der institusjonen karakteriseres med uttrykk som ryddig, kompetent og pålitelig. Mange er derimot sterkt kritiske i vurderingen av Statens bibliotektilsyns innsats for å utvikle biblioteksektoren og ønsker seg et mer offensivt og visjonært organ som legger større vekt på strategisk policy og utforming av fellesløsninger for sektoren.

For Norsk museumsutviklings vedkommende er interessentenes vurdering entydig positiv. Det tegnes et bilde av en svært velfungerende institusjon, som har vist evne til å ta tak i de viktigste utfordringene på museumssektoren. Det gis uttrykk for at Norsk museumsutvikling har prioritert sine ressurser riktig, og at utplassering av ansvar og oppgaver til eksterne miljøer og aktiv utnyttelse av sektorens egen kompetanse har ført til at innsatsen har kastet mer av seg enn den ellers ville gjort. Norsk museumsutviklings direktør høster stor anerkjennelse og utpekes av mange som en av årsakene til institusjonens suksess.

Utvalget ser interessentundersøkelsen som et klart uttrykk for at det har vært en påtakelig effekt av Norsk museumsutviklings virksomhet i form av høy opplevd nytteverdi hos brukerne. Det synes klart at Norsk museumsutvikling, som en forholdsvis ny institusjon, har kommet inn og fylt et tidligere udekket behov innenfor en institusjonelt sett sterkt fragmentert sektor, som ikke var for godt vant med hensyn til tilbudet av sentrale utviklings-, samordnings- og kompetansetiltak. Det betyr at museumssektoren har vært svært mottakelig for den type utviklingsorienterte tiltak som Norsk museumsutvikling har lagt vekt på. Utvalget har også gode indikasjoner på at Norsk museumsutvikling arbeider målrettet og effektivt, og at virksomheten holder et relativt høyt kvalitativt nivå. Det er kommet klart til uttrykk en høy bevissthet i ledelsen om betydningen av overordnet strategisk tenkning.

Utvalget har i liten grad hatt mulighet til å bedømme effekten av de to institusjoners virksomhet ut fra objektive kriterier, og det er generelt sett ikke grunnlag for å sette spørsmålstegn ved de faktiske effekter av de ulike aktiviteter som er drevet i Statens bibliotektilsyns regi. Interessentundersøkelsen må likevel tas som et klart uttrykk for at den opplevde nytteverdien sett fra brukersynspunkt ikke kan måle seg med det som er tilfelle for Norsk museumsutviklings vedkommende.

Det er hevdet gjennom interessentundersøkelsen at Statens bibliotektilsyn i mindre grad enn Norsk museumsutvikling har satset på større utviklingsorienterte miljøer, noe som kan ha begrenset tiltakenes overføringsverdi. Imidlertid har utvalget sett nærmere på hvordan Statens bibliotektilsyn har disponert sine prosjektmidler, og dette modifierer i noen grad inntrykket fra interessentundersøkelsen. Utvalget har derimot indikasjoner på at en noe sviktende spredningseffekt kan skyldes at Statens bibliotektilsyn ikke har vært flink nok til å videreformidle erfaringer og resultater, dvs. at det til en viss grad dreier seg om et kommunikasjonsproblem.

Statens bibliotektilsyn har ellers fått positiv tilbakemelding fra både brukere og statlige samarbeidspartnere når det gjelder enkeltstående prosjekter. Dette kan tas som en indikasjon på at gjennomførte enkelttiltak har hatt en positiv effekt. Mangel på helhetlige utviklingsstrategier, herunder strategier for formidling av erfaringer og resultater, indikerer imidlertid at effektene er av mer lokal karakter, og at nytteverdien av prosjektene for sektoren samlet sett er begrenset.

Som en mye eldre organisasjon enn Norsk museumsutvikling har Statens bibliotektilsyn en rekke etablerte forpliktelser og tradisjoner og har ikke på 1990-tallet hatt de samme muligheter til å forme virksomheten fra grunnen av. Med et mandat som dekker et videre funksjonsspekter har ikke institusjonen på samme måte som Norsk museumsutvikling kunnet konsentrere seg om utviklingsoppgavene. Tradisjonelt er Statens bibliotektilsyn først og fremst et lovforvaltningsorgan med en rekke pålagte tilsyns- og forvaltningsoppgaver. Dette gjør at institusjonen i utgangspunktet er vesensforskjellig fra Norsk museumsutvikling hva angår formål og oppgaver. En skal ikke undervurdere den betydning forvaltnings- og tilsynsarbeidet har hatt for å sikre hele befolkningen et bibliotektilbud som tilfredsstillende faglige minstekrav. Den anerkjennelse Statens bibliotektilsyn har høstet for utførelsen av sine forvaltningsfunksjoner, er også en indikasjon på at dette arbeidet i seg selv har virket etter hensikten.

For øvrig er det tegn som tyder på at den manglende respons blant flertallet av interessentene på bibliotekområdet har en viss sammenheng med omfanget og arten av de forventninger som her gjør seg gjeldende. Statens bibliotektilsyn synes å ha hatt en mer krevende sektor å forholde seg til. Blant annet framstår bibliotekene som mer avanserte IKT-brukere enn det som gjennomgående er tilfelle for museene.

1.4 Relevansvurderinger, jf. pkt. 4 i mandatet

Gjennom interessentundersøkelsen er det framkommet et tilnærmet unisont ønske om at Norsk museumsutvikling i hovedsak skal fortsette ferden langs den kurs som er staket opp. Det er bred enighet om at det er behov for et organ som kan stille kritiske spørsmål ved museenes prioriteringer og arbeidsmåter, slik at de kan utvikle seg som samfunnsinstitusjoner. Utvalget tar dette som et klart uttrykk for at den virksomhet som er drevet i Norsk museumsutviklings regi, har hatt høy relevans i forhold til overordnede mål.

Det er først og fremst en sterk konsentrasjon om kompetansecfremmende og museumsfaglige utviklingstiltak som har kjennetegnet denne virksomheten. Utvalget ser det som en viktig utfordring å unngå at det vellykkede utviklingsarbeidet blir skadelidende når Norsk museumsutviklings rolle etter alt å dømme skal fylles av en større institusjon, og etter hvert som det også tilføres nye forvaltningsoppgaver på museumsområdet. Det blir enklere å overvinne denne utfordringen dersom også et eventuelt nytt organ gis en markert utviklingsorientert profil, og utvalget mener at det også på bibliotekområdet foreligger et sterkt behov for et organ som kan ta sterkere tak i utviklingsoppgavene enn det Statens bibliotektilsyn til nå har gjort.

I sistnevnte anbefaling ligger en vurdering av at nye utfordringer og muligheter i informasjonssamfunnet gradvis vil gjøre behovet for tilsyn og kontroll på bibliotekområdet mindre relevant i forhold til det som kan oppnås ved et mer helhetlig og gjennomtenkt utviklingsarbeid. Det er utvalgets vurdering at Statens bibliotektilsyn ikke har lagt stor nok vekt på overordnet strategisk tenkning, og at den omlegging i utviklingsorientert retning som dog har skjedd de siste årene, ikke har blitt gjennomført på en tilstrekkelig kraftfull måte.

Utvalget mener at det hadde vært mulig for Statens bibliotektilsyn innenfor gitte rammebetingelser å ta sterkere initiativ for å få til endringer i utviklingsfremmende og strategisk retning. Det er blant annet indikasjoner på at Statens bibliotektilsyn i mindre grad enn Norsk museumsutvikling har satset offensivt på samråd og dialog med aktørene på sin sektor. Statens bibliotektilsyn har spilt en mer tilbaketrukket rolle og ser i enkelte situasjoner ut til å ha valgt mer defensive løsninger på utfordringer og problemer. Norsk museumsutvikling framstår som en mer åpen og fremtidsrettet institusjon.

Hovedårsaken til de svakheter som er registrert i Statens bibliotektilsyn, er likevel ikke primært å finne i institusjonen selv men i det mandat og de rammebetingelser institusjonen arbeider innenfor. Det er utvalgets vurdering at Statens bibliotektilsyn ikke lenger har et hensiktsmessig og oppdatert mandat for sin virksomhet. Mye tyder på at nytteverdien av særlig tilsynsarbeidet i dets nåværende omfang kan være begrenset.

Det bør f.eks. vurderes nærmere om det fortsatt er hensiktsmessig med et lovfestet krav om at alle kommuner i utgangspunktet skal ha en fagutdannet biblioteksjef. Det er m.a.o. grunn til å sette et spørsmålstegn ved selve grunnlaget for en del av de tilsyns- og øvrige forvaltningsoppgaver som Statens bibliotektilsyn her er pålagt. Nye utfordringer og muligheter forsterker behovet for en mer kraftfull omlegging i utviklingsorientert retning. En nødvendig mandatendring bør følges opp med gradvis tilpasning av kompetanse og arbeidsformer.

I en nødvendig omlegging av arbeidet på bibliotekfeltet bør man bl.a. kunne trekke på Norsk museumsutviklings erfaringer fra utviklingsarbeidet på museumssektoren. Den mandatendring utvalget ser for seg, innebærer en tilnærming til Norsk museumsutvikling både funksjonelt og oppgavemessig. Dermed legges det også et grunnlag for mer erfaringsutveksling og samarbeid mellom bibliotek og museer og i forlengelsen av dette også innenfor hele abm-sektoren. Det er enighet i utvalget om behovet for slikt samarbeid, og at dette ikke står i motsetning til behovet for strukturtilpasninger og mer helhetlige løsninger på bibliotekområdet.

I spørsmålet om abm-samarbeidet bør føres så langt at det også etableres et felles statlig samordningsorgan på abm-feltet, slik som foreslått i abm-meldingen, er det noe ulike vurderinger i utvalget. To av medlemmene (Thorhaug og Egerdal Eidet) vil ikke anbefale en slik løsning og mener at det optimale for biblioteksektoren vil være å slå sammen Statens bibliotektilsyn med Riksbibliotek tjenesten, slik at man får et felles

statlig samordningsorgan på bibliotekområdet. I kjølvannet av dette kreves også en nærmere samordning av bibliotekpolitikken på departementsnivå.

Utvalget er likevel samstemt i oppfatningen av at den nærmere innretning og organisering av et eventuelt abm-organ vil være avgjørende for hvor vellykket dette i tilfelle vil kunne bli.

1.5 Institusjonell og ansvarsmessig kontekst, jf. pkt. 5 i mandatet

Det er utvalgets oppfatning at en del av den kritikken mot Statens bibliotektilsyn som har kommet til uttrykk i interessentundersøkelsen, må ses i sammenheng med den grunnleggende institusjonelle oppsplittingen av de sentraladministrative samordnings- og utviklingsfunksjoner på biblioteksektoren. Statens bibliotektilsyns arbeidsfelt er begrenset til folkebiblioteksektoren, mens fag- og forskningsbibliotekene har sitt eget organ i Riksbibliotektilsynet, som dessuten sorterer under et annet fagdepartement. Utvalget ser ikke bort fra at Statens bibliotektilsyn til en viss grad kan ha blitt ufortjent skyteskive for en del av den frustrasjon som gjør seg gjeldende i det norske bibliotekmiljøet.

Utvalget har merket seg at Stortingets familie-, kultur- og administrasjonskomite i sin innstilling om abm-meldingen var særlig opptatt av behovet for en forenkling og effektivisering av organisasjonsstrukturen på nasjonalt plan i biblioteksektoren. Utvalget vil understreke betydningen av å se hele biblioteksektoren i sammenheng og legger til grunn at en utvikling av Statens bibliotektilsyn i retning av mindre tilsyn og mer utvikling trolig vil gjøre det enklere å få til en mer integrert samordning av det faglige utviklingsarbeidet på bibliotekfeltet og dermed påskynde en utvikling i retning av et såkalt sømløst bibliotektilbud, dvs. et tilbud som gjør at enhver bibliotekbruker skal kunne henvende seg til et hvilket som helst bibliotek uavhengig av type og størrelse for å få den tjeneste og den sørvis vedkommende måtte ønske.

Utvalget har ikke avdekket de samme koordineringsproblemer på museumssektoren, selv om det også her ligger visse begrensninger i samordningsorganets muligheter til å operere i forhold til en samlet museumssektor og når det gjelder oppgaver som direkte berører kulturminnevernmyndighetenes ansvar. Selv om dette byr på enkelte utfordringer, er det utvalgets oppfatning at disse kan håndteres innenfor rammen av de nåværende organisatoriske og departementale ansvarsforhold. Dette har sammenheng med at det ikke er noe annet organ som kan gjøre Norsk museumsutvikling rangen stridig som det sentrale faglige samordnings- og utviklingsorgan på museumsområdet.

1.6 Samarbeidstiltak mellom arkiv, bibliotek og museer, jf. pkt. 6 i mandatet

Uten å ha forsøkt å etablere noen systematisk oversikt har utvalget registrert en variert og sterkt økende samarbeidsaktivitet over mesteparten av landet mellom arkiv, bibliotek og museer, eventuelt mellom to og to av de nevnte sektorer, jf. vedlegg 7. Et sentralt motsvar til den mangslungne regionale og lokale samarbeidsaktiviteten som er registrert, vil bl.a. kunne tjene til å systematisere og samordne den virksomhet som

foregår, og dermed bidra til optimal erfaringsutveksling og en mer samlet identifisering av de tiltak som i særlig grad synes å ha livets rett. En sentralt koordinert satsing på abm-rettede samarbeidstiltak kan i seg selv virke utviklingsdrivende også innenfor hver enkelt sektor.

1.7 Utvalgets hovedkonklusjon

Det anbefales at Statens bibliotektilsyns mandat redefineres med utgangspunkt i en kritisk gjennomgang av nåværende oppgaveportefølje, og at det legges vesentlig sterkere kraft i arbeidet med å dekke behovet for sentralt initierte utviklingstiltak på bibliotekområdet.

Det bør gjennomføres et faglig utredningsarbeid som utgangspunkt for utforming av en overordnet strategi for et nytt sentralorgans arbeid med bibliotekspørsmål. Det trengs et sentralorgan som har mulighet til å bruke en større del av sine ressurser og arbeide mer helhjertet og kraftfullt for å utvikle og gjennomføre helhetlige, strategiske tiltak for et samlet bibliotekvesen. En mandatendring i denne retning bør følges opp med gradvis tilpasning av kompetanse og arbeidsformer.

På museumsområdet må det legges til rette for å videreføre det utviklingsarbeid som Norsk museumsutvikling har drevet. Det blir særlig viktig å påse at utviklingsoppgavene ikke blir skadelidende dersom Norsk museumsutviklings rolle skal fylles av en større institusjon, og det etter hvert blir tilført mer omfattende forvaltningsoppgaver slik som forutsatt i abm-meldingen.

Det må vurderes nøye hvordan den vellykkede tilnærming til oppgavene som Norsk museumsutvikling kan vise til, kan anvendes også på bibliotekfeltet, og for så vidt for hele abm-området.

Kapittel 2

Evalueringsutvalgets sammensetning, mandat og arbeidsmåte

2.1 Utvalgets sammensetning og mandat

Et utvalg til å evaluere Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling ble oppnevnt av Kulturdepartementet i slutten av august 2000. Utvalget har hatt følgende sammensetning:

Direktør Kristian Berg, Historiska museet i Stockholm, *leder*
Rådmann Rannveig Egerdal Eidet, Sørums kommun
Museumsdirektør Inger Jensen, Akershus fylkesmuseum, nå Oslo Bymuseum
Direktør Jens Thorhaug, Biblioteksstyrelsen i Danmark
Fylkesarkivar Gunnar Urtegaard, Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane

Konsulent Terje Haugli Nilsen, *Haugli Nilsen - evaluering og rådgivning*, har vært engasjert for å bistå utvalget med datainnsamling og analyse. Seniorrådgiver Ingvar Engen i Kulturdepartementet har vært hovedsekretær, men noe sekretærarbeid er også utført av Terje Haugli Nilsen.

Utvalget ble gitt følgende mandat:

På anmodning fra Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling i felles brev til Kulturdepartementet av 13. januar 2000 har departementet bestemt at det skal gjennomføres en evaluering av organisasjon og virksomhet i de to organer. Evalueringen er begrunnet i behovet for en best mulig tilpasning til forestående utfordringer og muligheter. Evalueringen må også ses i sammenheng med forslaget i St.meld. nr. 22 (1999-2000) om å igangsette en utredningsprosess med sikte på å etablere et nytt, statlig samordningsorgan for arkiv, bibliotek og museer, men den skal legges slik an at den ikke er avhengig av dette forslaget gjennomføring.

- 1. Det skal gis en fyllestgjørende oversikt over og analyse av nåværende organisasjonsstruktur og oppgaveportefølje, med vekt på forskjeller og likheter organene imellom.*
- 2. Det skal gis en best mulig oversikt over hvordan den totale ressursinnsatsen fordeler seg på de ulike oppgaver.*
- 3. Det skal utfra relevante kriterier foretas en vurdering av hvilken effekt de ulike deler av virksomheten har i forhold til formulerte og/eller underforståtte mål, basert både på kvalitet i utførelsen av oppgavene og på egenskaper ved de strukturer som søkes påvirket (mottakelighet).*
- 4. Det skal dernest foretas en vurdering av hvilken relevans de ulike aktiviteter antas å ha i forhold til overordnede mål, dvs. i hvilken grad arbeidsmåter, oppgaver og mål bør endres eller vektlegges annerledes enn i dag, både med utgangspunkt i effekten av nåværende virksomhet, jf. pkt. 3, og med nye utfordringer og muligheter for øye. Det*

må i denne sammenheng ses hen til hvilke tilsvarende eller lignende oppgaver som ivaretas av andre samfunnsaktører.

5. *Med utgangspunkt i eksisterende organisatoriske og funksjonelle rammer skal det ved evalueringen av Statens bibliotektilsyn foretas en samlet vurdering av relasjonene til andre deler av biblioteksektoren enn den som er Statens bibliotektilsyns primære målgruppe. Tilsvarende skal evalueringen av Norsk museumsutvikling omfatte en vurdering av relasjonene til ulike deler av museumssektoren og til kulturminnesektoren.*
6. *Evalueringen bør gi en kortfattet oversikt over og en sammenfattende vurdering av hva som i dag foregår av samarbeids- og samordningsvirksomhet på ulike nivåer mellom arkiv-, bibliotek- og museumssektoren.*

2.2 Utvalgets arbeid

Utvalget kom først i arbeid i slutten av november 2000 og har i alt hatt fire møter. Som forberedelse til utvalgsarbeidet ble det fra Kulturdepartementet innhentet informasjon fra Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling i tilknytning til pkt. 1 og 2 i mandatet, jf. **vedlegg 1 og 2**. Institusjonene fant det i utgangspunktet vanskelig å gi konkret informasjon om den interne ressursfordelingen. Etter ny anmodning fra utvalget har de likevel sammenstilt relevant tallmateriale for formålet. Utvalget har ellers hatt tilgang til en rekke publikasjoner og dokumenter fra de to institusjonene fra de siste år, herunder virksomhetsplaner, budsjettsøknader og andre strategiske dokumenter.

På det første utvalgsmøtet 28. november 2000 var også ledelsen ved de to institusjoner til stede under deler av drøftingene og gav en muntlig presentasjon av sine respektive virksomheter, etterfulgt av en nærmere dialog med utvalget. I denne sammenheng bestemte utvalget å be om følgende skriftlige tilleggsbidrag fra hver av institusjonene:

- en kortfattet beskrivelse av hvordan virksomheten har sett ut og har endret seg i løpet av de seneste fem - ti år, bl.a. for å vurdere hvordan de ytre forutsetninger har utviklet seg,
- en beskrivelse av hvordan institusjonenes omverden ser ut i dag, dvs. viktige faktorer som man selv ikke har kontroll over, men som har stor betydning for virksomheten,
- en bedømmelse av hva som har vært de aller viktigste resultater, det aller viktigste man har oppnådd, basert på en overordnet, subjektiv egenbedømmelse,
- en beskrivelse av hvordan man tenker mht. målgrupper generelt, eventuelt også mer bestemte tanker om spesielle målgrupper for særlig viktige satsninger.

Institusjonene fulgte opp anmodningen fra utvalget i egne notater som alle forelå i løpet av desember 2000. Notatene fra henholdsvis Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling er her tatt inn som **vedlegg 3 og 4**.

På første utvalgsmøte ble det bestemt å gi Terje Haugli Nilsen i oppdrag å innhente vurderinger fra et utvalg av de to institusjonenes målgrupper og samarbeidspartnere. De notater som institusjonene utarbeidet på anmodning fra utvalget, ble benyttet som grunnlag for utarbeidelse av opplegget for datainnsamlingen. Haugli Nilsen utarbeidet intervjugaidere som ble sendt respondentene som grunnlag for senere telefonsamtaler. Intervjugaidene er her tatt inn som **vedlegg 5**. I en egen rapport fra Haugli Nilsen er det ellers gjort nærmere rede for utvalgsmetode og andre sider ved datainnsamlingen samt resultatene av undersøkelsen, jf. **vedlegg 6**. Institusjonslederne fikk en muntlig presentasjon av undersøkelsen på et utvalgsmøte i slutten av februar 2001, og fikk anledning til å kommentere resultatene, etterfulgt av en nærmere dialog med utvalget.

I tilknytning til pkt. 6 i mandatet er det innhentet opplysninger fra Statens bibliotektilsyn, Norsk museumsutvikling, Riksarkivaren og Landslaget for lokal- og privatarkiv om pågående samarbeidstiltak av det ene eller andre slaget mellom arkiv, bibliotek og museer, eventuelt mellom to av sektorene. Dette er supplert med informasjon som kom fram gjennom Haugli Nilsens undersøkelse og opplysninger som enkelte av utvalgsmedlemmene selv sitter inne med. En samlet liste over det innkomne materialet er her tatt inn som **vedlegg 7**.

2.3 Utvalgets vurdering av mandatet

Utvalget har oppfattet pkt. 3 og 4 som kjernepunktene i mandatet og har valgt å konsentrere seg om å foreta overordnede vurderinger langs disse dimensjoner, dvs. en kvalitativ vurdering av effekten av de to institusjoners virksomhet i forhold til identifiserbare mål, og en nærmere vurdering av hvilken relevans nåværende arbeidsmåter, oppgaver og mål kan sies å ha i forhold til påviste effekter og de nye utfordringer og muligheter som ligger i tiden.

Utvalget har ikke foretatt noen nærmere vurdering av indre organisatoriske forhold, men har konsentrert seg om hvordan institusjonene synes å fungere utad. Slik mandatet er utformet, har utvalget heller ikke funnet det nødvendig å vurdere institusjonenes forhold til overordnet departement.

Mandatets pkt. 5 har utvalget først og fremst betraktet som en understrekning av særskilte forhold som man må ha et særlig blikk for i de samlede vurderinger som skal foretas. Punktene 1 og 2 har utvalget sett på som en del av det faktagrunnlaget som det er nødvendig å kjenne til for å gi en relevant bedømmelse av institusjonenes virksomhet, men det er i presentasjonen søkt anlagt en analytisk tilnærming, bl.a. for å etterkomme mandatets krav om å legge vekt på både forskjeller og likheter institusjonene imellom.

Mandatets pkt. 6 peker framover mot den utvikling som er skissert i St.meld. nr. 22 (1999-2000), abm-meldingen, der det er lagt opp til at både Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling skal inngå i et nytt statlig samordningsorgan som forutsettes å dekke så vel arkiv- som bibliotek- og museumssektoren. Utvalget er ikke bedt om å vurdere hensiktsmessigheten av et slikt organ, men naturlig nok er det likevel

fremkommet synspunkter på forslaget, jf. pkt. 1.4 og 4.5. Uavhengig av dette har utvalget i tråd med de innledende føringer i mandatet forholdt seg til muligheten av en slik etablering som en sannsynlig realitet. Det er også i samsvar med mandatets forutsetning at de anbefalinger utvalget har tillatt seg å formulere, i sin essens vil kunne følges enten en slik abm-etablering blir realisert eller ikke.

Kapittel 3

Beskrivelse og analyse av institusjonenes nåværende virksomhet med vekt på oppgaver og funksjoner

3.1 Sammenlikning av Statens bibliotektilsyns instruks og Norsk museumsutviklings vedtekter

Kulturdepartementet har fastsatt instruks for Statens bibliotektilsyn og vedtekter for Norsk museumsutvikling. Disse regelverkene er her tatt inn som henholdsvis **vedlegg 8 og 9**. Siden mandatet legger vekt på å få fram forskjeller og likheter institusjonene imellom, har utvalget funnet det naturlig å ta utgangspunkt i en sammenliknende analyse av disse parallelle regelsettene.

Mens Norsk museumsutvikling i vedtektene betegnes som *et rådgivende organ for offentlige myndigheter*, benevner instruksen Statens bibliotektilsyn *et faglig direktorat*. I en egen paragraf slås det dog fast at Statens bibliotektilsyn skal være et rådgivende organ for sentrale myndigheter i spørsmål som gjelder skolebibliotek. Det siste er en mer spesifikk og begrenset rådgivningsfunksjon, samtidig som målgruppen her er begrenset til *sentrale* myndigheter. Imidlertid er det i § 2 presisert at Statens bibliotektilsyns virksomhet for øvrig retter seg mot *myndigheter på ulike forvaltningsnivåer*.

Selv om rådgivning for myndighetene uansett er en sentral oppgave også for Statens bibliotektilsyn, framgår det klart i § 2 at Statens bibliotektilsyn i tillegg er noe mer, og her er vi ved med en gang ved det som kanskje er den viktigste forskjellen mellom Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling: Mens Norsk museumsutviklings rolle er begrenset til en ren *rådgivningsfunksjon*, tilkjennegis det at Statens bibliotektilsyn har en klar *tilsynsfunksjon*. Dette har igjen sammenheng med at Norsk museumsutvikling arbeider på et område som ikke er lovregulert, mens Statens bibliotektilsyn har basis i en egen lov, en lov som også pålegger alle tre forvaltningsnivåer nærmere spesifiserte oppgaver på bibliotekområdet. Det å påse at kommunale og fylkeskommunale myndigheter ivaretar sine lovpålagte oppgaver, en typisk *statlig tilsynsfunksjon*, må antakelig sies å være hovedfunksjonen til Statens bibliotektilsyn. I tillegg er Statens bibliotektilsyn i loven tildelt visse operative funksjoner.¹

Det er likevel grunn til å merke seg at kravene i folkebibliotekloven de siste år har blitt noe modifisert, og den overordnede målsetting om å fornye offentlig forvaltning og redusere den statlige detaljregulering av kommunesektoren m.m. kan føre til ytterligere modifikasjoner. Også i abm-meldingen er det antydning av justeringer i folkebibliotekloven.² I meldingen avviser departementet dessuten det ofte gjentatte

¹ Dette kommer til uttrykk gjennom bestemmelsen i § 13, der det heter at "Statens oppgaver etter denne lov ivaretas av Statens bibliotektilsyn på vegne av departementet."

² Gjelder en oppmykning av det absolutte gratisprinsippet (§ 1) og en endring av bestemmelsene om fylkesbibliotek, slik at fylkeskommunene skal kunne stå friere til selv å bestemme hvordan de vil

kravet fra museumshold om en egen museumslov, eventuelt en samlet lovregulering av abm-feltet gjennom sammenslåing av gjeldende arkiv- og biblioteklovgivning der også nye bestemmelser om museer i så fall kunne vært innarbeidet. I stedet foreslås en viss regulering av museumssektoren ved at staten gjennom et eget regelverk stiller bestemte krav til de museer som mottar statstilskudd, jf. abm-meldingen kap. 8.4.5.³

Utover dette er det verdt å merke seg at det på papiret er et klart og tydelig samsvar mellom Statens bibliotektilsyns og Norsk museumsutviklings oppgaveportefølje. Følgende oppgaver avspeiles i stort sett parallelle bestemmelser:

1. Funksjonen som *faglig rådgivningsorgan for overordnet departementet* er kombinert med en plikt til å gå til departementet med saker av særlig betydning, jf. Statens bibliotektilsyn - § 9 og Norsk museumsutvikling - § 3.
2. Funksjonen å *forvalte statlige tilskuddsmidler* går også igjen, men noe ulike formuleringer kan muligens indikere visse reelle forskjeller. For Statens bibliotektilsyn dreier det seg om å forvalte "særskilte statstilskudd til bibliotekformål bevilget over statsbudsjettet", for Norsk museumsutvikling kan formuleringen synes å indikere en mer aktiv rolle, siden det er tale om "i egen regi" å gjennomføre "prosjekter finansiert av statlige prosjektmidler som blir forvaltet av Norsk museumsutvikling". Dessuten er det for Norsk museumsutvikling angitt som en særskilt oppgave å ivareta forvaltningsoppgaver som delegeres fra Kulturdepartementet, og i praksis har dette til nå først og fremst dreid seg om fordeling av økonomiske tilskudd som tidligere ble fordelt av departementet direkte, jf. Norsk museumsutvikling - § 2 sjette ledd. jf. ellers Statens bibliotektilsyn - § 4 og Norsk museumsutvikling - § 2 sjuende ledd.
3. Funksjonen å bidra til en best mulig *samordning av de samlede nasjonale ressurser* på henholdsvis bibliotek- og museumsfeltet skal ivaretas henholdsvis i samarbeid med "andre offentlige bibliotekinstanser" og i samarbeid med "museer, offentlige myndigheter og kulturvernorganisasjoner", jf. Statens bibliotektilsyn - § 6 og Norsk museumsutvikling - § 2 andre ledd.

organisere de oppgaver loven legger til fylkesbiblioteket, først og fremst det som har å gjøre med fjernlån, lånesamarbeid og veiledningstjenester. Jf. abm-meldingen kap. 8.4.3.

³ I Innst. S. nr. 46 (2000-2001) er det imidlertid følgende merknad fra arbeiderpartifraksjonen i spørsmålet om en museumslov. "Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser også til den store fragmenteringen som i dag preger museumssektoren og ber departementet om å vurdere hvorvidt en egen museumslov kan være et hensiktsmessig virkemiddel for å styre denne sektoren i større grad en tilfellet har vært til nå."

En egen merknad fra Sosialistisk Venstrepartis medlem har følgende ordlyd: "Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til drøfting rundt en museumslov. Dette medlem mener at argumentene for en museumslov er sterke. Både arkiv- og biblioteksektoren har en egen lovgivning. Dette medlem viser til at erfaringene med en egen museumslov i Danmark er gode, og ber derfor Regjeringa komme tilbake med et forslag om en museumslov. Dette medlem fremmer følgende forslag: "Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en museumslov." *Innstillingen s. 13-14.*

4. Funksjonen å utvikle og styrke henholdsvis bibliotekenes og museenes virksomhet er også felles, for Norsk museumsutviklings vedkommende spesifikt uttrykt ved at styrkingen gjelder "det museumsfaglige fundamentet" og utviklingen "den faglige kompetansen"; dessuten nevnes i tillegg for museenes vedkommende "å heve standarden". Virkemidlene er for Statens bibliotektilsyn angitt å være "veiledning, utviklingstiltak og forsøksprosjekt", mens Norsk museumsutvikling skal "initiere og koordinere kurs og etterutdanning", jf. Statens bibliotektilsyn - § 3 og Norsk museumsutvikling - § 2 fjerde ledd.
5. Funksjonen å medvirke til at henholdsvis "den norske folkebibliotekvirksomheten" og "norske museer" *deltar i internasjonalt utviklingsarbeid* skal for Statens bibliotektilsyns vedkommende skje gjennom "kontakt og samarbeid med nordiske og internasjonale bibliotek" og for Norsk museumsutviklings vedkommende gjennom "nordiske og internasjonale organisasjoner og institusjoner", jf. Statens bibliotektilsyn - § 7 og Norsk museumsutvikling - § 2 femte ledd.
6. *Informasjonsfunksjonen* er også felles, men formulert noe ulikt, idet det for Statens bibliotektilsyn bare synes å være tale om en enveiskommunikasjon, å arbeide for å spre kunnskap *om* folkebibliotekenes virksomhet, mens Norsk museumsutvikling etter sigende skal være et informasjonssenter både *om og for* museene, jf. Statens bibliotektilsyn - § 5 og Norsk museumsutvikling - § 2 fjerde ledd.

I et eget ledd er det for Norsk museumsutvikling fastsatt som en oppgave å fremme utvikling og samarbeid ved norske museer, men dette er egentlig bare en annen måte å si noe av det samme på som følger av punktene 3 og 4 ovenfor. Derimot er det i fortsettelsen understreket at Norsk museumsutvikling skal arbeide i forhold til alle sider ved museumsvirksomheten, og disse er identifisert ved stikkordene forskning, innsamling, bevaring og formidling. Dette kan nok ses som en refleks av at museumsvirksomheten har en mer differensiert karakter enn tradisjonell bibliotekvirksomhet, der det rene formidlingsaspektet er mer dominerende, i hvert fall for folkebibliotekene. Til gjengjeld utgjør denne institusjonstypen bare en del av et mer helhetlig biblioteksystem. De typisk nasjonale bibliotekfunksjoner ivaretas i stedet av Nasjonalbiblioteket, som Statens bibliotektilsyn ikke har noe ansvar for.

3.2 Nærmere om institusjonenes funksjonelle og faglige oppgavespekter

Forskjellen mellom de to institusjonene kommer tydeligere til syne når man analyserer den faktiske virksomheten, enn det inntrykket man kan få ved å se på de to regelverkene som ligger til grunn.

På grunnlag av informasjon som Kulturdepartementet innhentet fra Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling som forberedelse til utvalgsarbeidet, er det nedenfor gjort forsøk på å beskrive institusjonenes arbeidsoppgaver og arbeidsmåter med utgangspunkt i elleve kategorier som i hovedsak er funksjonelt definert. Kategoriene er ikke nødvendigvis gjensidig utelukkende. På samme grunnlag har vi nedenfor søkt å gi et bilde av institusjonenes faglige oppgavespekter gjennom en

opplisting av tematiske arbeidsområder. Siden institusjonene har ulikt fagområde, er det naturlig at beskrivelsen av den faglige virksomheten også tar utgangspunkt i separate temalister. Når det gjelder funksjoner, er det derimot naturlig å ta utgangspunkt i en felles kategorisering. Begge utgangspunktene gir grunnlag for å sammenlikne institusjonene. Temalistene som i utgangspunktet er forskjellige, kan likevel gi antydninger om faglige berøringspunkter, mens den felles funksjonslisten kan si noe om ulik vektfordeling av virksomheten når det gjelder virkemidler og arbeidsmåter.

Følgende elleve kategorier er lagt til grunn ved beskrivelse av institusjonenes funksjonelle oppgavespekter:

1. Direkte rådgivningsfunksjoner m.m. for overordnet departementet og andre sentrale myndigheter
2. Utøvelse av forvaltningsmyndighet (myndighet til å gi forskrifter eller fatte enkeltvedtak)
3. Tilsyns- og kontrollvirksomhet
4. Ansvar for drift av operative tjenester i statlig regi (direkte eller indirekte)
5. Tilskuddsforvaltning
6. Lov- og regelverksarbeid (utforming, fortolkning, vurdering av og informasjon om relevante lover, forskrifter, reglementer, veiledende retningslinjer osv.)
7. Samordnings- og utviklingsarbeid, gjennom veiledning, utdanning, forsøksvirksomhet, kurs osv.
8. Forskning og statistikk om sektoren
9. Samfunnskontakt og informasjon
10. Samordningsoppgaver utover egen sektor
11. Internasjonale kontakter

Opplistingen av faglige oppgaver tar utgangspunkt i formuleringer som institusjonene selv har brukt i de dokumenter som er innhentet som grunnlagsmateriale for evalueringsutvalget, jf. særlig vedlegg 1 og 2, men også vedlegg 3 og 4.

Når det gjelder faglig oppgavespekter kan følgende liste tjene til å utdype Statens bibliotektilsyns virksomhet:

Lesefremmende tiltak

IT-utvikling

Tiltak for brukergrupper med behov for spesielle tilrettelegging

Koordinering og utvikling av det nasjonale biblioteksystemet

Følgende faglige oppgavespekter kan identifiseres når det gjelder Norsk museumsutvikling:

1. Forskning og dokumentasjon ved museene

2. Vedlikehold og utvikling av felles standarder for dokumentasjon og databaser for gjenstander og fotografier
3. Utvikling og styrking av fotobeveringsarbeidet
4. Styrking av museenes formidlingskompetanse
5. Styrking av arbeidet med flerkulturelle tiltak ved museene
6. Spredning av naturhistoriske museumstilbud og bedre integrering av naturvitenskap og kulturhistorie i museene
7. Bedring av museumstilbudet for funksjonshemmede
8. Heving av standarden på museenes gjenstandsoppbevaring
9. Utbygging av konserveringstjenester
10. Bedre sikring av museenes samlinger
11. Styrke bevaring og dokumentasjon innenfor bygningsvern, tekniske og industrielle kulturminner, fartøyvern og kystkultur

I **vedlegg 10 og 11** er det gjort forsøk på å gruppere de fleste av institusjonenes oppgaver og arbeidsmåter under de elleve funksjonskategoriene ovenfor. Det framkommer der et klart bilde av at virksomheten i Statens bibliotektilsyn spenner over et bredere funksjonsspekter enn det som er tilfelle for Norsk museumsutvikling.

På den annen side kan det tyde på at Norsk museumsutvikling har en større faglig bredde i sin virksomhet, selv om forskjellen nok ikke er så stor som de to listene ovenfor kan indikere. Den noe større differensieringen i faglig virksomhet for Norsk museumsutviklings vedkommende reflekteres i en iøynefallende *forskjell i organisasjonsstrukturen* de to institusjonene imellom, idet Statens bibliotektilsyn bare har én fagavdeling, mens Norsk museumsutvikling har tre fagavdelinger.

3.3 Oversikt over ressursbruk

Mandatets pkt. 2 ber om en best mulig oversikt over hvordan den totale ressursinnsatsen fordeler seg på ulike oppgaver. Ressursinnsats kan måles i bruk av arbeidstid eller i påløpte kostnader utenom lønnsutgifter.

For *Statens bibliotektilsyn* vil det bildet som gis, bli noe forskjellig avhengig av om ressursfordelingen tar utgangspunkt i årsverk eller i påløpte kostnader for øvrig. En del av de oppgavene som Statens bibliotektilsyn utfører, som for eksempel informasjons- og kursvirksomhet, medfører nemlig *kjøp av eksterne tjenester*, herunder trykking av publikasjoner, avtaler med kurstilbydere o.a. Det samme gjelder oppgaver som krever spesialkunnskap som ikke finnes i institusjonen, og som dermed må kjøpes i form av konsulenttenester. Mye av *aktiviteten i institusjonen* knytter seg derimot til saksbehandling, tilskuddsforvaltning, kontakt med eksterne samarbeidspartnere osv., men reflekteres i liten grad i de utgifter som ikke gjelder lønn.

Tabell 3.1 Fordeling av personalressursene i Statens bibliotektilsyn etter innsatsområder:

	Antall årsverk	I prosent
Fagavdeling	6,6	36,1
Regnskap og økonomifunksjoner	1,5	8,2
Administrasjon	4,4	24,0
Bok og bibliotek, publikasjoner, informasjon	2,0	10,9
Utvalg for barne- og ungdomslitteratur, premiering	0,8	4,4
Biblioteknett Norge	1,0	5,5
Ledelse	2,0	10,9
SUM	18,3	100,0

Oppstillingen viser ressursfordelingen slik den er når alle stillinger er besatt. I år 2000 var det flere ubesatte stillinger i lange perioder og et par langvarige sykefravær som ikke ble dekket med vikarer.

”Administrasjon” omfatter forværelse, sentralbord, postekspedisjon, arkiv, bibliotek, personalforvaltning, internt datanett og brukerstøtte, administrasjonsoppgaver knyttet til lokaler, inventar, møter, kurs m.m. ”Ledelse” inkluderer plan- og budsjettarbeid, internasjonalt samarbeid, kontakt med faste tilskuddsmottakere, kontakt med departementet og alle oppgaver som direktør og assisterende direktør er engasjert i.

Ifølge Statens bibliotektilsyn fordeler ressursene i Fagavdelingen seg med 50 % på forvaltning og 50 % på utvikling.

Forvaltningsoppgaver omfatter da informasjon og veiledning i forhold til bibliotekloven med forskrifter og retningslinjer, dessuten personvern og opphavsrett, videre informasjon om vedtak og saker i Stortinget, kulturfondbøker, informasjon og fordeling av boksett, videre utredningsarbeid, oppfølging av § 5 i bibliotekloven, veiledning, behandling av dispensasjonssøknader, kurs, statistikk, gjennomgang av spørsmål, skriftlige veiledninger, rundskriv, administrere innsamlingen, veilede og svare på spørsmål, purre, definere tabeller til trykte utgaver og nettverkspresentasjon.

Utviklingsoppgavene omfatter forskning og utvikling (FoU), å definere utviklingsområder, lage rundskriv til folkebibliotek og fylkesbibliotek, søknadsskjema.

Behandle søknader (45-50 stk. de siste år), lage innstillinger, kontaktmøter med enkelte prosjekt, videre prosjekter initiert av Statens bibliotektilsyn, dernest lisensavtaler, Skjermkontakt med lokalhistorien, planlegging av nye prosjekt (3 prosjekt planlegges i samarbeid med institusjoner utover folkebiblioteksektoren), tiltak som gjelder formidling til barn og unge (BUBA), den kulturelle skolesekken

Tabell 3.2 Fordeling av økonomiske ressurser (eks. faste lønnsutgifter og vikarer for faste stillinger) på en del innsatsområder:

Budsjett 2001 i kroner	9 966 000	100,0
Kurs og seminarer	717 000	7,2
Møter og konferanser arrangert av SB	402 000	4,0
Personalets reiser og deltakelse i møter	475 000	4,8
Lokalleie m.m.	2 053 000	20,6
Porto, kontorutgifter, utstyr, materiell og inventar	1 160 000	11,6

Kjøp av datautstyr: utstyr og konsulentbistand	643 000	6,5
Andre konsulent- og vikartjenester	1 383 000	13,9
Bok og bibliotek	989 000	9,9
Andre publikasjoner, inkl. statistikk	605 000	6,1
Barne- og ungdomslitteraturutvalget	715 000	7,2
Biblioteknett Norge	700 000	7,0

Fordelingen i tabellen er ikke helt nøyaktig, bl.a. er reiser for Bok og biblioteks redaktør inkludert i personalets reiser, og kontorutgifter, inventar og utstyr m.m. kan ikke fordeles på de forskjellige innsatsområder.

For *Norsk museumsutviklings* vedkommende rapporteres det at driftsbudsjettet ikke er splittet opp på avdelinger eller funksjoner, og at det derfor ikke er mulig å stille opp noen relevant fordeling av driftsutgiftene på de forskjellige deler av virksomheten. Det anføres også at prosjektmidlene kan fordeles forskjellig mellom ulike virksomhetsområder fra år til år, og at man derfor måtte foreta en beregning over flere år for å danne seg et noenlunde korrekt bilde.

Den oversikt som er enklest å framskaffe, og som gir relevant informasjon, er ifølge Norsk museumsutvikling en oppstilling av hvordan personalressursene fordeler seg. Den oppstilling som er mottatt, gjelder i hovedsak fordelingen mellom de tre fagavdelingene og administrasjonsavdelingen, men funksjonene ledelse og informasjon/publisering er trukket ut som egne størrelser. Oversikten omfatter både faste stillinger, vikarer og engasjementer. Men tallene er ikke justert for sykefravær og permisjoner, og dette er bare delvis erstattet med vikarhjelp.

Tabell 3.3 Fordeling av personalressursene i Norsk museumsutvikling etter innsatsområder

	Antall årsverk	I prosent
Administrasjon og økonomi 4	4,1	27,9
Dokumentasjon, fremming av forskning, fotoarbeid 5	3,7	25,2
Formidling, inkl. Museumsnett 6	3,3	22,4
Bevaring og sikring 7	1,6	10,9
Informasjon og publisering	1,0	6,8
Ledelse	1,0	6,8
SUM	14,7	100,0

4 Omfatter budsjett, regnskap, personalforvaltning, post, arkiv, sentralbord, søknadsbehandling, utviklingsprosjekter og kurs innenfor organisasjon og ledelse.

5 Omfatter rådgivning, utviklingsarbeid, kurs og søknadsbehandling innenfor dokumentasjon, forskning og fotobevaring samt utvikling og drift av Norsk museumsutviklings eget dataanlegg.

6 Omfatter rådgivning, utviklingsarbeid, kurs og søknadsbehandling innenfor alle former for formidling, inkludert bruk av IKT samt utvikling og drift av Museumsnett Norge.

7 Omfatter rådgivning, utviklingsarbeid og søknadsbehandling innenfor bevaring og sikring.

3.4 Institusjonell og ansvarsmessig kontekst

Det er i mandatet vist til behovet for også å se på relasjonene til de deler av biblioteksektoren som ikke er Statens bibliotektilsyns primære målgruppe. Tilsvarende er det for Norsk museumsutviklings vedkommende vist til relasjonene til ulike deler av museumssektoren og til kulturminnesektoren.

Bakgrunnen for dette er dels at ingen av de to institusjoner har et primæransvar for alle operasjonelle aktører og alle relevante funksjoner på henholdsvis bibliotek- og museumssektoren, dels at det foreligger særlig nære forbindelser med andre administrative virksomhetsområder enn det som utgjør aktørenes primære operasjonsfelt.

Med det siste tenkes først og fremst på kulturminnevernet, der det er bygd opp et særskilt administrativt apparat i Miljøverndepartementets regi. Her er museene på få unntak nær ikke tildelt noen formelle posisjoner eller oppgaver. Ikke desto mindre er kulturminnevern et område som faglig sett utgjør en naturlig del eller forlengelse av det museale interessefelt, og som mange museer derfor oppfatter som en integrert del av sitt arbeidsområde. En rekke kulturhistoriske museer har f.eks. ansvaret for tilflyttede, verneverdige anlegg innenfor museets gjerder, eller er rett og slett etablert og bygd opp omkring fredede eller verneverdige bygninger eller andre faste kulturminner. Bevaring og tilgjengeliggjøring av f.eks. verneverdige fartøyer og teknisk-industrielle kulturminner bygger gjerne på ideen om vern gjennom bruk, noe som i praksis oftest innebærer at selve kulturminnet etableres som et museum, etter at kulturminnemyndighetene har definert og delvis bekostet det grunnleggende dokumentasjons- og restaureringsarbeidet.

Selv om Norsk museumsutviklings virksomhet i prinsippet retter seg mot hele det museale arbeidsfelt i vid forstand og alle museer eller museumsliknende tiltak, ligger det en begrensning i at institusjonen må passe på ikke å gå kulturminnemyndighetene i næringsen. Som en institusjon under Kulturdepartementet er det også grenser for i hvilken utstrekning Norsk museumsutvikling kan anvende sine prosjektmidler slik at de kommer aktører med en annen budsjettmessig forankring til gode, eller definere samordningsprosjekter eller styringstiltak som i vesentlig grad berører aktører som sorterer under andre departementer. Den siste begrensningen har ikke minst betydning i forhold til de store universitetsmuseene, som administrativt er en integrert del av de respektive universitetsinstitusjoner, og som derfor finansieres og styres indirekte fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Det finnes også en del større etatsmuseer som sorterer under andre departementer.

På museumsfeltet finnes imidlertid ikke noen annen statlig institusjon som kan gjøre Norsk museumsutvikling rangen stridig som det sentrale, faglige samordnings- og utviklingsorgan. Slik sett framstår nok bibliotekfeltet som oppsplittet og delt i mer grunnleggende forstand. Statens bibliotektilsyn som underlagt Kulturdepartementet har sitt ansvarsområde klart begrenset til folkebiblioteksektoren, mens de tunge fag- og

forskningsbibliotekene har sitt eget statlige fellesorgan i Riksbibliotek tjenesten, som er direkte underlagt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. I tillegg kommer at de grunnleggende nasjonale dokumentasjonsfunksjonene på bibliotekområdet ivaretas av Nasjonalbiblioteket, som riktignok hører hjemme i den samme departementale fold som Statens bibliotektilsyn.

Riksbibliotek tjenesten har som overordnet mål å lette tilgangen til dokumentasjon og faglig informasjon for alle som trenger det i forskning, høgre utdanning, helsevesen, forvaltning og næringsliv, og synes ellers å framstå som et mer rendyrket samordnings- og utviklingsorgan enn Statens bibliotektilsyn. Riksbibliotek tjenesten har ikke den type tilsynsfunksjoner som preger mye av virksomheten i Statens bibliotektilsyn. En utvikling av Statens bibliotektilsyn i retning av mindre tilsyn og mer utvikling vil trolig gjøre det enklere å få til en nærmere samordning av de sentraladministrative samordnings- og utviklingsbehov på biblioteksektoren og dermed påskynde en utvikling i retning av et såkalt sømløst bibliotektilbud, dvs. et tilbud som gjør at enhver bibliotekbruker skal kunne henvende seg til et hvilket som helst bibliotek uavhengig av type og størrelse for å få den tjeneste og den sørvis vedkommende måtte ønske.

Utvalget har merket seg at familie-, kultur - og administrasjonskomiteen i sin innstilling om abm-meldingen var særlig opptatt av behovet for forenkling og effektivisering av organisasjonsstrukturen på nasjonalt plan i biblioteksektoren. Etter komiteens oppfatning ville dette være en avgjørende forutsetning for å kunne gjennomføre en vellykket abm-samordning, slik meldingen legger opp til. Dette ville ifølge komiteen kreve et sektor- og departementsovergripende nasjonalt koordineringsansvar for hele bibliotekområdet, og komiteen viste til det såkalte Skrede-utvalgets utredning fra 1991 (NOU 1991:14), som foreslo å slå sammen Statens bibliotektilsyn og Riksbibliotek tjenesten. Det ble også vist til at Universitets- og høgskolerådet under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i sin høringsuttalelse til utredningen fra det såkalte Mjøs-utvalget foreslår å avvikle Riksbibliotek tjenesten. Komiteen bad Regjeringen ved sine ansvarlige departementer på bibliotekområdet i fellesskap drøfte hvordan en kan sikre helhetlige løsninger på dette feltet.

3.5 Pågående samarbeidsaktivitet mellom arkiv, bibliotek og museer

I mandatet er det uttrykt ønske om en kortfattet oversikt og en sammenfattende vurdering av hva som i dag foregår av samarbeids- og samordningsvirksomhet på ulike nivåer mellom arkiv, bibliotek og museer. Utvalget har ikke foretatt noen systematisk eller tilnærmet fullstendig kartlegging av dette, men det er innhentet opplysninger fra de to evaluerte institusjoner selv, fra Riksarkivaren og fra Landslaget for lokal- og privatarkiv. Dette er supplert med informasjon som utvalgsmedlemmene selv sitter inne med, og med opplysninger som framkom i forbindelse med Haugli Nilsens undersøkelse. Den samlede oversikt over det innkomne materialet fins i vedlegg 7.

Det er utvalgets hovedinntrykk at det er store variasjoner regionalt og lokalt både m.h.t. hva det samarbeides om, og hvordan samarbeidet er lagt opp, men det synes å være

stor vilje til økt samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museer på ulike nivåer og i ulike miljøer.

Utvalget har registrert at denne samarbeidsaktiviteten er økende og trolig vil skyte fart i tiden fremover. Det er viktig at man fra sentralt hold forholder seg til dette på en slik måte at man kan bidra til å lede utviklingen i riktig retning. Utvalget mener at det utvilsomt er et behov for å styrke det samlede utviklingsarbeidet innenfor hele abm-feltet. I den forbindelse trengs det en nasjonal strategi som angir en hovedkurs for de samlede utviklingsbestrebelsler.

Dette er nødvendig bl.a. for å systematisere og samordne den virksomhet som foregår lokalt og regionalt, og dermed bidra til optimal erfaringsutveksling og en mer samlet identifisering av de tiltak som i særlig grad synes å ha livets rett. En sentralt koordinert satsing på abm-rettete samarbeidstiltak kan i seg selv virke utviklingsdrivende også innenfor hver enkelt sektor.

Kapittel 4

Utvalgets vurderinger av Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling

4.1 Utgangspunkt for vurderingen

Med utgangspunkt i pkt. 3 og 4 i mandatet har utvalget søkt å vurdere både relevansen og effekten av den virksomhet institusjonene i dag driver, med særlig tanke på den innledende understrekning i mandatet om at evalueringen er begrunnet i behovet for en best mulig tilpasning til forestående utfordringer og muligheter. Utvalget har derfor vært særlig opptatt av å undersøke i hvilken grad institusjonenes virksomhet bygger på en gjennomtenkt og helhetlig strategi, og i hvilken grad de har vist evne og vilje til å tilpasse virksomheten til observerte og forventede endringer i de ytre omgivelser.

Det må understrekes at utvalgets vurderinger bygger på et utvalg av alt det materiale som står til disposisjon, og at mandatets sterke vektlegging av behovet for tilpasning til nye muligheter og utfordringer har gitt evalueringen et utpreget fremadskuende perspektiv. Utvalget har ikke gjort forsøk på å foreta en mer fyllestgjørende vurdering av hele spekteret av aktiviteter og prosjekter som institusjonene har initiert eller gjennomført. Det er i liten grad gjort noen vurdering av enkeltstående tiltak. Omtale av konkrete tiltak og aktiviteter er bare trukket fram i den utstrekning de kan illustrere mer overordnede spørsmål. Evalueringen er derfor ikke nøytral i sitt utgangspunkt. Dersom et annet perspektiv var blitt valgt, kunne også bildet kommet til å se annerledes ut.

Mandatets pålegg om å legge vekt på forskjeller og likheter institusjonene imellom har utvalget funnet fruktbar, idet et slikt komparativt perspektiv etablerer en kontekst der beskrivelse av den ene institusjonen samtidig bidrar til å kaste et klarere lys over den andre. Utvalget vil imidlertid understreke at en rettferdig bedømmelse forutsetter at hver av institusjonene vurderes på sine egne premisser. Det er derfor lagt vekt på å gi en nærmere beskrivelse og analyse av institusjonenes rammebetingelser. Slik mandatet er formulert, har likevel utvalgets oppfatning av hva de forestående muligheter og utfordringer består i, kommet til å stå som den viktigste målestokken ved den overordnede bedømmelse og særlig for de anbefalinger utvalget har formulert.

Utvalgets vurderinger tar utgangspunkt i den interessentundersøkelse som er foretatt. De ulike interessentenes oppfatning utgjør imidlertid ikke uten videre noen objektiv vurdering og må derfor avveies mot annen informasjon. Utvalget har derfor forsøkt å foreta en så selvstendig bedømmelse som materialet ellers har gitt anledning til. Som en del av utgangspunktet for utvalgets vurderinger ligger blant annet den antakelse at tilbudsorienterte utviklingstiltak generelt sett gir bedre grunnlag for positive interessentvurderinger enn regelverksbaserte kontroll- og tilsynstiltak. En måtte derfor regne med at en ung organisasjon med et relativt entydig utviklingsorientert mandat hadde større sjanser for å komme heldig ut av undersøkelsen enn en eldre og mer tradisjonell forvaltningsinstitusjon med et sammensatt mandat som Statens

bibliotektilsyn. Også de ulike aktivitetsbetegnelsene som de to organene har bygd opp sitt institusjonsnavn omkring, henholdsvis *-utvikling* og *-tilsyn*, gir en klar indikasjon på at vi har å gjøre med organisasjoner som må forventes å være nokså forskjellige, så vel hva angår formål som virkemidler og organisasjonskultur.

4.2 Om resultatet av interessentundersøkelsen

Både brukere og samarbeidspartnere har en meget positiv vurdering av Norsk museumsutvikling. De tegner et bilde av en svært velfungerende institusjon og er meget tilfreds med Norsk museumsutviklings innsats og resultater. På spørsmål om det er noe viktig som Norsk museumsutvikling har unnlatt å gjøre, og om det er noe Norsk museumsutvikling har gjort som respondenten er lite tilfreds med, svarer hoveddelen av respondentene benektende. Riktignok har flere respondenter ønsker om forsterket innsats på enkelte områder, men de gir samtidig uttrykk for at Norsk museumsutvikling har prioritert riktig med de ressursene institusjonen har hatt til disposisjon.

Undersøkelsen tyder på at Norsk museumsutvikling har utvist god rolleforståelse og evne til å ta tak i de viktigste utfordringene på sektoren. Ifølge respondentene er samhandlingen med brukerne god. Bevisstheten om at institusjonen er til for noen, synes å være høy. Undersøkelsen gir gode indikasjoner på at Norsk museumsutvikling arbeider målrettet og effektivt. Ved å arbeide tett på sektoren har Norsk museumsutvikling skapt resultater av god kvalitet og høy opplevd nytteverdi for sine brukere. Det er lagt vekt på å plassere ut ansvar og oppgaver til eksterne miljøer og bruke aktivt den kompetansen som befinner seg på sektoren. På denne måten har Norsk museumsutviklings innsats kastet mer av seg enn den ellers ville ha gjort.

Flere respondenter peker på ledelsen av institusjonen som en av årsakene til Norsk museumsutviklings suksess. Det vises her til direktørens erfaring og fagkunnskap, hans resultatorienterte legning og evne til å organisere virksomheten, hans vilje og evne til samarbeid og hans personlige egenskaper. Men også Norsk museumsutviklings øvrige personale får mange lovord for sin kompetanse og faglighet. Det gis uttrykk for at Norsk museumsutvikling har fagkonsulenter med god nasjonal oversikt. Det at Norsk museumsutvikling har ansatte med museumsbakgrunn, vurderes av flere som en viktig faktor for institusjonens suksess. Enkelte respondenter gir uttrykk for at Norsk museumsutvikling med fordel kan rekruttere enda mer personale med museumsbakgrunn. Samtidig understrekes betydningen av å ha en stab med allsidig erfaringsbakgrunn.

Respondentene ønsker at Norsk museumsutvikling i hovedsak skal fortsette langs den kursen institusjonen har staket opp. De er opptatt av at Norsk museumsutvikling må få muligheter organisatorisk og økonomisk til fortsatt satsing. Det er bred enighet om at det er behov for et organ som kan stille kritiske spørsmål ved prioriteringer og arbeidsmåter og få museene til å tenke nytt, slik at de utvikler seg som samfunnsinstitusjoner. Respondentene vurderer nytolkning av museenes

samfunnsoppgaver som et viktig satsingsområde og har forventninger om at Norsk museumsutvikling skal være en pådriver på området.

Respondentenes vurderinger av Statens bibliotektilsyns innsats og resultater er ikke fullt så entydige som funnene på museumssektoren. Statens bibliotektilsyn karakteriseres for en stor del som ryddig og god når det gjelder ivaretagelsen av forvaltningsoppgavene (regelverksarbeid, tilskuddsforvaltning og saksbehandling m.m.) I tillegg får institusjonen positiv tilbakemelding på en del enkeltstående prosjekter og satsinger.

Det som trekker i negativ retning, er vurderingen av Statens bibliotektilsyns innsats for å utvikle sektoren. Mange respondenter er meget kritiske på dette området. En stor del av dem ønsker seg et mer offensivt og visjonært Statens bibliotektilsyn, som legger større vekt på strategisk policyutvikling og fellesløsninger for sektoren. Ønsket om større vyer og flere fellesløsninger gjør seg særlig sterkt gjeldende på områder som informasjons- og kommunikasjonsteknologi og folkebiblioteket som læringsarena. Det oppleves at muligheter ikke er blitt utnyttet som følge av mangel på strategiske grep på disse områdene.

Det gis uttrykk for at Statens bibliotektilsyn og Riksbibliotekstjenesten ikke har samarbeidet godt nok om de strategiske utfordringene som ligger i skjæringsfeltet mellom folkebibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Det er et utbredt ønske at Statens bibliotektilsyn og andre sentrale aktører skal arbeide mer aktivt for å fremme utviklingen av det sømløse bibliotek. Et velfungerende samarbeid med fag- og forskningsbibliotekene ses på som et viktig virkemiddel i denne sammenheng.

4.3 Nærmere om institusjonenes rammebetingelser

Det følger av kap. 3 foran at Statens bibliotektilsyn har et mer sammensatt mandat enn Norsk museumsutvikling. Statens bibliotektilsyns funksjoner og oppgaver er hjemlet i lov om folkebibliotek. Institusjonen skal føre kontroll og tilsyn med kommuners og fylkeskommuners bibliotekvirksomhet. Videre skal Statens bibliotektilsyn fatte enkeltvedtak i saker der kommuner søker om dispensasjon fra kravet om fagutdannet biblioteksjef. Loven pålegger institusjonen å sørge for at ufaglærte biblioteksjefer får adekvat opplæring. Statens bibliotektilsyn skal være et veiledningsorgan for kommuner og fylkeskommuner i forståelsen og fortolkningen av lov og regelverk. I tillegg kommer en rekke delegerte oppgaver overfor nærmere angitte målgrupper som døve og lesehemmede.

Det er disse oppgavene som i utgangspunktet utgjør selve fundamentet for Statens bibliotektilsyns virksomhet, og som samtidig gjør Statens bibliotektilsyn vesensforskjellig fra Norsk museumsutvikling med hensyn til formål og oppgaver. Mens Norsk museumsutvikling ble etablert for å "hjelp", ble Statens bibliotektilsyn etablert for å "kontrollere" og forvalte. Statens bibliotektilsyn er i første rekke et lovforvaltningsorgan med en rekke pålagte tilsyns- og forvaltningsfunksjoner. I

vurderingen av institusjonens innsats og resultater må dette legges til grunn. En relativt betydelig del av Statens bibliotektilsyns ressurser har vært og er fortsatt bundet til disse funksjonene, som dermed kan sies å utgjøre en begrensende faktor i forhold til øvrige oppgaver.

Dette innebærer at de to institusjoner har forskjellig utgangspunkt og også ganske ulike målgrupper.⁴ Statens bibliotektilsyns primære målgruppe, folkebibliotekene, utgjør en organisatorisk del av den kommunale forvaltning; det samme gjelder fylkesbibliotekenes forhold til fylkeskommunene. De aller fleste museene er derimot selvgrodd, til dels private institusjoner og foreninger organisert på utsiden av den offentlige forvaltning. Museumsvirksomheten er følgelig i større grad basert på frivillighet; den er ikke definert gjennom formelt regelverk slik som bibliotekvirksomheten.

Det enkelte museum har tradisjonelt vært overlatt til seg selv i langt større grad enn folke- og fylkesbibliotekene, som gjennom lang tid har utgjort integrerte deler i et mer samlet og sammenhengende system. Det synes også klart at bibliotekene har kommet mye lenger i utviklingen av IKT som et uunnværlig hjelpemiddel i den daglige virksomhet og derved framstår som mer avanserte IKT-brukere enn det som gjennomgående er situasjonen på museumsområdet. Til sammen betyr nok dette at Statens bibliotektilsyns brukere framstår som mer bevisste og krevende enn det som er tilfelle på museumsområdet, der Norsk museumsutvikling på mange måter kom inn på en arena der man i utgangspunktet ikke var for godt vant med sentral rådgivning og støtte. Behovet for et sentralt kompetanse- og samordningsorgan som Norsk museumsutvikling var skrikende; det var lenge blitt etterspurt av museumsorganisasjonene, som bare til en viss grad hadde maktet å dekke en del av de funksjoner som Norsk museumsutvikling fikk langt bedre rammebetingelser til å fylle.

Norsk museumsutvikling har kunnet konsentrere mye av sitt utviklingsarbeid om større museer og om fylkesnivået, mens Statens bibliotektilsyn i større grad har vært nødt til å arbeide i forhold til den enkelte kommune, dvs. at de har måttet forholde seg til et langt større antall enheter og gjennomgående langt mindre aktører.

Når vi kommer til utviklings- og samordningsoppgavene, kan likevel de to institusjonene sammenliknes mer direkte. Statens bibliotektilsyn skal i likhet med Norsk museumsutvikling bidra til å styrke, utvikle og samordne virksomheten på sektoren. Videre har begge institusjoner ansvar for å forvalte nærmere angitte tilskuddsordninger. Dette gjelder både tilskudd til drift av organisasjoner m.m. og tilskudd til utvikling og forskningsstimulerende tiltak. Det er i første rekke utviklings- og samordningsoppgavene og i noen grad tilskuddsforvaltningen som kan sies å utgjøre fellesnevnerne for de to virksomhetene. I tillegg kommer klart avgrensede oppgaver knyttet til statistikk og informasjon.

⁴ Betegnelsen "målgruppe" er her brukt om begge institusjoner. For tjenesteytende organisasjoner kan riktignok "brukergruppe" være en vel så adekvat betegnelse. Relevansen av brukerbegrepet i forhold til tilsynsorganer kan imidlertid diskuteres, og her er "målgruppe" den mest adekvate betegnelse.

I sammenligningen av de to institusjonene må det tas hensyn til at Norsk museumsutvikling kan bruke hoveddelen av sine ressurser og konsentrere brorparten av sin oppmerksomhet om utviklingsoppgavene, mens Statens bibliotektilsyn må sørge for også å ivareta de lovhjemlede tilsyns- og forvaltningsoppgavene. Tilsyns- og forvaltningsoppgaver krever andre normer og arbeidsmåter enn utviklingsoppgaver. Dermed vil også kravene til kompetanse være forskjellige. Førstnevnte oppgavetype krever regelverksforståelse og saksbehandlingskompetanse. Grundighet og etterrettelighet er viktige stikkord. Utviklingsoppgavene stiller på sin side krav til åpenhet, nytenking og kreativitet. Erfaring fra andre organisasjoner viser at det kan være vanskelig å kombinere oppgaver basert på så vidt forskjellige normer og arbeidsformer.

Det hører også med i bildet at evalueringen av Norsk museumsutvikling i stor grad dekker institusjonens etableringsperiode, med de muligheter til å forme det meste fra grunnen av og den stillings- og budsjettvekst som dette har lagt til rette for, mens Statens bibliotektilsyn er evaluert i godt voksen alder, i en livsfase preget av etablerte forpliktelser og tradisjoner, uten det samme spillerom for ekspansjon og nytenking.

På biblioteksektoren har oppsplittingen av ansvar mellom to departementer, og særlig den tilhørende administrative todelingen av den faglige samordningsfunksjonen under departementsnivået, gjort sitt til at det i utgangspunktet er krevende å arbeide fram helhetlige og velfungerende løsninger for sektoren som sådan. Statens bibliotektilsyns virkefelt har vært begrenset til folkebiblioteksektoren, og utviklingen av mer helhetlige løsninger og prosjekter har vært avhengig av avtalt samarbeid med Riksbibliotek tjenesten. Selv om interessentundersøkelsen tyder på at Statens bibliotektilsyn har tatt en rekke samarbeidsinitiativ overfor Riksbibliotek tjenesten og også får godt skussmål som en pålitelig samarbeidspartner, synes det klart at de begrensede faktorer som har ligget i selve den organisatoriske og ansvarsmessige todeling har virket begrensende i forhold til brukerne. Behovet for nasjonale og sektorovergripende strategier og fellesløsninger på bibliotekfeltet synes påtrengende.

Omleggingen av inntektssystemet for kommunene og endringene i kommuneloven har redusert Statens bibliotektilsyn sine muligheter til å påvirke kommunenes prioriteringer og satsing på bibliotekvirksomhet.

Konklusjon: Det framgår av drøftingen ovenfor at de to institusjonene har til dels svært ulike mandater og rammebetingelser for virksomheten sin. Det er markante forskjeller i deres historie og livsløp. De har målgrupper eller brukergrupper med ulike tradisjoner og hvert sitt særpreg. Samlet sett har dette ført til at de to organene har utviklet forskjellige strategier, prioriteringer og arbeidsformer. Begge skal medvirke til å styrke, utvikle og samordne virksomheten på hver sin sektor. Et såpass betydelig innslag av tilsyns- og forvaltningsoppgaver som det Statens bibliotektilsyn har, vil imidlertid måtte sette sitt preg på institusjonens kompetanse og organisasjonskultur og dermed påvirke institusjonens muligheter til å ivareta andre oppgaver.

4.4 Nærmere vurdering av det bildet som interessentundersøkelsen tegner av Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling

Evalueringen har i hovedsak bekreftet en hypotese som det var naturlig å stille opp, at en ung organisasjon med et relativt entydig utviklingsorientert mandat har større sjanser for å få positiv respons og gjennomslag for sine tiltak blant de operative aktører enn en eldre og mer tradisjonell forvaltningsinstitusjon med et sammensatt mandat som det Statens bibliotektilsyn har hatt. Det hovedspørsmål som imidlertid melder seg, er om landskapene de to institusjonene skal operere i, er så ulikt kupert at det synes naturlig også for fremtiden å anvende så forskjellige modeller som de man i dag baserer seg på.

Hovedbildet som tegner seg av Statens bibliotektilsyn, er at institusjonen utfører sine forvaltnings- og tilsynsfunksjoner på en kompetent og ryddig måte, men at den ikke har utvist tilstrekkelig fantasi og handlekraft når det gjelder å ta tak i de utviklings- og samordningsoppgaver som det synes å være behov for både på folkebiblioteksektoren spesielt og innenfor bibliotekområdet mer generelt. Interessentundersøkelsen indikerer mangel på helhetlige og strategiske grep på folkebiblioteksektoren generelt og innenfor nærmere angitte satsingsområder spesielt.

Utvalget vurderer det imidlertid slik at Statens bibliotektilsyn har hatt et for sammensatt og komplekst mandat til at man uten videre kan legge interessentenes vurderinger til grunn som en korrekt bedømmelse av institusjonens evne til å realisere sine muligheter. Man kan ikke se bort fra at Statens bibliotektilsyn til en viss grad er blitt ufortjent skyteskive for en del av den frustrasjon som gjør seg gjeldende innenfor det norske bibliotekmiljøet.

Frustrasjonen kan bl.a. skyldes den administrative oppsplitting av biblioteksektoren og for svak politisk og økonomisk oppbakking med tanke på utvikling av bibliotekene på så vel nasjonalt som lokalt nivå. Den kan også ha en viss sammenheng med at Statens bibliotektilsyn er underlagt visse formelle begrensninger i sin direkte kommunikasjon med folke- og fylkesbibliotekene, fordi disse ikke er selvstendige institusjoner, men organisatoriske deler av den kommunale og fylkeskommunale forvaltning.

For øvrig har utvalget indikasjoner på at Statens bibliotektilsyn har lykkes forholdsvis godt med en del enkeltstående prosjekter og satsinger. Tilbakemeldingen fra statlige samarbeidspartnere er også god.

For Norsk museumsutvikling er det bildet som blir tegnet gjennom interessentundersøkelsen, så sterkt og entydig positivt at dette i seg selv kan være egnet til å vekke en aldri så liten mistanke. Det spørsmålet utvalget har måttet stille seg, er om Norsk museumsutvikling mer har opptrådt som en interesseorganisasjon for museene enn det som er naturlig å gjøre for en institusjon som utgjør en organisatorisk del av statsforvaltningen.

Det er imidlertid ingenting i den øvrige informasjon utvalget har hatt tilgang til, som kan bekrefte en slik mistanke. Norsk museumsutvikling har i senere år konsentrert en vesentlig del av sin ressursinnsats til et fåtall store satsinger. Det ser ut til å være bred oppslutning om at Norsk museumsutvikling har prioritert riktig med de ressursene institusjonen har hatt til disposisjon. Utvalget legger dessuten til grunn at det dreier seg om en institusjon som først og fremst er til for å yte tjenester og utvikle sørvisfunksjoner for museumssektoren. En institusjon som er etablert for å støtte og hjelpe, har som nevnt et godt utgangspunkt for positive vurderinger fra brukerne.

Derimot må det tas i betraktning at det ikke er et representativt utvalg av respondenter som har ligget til grunn for interessentundersøkelsen. Utvalget er bevisst valgt slik at det skulle omfatte museer som på den ene eller andre måten har samhandlet med Norsk museumsutvikling, dvs. at det i hovedsak dreier seg om mellomstore og større museer som har deltatt i NMU-relaterte aktiviteter. Utvalget ser ikke bort fra at bildet hadde blitt noe mer nyansert dersom man i større grad hadde innhentet vurderinger fra mindre museer.

Det er imidlertid framkommet at Norsk museumsutvikling har valgt som en bevisst utviklingsstrategi å satse på noe større institusjoner og miljøer. Hensikten med dette har bl.a. vært å få fram resultater og høste erfaringer som i neste omgang også kan komme andre museer til gode. Det er indikasjoner på at denne strategien samlet sett har gitt resultater som vanskelig kunne vært oppnådd dersom ressursene i vesentlig større grad hadde vært spredt på et større antall mindre enheter. Det hører også med til bildet at de museene som Norsk museumsutvikling har valgt å samarbeide med, samlet sett forvalter hoveddelen av den museale gjenstandsmassen.

Gjennom interessentundersøkelsen på bibliotekfeltet gis det inntrykk av at Statens bibliotektilsyn i praksis har fulgt en noe annen linje, dvs. at institusjonen i stor grad skal ha brukt sine ressurser på å dra med seg små og ressursvake enheter i stedet for å satse på større utviklingsmiljøer med sikte på å skape videre ringvirkninger i neste omgang. Dette bildet blir imidlertid noe mer nyansert når man ser på hvordan disponible prosjektmidler er fordelt mellom mindre og større kommuner i årene 1999 og 2000.

I 1999 var mindre og større kommuners andel av prosjektmidlene om lag den samme. 43% av prosjektmidlene gikk til kommuner med mindre enn 7 500 innbyggere, mens 42% ble tildelt kommuner med mer enn 20 000 innbyggere. Samlet sett ble midlene fordelt på 28 prosjekter med et gjennomsnittlig tilskudd på om lag 90 000 kroner pr. prosjekt. I år 2000 var mindre kommuners andel av prosjektmidlene økt til 48%, mens 40% gikk til større kommuner. Gjennomsnittlig tilskudd pr. prosjekt hadde økt noe.

For begge de to årene kan det registreres en tematisk konsentrasjon av prosjektmidlene til et mindre antall satsingsområder. I 2000 ble hoveddelen av midlene fordelt på fire satsingsområder. I overkant av 60% av prosjektmidlene gikk til prosjekter

på de to satsingsområdene *Formidling til barn og unge* og *Samarbeid på tvers av etats- og kommunegrensene*, med om lag like store andeler til hvert område. 12% av prosjektmidlene ble brukt til *IT i folkebiblioteksektoren*.

Bildet er m.a.o. ikke så fragmentert og usammenhengende som en betydelig del av interessentene gir uttrykk for. Riktignok fordeles prosjektmidlene på et forholdsvis stort antall prosjekter. Interessentundersøkelsen indikerer at mens nytteverdien kan oppleves som betydelig for folkebibliotek som mottar tilskudd, vurderes den som begrenset og forholdsvis marginal for sektoren som sådan. Flere interessenter ønsker seg en mer langsiktig tilskuddsforvaltning som støtter opp om de viktigste utviklingsbehovene, og som har større spredningseffekt på sektoren.

Tematisk ser vi imidlertid en konsentrasjon av prosjektmidlene til et fåtall satsingsområder. En relativt betydelig andel av prosjektmidlene går til større kommuner. I tillegg kommer tilskudd til prosjekter i regi av fylkeskommunene, i alt 13 prosjekter i år 2000.

Utvalget har drøftet årsakene til at interessentene har såpass ulike vurderinger av de to institusjonenes evne til å ivareta utviklingsoppgavene. Det er utvalgets vurdering at årsakene dels er å finne i institusjonenes mandater og rammebetingelser, dvs. i forhold som institusjonene selv har begrenset innflytelse over, jf. pkt. 4.3 ovenfor. Dels er årsakene å finne i de to institusjonenes tilnærming til utviklingsoppgavene, dvs. i forhold som institusjonene langt på vei kontrollerer selv. Utvalget har gode indikasjoner på at Norsk museumsutvikling har en mer offensiv og helhetlig utviklingsstrategi enn Statens bibliotektilsyn og dermed også et mer gjennomtenkt forhold til hva som kreves for å få til utvikling på sektoren. Kompetanse og arbeidsformer er bedre tilpasset utviklingsoppgavenes egenart.

Utvalget legger til grunn at etableringen av et nytt statlig samordningsorgan for så vel arkiv som bibliotek og museumssektoren som er skissert i abm-meldingen, høyst sannsynlig vil bli realisert i en eller annen form. Dette betyr i så fall at de nåværende organisatoriske rammer vil bli endret uavhengig av resultatet av evalueringen. Blant annet på denne bakgrunn har ikke utvalget funnet grunn til å analysere nærmere hvor mye av de uoppfylte forventninger på bibliotekfeltet som skyldes mandatets og rammebetingelsenes begrensninger, og hvor mye som skriver seg fra en manglende evne til å utnytte muligheter som kunne vært realisert til tross for begrensningene. Et stykke på vei er dette et kontrafaktisk spørsmål som pr. definisjon ikke lar seg besvare på noen dokumenterbar måte. Utvalget tror uansett ikke at man vil kunne oppnå tilstrekkelige forbedringer uten en endring i det mandat og de ytre rammebetingelser som Statens bibliotektilsyn har arbeidet etter. Det kan likevel ha en viss interesse å drøfte forholdet mellom de ytre og indre forklaringsfaktorer noe nærmere, og utvalget finner fortsatt den komparative metode fruktbar, men vil igjen understreke at dette bare må oppfattes som en metodisk tilnærming, og ikke kan være en målestokk for en mer objektiv bedømmelse av de to institusjoner hver for seg.

Interessentundersøkelsen indikerte som nevnt at de to institusjonene har arbeidet ut fra forskjellige plattformer. Mens Norsk museumsutvikling har som bevisst strategi å samarbeide med museer som i kraft av størrelse og kompetanse har de beste forutsetninger for å drive utviklingsarbeid, har Statens bibliotektilsyn lagt større vekt på å trekke med biblioteker som av ressursmessige eller andre grunner har vanskelig for å følge med utviklingen. Ved å samarbeide nært med miljøer som ligger i front utviklingsmessig, har Norsk museumsutvikling i større grad fått ta del i kompetanseutviklingen på sektoren.

Undersøkelsen indikerer at Norsk museumsutvikling satser langt mer offensivt på samråd og dialog med aktørene på sin sektor enn det Statens bibliotektilsyn gjør. Statens bibliotektilsyn spiller en mer tilbaketrukket rolle og ser i enkelte situasjoner ut til å velge mer defensive løsninger på utfordringer og problemer. Norsk museumsutvikling framstår som den mest åpne og fremtidsrettede av de to institusjonene. Utvalget vil anta at Norsk museumsutviklings strategi og arbeidsmåter gir større overføringsverdi og spredningseffekt i forhold til brukerne.

Interessentenes vurderinger kan også være påvirket av institusjonenes evne til å markedsføre seg selv. Undersøkelsen indikerer at en del interessenter har en mangelfull forståelse av Statens bibliotektilsyns mandat og funksjoner. Ifølge interessentene framstår Statens bibliotektilsyn som defensiv i forhold til å tydeliggjøre mandat, roller og resultater overfor omgivelsene. Det er derfor nærliggende å anta at institusjonen ikke fullt ut blir anerkjent etter fortjeneste for egen innsats og resultater. Som nevnt bidrar Statens bibliotektilsyn med støtte til et betydelig antall utviklingsprosjekter, og interessentene ønsker seg mer evaluering og informasjon om gjennomførte prosjekter. Bildet forsterkes av at Statens bibliotektilsyn er god på områder som interessentene er mindre opptatt av, og svakere på områder som interessentene anser for å være viktige og dermed har betydelig oppmerksomhet rettet mot.

Det er heller ingen tvil om at Statens bibliotektilsyn de siste årene har lagt større vekt på utviklingstiltak enn tidligere. Det har dermed foregått en klar dreining av virksomheten i den retning som mange i dag etterspør. Det er også klart uttrykt fra ledelsens siden overfor utvalget at dette lenge har vært en klar ambisjon, at det allerede er resultater å vise til i så måte, og at denne utviklingen uansett vil fortsette, bl.a. fordi ytterligere et par forvaltningsoppgaver er falt bort siste år. Det er særlig vist til Statens bibliotektilsyns prosjekter for å fremme leseinteressene og -ferdighetene blant barn og ungdom, initiativet fra Statens bibliotektilsyns side for å knytte folkebibliotekene til Internett, dessuten den aktivitet som nå pågår med utgangspunkt i den særskilte bevilgning til bredbånd i folkebibliotekene, som Statens bibliotektilsyn har fått i oppdrag å forvalte.

Utvalget vurderer det likevel slik at denne omleggingen ikke har hatt tilstrekkelig kraft, og at det i hovedsak skyldes at Statens bibliotektilsyn fortsatt har en rekke tunge forvaltnings- og tilsynsoppgaver. Det er likevel utvalgets vurdering at Statens

bibliotektilsyn til tross for dette kunne ha tatt sterkere initiativ for å få til endringer i utviklingsfremmende og strategisk retning, og for å kommunisere bedre med sektoren. Da kunne også den utviklingsinnsats som er gjennomført, fått enda større gjennomslag. F.eks. kunne den såkalte høstkonferansen som ble fjernet fordi den ikke fungerte etter intensjonen, muligvis vært erstattet av et alternativt opplegg.

4.5 Oppsummering av vurderingene og skisse av utfordringene som utvalget bygger sine anbefalinger på

Innledningsvis stilte utvalget spørsmål om det virkelig er slik at landskapene de to institusjonene skal operere i, er så ulike at det synes naturlig også for fremtiden å anvende såpass forskjellige institusjonsmodeller som det Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling i dag framstår som.

Det har framgått at interessentene på folkebiblioteksektoren har forventninger og ønsker overfor sitt sentralorgan som ligger nært opp mot den rollen Norsk museumsutvikling spiller på museumssektoren. Interessentene ønsker seg et mer offensivt og visjonært organ som legger større vekt på policyutvikling og fellesløsninger. Det følger imidlertid av drøftingen ovenfor at Statens bibliotektilsyn med sitt nåværende mandat ikke har de samme forutsetningene som Norsk museumsutvikling for å kunne imøtekomme interessentenes forventninger om utviklingstiltak og fellesløsninger.

Utvalget er klart av den oppfatning at Statens bibliotektilsyn ikke lenger har et hensiktsmessig og oppdatert mandat for sin virksomhet. Mye tyder på nytteverdien av særlig tilsynsarbeidet i dets nåværende omfang kan være begrenset. Slik utvalget ser det, er det grunn til å diskutere hensiktsmessigheten av det nåværende lovfestede kravet om at alle kommuner i utgangspunktet skal ha en fagutdannet biblioteksjef. Det er m.a.o. grunn til å sette et spørsmålstegn ved selve grunnlaget for en del av de tilsyns- og øvrige forvaltningsoppgaver som Statens bibliotektilsyn her er pålagt å ivareta.

Nye utfordringer og muligheter forsterker behovet for en mer kraftfull omlegging i utviklingsorientert retning. Blant annet vil områder som fjernstudier, videre- og etterutdanning og videre utbygging og anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi stille stadig større krav til tverrsektorielt samarbeid og utvikling av fellesløsninger. Utvalget legger til grunn at også folkebibliotekene for fremtiden vil bli stadig mer avhengige av denne type samarbeidsløsninger, og dermed trenger et sentralorgan som har mulighet til å bruke en større del av sine ressurser og arbeide mer helhjertet og kraftfullt for å utvikle og gjennomføre helhetlige og strategiske tiltak for et fremtidsrettet bibliotekvesen. En mandatendring i denne retning bør følges opp med gradvis tilpasning av kompetanse og arbeidsformer.

Utvalget understreker for ordens skyld at det ikke har grunnlag for å anbefale en avregulering av kommuners og fylkeskommuners bibliotekvirksomhet. Lovregulering er fortsatt et hensiktsmessig virkemiddel for å sikre befolkningen et noenlunde

likeverdig bibliotektilbud uavhengig av bosted og økonomisk evne. Videre overgang til mer rammeorientert lovgivning bør imidlertid vurderes.

I en nødvendig omlegging av arbeidet på bibliotekfeltet bør man bl.a. kunne trekke på Norsk museumsutviklings erfaringer fra utviklingsarbeidet på museumssektoren. Den mandatendring utvalget ser for seg i forhold til det som Statens bibliotektilsyn i dag arbeider etter, innebærer en tilnærming til Norsk museumsutvikling både funksjonelt og oppgavemessig. Dermed legges det også et grunnlag for mer erfaringsutveksling og samarbeid mellom bibliotek og museer og i forlengelsen av dette også innenfor hele abm-sektoren. Det er enighet i utvalget om behovet for slikt samarbeid, og at dette ikke står i motsetning til behovet for strukturtilpasninger og mer helhetlige løsninger på bibliotekområdet.

I spørsmålet om abm-samarbeidet bør føres så langt at det også etableres et felles statlig samordningsorgan på abm-feltet, slik som foreslått i abm-meldingen, er det noe ulike vurderinger i utvalget. To av medlemmene (Thorhauge og Egerdal Eidet) vil ikke anbefale en slik løsning og mener at det optimale for biblioteksektoren vil være å slå sammen Statens bibliotektilsyn med Riksbibliotektilsynet, slik at man får et felles statlig samordningsorgan på bibliotekområdet. I kjølvannet av dette kreves også en nærmere samordning av bibliotekpolitikken på departementsnivå.

Utvalget er likevel samstemt i oppfatningen av at den nærmere innretning og organisering av et eventuelt abm-organ vil være avgjørende for hvor vellykket dette i tilfelle vil kunne bli.

En betydelig del av interessentene gir uttrykk for at Statens bibliotektilsyn har satset for lite på samråd med ulike aktører på sektoren. Utvalget ser på dialog og samråd som viktige og nødvendige elementer i arbeidet med policyutvikling og fellesløsninger, og det kan være flere måter å organisere en slik samrådsfunksjon på. Utvalget ser også et behov for en tydeligere og mer kommunikativ samhandling med omgivelsene om muligheter og begrensninger i institusjonens mandat og funksjoner. Det samme gjelder informasjon om oppnådde resultater, herunder resultater av utviklingsprosjekter.

Med den stadig økende anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi på nær sagt alle samfunnslivets områder kreves det også at alle bibliotek tilpasser seg de endrede rammebetingelser, og nye teknologiske løsninger, nye tjenester, nye organisasjonsformer og ny kompetanse må utvikles. Folkebibliotekene må stimuleres til å organisere nye tjenester, å utvikle samarbeidet over kommunegrensene, å sørge for etter- og videreutdanning av personalet og et tettere samspill med fagbibliotekene. Det er behov for et faglig utredningsarbeid med utgangspunkt i den strategi som er skissert i abm-meldingen.

Både på bibliotek- og museumsområdet er det behov for å arbeide videre med å utrede informasjonssamfunnets innflytelse på kommunikasjons- og kulturmønstrene og de mulige bibliotek- og museumstrategier som dette naturlig bør lede til. De

problemstillinger abm-meldingen konkretiserer, bør alle inngå i utredningen, eller det kan utarbeides delutredninger for hvilke strategier som skal følges på de enkelte områder.

En sentral problemstilling er at nettverkssamfunnet skaper nye arbeidsmåter og krever en kompetanse- og tjenesteutvikling som det er særlig vanskelig for de små enheter å realisere hver for seg. På bibliotekområdet gir dette seg utslag i krav om tettere samarbeid ikke bare mellom fag- og folkebibliotek, men også mellom folkebibliotek på tvers av kommunegrensene, og det kreves mer fleksible strukturer for fylkesbibliotekene. Å definere og skape de nødvendige endringer i samarbeidsrammene bør nettopp være en av de sentrale arbeidsoppgavene for et revitalisert sentralorgan.

Biblioteklovens krav om et folkebibliotek i hver kommune er det fortsatt mening i, men befolkningens krav er et bibliotek som lever opp til dagens standard, og det kan ikke i lengden de små enhetene gjøre alene. De må inngå allianser og ha støtte fra sterke regionale bibliotek, en rolle dagens fylkesbibliotek ikke fullt ut kan fylle. Endelig må de inngå i nettverk og nyte godt av regionalt eller nasjonalt utviklede e-tjenester. Dersom sentralorganet skal forsterke sin innsats for utvikling av folkebibliotekene slik stortingsmeldingen synes å legge opp til, må det etableres sammenhengende strategier. Disse må gjøres kjent slik at de kan diskuteres åpent både i politiske og faglige sammenhenger.

På hver av de innsatsområder som kan identifiseres, kan det stilles opp mål og et spektrum av handlingsmuligheter, som f.eks. hvilken forsøksvirksomhet kan iverksettes, hvilke skriftlige veiledninger kan sentralorganet utarbeide, hvor kan det arbeides med statlige tilskudd til utvikling av nye tjenester, og hvor vil det være behov for å inngå i samarbeid med andre organisasjoner (Riksbibliotektjenesten, Kommunenes Sentralforbund, m.fl.) for å sikre rimelige rammer og organisatorisk oppbakking til å løse tverrgående og grenseoverskridende problemer?

Et område hvor sentralorganet kan gjøre en innsats, er i samspillet med bibliotek og andre nasjonale organer på bibliotekområdet. Som et supplement i den grad man ikke oppnår mer integrerte organisatoriske løsninger, kan det etableres en samrådsordning med representanter fra fag-, folke- og fylkesbiblioteker, fra bibliotekorganisasjoner som Norsk Bibliotekforening og fra andre statlige institusjoner som Riksbibliotektjenesten og Nasjonalbiblioteket.

På museumsområdet vil hovedutfordringen for sentralorganet fortsatt være evnen til å holde et våkent øye på de krav om tilpasninger i museenes funksjoner og arbeidsmåter som følger i kjølvannet av nye behov knyttet til stadige endringer i de samfunnsmessige omgivelser. Det bør legges vinn på å verne og videreføre entusiasmen og den dynamiske arbeidsformen etter hvert som den nåværende institusjonen modnes og går inn i andre faser og eventuelt endrede institusjonelle rammer.

4.6 Opplisting av utvalgets anbefalinger

4.6.1 Det samlede mandat Statens bibliotektilsyn arbeider etter, bør redefineres med utgangspunkt i en kritisk gjennomgang av nåværende oppgaveportefølje, herunder en nærmere vurdering av hensiktsmessigheten av den vekt som tilsynsfunksjonen i dag har.

4.6.2 Det bør legges til rette for at man kan gi vesentlig sterkere kraft til arbeidet med å dekke behovet for sentralt initierte utviklingstiltak på bibliotekområdet. Det må skapes rom for en slik omlegging om nødvendig gjennom sanering eller nedtoning av andre oppgaver.

4.6.3 Det bør legges til rette for en styrking av sentralorganets samarbeidsrelasjoner med forskjellige bibliotektyper og andre, beslektede sentralorganer, og en forsterket kommunikasjon til bibliotekene.

4.6.4 Man bør nøye overveie den strukturelle innplassering av sentralorganet i forhold til andre sentrale samordnings- og utviklingsaktører på bibliotekfeltet, slik at man får et sentralorgan som har mulighet til å arbeide mer helhjertet og kraftfullt for å utvikle og gjennomføre helhetlige, strategiske tiltak for et samlet bibliotekvesen.

4.6.5 Det bør i egnet form gjennomføres et faglig utredningsarbeid som grunnleggende definerer hvilke roller bibliotekene skal spille i dagens og morgendagens informasjons- og kunnskapssamfunn.

4.6.6 Med særlig tanke på sentralorganets arbeid med bibliotekspørsmål bør det utvikles en overordnet strategi som fanger opp de sentrale problemstillinger og angir hvilke hovedgrep man vil anvende for å omsette strategien i praktisk handling.

4.6.7. I forhold til de mandater Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling har i dag, bør det foretas justeringer som legger til rette for å stimulere en samordning som gjør det nasjonale nivå bedre i stand til å imøtekomme det regionale og lokale behovet for sektorovergripende samvirke.

4.6.8 Man må på museumsområdet videreføre den utviklingsbaserte hovedkurs som Norsk museumsutvikling har staket ut, og som ifølge utvalgets vurderinger har vært særdeles vellykket.

4.6.9 Man bør spesielt videreføre og gjerne forsterke det arbeid Norsk museumsutvikling har påbegynt med å nydefinere museenes oppdrag i ideologiske og politiske termer, mot bakgrunn av vår tids raske endringer i de samfunnsmessige forutsetninger.

4.6.10 Det bør vurderes nærmere om man på museumsområdet kan legge noe større vekt på sentral samordning og styring når det gjelder videre utbygging og utvikling av informasjonsteknologi ved museene, blant annet ut fra samlede ressurs hensyn.

4.6.11 Det blir særlig viktig å påse at utviklingsoppgavene ikke blir skadelidende dersom Norsk museumsutviklings rolle skal fylles av en større institusjon, og det etter hvert blir tilført mer omfattende forvaltningsoppgaver slik som forutsatt i abm-meldingen.

4.6.12 Man må nøye vurdere hvilke forutsetninger som må være til stede for at den vellykkede utviklingsvirksomhet Norsk museumsutvikling har drevet, også skal kunne anvendes for hele abm-feltet.

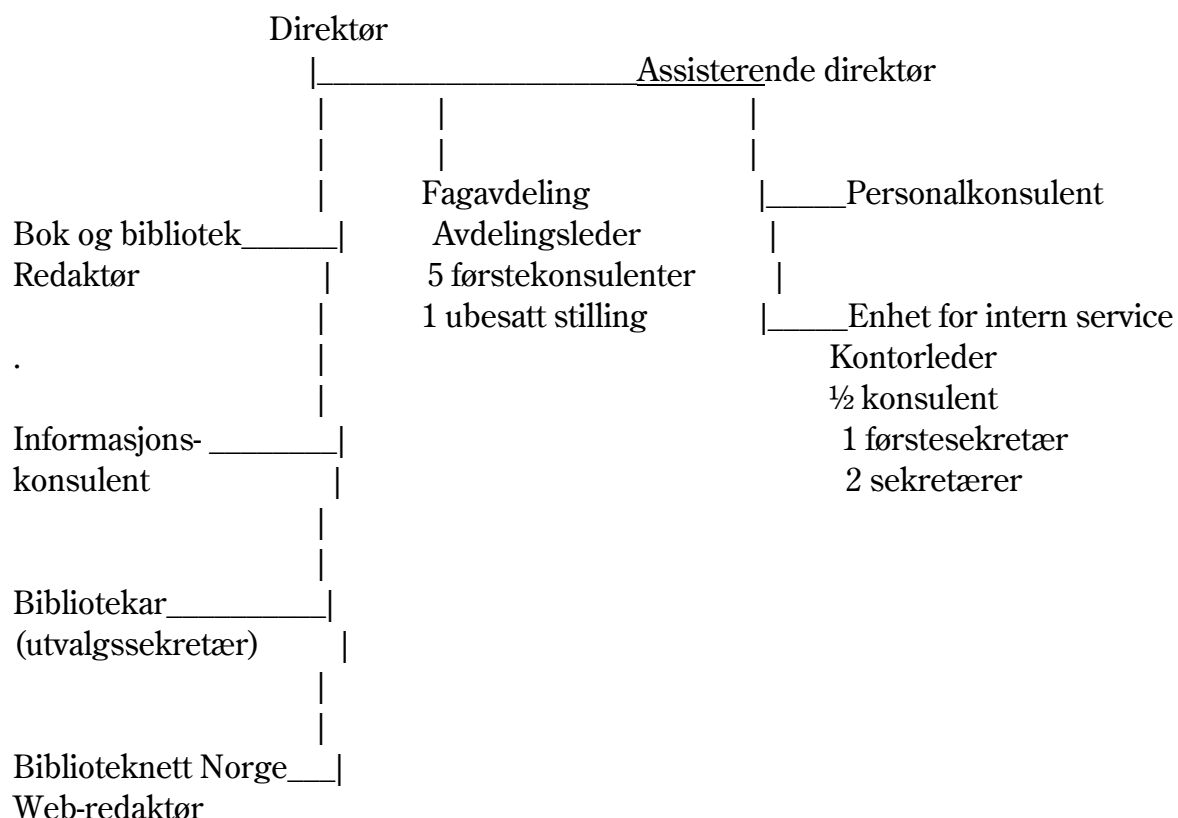
Vedlegg 1

Notat fra Statens bibliotektilsyn i tilknytning til pkt. 1 og 2 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra Kulturdepartementet i brev av 14.8.2000

I. Oversikt over organisasjonsstruktur og oppgaveportefølje

1. Organisasjon

1.1 Organisasjonskart for Statens bibliotektilsyn pr 01-08-2000



Kommentarer til organisasjonskartet:

Arbeidsdelingen mellom direktør og assisterende direktør går delvis fram av skjemaet. Assisterende direktør er direktørens faste stedfortreder. Stedfortrederfullmakten gjelder hele virksomheten. Som spesielle ansvarsområder har hun økonomi, tilskuddsforvaltning, plan- og budsjettarbeid, personalforvaltning og administrasjon. Deltaking i komitearbeid, møter, foredrag og representasjonsoppgaver blir løpende fordelt mellom direktør og assisterende direktør etter avtale.

Fagavdelingen og de ansvarlige for arbeidsområder som ikke inngår i avdelingsstrukturen, forholder seg primært til direktøren, men med unntak for den type saker som hører med til assisterende direktørs spesielle arbeidsområder.

Direktør, assisterende direktør og avdelingsleder for fagavdelingen utgjør institusjonens ledergruppe. Ledergruppa behandler plansaker, saker av prinsipiell betydning, sektorovergripende saker m.m.

Biblioteknett Norge er organisert som et prosjekt med ledergruppa som styringsgruppe.

1.2 Delegering m.m.

Budsjett disponeringsfullmakt er delegert til assisterende direktør.

Direktør og assisterende direktør har begge anvisningsmyndighet. I praksis blir de fleste utbetalinger anvist av assisterende direktør.

Redaktøren for Bob har selvstendig ansvar for innholdet i overensstemmelse med Fagpressens redaktørplakat.

Stillinger med lederansvar eller spesielt ansvar for definerte oppgaver er gitt beløpsbegrensede bestillingsfullmakter for varer og tjenester.

2 Statens bibliotektilsyns oppgaver

Den følgende beskrivelse av oppgavene tar utgangspunkt i Instruks for Statens bibliotektilsyn fastsatt av KD 8. februar 1989. Jfr. Lov om folkebibliotek, §13.

2.1 Statens oppgaver etter bibliotekloven

Instruksen §2:

Statens bibliotektilsyn ivaretar statens oppgaver etter bibliotekloven på vegne av Kultur- og vitenskapsdepartementet.

Statens bibliotektilsyn skal arbeide for at lovens målsetting blir oppfylt og påse at myndighetene på de ulike forvaltningsnivåer oppretter og driver slik bibliotekjeneste som loven forutsetter.

2.1.1 Utvikle og opprettholde et nasjonalt biblioteksystem

Bibliotekloven §1 slår fast at *folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.*

Skal dette utsagnet ha reell betydning, kreves det styring og organisering på flere nivåer. Biblioteksystemet må ha regler og retningslinjer for samarbeid og oppgavefordeling, samtidig som det skal være dynamisk. Man må kontinuerlig vurdere og ta opp nye arbeidsmetoder, ny teknologi og nye tjenestetilbud i biblioteksystemet. Man må også ha et apparat til å løse problemer og uoverensstemmelser som oppstår. Å opprettholde og videreutvikle det nasjonale biblioteksystemet i samarbeid med berørte myndigheter og fagmiljøer er en av SBs kjerneoppgaver.

2.1.2 Faste oppgaver som inngår i SBs årssyklus:

*Statistikk.

Med hjemmel i biblioteklovens §3 har KD gitt forskrift om bibliotekstatistikk.

Forskriften pålegger SB omfattende oppgaver m.h.t. å utarbeide statistikk skjemaer, samle inn statistiske data fra bibliotekene, bearbeide det materialet som kommer inn og publisere statistikken.

*Dispensasjonssøknader fra kommuner som ansetter biblioteksjef uten fagutdanning.

Loven krever at alle kommuner skal ha fagutdannet biblioteksjef. Men det er gitt adgang til å søke om dispensasjon dersom visse forutsetninger er oppfylt, jfr. Forskrift

om personale i kommunale folkebibliotek. SB har fullmakt til å gi dispensasjon, og hvert år blir det behandlet ca 25 søknader.

*Kursvirksomhet for biblioteksjefer som er ansatt på dispensasjon.

Forskriften om personale krever at biblioteksjefer som blir ansatt på dispensasjon skal gjennomgå et alternativt utdanningsopplegg. SB arrangerer hvert år et ukeskurs i egen regi. Videre blir det hvert annet år igangsatt et utdanningsopplegg som strekker seg over to år. Dette opplegget har hittil vært utført av Høgskolen i Oslo som et oppdrag. SB finansierer oppdraget og har oppgaver knyttet til forberedelse og gjennomføring.

*Finansiering og styring av folkebibliotekstjenester som etter lovens forarbeider og etablert praksis er statens ansvar.

I bibliotekloven §2 blir det fastslått at både kommunene, fylkeskommunene og staten har ansvar for folkebibliotekstjenester. Det er redegjort for oppgave- og ansvarsdelingen i forarbeidene til loven (Ot.prp. nr. 14 (1985-86)). Staten har i dag ansvar for følgende folkebibliotekstjenester:

- Bibliotekstjeneste i fengsler
- Bibliotekstjeneste for pasienter i statlige helseinstitusjoner
- Bibliotekstjeneste for innvandrere og flyktninger
- Formidling av spesiallitteratur (en overbygning på folkebibliotekenes fjernlånstjeneste)
- Samisk spesialbibliotek

Selve tjenestene utføres av folke- eller fylkesbibliotek (med unntak for samisk). Statens bibliotektilsyn definerer tjenestenes innhold og omfang. Det er inngått kontrakter med de bibliotekene som utfører oppgavene, og en har et fast opplegg for oppfølging av kontraktene.

Det er en forutsetning at tjenestene blir fullfinansiert med statlige midler som SB har forvaltningsansvar for.

For Samisk spesialbibliotek er det gjennomført en endring fra år 2000. Biblioteket er nå en del av Sametingets forvaltningsansvar, men budsjettmidlene blir fortsatt bevilget av KD over bibliotekkapitlet.

2.1.3 Andre lovbestemte oppgaver:

Bibliotekloven §3 pålegger bibliotekene å følge felles regler for lånesamarbeid og registrering, og for utarbeidelse av statistikk og årsmeldinger. Paragrafen har en særskilt forskriftshjemmel.

I tillegg til arbeidet med statistikk som er en fast årlig oppgave, medfører bestemmelsen i denne paragrafen forskjellige typer oppgaver som varierer fra år til år. Først og fremst forutsetter paragrafen at det finnes et sentralt fastsatt regelverk. Videre skal en løpende følge med i hvordan bestemmelsene virker, og sørge for at regler og forskrifter holdes ajour med utviklingen på de områdene de skal gjelde for. Det skal informeres om reglene, og spørsmål skal besvares.

Bibliotekloven §4 pålegger alle kommuner å ha et folkebibliotek, og det står videre at *Kommunen fastsetter reglement for biblioteket på grunnlag av veiledende retningslinjer som departementet gir for bibliotekdriften.*

SB har utarbeidet slike retningslinjer som loven krever, og KD har godkjent dem.

Det er en løpende oppgave å informere om dem, gi fortolkninger og vurdere når det er behov for endringer eller tillegg.

Bibliotekloven §8 har en tilsvarende bestemmelse om veiledende retningslinjer for fylkesbibliotek som medfører samme type oppgaver for SB.

Bibliotekloven §5 har bl.a. en bestemmelse om dispensasjonsadgang fra kravet om fagutdannet biblioteksjef (se ovenfor under faste oppgaver).

I tillegg til å behandle dispensasjonssøknader og arrangere kurs, medfører paragrafen også arbeid med forskriften.

En større revisjon ble sluttført i 1999, og det har siden vært mange forespørsler om fortolkning og praktisering.

Forskriften forutsetter også at SB gir utfyllende retningslinjer for hvilke utdanningstilbud som skal godkjennes, og disse retningslinjene må holdes ajour med den utvikling som stadig foregår på feltet.

2.1.4 Tilsynsoppgaver og arbeid for å fremme lovens målsetting.

Funksjonen som tilsynsorgan gir ikke rett til å føre direkte kontroll med kommunale vedtak, og alle tidligere bestemmelser om godkjenning av kommunale vedtak er etter hvert tatt ut av bibliotekloven. Men gjennom den årlige rapporteringen fra bibliotekene, gjennom brev fra fylkesbibliotekene og av og til gjennom oppslag i pressen, blir en gjort oppmerksom på forhold der bibliotekloven blir brutt, eller der bibliotekdriften generelt ikke har den standard som loven forutsetter.

SB sender hvert år brev til flere kommuner om forhold man ønsker at kommunene skal rette på. I de mest alvorlige tilfellene, ber man gjerne om et møte med kommunen. Stort sett har en meget gode erfaringer med denne arbeidsformen.

I biblioteklovens formålsparagraf (§1) finner en prinsippene om

-gratis benyttelse av bibliotekenes samlinger og utstyr,

-fri låne-og bruksrett for alle som bor i landet,

-*annet egnet materiale* sidestilt med bøker,

-vektlegging av kvalitet, allsidighet og aktualitet i bibliotekenes tilbud.

SB har gjennom årene hatt mange henvendelser og spørsmål om rekkevidden av gratisprinsippet. En har innhentet autoritativ fortolkning av prinsippet fra KD og JPD og utarbeidet generell informasjon (rundskriv), men likevel får en stadig nye spørsmål som berører gratisprinsippet.

Spørsmål om den frie låneretten er sjeldne, mens bibliotekenes bruk av *annet egnet materiale* stadig medfører behov for svar og forklaringer. Når bibliotekene skal formidle "ikke trykt materiale", melder det seg også spørsmål som er regulert av åndsverkloven.

SB ser det som en viktig oppgave å skaffe til veie autoritative svar på alle typer lovspørsmål som direkte berører folkebibliotekenes tjenesteyting og formidle informasjon om slike spørsmål, både de som er regulert av bibliotekloven og de som er regulert i andre lover.

For å tilfredsstille kravet om kvalitet, allsidighet og aktualitet i bibliotekenes tilbud til barn og voksne har bibliotekene behov for veiledning. SBs rådgivende utvalg for barne- og ungdomslitteratur leser og vurderer det totale utbudet av slik litteratur, og skriver veiledende noter til de bøkene som man anbefaler. Utvalgets anbefalinger blir presentert løpende på internett og i en årlig katalog.

2.2 Veiledning, utviklingstiltak og forsøksprosjekt.

Instruksen §3: *Gjennom veiledning, utviklingstiltak og forsøksprosjekt skal Statens bibliotektilsyn arbeide for å utvikle og styrke bibliotekenes virksomhet i overensstemmelse med biblioteklovens målsetting.*

SBs veiledningsarbeid omfatter årlige møter med fylkesbiblioteksjefene, årlige seminarer for bibliotekarer i fylkesbibliotekene, kursvirksomhet og en utstrakt foredragsvirksomhet ved regionale og lokale møter, kurs og seminarer. Man har en omfattende utgivelse av faglige publikasjoner og artikler i fagpressen .

De siste årene har en spesielt vektlagt veiledning og kurs knyttet til bibliotekenes anvendelse av IKT. SB har tatt initiativ til å utvikle fjernundervisningstilbud, en har arrangert kurs i egen regi og en har gitt spesielle tilskudd til kurs og opplæringstiltak som fylkesbibliotekene gjennomfører.

SB forestår et betydelig utredningsarbeid på flere felt. Utredningene skjer dels i egen regi, dels i regi av komiteer og dels som oppdrag som SB setter bort til oppdrags- og forskningsinstitusjoner.

Utviklingstiltak skjer gjennom utrednings- og planarbeid, og ved at man gir midler til oppstart av tiltak i bibliotekene. I enkelte tilfeller har man gått bredt ut med tilskudd for å få flest mulig bibliotek med på tiltaket, eks. innføring av internett i folkebibliotekene og barne- og ungdomsbokaksjonene.

De senere årene har en også deltatt både økonomisk og faglig i store utviklingsprosjekter der andre organer har hatt hovedansvaret for gjennomføringen, eksempler: Norges forskningsråds bibliotekforskningsprogram, KUFs program Brukerrettet opplæring for voksne og Norsk kulturråds litteraturformidlingsprosjekt. Forsøks- og utviklingsprosjekter blir organisert etter tre modeller:

1. Prosjekter som SB utfører i egen regi, eks. Biblioteknett Norge og det avsluttede Video for døve.
2. Prosjekter som SB initierer og inviterer bibliotek til å delta i, eks. forsøk med tilgang til lisensdatabaser, prosjektet Skjermkontakt med lokalhistorien, lokale informasjonstiltak knyttet opp mot forskningsdagene og forsøk med søndagsåpne bibliotek.
3. Tildeling av midler til prosjekter i bibliotekene etter søknader. Midlene utlyses hvert år, og det blir ved utlysningen gjort rede for hvilke områder man vil prioritere og hvilke kriterier som blir lagt til grunn for behandlingen.

SB tar også initiativ til å knytte sammen prosjekter når det er naturlig, og til å gjennomføre spesielle informasjonstiltak knyttet til prosjektene.

2.3 Tilskuddsforvaltning.

Instruksen §4: *Statens bibliotektilsyn forvalter særskilte statstilskudd til bibliotekformål bevilget over statsbudsjettet.*

Statens bibliotektilsyn forvalter pr d.d. 20 faste tilskuddsordninger. Antall tilskuddsmottakere varierer fra år til år, med et gjennomsnitt på 171 pr år. Tilskuddsordningene er av ulik karakter. Noen er faste, årlige driftstilskudd til virksomheter som for eksempel Norsk barnebokinstitutt og Vestlandske blindforbund. Andre representerer statlige tilskudd til tiltak som mobil bibliotekjeneste og nye biblioteklokaler, eller er kompensasjon for kontraktsbaserte ytelser av bibliotekjenester til særskilte formål, for eksempel bibliotekjeneste i fengsler. Felles for tilskuddsordningene er at Statens bibliotektilsyn årlig mottar rapporter og budsjettforslag, som så behandles før et samlet budsjettforslag for hele tilskuddsporteføljen oversendes Kulturdepartementet. Det gjennomføres jevnlige møter med tilskuddsmottakerne.

Oversikt over og relativt detaljerte omtaler av alle tilskuddsordninger er gitt i budsjettforslaget fra Statens bibliotektilsyn (oversendt evalueringsutvalget), og vil derfor ikke bli gjentatt her.

Med utgangspunkt i kravene til tilskuddsforvaltning som stilles i Statens nye økonomireglement har Statens bibliotektilsyn lagt stor vekt på å kvalitetssikre slike oppgaver.

2.4 Samfunnskontakt og informasjon.

Instruksen §5: *Statens bibliotektilsyn skal gjennom kontakt med ulike organ og institusjoner arbeide for å spre kunnskap om folkebibliotekenes virksomhet innen kultur- og informasjonsområdet.*

Faste tiltak er tidsskriftet *Bok og bibliotek*, årboka *Norske folkebibliotek*, *SBs årsmelding*, tidsskriftet *Scandinavian Public Library Quarterly* (medutgiver) og institusjonens hjemmesider på internett. Man utgir også rapporter fra prosjekter og informasjonsbrosjyrer, og det blir sendt ut pressemeldinger når man har spesielle nyheter å melde om.

Man legger vekt på å representere bibliotekfeltet i møter og konferanser som man mener er relevante, og direktøren og andre representanter for SB holder hvert år flere foredrag utenfor bibliotekmiljøene.

SB har et omfattende samarbeid med Norsk bibliotekforening, og ellers har en fast samarbeid med Norsk kulturråd, Voksenopplæringsforbundet, Høgskolen i Oslo (bibliotekarutdanningen), Universitetet i Tromsø (bibliotekarutdanning), Høgskolen i Telemark (kultur- og bokbransjestudiene), UNESCO-kommisjonen og aksjon !les, mens en i tilknytning til bestemte saker og prosjekter har kontakt med organer som Kommunenes sentralforbund, Statens informasjonstjeneste, Statskonsult, Sentralorganet for fjernundervisning, Norges forskningsråd, Norsk museumsutvikling, Riksarkivaren m.fl.

2.5 Samordning av nasjonale bibliotekressurser.

Instruksen §6: *Statens bibliotektilsyn skal i samarbeid med andre offentlige bibliotekinstanser bidra til en best mulig samordning av de samlede nasjonale bibliotekressurser.*

SBs hovedsamarbeidspartnere er fylkesbibliotekene, Nasjonalbiblioteket og Riksbibliotektjenesten. SB har plass i BIBSYS' råd, og fra innværende år er SB representert i BIBSYS' styre.

SB og Rbt. har utarbeidet og publisert felles fjernlånsregler for alle typer offentlige bibliotek, og utgitt felles brosjyre.

De to institusjonene har også arrangert flere felles seminarer om fjernlån og om betjening av studenter og utdanningssøkere.

Videre oppnevner SB en representant til Styret for ansvarsbibliotekordningen som Rbt. er administrativt ansvarlig for.

SB og Rbt. har gjennom mange år hatt et felles ansvar for norske utgaver av Deweys klassifikasjonssystem, katalogiseringsregler for norske bibliotek og det norske MARC-formatet. Etter at NB ble etablert som egen institusjon, har dette biblioteket påtatt seg hovedansvaret for å sørge for at de bibliografiske hjelpemidler holdes vedlike.

Gjennom samarbeid med Nasjonalbiblioteket ivaretar SB folke- og fylkesbibliotekenes interesser i Samkatalogen.

Både Rbt. og NB er samarbeidspartnere i Biblioteknett Norge.

SB, Rbt m.fl. deltar i en arbeidsgruppe for *Opphavsrett, rettighetsklarering og avtalearbeid knyttet til digitale dokumenter* som Nasjonalbiblioteket har tatt initiativ til.

SB har også jevnlig kontakt med de norske leverandørene av edb-systemer til folkebibliotekene, Biblioteksentralen, Biblioteksystemer og Norsk systemutvikling. Under dette punktet hører også kontakt med Norges lyd- og blindeskriftbibliotek og kontakt med Sametinget om samiske bibliotekspørsmål.

I 1999 oppnevnte KUF og KD en felles arbeidsgruppe som skal utrede spørsmål knyttet til samarbeidet mellom de forskjellige delene av arkiv – bibliotek - og museumssektoren og tilgrensende områder med hovedvekt på informasjonsteknologi. Både SB, Rbt og NB er med i utvalget, og SB har leder og sekretær i sluttfasen.

2.6 Nordisk og internasjonal kontakt.

Instruksen §7: *Statens bibliotektilsyn skal gjennom kontakt og samarbeid med nordiske og internasjonale bibliotek medvirke til at den norske folkebibliotekvirksomheten deltar i det internasjonale utviklingsarbeidet. Det skal særlig legges vekt på informasjon og faglig standardisering.*

På nordisk plan er det årlige møter mellom landenes bibliotekdirektører.

Man har løpende informasjonsutveksling mellom de statlige myndigheter for folkebibliotekene, og det blir samarbeidet om forskjellige utredningsoppgaver.

Man utgir også et felles engelskspråklig bibliotektidsskrift, Scandinavian Public Library Quarterly. SB har for tiden redaktør- og utgivelsesansvaret.

De nordiske bibliotekmyndighetene har gjennom en lang periode hatt et fast samarbeid med Library Association i Storbritannia, og hvert tredje år blir det arrangert anglo-skandinaviske bibliotekkonferanser. I 1997 ble konferansen arrangert i Norge med SB som arrangør.

Det er også etablert faste møter for de regionale bibliotekene (fylkesbibliotekene) i Norden. SB deltar i disse møtene sammen med de andre myndighetsorganene og gir økonomisk støtte til møtene.

SB gir videre tilskudd til forskjellige former for nordisk biblioteksamarbeid, særlig til tiltak knyttet til arbeid for barn og unge.

SB er representert i NORDBOK (Nordisk ministerråds litteratur- og bibliotekkomite). De senere årene er de baltiske land trukket med i det nordiske samarbeidet. Sammen med Norsk kulturråd har SB etablert bilaterale kontakter i alle de tre baltiske land. Man har også hatt en viss kontakt med russiske bibliotek.

På europeisk nivå er det etablert et eget organ for statlige folkebibliotekmyndigheter innenfor EU/EØS-området. Det blir arrangert seminarer, studieturer og konferanser. Både EU-kommisjonen og Europarådet har de senere årene arrangert flere møter om bibliotek- og mediespørsmål, og SB forsøker å delta i det som har relevans for folkebibliotekene.

SB er medlem av den internasjonale bibliotekorganisasjonen, IFLA. Institusjonen er alltid representert ved de årlige kongressene, og en deltar i forskjellig komitearbeid. SB bidrar økonomisk til at norske folkebibliotek skal kunne delta i IFLA-samarbeidet både gjennom komitedeltakelse, og ved foredrag og utstillinger.

2.7 Skolebibliotek

Instruksen §8: *Statens bibliotektilsyn er rådgivende organ overfor sentrale myndigheter i spørsmål som gjelder skolebibliotek.*

Etter at Nasjonalt læremiddelsenter ble etablert i 199?, har dette bygget opp egen bibliotekkompetanse og overtatt mye av skolebibliotekarbeidet. SB har imidlertid fortsatt ansvar for skolebibliotekstatistikken.

Samarbeid mellom skole- og folkebibliotek er en prioritert oppgave både fra skole- og bibliotekmyndigheter, og SB har etablert fast kontakt med Nasjonalt læremiddelsenter for å styrke dette samarbeidet.

2.8 Oppgaver gitt av Kulturdepartementet

Instruksen §9: *Saker av særlig betydning legges fram for Kultur- og vitenskapsdepartementet. Departementet kan på sin side innhente opplysninger i faglige spørsmål og anmode om bistand i drøftinger med andre institusjoner m.v.*

SB har en utsrakt kontakt med KD både i møter og per korrespondanse.

Man leverer høringsuttalelser til NOUer og andre utredninger, og man utreder saker som KD ønsker utredet.

SB er fast rådgiver for KDs medieavdeling i forbindelse med avdelingens forhandlinger om bibliotekvederlag.

SB gir også informasjon og uttalelser til andre departementer og statsorgan når de ber om det, for eksempel når de arbeider med stortingsmeldinger.

II. Ressursinnsats fordelt på ulike oppgaver

Ressursinnsats kan måles i bruk av arbeidstid, dvs. årsverk eller deler av årsverk, og/eller i påløpte kostnader. En del av de oppgavene som Statens bibliotektilsyn utfører, som for eksempel informasjonsoppgaver og kursvirksomhet, medfører kjøp av

eksterne tjenester (trykking av publikasjoner, avtaler med kurstilbydere o.a.). Det samme gjelder oppgaver som krever spesialkunnskap som ikke finnes i institusjonen, og som dermed må kjøpes i form av konsulenttjenester. Men svært meget aktivitet knyttet til saksbehandling, tilskuddsforvaltning, kontakt med eksterne samarbeidspartnere osv. medfører ikke eller i liten grad utgifter utover lønnsutgiftene. Vi gir derfor i første omgang ingen oversikt over kostnader knyttet til særskilte aktiviteter. Dersom evalueringsutvalget ønsker dette, kan vi i den grad regnskapssystemet tillater det, bidra med slike opplysninger.

Når det gjelder arbeidsmessig ressursbruk, kan vi ikke gi noen detaljert oversikt over dette. Vi har ingen tidsstudier å vise til. Men flesteparten av de oppgavene som er omtalt i pkt. I saksbehandles i Fagavdelingen, der det arbeider fem førstekonsulenter og en avdelingsleder. I store deler av inneværende år har to av disse førstekonsulentstillingene stått ubesatte i forbindelse med nytilsetninger. For øvrig viser organisasjonskartet stort sett hvordan stillingsressursene er fordelt på oppgavene i virksomheten. Det er nødvendig å tilføye at det overordnede ansvaret for tilskuddsforvaltning ligger hos ass. direktør, som bruker en ikke ubetydelig del av sin tid til dette. Det gjelder også behandling av søknader om tilskudd til såkalte fellestiltak for folkebiblioteksektoren, dvs. tiltak utenom forsøks- og utviklingsvirksomhet. Personalkonsulenten utfører også enkelte saksbehandleroppgaver i tilknytning til dette området. Når det gjelder administrative oppgaver i tilknytning til tilskuddsforvaltning, som utbetaling, er selvfølgelig regnskapskonsulenten (1/2 konsulent) involvert i dette. Det samme gjelder i noen grad kontorleder.

Vedlegg 2

Notat fra Norsk museumsutvikling i tilknytning til pkt. 1 og 2 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra Kulturdepartementet i brev av 14.8.2000

Norsk museumsutvikling
27.10.00 JBØ/HH

NMU 2000 - mål og tiltak for 2000 og status per 25. oktober

Kort om NMUs arbeidsform

Norsk museumsutvikling startet som et prosjekt i Kulturdepartementet 1. mai 1992, og ble opprettet som egen statsinstitusjon fra 1. januar 1994. Fra museumsorganisasjonene var det fremmet et ønske om å få etablert et institutt for museumsutvikling, mens Kulturdepartementet så behov for å ha et statlig museumskontor.

I startfasen var NMUs virksomhet ensidig rettet mot å fremme utvikling av og samarbeid mellom museene, men allerede i 1995 fikk NMU delegert de første forvaltningsoppgavene.

For NMU har det hele tiden vært viktig å se utvikling og forvaltning i nær sammenheng, og det er hjemlet i NMUs vedtekter at NMU selv kan initiere og drive prosjekter. Det viser seg at NMU får relativt få, gode søknader som har klar karakter av felles utviklingsprosjekter, men mange søknader til prosjekter ved enkeltinstitusjoner med begrunnelse i overføringsverdi. Samtidig får NMU med sin brede kontakt med miljøene, mange anmodninger om å ta opp forskjellige temaer, og de fleste større prosjekter initieres derfor av NMU selv, men de utvikles og drives i nært samarbeid med sektoren.

Ved organisering av arbeidet har NMU lagt til grunn at det er viktig å benytte den faglige kompetansen i størst mulig grad både til utviklings- og forvaltningsoppgaver. NMU har derfor lagt opp til en organisasjon der alle avdelinger arbeider både med utvikling, organisering av kurs og etterutdanning og forvaltning innenfor sine respektive områder.

Oversikt over organisasjon og tilsatte pr 25.10.2000

JBØ: JON BIRGER ØSTBY, direktør
HH: HILDE HOLMESLAND, informasjonsrådgiver

Administrasjonsavdelingen

KME: KAREN MARIE ELLEFSEN, spesialrådgiver

WG: WENCHE GRESSUM, sekretær
ALL: ANNE-LISE LANDMARK, konsulent
HM: HARALD MEHUS, kontorsjef
KAP: KARI-ANNE PEDERSEN, sekretær - 50 %

Formidlingsavdelingen

MF: MERETHE FRØYLAND, førstekonsulent - 60 %
RE: RANDI ERTESVÅG, avdelingsleder
LW: LARS WENAAS, førstekonsulent - engasjement
AA: ANDERS AMLO - engasert på timebasis

Dokumentasjonsavdelingen

SBG: SIV BENTE GRONGSTAD, førstekonsulent
SS: SIRI SLETTVÅG, førstekonsulent
EHW: ELIN HARRIET WYLLER, avdelingsleder

Bevaringsavdelingen

LN: LISA NILSEN, førstekonsulent
EH: ESPEN HERNES, avdelingsleder

Status for arbeidet pr 25.10.00

Rapporteringen bygger på NMUs interne mål og arbeidsplan for 2000.

Direktør og stab

1. NMU skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale arbeidsgrupper og utvalg.

Tiltak

Direktøren er:

1. Leder for utvalget som vurderer avhending og utlån fra museenes samlinger (JBØ har ført det meste av utredningen i pennen. Utredningen presenteres 08.11.00 og publiseres som NMU5: 2000).
2. Medlem av styret i BIBSYS (fram til 01.03.99). (Oppnevnt av Kulturdepartementet.)
3. Medlem av styringsgruppa for Kulturnett Norge. (Oppnevnt av Kulturdepartementet.)
4. Medlem av nordisk museumskomite (under Nordisk Ministerråd). (Oppnevnt av Kulturdepartementet.)
5. Medlem av Norsk kulturråds utval for skilting av spesielle severdigheter (Oppnevnt av Kulturrådet.)
6. Medlem av arbeidsgruppa for IT og andre overgripende spørsmål innenfor bibliotek, arkiv og museer. (Oppnevnt av Kulturdepartementet.)
7. Medlem av beregningsutvalget for vederlag for visning av kunst som eies av det offentlige eller institusjoner med offentlig støtte. (Oppnevnt av Kulturdepartementet.)

8. Medlem av "Den norske komiteen for verdens hukommelse" (UNESCO).
(Oppnevnt av UNESCO-kommisjonen.)

Nye tiltak i løpet av året:

9. Etter anmodning fra Norges Museumsforbund vil NMU søke medlemskap i NEMO (Organisasjon for museer i EU), og JBØ representerer NMU på årets møte i Lisboa.
10. Etter anmodning fra Kulturdepartementet deltok JBØ i den norske delegasjonen på den internasjonale konferansen i Vilnius om tilbakeføring av jødisk kulturgods som ble stjålet under holocaust.
11. Direktøren har regelmessige, uformelle orienteringsmøter med generalsekretæren for Norges museumsforbund (ca 6 ganger pr år.)

2. NMU skal arbeide for å videreutvikle ekstern og intern informasjon.

Tiltak

1. Følge opp drøftinger med Norges museumsforbund om utvikling av Museumsnytt. (NMU har hatt møter med Museumsforbundet og den nye redaktøren om saken. NMU bidrar aktivt med ideer, artikler og informasjonsstoff.)
2. Informere om NMUs aktiviteter i Museumsnytt. (NMU har faste informasjonsspalter i Museumsnytt.)
3. Følge opp arbeidet med Årets museum. (NMU oppnevner komiteen og er sekretariat for denne.)
4. Bidra til å videreutvikle arbeidet med Den norske kulturminnedagen. (RE er NMUs representant i hovedkomiteen, og NMU forvalter Kulturdepartementets tilskudd til Kulturminnedagen.)
5. Videreutvikle NMUs intranett.
6. Følge opp arbeidet med å samordne NMUs adressedatabase. (Museumsoversikten oppdateres løpende ved innhenting av statistikkjemaer og meldinger fra museene om endringer. NMU har utgitt ny trykt adressebok for norske museer og samlinger i 1999. Neste trykte utgave kommer i 2001.)

3. NMU skal drive og videreutvikle Museumsnett Norge.

Tiltak

1. Utvikle hjemmesider for NMU. (NMU arbeider med nye hjemmesider som skal legges ut i desember 2000.)
2. Fortsette å legge ut sentrale publikasjoner på nettet. (NMU har hatt en gjennomgang av publikasjonene våre og 20 publikasjoner legges ut på nettet i 2000.)
Se også mål 4 under Formidlingsavdelingen.

4. NMU skal publisere og distribuere informasjons- og rettleidningsmateriell.

Tiltak

1. Bistå Dokumentasjonsavdelingen om utgivelse av Svarthvitt (HH).

2. Utarbeide en tematisk oversikt om NMUs publikasjoner. (Arbeidet er utført og oversikten er presentert i NMUs nye publikasjonshefte som er utsendt til alle museer og samlinger.)
3. Legge ut sentrale publikasjoner i fulltekst på Museumsnett Norge. (20 publikasjoner er klargjort og vil bli lagt ut før årsskiftet.)
4. Utarbeide en ny informasjonsbrosjyre om NMU på bokmål, nynorsk og engelsk. (Begge brosjyrer foreligger.)
5. Utarbeide bedre rutiner for de ulike sidene ved publikasjonsvirksomheten. (Det er utarbeidet retningslinjer for forfattere.)
6. Ferdigstille manuskripter til trykking. (Pr. 25.10.00 har NMU utgitt 8 publikasjoner og brosjyrer. Ytterligere 4 publikasjoner er beregnet utgitt før nyttår. NMU har redaktøransvar, utfører språkvask og lager layout for alle publikasjoner. Alle publikasjoner distribueres gratis på bestilling. Sentrale publikasjoner sendes ut til alle norske museer og samlinger pluss en rekke andre kontakter.)

Dokumentasjon og forskning

5. NMU skal fremme forskning og dokumentasjon ved museene.

Tiltak

1. Arrangere kurs i dokumentasjon. (Utsatt til 2001 i påvente av oppdaterte publikasjoner på klassifikasjon og feltstandarder.)
2. Arrangere forskerkurs i samarbeid med Bergen Museum. (Kurset finansieres av NMU. Det er planlagt i samarbeid mellom Bergen Museum og NMU og gjennomføres av Bergen museum på oppdrag fra NMU. Kurset har tre samlinger i 2000 og en oppfølgingssamling i 2001. Det er 15 deltakere.)
3. Samarbeide med Formidlingsavdelingen og Forskningsdagene om tiltak til Forskningsdagene 2000: *Forskning for framtida*. (Dette har skjedd i samarbeid med formidlingsavdelingen – se 10.8.)
4. Lyse ut og fordele tilskudd til kulturhistoriske film- og videoopptak. (Innkommne søknader er behandlet. 3 prosjekter har fått støtte og det er utlyst nye midler for 2001.)
5. Følge opp arbeidet og utviklingen av Sekretariatet for samtidsforskning og - dokumentasjon, Maihaugen, ved diskusjoner og samarbeid om kurs og seminarer. (Avdelingen har løpende kontakt med sekretariatet som i sin tid ble etablert av og i NMU, men som ble overført til Maihaugen i 1998. NMU har garantert for driften fram til 01.05.01, og vi er nå inne i drøftinger om videre oppfølging.)
6. Delta i diskusjonene i Museumsforbundets forskningsutvalg om behov og tiltak for å fremme museumsforskning. (EHW deltar som observatør i utvalget.)

Nye oppgaver i året:

7. NMU har tatt opp arbeidet med å få etablert et program for forskning om museer. Vi har hatt møte med Norges forskningsråd og Universitetet i Bergen og tar sikte på å ha et programforslag ferdig i 2001.)

6. NMU skal bidra til vedlikehold og utvikling av felles standarder for dokumentasjon og databaser for gjenstander og fotografier.

Tiltak

1. Revidere norsk versjon av *Outline*-katalogen. (Outline er klassifikasjonssystem for kulturhistorisk materiale. Revisjonen er i slutfasen, og den nye versjonen skal trykkes i løpet av året.)
2. Delta i nordisk samarbeid om en nordisk versjon av *Outline*. (NMU har tatt initiativet til et nordisk prosjekt om felles videre utbygging av Outline og fått delfinansiering til prosjektet fra Nordisk kulturfond og Nordisk ministerråd. NMU fungerer som sekretariat for prosjektet og har nå tilsatt prosjektleder.)
3. Utgi revidert utgave av Feltkatalogen for kunst- og kulturhistorisk materiale. (Arbeidet er i gang, men den vil først gå i trykken i 2001.)
4. Følge opp utviklingsarbeidet med museumsdatabasene PRIMUS, winRegimus og IMAGO for registrering av gjenstander, fotografi og kunst. (Dette arbeidet vil bli ivaretatt gjennom etablering av en felles datatjeneste for museene. Se neste punkt.)
5. Følge opp arbeidet med å få etablert en felles IKT-tjeneste for museene. (NMU har inngått en avtale med Norsk Folkemuseum om et prosjekt for å etablere en felles datatjeneste for museene. Prosjektet finansieres av NMU, og NMU oppnevner og leder en referansegruppe som skal følge prosjektet.)
6. Publisere standardavtaler for gaver, kjøp og depositum til samlinger. (NMU har utarbeidet forslag og engasjert juridisk kompetanse for å gjennomgå dem. Forslagene til avtaler blir publisert som vedlegg til rapporten fra utvalget som har vurdert prinsipper for avhending og utlån fra museenes samlinger. NMU planlegger et eget opptrykk av avtalen i 2001.)
7. Foreslå en minimumsstandard for registrering og dokumentasjon av gjenstander og fotografier. (Utsatt til 2001.)

7. NMU skal bidra til å utvikle og styrke fotobevaringsarbeidet i Norge.

Tiltak

1. Gi ut 2 nummer av meldingsbladet Svarthvitt - kulturhistorisk fotografi. (Kommer med to nummer i året og sendes gratis til alle museer og samlinger, alle folkebibliotek og en rekke andre institusjoner som arbeider med fotobevaring. Avdelingen har redigering, layout og språkvask med noe bistand fra HH. Avdelingen produserer også en del eget stoff.)
2. Arrangere en konferanse om utdanning og fotokonservering for de fylkesansvarlige fotobevaringsinstitusjonene i Norge samt representanter fra universitetene, høyskolene, bildebyråene, arkiv-, bibliotek- og museumssektoren. (Konferansen holdes i begynnelsen av november.)
3. Utarbeide forslag til generelle vernekriterier i samarbeid med Norsk museum for fotografi - Preus fotomuseum, Nasjonalbiblioteket og Norsk kulturråd. (Det er utarbeidet et forslag og nedsatt en arbeidsgruppe for å ferdigstille dette.)

4. Utvikle en web-side (FOTO) under NMUs hjemmeside på Museumsnett. (Avdelingen har utarbeidet grunnlagsmaterialet og den nye hjemmesidene vil bli lansert som en del av NMUs nye hjemmesider i løpet av året.)
5. Planlegge arbeidet med å samle datafilene til Fotokonserveringsprosjektet i én "erfæringsdatabase". (Det er arrangert et planleggingsmøte, selve arbeidet blir gjennomført i 2001.)
6. Arrangere kurs i fotobevaring i samarbeid med Hordaland fylkesarkiv - Fotoverntenesta. (Kurset er avholdt.)
7. Utvikle og publisere forslag til tilstandsvurderingsstandard (Prosjektet er utsatt til 2001.)
8. Planlegge revideringsarbeidet med Fotobevaringsboka. (Arbeidet sees i sammenheng med et tilsvarende arbeid som nå drives av SEPA (europaisk nettverk for fotobevaring) og der NMU deltar.)
9. Tilby foredrag. (EHW og SS har holdt flere foredrag om fotobevaring i rundt om i Norge og EHW har holdt foredrag på en internasjonal konferanse i Helsingfors.)
10. Sørge for løpende oppdatering og utbygging av Sentralregistrene over norske fotografer og fotografisamlinger og utvikling av egen web-versjon. (Det vesentlige av registrerings- og opprettingsarbeidet er fullført. Vi venter nå på slutføringen av programvaren fra ekstern datakonsulent før vi kan legge registrene ut på Internett.)
11. Holde vedlike arkivet med avisutklipp om fotobevaring i Norge. (Løpende arbeidsoppgave. NMU abonnerer på presseklipp om fotobevaring. På grunn av andre prioriteringer, har vi nå et etterslep på arkivering her.)
12. Bistå med veiledning om fotoregistrering, oppbevaring og opphavsrettslige spørsmål. (Avdelingen har en betydelig løpende rådgivingsvirksomhet.)
13. Publisere et veiledningshefte om opphavsrett. (Manus er ferdig, det gjenstår noe mindre klarlegging for publisering. Utgivelsen kommer i løpet av kalenderåret.)

8. NMU skal ha en effektiv og rasjonell drift av eget dataanlegg.

Tiltak

1. Sørge for at NMUs interne dataanlegg og nettverk er i drift til enhver tid. (I året har vi hatt kursing for SBG som er driftsansvarlig. Anlegget har stor stabilitet på driftssiden.)
2. Ha ansvar for innkjøp, vedlikehold og veiledning i bruk av maskin- og programvare. (SBG har forestått innkjøp av nytt materiell og oppdatering av programvare, og hun gir en betydelig intern veiledning ikke minst ved innføring av nye programmer.)
3. Holde kontakt med Runit AS - NMUs eksterne samarbeidspartner på drift av dataanlegget. (Løpende oppgave.)

9. NMU skal bidra i internasjonalt utviklingsarbeid for å styrke dokumentasjon i museene.

Tiltak

1. Delta i et nordisk samarbeid om utvikling av en nordisk versjon av *Outline of Cultural Materials* (se Mål 2 om nordisk *Outline*).

2. Ta initiativ til et nærmere samarbeid om dokumentasjons- og klassifikasjonssystemer med foregangsland som Storbritannia og Nederland. (NMU har deltatt i et EMII-prosjekt som har som formål å presentere oversikter over europeiske standarder innenfor museumsvirksomhet. Prosjektet er fullført.)
3. Sørge for å holde seg orientert om arbeidet til og delta på konferanser i ICOMs komité for dokumentasjon, CIDOC. (SBG representerer NMU i CIDOC.)
4. Samarbeide med nordiske land om spørsmål vedrørende fotobevaring. (Avdelingen deltar i et uformelt nordisk nettverk der man blant annet har utveksling av informasjon og invitasjoner til nasjonale samlinger.)
5. Sørge for å holde seg orientert om arbeidet til og delta på konferanser og andre aktiviteter til European Society for the History of Photography, ESHP. (EHW og SS deltok på konferansen i 2000.)
6. Følge opp EMII-prosjektet, sørge for tilgjengeliggjøring av informasjon til prosjektet, diskutere utvikling av web-tjenesten og oversette dokumenter fra engelsk til norsk. (Arbeidet er fulgt opp og prosjektet er fullført, jf. 9.1. Vi ser ikke at det er aktuelt å legge arbeid i oversettelser til norsk nå.)

Formidling og flerkulturelle tiltak

10. NMU skal bidra til å styrke museenes formidlingskompetanse.

Tiltak

1. Bidra til bevisstgjøring av museumsformidling gjennom foredrag, artikler osv. (Både RE og NF har holdt flere foredrag, og begge har publisert relevante artikler.)
2. Arrangere kurs i museumspedagogikk og kommunikasjonsteori i samarbeid med Norges museumsforbund, Seksjon for formidling. (Kurset er arrangert etter forslag fra NMU. NMU har også deltatt i utarbeiding av program og bidratt med finansiering. Museumsforbundet sto for praktisk gjennomføring. Kurset ble avholdt 21. og 22. november. Det var 50 søkere til 20 plasser. Etter en evalueringsrunde vil det bli tatt stilling til om man skal gjenta kurset i 2001.)
3. Planlegge etterutdanning i museumsformidling. (Avdelingen arbeider med å lansere en større kurspakke i 2001.)
4. Etablere kontakt med universiteter/høgskoler for utdanning i museumsformidling. (NMU har hatt møter med saken med representanter for universitetene i Bergen og Trondheim. Vi følger opp disse kontaktene. I Bergen er det primært ønsket om å se nærmere på bruk av elektroniske media i formidling mens Trondheim vurderer om de kan komme i gang med et pedagogisk utdanningstilbud for studenter som tar sikte på arbeid i museer og et etterutdanningstilbud for museumsansatte.)
5. Planlegge og starte prosjekt "Reform 94 og museene". (Avdelingen samler inn grunnlagsmateriale i år med sikte på å utarbeide et prosjektopplegg i 2001. Vi lyser nå ut et vikariat ved avdelingen der dette inngår som en av arbeidsoppgavene.)
6. Planlegge prosjekt "Førskolebarn og museene". (Avdelingen samler inn grunnlagsmateriale med sikte på å etablere et prosjekt i 2002.)

7. Følge opp prosjekt i publikumsundersøkelser. (Prosjektet er gjennomført i for museer i Oslo i 1999 og i Agder i 2000. Rapporten er under bearbeiding og vil bli utgitt i NMUs skriftserie i 2001.)
8. Forskningsformidling, samarbeid med Forskningsdagene. (Dagene er avholdt. MF deltok i planlegging av museumspresentasjoner, og NMU bidro økonomisk til finansiering av et månedsverk for presentasjon av prosjektet L97)
9. Gi støtte til Nordisk museumsfestival og andre formidlingsprosjekter. (NMU har gitt økonomisk støtte til festivalen i en prøveperiode. Denne utløper ved årsskiftet. NMU har fulgt festivalene som har utstillinger som hovedtema. Avdelingen er nå inne i en evalueringsfase og skal ha møte med arrangørene i november for å drøfte erfaringer og betingelser for en eventuell oppfølging. NMU har gitt økonomisk støtte til og faglig bistand til planlegging og gjennomføring av "omviserkurs" i Agderfylkene. Kurset hadde 50 deltakere.)
10. Dele ut Årets museumspris. (Prisen er opprettet av NMU. NMU dekker utgiftene til prisen, oppnevner en frittstående komite som bestemmer hvem som skal få prisen og fungerer som sekretariat for komiteen.)
11. Delta i redaksjonsrådet til Nordisk museologi. (MF er NMUs representant i redaksjonsrådet. NMU ga i sin til støtte til etablering av tidsskriftet.)

11. NMU skal styrke arbeidet med flerkulturelle tiltak ved museene.

Tiltak

1. Publisere rapport om flerkulturell formidling på engelsk, presentere rapporten på norsk og engelsk på nettet. (Etter at prosjektet er presentert i internasjonale fora har NMU fått en rekke forespørsler om å publisere deler av rapporten på engelsk. NMU har nå avsatt midler til dette og arbeider med å finne en egnet person til oppdraget. Oversettelsen vil bli publisert på Museumsnettet og vi vurderer også en trykt versjon.)
2. Arrangere kurs om flerkulturell formidling. (Kurset arrangeres av NMU i samarbeid med Per Bjørn Rekdal som var engasjert av NMU for å skrive utredningen. Kurset har tre samlinger. De to første holdes høsten 2000.)
3. Bidra til å opprette et nettverk for museer som arbeider med flerkulturell formidling. (NMU følger opp dette i forbindelse med kurset om flerkulturell formidling og vil avsette midler til støtte for nettverket i 2001.)
4. Stimulere til rekruttering fra nasjonale minoriteter og nyere grupper innvandrere til stillinger ved norske museer. (NMU har hatt noen møter ute for å drøfte hvordan vi kan bidra på dette feltet. Men det ser ut til å være et problem å finne kompetente kandidater til stillinger som krever høyere utdanning.)
5. Følge opp og gi støtte til prosjektet for etablering av et dokumentasjons- og formidlingssenter for taterkultur på Glomdalsmuseet. (Tiltaket ble i sin tid satt i gang av NMU i samarbeid med Romanifolkets landsforening. NMU følger prosjektet med bistand og rådgiving.)
6. Utarbeide en oversikt over museumstiltak for urfolk og nasjonale minoriteter i Norden. (HH samler materiale til denne rapporten, og har i denne forbindelsen besøkt de fleste museer i landet som arbeider med urfolk og nasjonale minoriteter.)

7. Bidra/stimulere til tiltak som fremmer og styrker de nasjonale minoritetenes kultur og historie.
8. Etablere kontakt med de nordiske landene om museumstiltak for urfolk og nasjonale minoriteter.
(De fire siste punktene følges opp av HH)

12. NMU skal arbeide for større spredning av naturhistoriske museumstilbud og bedre integrering av naturvitenskap og kulturhistorie i museene.

Tiltak:

1. Publisere rapport etter prosjekt "L97 og museene".
2. Konferanse prosjekt "L 97 og museene". (NMU holder høsten 2000 to kurs som bygger på resultatene av prosjektet, ett i Rogaland og ett i Trondheim. Det er stor pågang til disse kursene og for å dekke det anmeldte behovet planlegges nå et tredje kurs i Østlandsområdet våren 2001.)
3. Utvikle skoletilbud på museumsnett – videreutvikling av prosjekt "L97 og museene". (De fleste av de eksisterende tilbudene er svake. NMU arbeider nå med kontakter i museene for å få opp bedre pedagogiske tilbud og har laget en nettversjon av L97.)
4. Bidra til og følge opp prosjektet "Integrering av naturhistorie" på Sogn Folkemuseum. (MF samarbeider aktivt med museet om dette.)
5. Kurs i skjøtsel av kulturmarker, eventuelt i samarbeid med DN og LD, oppfølging av Skjøtselshåndboka for kulturmark. (NMU har bidratt aktivt til finansiering, planlegging og presentasjon av boka.)
6. Oppfølging av vitensenter-nettverket i samarbeid med Forskningsrådet. (MF er med i gruppa som NMUs representant og som en viktig faglig ressurs med kunnskap om vitensentre i utlandet.)
7. Delta i KUF's nettverk for miljølæreprogram. (MF deltar i arbeidsgruppen.)

Nye tiltak:

8. NMU bidrar økonomisk og faglig i prosjektet BOTMUSA, (prosjekt ved Tromsø Museum om samarbeid mellom museer og skoleverket i botanikkundervisning).

13. NMU skal drive og videreutvikle Museumsnett Norge.

Tiltak

1. Gi økonomisk og faglig støtte til prosjekter som kan tjene som gode forbilder eller som har spesiell interesse. (NMU har midler til utvikling og drift av Museumsnett Norge, et av de fire sektornettene under Kulturnett Norge. NMU har i hele prøveperioden avsatt noe midler til prosjektstøtte for utvikling av gode formidlingstilbud fra museer.)
2. Tilby serverplass og tjenester på museumsnettets server. Videreutvikle tilbudet til den enkelte webhotellgjest og implementere nye internettløsninger. (NMU har en samarbeidsavtale med Norsk Folkemuseum om drifting av NMUs Nettserver. Her har alle museer og organisasjoner innenfor NMUs arbeidsfelt tilbud om gratis plass

til hjemmesider, kataloger og nettutstillinger. Ordningen administreres av NMU, og i dag er det ca. 80 institusjoner som benytter seg av den.)

3. Oppdatere og utvikle NMUs hjemmeside. (NMU kjører et prosjekt på dette høsten 2000. I den forbindelse lages det nye opplegg for redigering, ny layout og nytt tekstinnhold.)
 4. Lage hjemmesider for Fotosekretariatet. (Arbeidet er i gang og nye sider skal legges ut i løpet av året.)
 5. Oppdatere og ruste opp museumsguiden og adresseoversikten på museumsnett. (Det er startet et omfattende arbeid med innhenting av nye og oppdaterte opplysninger om museer. Ca. 300 museer har til nå svart på disse henvendelsene. NMU bearbejder svarene og vil legge ut oppdaterte oversikter fylkesvis etter som arbeidet fullføres.)
 6. Delta aktivt i utvikling og samkjøring av de fire andre sektornettene i Kulturnett Norge. (LW deltar i arbeidsgruppen for prosjektledere og JBØ sitter i styringsgruppen for Kulturnettet. NMU har engasjert seg aktivt i arbeidet for å skape sterkere sammenheng mellom Kulturnettet og sektornettet. NMU bidrar både med midler og arbeidskraft i dette arbeidet.)
 7. Tilby brukergrupperingene på museumsnett bedre og mer interessante veivisere til museumsrelatert materiale. (Opplegget er under utarbeiding og vil bli presentert som en del av relansering av Kulturnett Norge og de fire sektornettene i desember.)
 8. Sikre driftstiltak som sørger for stabil tilgang til museumsnett. (Det var en del driftsproblemer i 1999. Etter anmodning fra NMU har Norsk Folkemuseum lagt opp bedre driftsrutiner, og det er ikke meldt om driftsavbrudd i 2000)
 9. Aktualisere museumsnett gjennom nyhetstjenesten og redaksjonsrådet. (Det legges løpende ut nyheter på Museumsnettets åpningside, minst en per uke. Vi ser stadig at disse følges opp av andre medier.)
- Se også mål 3.1 og 3.2.

14. NMU skal arbeide for å bedre museumstilbudet til funksjonshemmede.

Tiltak

1. Følge opp nordisk prosjekt for å bedre tilgjengelighet i museene (NMU har deltatt i initieringen av et nordisk prosjekt på tilgjengelighet, bidrar med økonomisk støtte til prosjektet og deltar på norske og nordiske samlinger rundt prosjektet. Det er DELTA-senteret som står ansvarlig for den norske delene av prosjektet.)

15. NMU skal bidra til internasjonalt utviklingsarbeid innenfor formidling.

Tiltak

2. Delta i aktiviteter i ICOMs komite for formidling, Committee on Education and Cultural Action, CECA. (RE representerer NMU på årets møte som holdet i New Zealand.)
3. Utvikle samarbeid med State Authority on Museums, Latvia. (NMU har etablert et bilateralt samarbeid med det statlige museumskontoret i Latvia. NMU organiserte en ukes studietur i Norge i mai for de tilsatte ved dette kontoret, og vi planlegger en

gjenvisitt i 2001 der vi særlig skal se på satsingen i Latvia på akkreditering av museer, museumslov og oppbygging av undervisning i museologi.)

4. Ta initiativ til samarbeid med de nordiske land, som Museipedagogisk Forum i Statens kulturråd, Sverige. (Kontakten er etablert og det arbeides nå med konkretisering av innhold i samarbeidet.)
5. Følge opp "Working Group for the Cultural Heritage in the Baltic Sea States" på vegne av Kulturdepartementet. (RE deltar som norsk medlem i Monitoring-group og er leder for arbeidsgruppen for "Maritime Heritage".)

Nye tiltak i året:

6. RE er medlem av referansegruppen for Miljøverndepartementes program for tettstedsutvikling og NMU har tatt initiativ til utgivelse av et erfaringshefte om museenes rolle i tettstedsutvikling.
7. RE deltar i forarbeidet for Kulturdepartementets satsing "Den kulturelle skolesekken".
8. NMU har tatt initiativ til en undersøkelse av befolkningens bruk av museene. Tallmaterialet innhentes av Statistisk sentralbyrå. Dette er en oppfølging av en tilsvarende undersøkelse i 1995 og resultatene vil bli presentert i en rapport i 2001.

Bevaring

16. NMU skal arbeide for å heve standarden på museenes gjenstandsoppbevaring.

Tiltak

1. Gjøre ferdig skjema og database for tilstandsregistreringer av museumssamlinger. (Opplegget er prøvet ut i to fylker, Østfold og Akershus, og det brukes nå i Hedmark. Det gjenstår noen mindre justeringer før det endelige skjemaet er ferdig.)
2. Innhente opplysninger om forhold for oppbevaring og behov for magasin ved bruk av statistikk og oppsøkende tilstandsregistreringer – gjennom prosjekter i samarbeid med fylkene og større museer. (Noen fylker er i gang med arbeidet. NMU bistår med veiledning.)
3. Støtte prosjekter innen oppbevaring med sikte på fellesløsninger, for eksempel Salhus-prosjektet i Hordaland og fellesløsninger mellom nasjonale institusjoner. (NMU ga støtte til etablering av Salhus i 1999, og NMU bistår med veiledning i oppfølgingen.)
4. Ta relevante initiativer for vurdering av magasiner og løsninger, ved kontakt med aktuelle etater som Riksantikvaren, Sivilforsvaret og Forsvaret. (NMU har hatt forslag om etablering av felles magasin på Hjerkinntil vurdering.)
5. Vurdere generelle standarder for krav til oppbevaring av gjenstandsmaterialet med hensyn til klima, luftforurensing og sikring. (NMU har fulgt opp med distribusjon av de publikasjoner som vi tidligere har produsert rundt disse temaene. EH deltar i et EU-arbeidsgruppe for forebyggende konservering, og der vurderes behov for europeiske standarder på området.)

6. Skissere en modell for museumsregistrering, håndtering og magasinering av gjenstander - i samarbeid med Dokumentasjonsavdelingen. (Se 6.3-7.)

Nye oppgaver i året:

7. EH er oppnevnt av Regjeringen som medlem av Kulturminneutvalget. Dette medfører et betydelig arbeid.
8. EH er oppnevnt som medlem av Kulturdepartementets utvalg for vurdering av statsgarantier til utstillinger fra utlandet.

17. NMU skal arbeide for utbygging av konserveringstjenester.

Tiltak

1. Bidra til bevisstgjøring om behovet for utbygging av konserveringstjenester. (Dette følges opp gjennom løpende virksomhet med kurs, foredrag, rådgiving og høringsuttalelser.)
2. Fortsette dialogen med kulturetatene og støtte etablering av konserveringstjenester på fylkesnivå/grupper av fylker. (Var eget tema på NMUs møte med fylkeskommunene i juni. NMU har nært samarbeid med fylkeskommunene om kurs og veiledning innenfor feltet.)
3. Vurdere modeller og utbygging av nettverk innen konservering på landsbasis. (NMU kartlegger virksomheten og har arrangert seminar om fellestjenester i samarbeid med Akershus fylkesmuseum og arbeider nå med modeller i tilknytning til oppfølging av ABM-meldingen.)
4. Vurdere samarbeidsløsninger mellom museene og kulturminnevernet, for eksempel innen bygningsvern og håndverk i fylkene. (Var eget tema på NMUs møte med fylkeskommunene på Hamar i juni. Kulturminneutvalget der EH er medlem arbeider med saken, og den er satt på sakslisten for Neste kontaktmøte mellom Riksantikvaren og NMU.)
5. Gi driftstilskudd til Konserveringsatelieret ved Kunstindustrimuseet i Oslo. (Ordningen følges opp som delegert tiltak.)

18. NMU skal fremme kompetanseheving ved utdannings- og kurstilbud og publikasjoner.

Tiltak

1. Videreføre kurs i forebyggende konservering og sikring, rettet mot museene og kulturetaten i fylkene. (I år er det avholdt kurs i Bodø og Vadsø for de tre nordligste fylkene. Med fem tidligere kurs har vi nå dekket 12 av 19 fylker, virksomheten fortsetter i 2001.)
2. Støtte kurs i tekstilkonservering av i regi av Norges museumsforbund. (Økonomisk støtte er utbetalt. Kurset er avholdt, og det planlegges nye.)
3. Videreføre ordningen med studieplasser innen konservering i utlandet. (NMU har løpende kontakt med Konservatorskolen i København om denne ordningen. NMU får en årlig avregning for kostnadene, og årets regning er betalt.)

4. Vurdere videreutdanningstilbud for konserveringspersonale innen forebyggende arbeid, med mulig nordisk samarbeid og bruk av utenlandske lærekrefter. (Nordisk Konservatorforbund arbeider med planer om kurs i forebyggende konservering, og LN vil delta i denne plangruppen.)
5. Etablere en dialog med konserveringsutdanningen ved Universitetet i Oslo og nordiske læresteder for vurdering av behov og etterutdanningstilbud. (Dialogen er der, men vi kan ikke rapportere om konkrete resultater.)
6. Utgi publikasjonen "Museer i mellom", om utlån og transport av gjenstander. (Arbeidet med manus er i slutfasen. Publikasjonen vil komme i desember.)
7. Finansierte og samarbeide med Norsk arkitekturmuseum om prosjektet og publikasjonen "En studie av nyere norske museumsbygninger". (NMU har gitt økonomisk støtte og følger prosjektet med råd og veiledning, men prosjektet er forsinket på grunn av sykdom.)
8. Arbeide for mer og bedre informasjon om bevaring på Museumsnett Norge.

19. NMU skal arbeide for bedre sikring av museenes samlinger.

Tiltak

1. Utlyse og fordele statstilskuddet til sikringstiltak ved museene, for en optimal bruk av ressursene og med en prioritering av tilfredsstillende brannsikring. (Alle søknader for 2000 er behandlet. Midlene utbetales etter som vi mottar bekreftelse på at betingelsene i tildelingsbrevene er fulgt. Det er utarbeidet og utsendt søknadsskjemaer for 2001.)
2. Intensivere arbeidet for bedre kunnskap om tyverisikring, spesielt i forhold til systemer for alarm og merking av gjenstander. (Prosjektet er startet og vil bli fullført i 2001.)
3. Sette i gang et pilotprosjekt for kartlegging av status og vurdering av sikringsstrategier i et fylke, i samarbeid med Stiftelsen UNI og Riksantikvaren. (I samarbeid med Riksantikvaren er det utarbeidet et forslag til prosjektplan. Vi avventer nå tilbakemelding fra Riksantikvaren om valg av samarbeidsfylke.)
4. Videreføre samarbeidet om sikring med Stiftelsen UNI og Riksantikvaren. (I samarbeid med Riksantikvaren arbeides det med et nytt strateginotat med forslag til videre engasjement for Stiftelsen på museums- og kulturvernfeltet. Tidligere samarbeid med stiftelsen har bidratt til utløsning av betydelige midler til sikringstiltak i tillegg til den statlige bevilgningen.)
5. Innhente supplerende statistikk for brann og tyveri på museene, på bakgrunn av opplysninger i museumsstatistikken. (Det skal sendes ut spørreskjema til alle museer som har meldt tyveri eller brann på statistikkskjemaet for 1999.)

20. NMU skal bidra til å styrke bevaring og dokumentasjon innen bygningsvern, tekniske og industrielle kulturminner, fartøyvern og kystkultur.

Tiltak

1. Fordele driftsmidler og vedlikeholdsfond til skværriggerne. (Følges opp som delegert tiltak. Feltet medfører betydelig møtevirksomhet og konsulentarbeid for Kulturdepartementet.)

2. Videreføre og utvikle samarbeidet med Riksantikvaren, Norsk kulturråd og andre aktuelle aktører innen bygningsvern, tekniske og industrielle kulturminner, fartøyvern og kystkultur. (NMU har deltatt på møte med Riksantikvaren og Norsk Kulturråd om samordning av tilskudd. Det er grunn til å se nærmere på framtidig arbeids- og ansvarsdeling her. NMU forvalter i dag ikke midler til dette feltet.)
3. Støtte Sametingets prosjekt for utvikling av en verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger. (NMU har gitt en treårig bevilgning til prosjektet. Vi har purret på rapportering før vi utbetaler tilskuddet for 2000.)

Nye tiltak i året:

4. Norges vassdrags- og energidirektorat har startet et prosjekt med hovedmålsetting å etablere en permanent museumsordning som skal ta vare på og formidle historie knyttet til offentlig vassdrags- og energiforvaltning. EH deltar som rådgiver for arbeidsgruppen.

21. NMU skal bidra i internasjonalt bistandsarbeid og internasjonalt utviklingsarbeid.

Tiltak

1. Følge opp NORAD-prosjektet med National Museums Board i Zambia. (NMU har avgitt høring på den foreslåtte planen for videreføring. Vi avventer nå behandlingen i NORAD.)
2. Vurdere framtidig organisering av NMUs deltakelse i bistandsarbeid, i dialog med NORAD. (NMU har bedt om møte med NORAD. Vi avventer svar.)
3. Holde kontakt med ICOMs komiteer for konservering og sikring; ICOM-CC (Conservation Committee) og ICMS (International Committee on Museum Security). (EH er medlem av disse komiteene.)
4. Vurdere deltakelse i internasjonale prosjekter innen forebyggende konservering. (EH deltar i en arbeidsgruppe i EU som arbeider med disse spørsmålene. Se 16.5.)

Administrasjon og ledelse

22. NMU skal holde høy kvalitet på driftsoppgavene og ha rutiner for effektiv og god saksbehandling.

Tiltak

1. Gjøre seg fortrolig med nytt økonomireglement for staten. (Ansatte har deltatt på kurs og det er nedlagt et betydelig arbeid i å tilpasse NMUs rutiner til det nye reglementet.)
2. Tilpasse konterings- og regnskapsrutiner til det nye regnskapssystemet som føres i Agresso. (Arbeidet er utført)
3. Tilpasse alle relevante interne reglementer til nytt økonomireglement. (Arbeidet er utført.)

4. Utarbeide en oversiktlig plan med datoer for faste hendelser/tidsfrister gjennom en normal årssyklus. (Planen presenteres løpende oppdatert i forbindelse med sakspapirer til ledermøtene.)
5. Utarbeide og innføre nye rutiner for behandling av søknader om økonomisk støtte til prosjekter, reiser og liknende. (Det er lagt opp til nye rutiner som vil prøves ut ved søknadsbehandling for 2001. Søknadsfristene er 15. november, og behandlingen av søknadene begynner umiddelbart.)
6. Utarbeide og innføre nye rutiner for utbetaling av økonomiske tilskudd til prosjekter, reiser og liknende. (Arbeidet er utført.)
7. Kartlegge behov for nye rutiner innenfor personalforvaltningen. (I løpet av året er det utarbeidet en stor oversikt over interne regler og rutiner i NMU. Den holdes nå løpende oppdatert og fylles ut etter behov. Alle nytilsatte får en utskrift, og ellers ligger den tilgjengelig på nettet for alle ansatte.)
8. Organisere kurs, reiser osv. (Administrasjonen bistår med utsending av program og invitasjoner, påmeldinger, bestillinger av reiser og hotell, innkreving av deltakeravgifter og praktiske oppgaver i forbindelse med avviklingen. Med NMUs høye aktivitet på kurssiden, utgjør dette i dag en betydelig arbeidsmengde.)
9. Innføre et nytt arkivsystem. (Program er valgt, kjøpt og installert. WG og KAP har deltatt i kurs. Systemet blir tatt i bruk 1. november, og nytt og gammelt system kjøres parallelt i en prøveperiode fram til 01.01.01.)
10. Foreta en evaluering av virksomheten. (Prosjektet er utsatt i påvente av rapporten fra det eksterne evalueringsutvalget.)

Nye oppgaver i året:

11. Etter anmodning fra KD har NMU fra 01.01.00 overtatt regnskapsføring for Bunad og folkedraktrådet. Overføring av ansvaret for lønnsutbetalinger skjer i løpet av høsten. Rådet har for lite personale til å kunne følge det nye økonomireglementet. Dette medfører en betydelig ressursbruk i omleggingsfasene og en klar permanent merbelastning gjennom året.

23. NMU skal være en informasjonssenter om og for norske museer.

Tiltak

1. Innføre edb-basert arkiv og nye rutiner for behandling av post og arkivering. (Se 22.9. I forbindelse med innføringen av det nye systemet arbeides det med revisjon og innskjerping i arkivrutiner.)
2. Gi informasjon om EUs kulturvernprogram RAPHAËL, EUs 5. rammeprogram for forskning og EUs rammeprogram for kultur, Culture 2000. (Fra sommeren 2000 er denne oppgaven overført til Norsk kulturråd. NMU bistår med utsending av informasjon til alle museer og samlinger. For å stimulere til sterkere deltakelse fra museene har NMU utlyst og utdelt reisemidler til norske museer i forbindelse med utarbeiding av prosjekter.)
3. Vedlikehold og fornyelse av biblioteket. (KME har hatt en gjennomgripende opprydding i biblioteket. Bøkene registreres løpende i et enkelt biblioteksystem i WINREGIMUS.)

4. Følge opp tidsskriftsamlingen. (Tidsskriftene har fått ny oppstilling og det bestilles nå et enkelt registreringssystem for å følge opp abonnementer.)
5. Utarbeide oppdatert adressebok for norske museer og samlinger. (Førrige utgave kom i desember 1999. Avdelingen arbeider med løpende oppdateringer og ny trykt utgave vil komme i 2001.)
6. Skaffe oversikt over relevante kurs/seminarer med andre arrangører enn NMU. (Invitasjoner går i den interne postmappen som alle tilsatte har tilgang til.)

24. NMU skal bidra til å utvikle kompetanse i museumssektoren.

Tiltak

1. Følge opp LUPIM (lederutviklingsprogram for museumssektoren med fire samlinger av fire dager, fordelt på høst og vår.). (LUPIM for kull tre ble avsluttet våren 2000. Kurset arrangeres i samarbeid mellom Statskonsult og NMU. NMU har hele det praktiske ansvaret. I oktober arrangeres et tre dagers oppfølgingsseminar som et tilbud til alle som har deltatt i LUPIM, og etter denne samlingen vil vi starte planlegging av vårt 4. LUPIM.)
2. Følge opp prosjektet for standardheving i museene og utvikle en oppfølgingsmodul i planlegging. (5 museer deltok i et program som ble avsluttet i vår. 6 museer deltar i et nytt program som startet i høst og avsluttes i mai 2001. I hvert program holdes tre to-dagers samlinger det institusjonene deltar med inntil 4 personer. For å følge opp evalueringsprosessen har NMU samarbeidet med Terje Hauglid Nilsen og Magne Velure om utarbeiding av et enkelt planleggingsverktøy for å omsette resultatene fra egevalueringen til handling. Dette verktøyet ble presentert i høst på et seminar for alle museer som tidligere har gått gjennom programmet, og vil inngå som en fast del av programmet for nye kull. HM har presentert opplegget for standardheving på konferanser i Israel og Canada.)
3. Kartlegge behovet for, og eventuelt arrangere kurs i mål- og resultatstyring. (Vi har i 2000 prioritert utvikling av planleggingsverktøyet *Fra analyse til handling* og presentasjonen av dette.)
4. Utlyse og tildele stipend til videreutdanning og kurs i utlandet. (NMU har behandlet søknader og foreløpig i 2000 innvilget 3 stipend i tillegg til kjøp av studieplasser ved Konservatorskolen i København.)
5. Arrangere NMUs årlige samling med fylkeskommunene (i samarbeid med de andre avdelingene). (Møtet ble avholdt på Hamar i juni. Neste års møte er under planlegging og skal holdes i Trondheim i august.)

25. NMU skal være et ledd i den statlige forvaltningen av museumssektoren.

Tiltak

1. Fordele delegerte statlige driftstilskudd til organisasjoner og institusjoner. (Alle delegerte tiltak er fulgt opp gjennom søknadsbehandling, gjennomgang av rapportering, tildeling og utbetaling av tilskudd.)
2. Utlyse og fordele prosjektmidler (i samarbeid med de respektive avdelingene). (Alle søknader for 2000 er ferdig behandlet og ekspedert. Søknadsbehandling for 2001 tar til 15. november. Søknadsskjema er utsendt til alle museer og samlinger.)

3. Utlyse og utbetale midler til kulturhistorisk dokumentasjon på film og video (i samarbeid med dokumentasjonsavdelingen). (Alle søknader for 2000 er ferdig behandlet og ekspedert. Søknadsbehandling for 2001 tar til 15. november. Søknadsskjema er utsendt til alle museer og samlinger.)
4. Utlyse og utbetale sikringsmidler (i samarbeid med bevaringsavdelingen). (Alle søknader for 2000 er ferdig behandlet og ekspedert. Søknadsbehandling for 2001 tar til 15. november. Søknadsskjema er utsendt til alle museer og samlinger.)
5. Fordele reisetilskudd til seminar og kurs som er støttet av NMU. (Søknader behandles fortløpende. Ordningen gjelder reisestøtte til museumstilsatte i Nord-Norge for kurs som arrangeres i Sør-Norge.)
6. Oppdatere statistikkskjema for 2000 (i samarbeid med de andre avdelingene, KD og SSB). (Det er avholdt møte med SSB og vi avventer deres forslag til skjema for 2001.)
7. Innhente museumsstatistikk for 1999. (NMU har sendt ut og purret inn skjemaer. SSB får ett sett kopier for utarbeiding av statistikk. KD og fylkeskommunene får kopier etter behov. NMU har hatt møte med SSB om kvalitetssikring. De siste årene har ikke NMU fått se de endelige tallene før de blir publisert. For å sikre bedre kvalitet på statistikken vil NMU igjen bli engasjert i kvalitetskontrollen i 2001.)

26. NMU skal ivareta utvikling og kompetanseoppbygging av personalet.

Tiltak

1. Utarbeide kompetanseutviklingsplaner. (NMU har eldre planer for dette feltet, og det er avsatt midler i budsjettet til oppfølging, men det er behov for tettere oppfølging og oppdatering av planene.)
2. Følge opp ordningen med medarbeidersamtaler. (I NMU praktiseres en ordning med minst en medarbeidersamtale pr år. I samråd med de tilsatte kan den enkelte leder legge opp til hyppigere samtaler.)

Vedlegg 3

Notat fra Statens bibliotektilsyn med informasjon og refleksjoner i tilknytning til pkt. 3 og 4 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra evalueringsutvalget i møte 28.11.2000

19.12.2000

Notat

Til Utvalget for evaluering av Norsk museumsutvikling og Statens bibliotektilsyn

Fra Statens bibliotektilsyn

Notatet er utarbeidet som en oppfølging av møtet den 28-11-2000 der utvalget ba om utfyllende informasjon på en del områder.

1. STATENS BIBLIOTEKILSYNS HISTORIE DE SISTE 5-10 ÅR

1.1 Interne forhold

Asbjørn Langeland tiltrådte som direktør i 1991. Ny organisasjonsplan med oppdeling i en fagavdeling, en administrasjonsavdeling og en enhet for informasjon ble innført i 1992. Ellen Hjortsæter tiltrådte stillingen som kontorsjef (stedfortreder for direktøren) etter Lis Byberg 1996. Stillingen ble omgjort til assisterende direktør i 1998.

Et organisasjonsutviklingsprosjekt med ekstern rådgiver ble gjennomført 1998-99. Organisasjonsplanen ble justert i 2000 (organisasjonskart er sendt komiteen). Formell delegering og oppgave- og ansvarsfordeling har stått sentralt i organisasjonsutviklingen. Internt PC-nettverk ble innført 1993, og de interne rutinene på kontor-, arkiv- og regnskapssiden er gradvis lagt om. Internett og egen hjemmeside ble tatt i bruk i 1995. Elektronisk betalingsformidling og nytt regnskapssystem ble innført 1999. Våren 1999 flyttet SB til nye lokaler i samme hus som Norsk museumsutvikling, Riksbibliotekjentesten og Sekretariatet for Norgesnettrådet. Høsten 1999 var det 50 år siden SB ble opprettet, og begivenheten ble bl.a. markert med en jubileumsbok og en konferanse.

2.2 Rammebetingelser og eksterne forhold

Ny kommunelov ble vedtatt av Stortinget i 1992. Den nye kommuneloven ble fulgt opp med en såkalt særlovsgjennomgang i to faser –1993 og 1996, og dette medførte betydelige endringer i bibliotekloven og i forskriftene om bibliotekstatistikk og om personale i folkebibliotek. Endringene innebar bl.a fjerning av alle bestemmelser om statlig godkjenning av kommunale vedtak, og alle bestemmelser om styreorganer for bibliotekene.

Særlovsgjennomgangen medførte også at det på generelt grunnlag ble innført nye retningslinjer for utføringen statlige organers forvaltningsoppgaver i forhold til kommuner og fylkeskommuner. Med grunnlag i lovendringene har Statens

bibliotektilsyn utarbeidet nye retningslinjer for reglement for folke- og fylkesbibliotek og for samarbeid mellom folkebibliotek og skolebibliotek. SBs arbeid med justering av forskrifter og annet regelverk pågikk fram til 1999.

SB har hele perioden hatt ansvar for å forvalte statlige tilskuddsmidler til folkebibliotekformål og til en del institusjoner med faste bevilgninger fra statsbudsjettet. Gjennom den siste tiårsperioden har det kommet til flere nye tilskuddsordninger og flere faste tilskuddsmottakere. Fra 2001 vil imidlertid to tilskuddsordninger bortfalle (tilskudd til biblioteklokaler og til mobil bibliotektilsyn), mens en får ansvaret for et nytt statlig satsingsområde (bredbånd i folkebibliotekene).

Den siste tiårsperioden har også vært preget av at SB har fått ansvar for gjennomføringen av flere store prosjekter med særskilt finansiering. Som en del av Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede hadde SB ansvar for lydbokprosjektet "Hør en bok" 1991-95, og prosjektet "Det gyldne tegnet" 1994-97 som gjaldt video for døve. Fra 1997 fikk SB ansvaret for en særskilt bevilgning til IT-satsing i folkebibliotekene, og fra 1998 har bibliotektilsynet ansvaret for prosjektet "Biblioteknett Norge".

Generelt kan en si at SB ved begynnelsen av tiårsperioden var preget av en tradisjon der medarbeiderne la stor vekt på å yte veiledning relatert til bibliotekenes praktiske oppgaveløsning. I dag blir slik veiledning ivaretatt av fylkesbibliotekene og andre institusjoner, mens SB vektlegger veiledning rundt prinsipielle spørsmål. Utredningsoppgaver, politikktutforming og gjennomføring av statlig initierte utviklingsprogrammer og pilotprosjekter har samtidig fått en større plass. Denne endringen har også hatt en innvirkning på SBs personalpolitikk, bl.a. i synet på hvilke kvalifikasjoner som skal vektlegges ved rekruttering av nye medarbeidere.

2. OMVERDENEN I DAG OG HVORDAN DEN PÅVIRKER SBs ARBEID

2.1 Generelt

Mange trekk ved samfunnsutviklingen påvirker bibliotekene og dermed også SBs arbeid. IKT gir nye muligheter for samarbeid og kommunikasjon mellom bibliotekene, og den tradisjonelle organiseringen av biblioteksamarbeid må vurderes på nytt ut fra de nye løsninger som tas i bruk. Informasjonsformidling via Internett får stadig større omfang, og det er en stor utfordring å sørge for at alle bibliotek kommer med i denne utviklingen. Internett fører også til at man må tenke nytt når man skal definere bibliotekenes kultur- og informasjonspolitiske rolle. Tidligere konsentrerte man seg vesentlig om å stille eksemplarer av bøker og annet materiale til disposisjon, i dag kan bibliotekene komme mye sterkere inn og tilrettelegge informasjon og kulturtilbud. Internett bringer nye momenter inn i diskusjonen om hvorvidt folkebibliotekene skal tilby spesielle tjenester til næringsliv, organisasjoner m.m., og hvordan spesielle tjenester skal finansieres. De siste årene har en også merket at andre deler av den offentlige forvaltning har blitt opptatt av hvordan folkebibliotekene kan trekkes inn i en overordnet politikk for IKT.

Men det blir galt hvis man får det inntrykk at ny teknologi overskygger alle de tradisjonelle folkebibliotekoppgavene. Litteratur i form av bøker og annet trykt materialet er fortsatt det tilbudet som flest benytter seg av. I mange deler av samfunnet er man i dag opptatt av lesningens betydning, og av betydningen av å ha en levende litteratur på norsk språk. SB har vært sterkt engasjert i aksjoner og tiltak for å fremme litteratur og lesning. Bibliotekene formidler i dag en stadig økende mengde "ikke trykt materiale", først og fremst video, lydbøker og musikk. Dette er noe SB må forholde seg til, og det gjør at nye problemstillinger melder seg for eksempel på det opphavsrettslige området. Man må også ta med at samfunnet får et stadig sterkere flerkulturelt preg, og at bibliotekene skal tilrettelegge tilbud til hele befolkningen, også funksjonshemmede. Internasjonalt samarbeid har fått større betydning i alle deler av samfunnet, dette gjelder også folkebiblioteksektoren.

Generelt sett er det også en utfordring å utvikle bibliotektilbudet i takt med andre tjenester og tilbud i samfunnet, ikke minst i forhold til den private sektor. Kravene til åpningstider og tilgjengelighet forandrer seg, og kravene til bredde og aktualitet i tilbudene blir større. Når befolkningen blir stadig mer mobil, blir også tilbud utenfor eget nærmiljø lettere tilgjengelig.

2.2 Kommunesektoren

SBs viktigste innsatsområder retter seg mot kommunesektoren og dens biblioteker. I dag har landet 435 kommuner, og det finnes 434 folkebiblioteker - ett i hver kommune. Mange av folkebibliotekene har filialer, slik at det totale antall enheter er 1047 (filialtallet reduseres hvert år). Videre har landet 18 fylkeskommuner med hvert sitt fylkesbibliotek. Kommunene har også ansvar for skolebibliotek i grunnskolen, til sammen 3116. Fylkeskommunene har ansvar for skolebibliotek i videregående skoler, til sammen 459.

Formelt skal SB forholde seg til kommunene og ikke til det enkelte bibliotek (jfr. retningslinjer fra Kommunaldepartementet). I praksis skjer likevel mye av kontakten direkte mellom bibliotekene og SB, men alle rundskriv stiles til kommunene og sendes dobbelt (både til kommunen og folkebiblioteket).

SB har regelmessig kontakt med samtlige kommuner og fylkeskommuner ved at alle de ovennevnte bibliotek hvert år skal levere rapporteringsskjemaer med statistikkopplysninger m.m., og dette gir grunnlag for en av SBs årlige publikasjoner. Kontaktnettet ut til kommunene og deres biblioteker benyttes jevnlig ved gjennomføring av aksjoner og større satsinger, spesielt en årlig kampanje for å fremme lesning blant barn og unge. Hvert år kunngjøres tilskuddsmidler til forsøks- og utviklingstiltak i folkebiblioteksektoren gjennom rundskriv som sendes alle landes kommuner og fylkeskommuner (med kopi til bibliotekene). Til og med inneværende år har SB også sendt ut rundskriv til kommunene og fylkene om tilskudd til biblioteklokaler og mobil bibliotekjeneste. SB har ansvar for regelverk og retningslinjer som følger av bibliotekloven. Ved alle forandringer i dette regelverket eller når nye retningslinjer foreligger, blir det sendt rundskriv til kommunene.

I tillegg til oppgaver som gjelder alle kommuner, forholder vi oss gjennom året til en rekke enkeltkommuner. Dette kan være mange slags saker, men noen hovedgrupper skiller seg ut:

- Dispensasjonssøknader etter biblioteklovens §5 (kravet om fagutdannet biblioteksjef)
- Spørsmål om fortolkning av bibliotekloven og forskriftene.
- Behandling av FOU-søknader og oppfølging av de bibliotekene som har fått innvilget søknader.
- Gjennomføring av obligatoriske kurs for biblioteksjefer på dispensasjon (Jfr. forskrift til §5)
- Spørsmål som gjelder andre lover enn bibliotekloven, særlig åndsverkloven.

I et begrenset antall tilfeller opptrer SB som tilsynsmyndighet i forhold til enkeltkommuner. Det vil si at vi ber om spesiell informasjon og påtaler forhold der vi mener bibliotekloven blir brutt.

Fylkeskommunene og fylkesbibliotekene er samarbeidspartnere som SB har omfattende kontakt med. Bibliotekloven §11 sier Fylkeskommunen skal utover det som følger av §3, gi uttalelser vedrørende fordeling av statlige midler, og bistå statlige myndigheter ved utredning og planlegging. Denne paragrafen oppfatter vi som gjensidig forpliktene. D.v.s. at SB anser seg som forpliktet til å innhente uttalelser fra fylkene (fylkesbibliotekene) i saker som gjelder tilskuddstildeling og i plansaker, og vi ber dem utføre tjenester i samband med fordeling av midler, innhenting av informasjon etc. uten å gi særskilt vederlag for dette. Fylkesbibliotekene er også våre viktigste rådgivere på generell basis. Vi holder to årlige møter med fylkesbiblioteksjefer, og vi holder hvert år ett eller flere fagseminarer for ansatte i fylkesbibliotekene.

Deichmanske bibliotek (Oslo folkebibliotek) kommer i en særstilling blant folkebibliotekene. SB har spesielle avtaler med dette biblioteket om bibliotekjeneste til innvandrere og flyktninger, bibliotekjeneste i to fengsler, bibliotekjeneste for pasienter ved Rikshospitalet, formidling av spesiallitteratur til folkebibliotekene, og tjenesten *Spør biblioteket* som inngår i Biblioteknett Norge.

Kommunenes Sentralforbund må også nevnes når en ser på SBs kontakt med kommunesektoren. Kontakten med dette organet er ikke systematisk eller det en kan kalle fast. Men i forbindelse med utredningsoppgaver eller gjennomføring av spesielle tiltak har vi flere ganger hatt representanter fra KS med i arbeids-/utredningsgrupper.

2.3 Den øvrige delen av biblioteksektoren

SBs samarbeidspartnere i den "øvrige biblioteksektoren" er først og fremst Riksbibliotekjenesten (Rbt.), Nasjonalbiblioteket (NB), og avdelingene for bibliotekarutdanning ved Høgskolen i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Riksbibliotek tjenesten og SB har et felles ansvar for at det nasjonale biblioteksystemet skal være funksjonelt og oppdatert og inkludere alle offentlige bibliotek. Oppgaver en gjennom lengre tid har løst i fellesskap er fjernlånsregler for alle typer bibliotek, det norske marc-formatet (registreringsformat for elektroniske bibliotekskataloger), norsk utgave av Dewey-systemet og Norske katalogiseringsregler. De to siste er utarbeidet og utgitt i samarbeid med Norsk bibliotekforening, og neste utgave vil bli utgitt av Nasjonalbiblioteket. En samarbeider også om publisering av bibliotekstatistikk. Rbt. og SB har hatt samarbeid om flere prosjekter. Siden 1997 har SB, Rbt og NB sammen med Norges forskningsråd finansiert et *program for bibliotekforskning*. Norges forskningsråd er ansvarlig for programmet, og lederne for de tre bibliotekinstusjonene sitter i programstyret.

SB har siden 1998 hatt ansvar for prosjektet *Biblioteknett Norge* og skal utvikle dette i samarbeid med Rbt. og NB. I 1999 nedsatte KD og KUF et felles utvalg som skal utrede samarbeidsområder på ABM sektoren. SB og Rbt har delt ansvar for ledelse og sekretariat. Det siste halvåret har det vært mye oppstyr rundt bibliotekenes fjernlån. Først gikk UB-Oslo ut og annonserte at de ville innføre restriksjoner i fjernlånet, og fjernlån til folkebibliotekene ville bli nedprioritert. Senere på året bestemte universitetsbibliotekene og bibliotekene ved de vitenskapelige høgskolene at de ville innføre betaling for fjernlån. Disse to hendelsene har medført stor aktivitet fra alle deler av biblioteksektoren, og SB har engasjert seg på flere måter. Et problem som er blitt tydeliggjort i denne situasjonen er at det ikke finnes noe organ med instruksjonsmyndighet eller fullmakt til å treffe bindene avgjørelser på fag- og forskningsbiblioteksiden. På områder der SB kan utgi veiledninger og retningslinjer med hjemmel i lov, må Rbt. nøye seg med å gi anbefalinger. Det betyr at det felles regelverk som utvikles får sterkere binding på folkebiblioteksiden enn på fagbiblioteksiden.

Nasjonalbiblioteket og SB har et omfattende samarbeid. Flere oppgaver er allerede nevnt i det ovenstående. NB har som bibliotek en sentral rolle som deltaker i det nasjonale biblioteksystemet. Biblioteket er en viktig leverandør av låne- og kopitjenester, og det har ansvar for samkataloger og nasjonalbibliografiske oppgaver. Som ansvarlig for statens oppgaver på folkebiblioteksiden er det av stor betydning for SB å ha en løpende dialog med NB om utviklingen av de tjenester og produkter dette biblioteket leverer. De siste par årene har NB bygget opp kompetanse på det juridiske feltet med spesiell vekt på opphavsrett. Denne kompetansen har SB benyttet ved flere anledninger, både ved å søke råd og ved å utgi felles veiledningspublikasjoner. Depotbiblioteket ved NB avd. Mo i Rana skal yte tjenester til hele biblioteksektoren. SB har engasjert seg i å utvikle samarbeidet mellom depotbiblioteket og folkebibliotekene, bl.a. ved å finansiere forsendelser fra folkebibliotekene. SB og NB samarbeider med en rekke andre institusjoner innenfor ABM-feltet om UNESCO-programmet Verdens hukommelse.

Bibliotekarutdanning foregår først og fremst ved **Høgskolen i Oslo – Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag**, og ved **Universitetet i Tromsø**. For

SB er det av betydning å ha en løpende dialog om innholdet i bibliotekstudiene, og det er en fast tradisjon at studentene skal få møte ledelsen ved SB. SB er også opptatt av samarbeid mht etter- og videreutdanning for bibliotekarer. Medarbeidere i SB påtar seg også oppdrag som forelesere og eksamenssensorer ved begge de to utdanningsinstitusjonene. SB kjøper også undervisningstjenester som betalte oppdrag. Til nå er det bare Høgskolen i Oslo som har levert slike tjenester.

I tillegg til de offentlige institusjonene har også **Norsk Bibliotekforening** betydelig innvirkning på SBs hverdag. NBF virker ofte som en pådriver for debatt rundt sentrale bibliotekpolitiske temaer. Flere av de sakene NBF setter i fokus kommer også på den politiske dagsorden. I år har NBF stått som søker for å få IFLAs generalkonferanse lagt til Oslo, og søknaden er nå imøtekommet slik at konferansen kommer hit i 2005. Dette vil bli en stor utfordring for alle deler av biblioteksektoren, og SB er innstilt på å gjøre sin del av oppgaven på beste måte.

2.4 Andre samfunnssektorer

Det er særlig to samfunnssektorer som har betydelig innvirkning på SBs virksomhet, kultursektoren og utdanningssektoren. På kultursektoren er **Norsk kulturråd** hovedsamarbeidspartner. SB og Norsk kulturråd har gjennom lang tid hatt et utstrakt prosjektsamarbeid. Videre har SB faste oppgaver i tilknytning til forvaltningen av innkjøpsordningene for litteratur, og vi har observatør- og rådgiverstatus for kulturrådets faste utvalg for litteratur og allmenne tidsskrift. I dag er kulturrådet opptatt av hvordan litteratur blir formidlet i samfunnet, og man ønsker å legge større vekt på formidlingen av den litteraturen som bibliotekene får via innkjøpsordningene. Fra kulturrådets side er det uttrykt ønske om en sterkere felles innsats fra SB og kulturrådet på dette feltet.

På utdanningssiden har SB flere samarbeidspartnere. I saker som gjelder grunnskolen og den videregående skole forholderr vi oss først og fremst til **Læringscenteret** under KUF. Litteraturformidling til barn- og unge er det mest sentrale temaet for dette samarbeidet. Folkebibliotekenes forhold til studerende ved universitet og høyskoler blir først og fremst ivaretatt gjennom samarbeidet med Riksbibliotek-tjenesten (se ovenstående). Men vi har også et visst samarbeid med **SOFF (Sentralorganet for fjernundervisning)**. I forhold til voksenopplæringsorganisasjonene har vi fast samarbeid med **Voksenopplæringsforbundet (Vofo)** der SB har observatørstatus. Vi har også en viss kontakt med Norsk forbund for fjernundervisning. SB har de siste årene hatt direkte kontakt med **Voksenopplæringsavdelingen i KUF**, og vi var bl.a. med på å finansiere prosjekter i programmet *Brukerrettet opplæring for voksne*. Både i folkebibliotek og fagbibliotek er man nå opptatt av *Kompetansereformen* som vil bety en mye sterkere innsats for etter- og videreutdanning i alle deler av samfunnet. For SB er det viktig å synliggjøre hvilke oppgaver folkebibliotekene kan være med og løse, og vi legger vekt på prosjekter som kan bidre til bedre dekning av bibliotekbehovet for dem som er omfattet av reformen.

Blant de organer i vår omverden som påvirker SBs arbeid, vil jeg også nevne **Fengselsavdelingen i Justisdepartementet**. SB har forvaltningsansvar for KDs midler til bibliotekjeneste i fengsler, og i den anledning har vi avtaler med en rekke kommuner (folkebibliotek) som utfører tjenestene. Men tjenesten er også avhengig av samarbeid med fengselsmyndighetene. Man er nå inne i en periode da fengselsvesenet bygges ut og flere nye anstalter er bygget eller planlagt. SB blir tatt med på råd mht bibliotekbehov, og det er vårt ansvar å arbeide for at det blir etablert faste bibliotektilbud i de fengslene som tilhører nærmere definerte kategorier.

Ut over de organer som her er nevnt, har SB et antall faste tilskuddsmottakere. Disse er opplistet i årsmeldingen. Kulturdepartementet påvirker også vår virksomhet på mange måter, men forholdet til KD ligger utenfor rammen for denne fremstillingen.

3. STATENS BIBLIOTEKILSYNS VIKTIGSTE INNSATSER DE SISTE FEM ÅRENE

3.1 Bedret tilskuddsforvaltning

SBs tilskuddsforvaltning kan inndeles i flere kategorier:

- Faste tilskuddsordninger til øremerkede formål med et stort antall mottakere som varierer fra år til år (mobil bibliotekjeneste, biblioteklokaler, lyd- og videoboktiltak).
- Faste tilskuddsordninger der mottakerne er de samme hvert år (Finsk bibliotekjeneste, Nord-Sør biblioteket, folkebibliotek på Svalbard, Norsk barnebokinstitutt, Døves forlag, Døves video, m.fl.)
- Tilskudd til forsøks- og utviklingsprosjekter.
- Tilskudd til bestemte formål som bygger på avtaler mellom SB og tilskuddsmottakerne (bibliotekjeneste i fengsler, bibliotekjeneste i statlige helseinstitusjoner og bibliotekjeneste for innvandrere og flyktinger, formidling av spesiallitteratur fra Deichmanske bibliotek)

Vi har de siste årene utarbeidet nye kriterier og rutiner for forvaltningen av flere av disse ordningene. For forvaltningen av prosjekttilskudd har vi lagt vekt på å gi klarere signaler om prioritering av områder ved utlysningen, og vi stiller tydeligere krav til rapportering. I flere av de tyngre prosjektene deltar medarbeidere fra SB i styringsgrupper. Fylkesbibliotekene er trukket inn i søknadsbehandlingen, og internt har vi utviklet en database for prosjektsøknadene. Det er lagt opp faste rutiner for den interne behandlingen av prosjektsøknader. Det blir lagt vekt på informasjon og regelmessig kontakt med de faste tilskuddsmottakerne. Deichmanske bibliotek mottar flere typer tilskudd til avtalefestede formål, og det er innført faste årlige møter med dette biblioteket. Med de andre faste tilskuddsmottakerne holdes det også møter, men ikke hvert år.

3.2 Folkebiblioteket som læringsarena

SB har gjennom en rekke prosjekter deltatt aktivt i arbeidet for å fremme folkebiblioteket som læringsarena. Det er gjennomført flere prosjekter og utredninger under paraplyen *Bibliotekjeneste for fjernstudentar* der også Riksbibliotektjenesten

deltok i samarbeidet. Vi deltok i KUFs program *Brukerrettet opplæring for voksne*. Gjennom dette ble prosjektet *NELL – Nettverk for livslang læring* etablert i Hordaland, og flere oppfølgingsprosjekter er kommet igang.

Et annet resultat av *Brukerrettet opplæring for voksne* er den kontakten som nå er etablert mellom bibliotekene og Teknologisk institutt der en rekke folkebibliotek har påtatt seg praktiske oppgaver med å arrangere eksamener over Internett. Vi arbeider nå med å utvikle prosjekter der biblioteket som læringsarena knyttes opp mot utviklingen av IKT. Et prosjekt er i gang i Skjåk, og vi har hatt flere møter med Sandefjord bibliotek for å benytte dette biblioteket som utviklingsarena. Høsten 2000 innledet vi et samarbeid med Norges forskningsråd for å få folkebibliotekene til å engasjere seg i formidlingstiltak i tilknytning til *Forskningsdagene*. Dette resulterte i at en lang rekke biblioteker gjennomførte forskjellige typer tiltak med økonomisk støtte fra SB.

3.3 IT-satsing i folkebibliotekene

SB har i flere år arbeidet med IT-utvikling på bred basis. Vi tok initiativ til de første møtene mellom KD og de sentrale ABM-institusjonene for å få til en større satsing på dette området. Resultater av dette arbeidet ble utredningen og konferansen *Skape-Bevare-Formidle* som dannet grunnlaget for Kulturnett Norge og de fire sektornettene. Et annet resultat ble en særskilt tilskuddsbevilgning for å få alle folkebibliotek tilknyttet Internett. Dette arbeidet ble organisert i nært samarbeid med fylkesbibliotekene. Parallelt med tilskudd til internettilkobling har vi brukt betydelige beløp til kompetanseutvikling på IT-feltet. Også disse midlene er forvaltet i samarbeid med fylkesbibliotekene. Årlige møter med fylkesbibliotekenes IT-konsulenter/bibliotekarere er en annen side av samme sak.

Gjennom *Biblioteknett Norge* er det iverksatt flere tiltak, og SB har tatt initiativ til prosjektet *Skjermkontakt med lokalhistorien* der en bl.a. arbeider med digitalisering av lokalhistorisk materiale. Som en del av IT-satsingen må det også tas med at vi nå har fått utviklet program for elektronisk innrapportering av bibliotekstatistikken som blir tatt i bruk for 2000-statistikken. SB har videre engasjert seg i å gi bibliotekbrukerne tilgang til lisensbeskyttet informasjon. I 1999 forhandlet vi fram en forsøksavtale med databaseverten EBSCO slik at 36 folkebibliotek nå kan tilby tilgang til et stort antall engelskspråklige tidsskrifter i fulltekst i tillegg til flere andre tjenester.

3.4 Utarbeiding og forvaltning av forskrifter og retningslinjer

De to særlovsgjennomgangene som fulgte av den nye kommuneloven medførte et betydelig arbeid med de forskriftene og retningslinjene som er hjemlet i bibliotekloven. Spesielt mye arbeid har det vært med forskriften til §5 (Om personale i folkebibliotek). SB fremmet forslag til KD, arrangerte høring og tilrettela utkastet til den forskriften som ble vedtatt. Etter at endret forskrift ble vedtatt i 1999, har det vært et betydelig arbeid med å gi utfyllende retningslinjer, informere og etablere praksis i overensstemmelse med de nye reglene. Bibliotekloven forutsetter videre at det skal finnes veiledende retningslinjer på en rekke områder, og vi har hatt en total gjennomgang av disse de siste 5-6 årene.

3.5 Lesefremmende tiltak for barn og unge

SB har de siste tre årene engasjert seg i aksjonene !les og Txt. Gjennom disse aksjonene har vi oppnådd stor aktivitet i biblioteker og skoler landet rundt. Det er utviklet materiell, organisert forfatterturneer og organisert konkurranser.

Vi har bidratt til gjennomføringen av prosjektet "Ett läsande Norden" som NORDBOK sto bak. Gjennom katalogene og løpende informasjon fra SBs rådgivende utvalg for barne- og ungdomslitteratur formidler vi informasjon om barne- og ungdomslitteratur til bibliotek og skoler. Høydepunktet i dette arbeidet er Kulturdepartementets premiering av barne- og ungdomsbøker. SB har ansvaret for arrangementet som er blitt betydelig forbedret de siste årene.

SB, 19-12-2000

Asbjørn Langeland

Vedlegg 4

Notat fra Norsk museumsutvikling med informasjon og refleksjoner i tilknytning til pkt. 3 og 4 i mandatet, utarbeidet på anmodning fra evalueringsutvalget i møte 28.11.2000

Norsk museumsutvikling
21.12.00, JBØ

Til evalueringsutvalget

En kortfattet beskrivelse av virksomhetens historie.

Etableringen av Norsk museumsutvikling (NMU) hadde to utgangspunkt: Museumsforbundene utarbeidet planer for et institutt for museumsutvikling som kunne håndtere felles utviklingsspørsmål for museene, som for eksempel innenfor utvikling av informasjonsteknologi. Tanken var at staten skulle betale driften av instituttet, og at museumsorganisasjonene skulle styre det. På samme tid foretok Kulturdepartementet en avvikling av flere statlige råd innenfor kulturområdet. Statens museumsråd var blant de rådene som ble nedlagt. Kulturdepartementet ønsket å erstatte dette med et statlig fagkontor på museumsfeltet slik som man hadde på bibliotekfeltet. Kulturdepartementet satte i gang et utredningsarbeid i mai 1992, fra januar 1993 var forløperen til Norsk museumsutvikling etablert som et eget prosjekt med egen økonomi, og fra 01.01.1994 ble Norsk museumsutvikling (NMU) etablert som egen statsinstitusjon.

I utgangspunktet ble svært mye av innholdet fra museumsforbundenes planer for et institutt for museumsutvikling ført videre gjennom NMU. Fra juni 1993 til januar 1999 hadde NMU kontorer i samme bygg som Norges museumsforbund. NMU har helt fra starten hatt et nært og positivt samarbeid med Museumsforbundet.

I startfasen var det de felles utviklingsoppgavene for museene som var helt dominerende i NMUs arbeid. Dette var et felt som ingen tidligere hadde hatt særlige ressurser til å ta fatt på. Kulturdepartementet har på eget initiativ overført en rekke forvaltningsoppgaver til NMU, og dette er en av årsakene til at NMU også har fått en betydelig økning i personalressursene. Fra 1994 har NMU forvaltet midler til felles utviklingsprosjekter for hele museumssektoren eller større grupper av museer⁵ og statlige prosjektmidler til sikring og til kulturhistoriske film- og videodokumentasjon ved museene. Fra 1995 har NMU hatt ansvar for forvaltning av en rekke statlige driftstilskudd til stiftelser, organisasjoner og tiltak. Vi har en løpende diskusjon om vi i NMU skal skjerme ressursene til utviklingsoppgavene og skille forvaltningsoppgavene ut i en egen avdeling. Men vi ser klart at fagkunnskap og sammenheng innenfor de forskjellige feltene er svært viktige, og NMU har derfor valgt en organisasjonsform der

⁵ Norsk kulturråd forvalter kulturvernmidler som i hovedsak går til tiltak ved de kulturhistoriske museene.

de tilsatte arbeider innenfor både forvaltning og utvikling innen sine respektive fagområder.

Fra 1997 ble Sekretariatet for fotoregistrering lagt til NMU. Sekretariatet var tidligere en egen institusjon med to årsverk og lokaler i Riksarkivet. Med dette fikk NMU ansvar for et arbeidsfelt som ikke bare omfatter museene, men også hele ABM-feltet og private billedbyråer og fotografer.

Parallelt med at NMU har fått flere forvaltningsoppgaver opplever NMU også en kraftig økning i pågang om råd og konsulentbistand. Dette gjelder både fra Kulturdepartementet, fra fylkeskommunene og ikke minst fra enkeltmuseer. Innenfor fotobeveringsfeltet er det også en betydelig pågang med spørsmål fra enkeltpersoner. NMU har nedlagt betydelig arbeid i innhenting av grunnlagsmateriale og annen bistand til utvalget som i 1996 avla utredningen: MUSEUM Mangfald, minne møtestad, og likedan utarbeidet en rekke notater som underlag for Kulturdepartementets arbeid med den nye stortingsmeldingen om arkiv, bibliotek og museer. NMU merker også en sterk økning i hørings saker fra Kulturdepartementet og andre statlige forvaltningsorgan.

I 1998 besluttet Kulturdepartementet å overføre forvaltningsansvaret etter kulturminnelovens § 23 a-f med tilhørende forskrift til NMU. Dette gjelder tilbakeføring av ulovlig utført materiale fra EU/EØS-landene. Dette er den første lovforvaltningen som er delegert til NMU, og NMU venter delegering av ytterligere forvaltningsoppgaver i forhold til eksport av kulturminner i 2001.

NMUs prosjektinnsats skal primært rettes mot felles tiltak, men NMU får relativt få gode søknader på prosjekter som tar direkte sikte på å løse felles utfordringer for hele eller større deler av museumssektoren. De fleste søknadene går på konkrete tiltak ved de enkelte museene, og det argumenteres med nyutvikling og overføringsverdi. Dette betyr at NMU i stor grad initierer prosjekter selv, men ofte etter anmodning eller ideinnspill fra museene. For å få bedre resultater av prosjektsatsingen har NMU i de senere årene i økende grad prioritert større og sentrale prosjekter framfor å splitte prosjektmidlene opp på mange små tiltak. Dette har medført at NMU selv er mer aktiv i drift av prosjekter både gjennom vårt faste personale og ved engasjerte prosjektmedarbeidere.

Ved nyttår i 1993 startet NMU som prosjekt med 2,5 stillinger. Antallet ansatte har økt jevnt fra denne tiden og ved årsskiftet 2000/2001 har NMU 13,1 faste stillinger, ett treårig engasjement for Museumsnett Norge og to korttidsengasjementer på prosjekt. NMU har et spredt arbeidsfelt. For bedre delegering og for å hindre at direktøren skulle sitte som en propp i systemet, gikk NMU i 1998 over fra en organisasjon med flat struktur til en organisasjon med fire avdelinger. NMU har en løpende diskusjon om denne løsningen. NMU hadde planer om å gjøre en evaluering av organisasjonen i 2000, men fant det riktig å vente på resultatet av den eksterne evalueringen som nå er i gang.

Noen hovedtrekk i utviklingen av omgivelsene som har særlig betydning for NMUs virksomhet.

IKT-feltet

Da NMU startet, var datateknologien et redskap som ved noen museer ble brukt til tekstbehandling og til å få effektivisert egne kataloger og tilgang til egne samlinger. Med utvikling av Internett og allmenn bruk og tilgang til datateknologi, har NMU flyttet fokus i datautvikling fra utvikling av systemer som skulle tjene interne brukere ved de enkelte museene, til bruk av datateknologi til informasjon og formidling til et bredt publikum. NMU ser for eksempel at grensene mellom databaserte kataloger og nettutstillinger blir uklare. Mange museer har etter hvert fått god tilgang til teknologisk kompetanse på feltet. Men vi vet lite om hvordan nettilbudene fungerer i forhold til forskjellige målgrupper, og for NMU ligger det derfor store utfordringer i å bidra til utvikling av kompetanse innenfor ”nettpedagogikk”.

Det flerkulturelle mangfoldet

I Norge har vi et samisk urfolk, og Stortinget har definert tatere (reisende eller romanifolket), sigøynere (rom), kvener, skogfinner og jøder som nasjonale minoriteter. I nyere tid har vi fått en betydelig innvandring fra andre land og Norge fremstår stadig klarere som et flerkulturelt samfunn. Det er en stadig økende politisk vilje til å fremme minoriteters rettigheter. Kjennskap til og utvikling av egen kultur er en sentral utfordring for alle minoriteter, og samtidig er det viktig at de forskjellige gruppene som lever side om side kan lære hverandres kultur å kjenne. I de fleste museene er minoriteter usynlige, og noen museer er bygget på et nasjonalistisk fundament som kan være problematisk i disse sammenhengene. NMU arbeider aktivt i forhold til alle disse grupperingene. Vi legger stor vekt på å komme i dialog og å være lyttende til de enkelte grupper. Dette har vært særlig vanskelig i forhold til nye innvandrere. Parallelt arbeider vi med å bevisstgjøre museene på deres rolle og oppgaver i forhold til det kulturelle mangfoldet.

Internasjonalisering

Med økt aktivitet i reiseliv, kommunikasjon, flytting i forbindelse med utdanning og arbeidsliv, oljeaktivitet og internasjonal underholdningsindustri opplever NMU en sterk internasjonalisering – en utvikling som kan sees både som en utfordring, men også i noen grad som en trussel mot den kulturen som mange museer dokumenterer og formidler. For NMU er det viktig at museene har et reflektert forhold til denne utviklingen og kan bidra til at museene blir bevisst på hvordan deres egen virksomhet kan balanseres i en spenning mellom utvikling og bevaring.

Norge er ikke medlem av EU, men har fulle rettigheter i det kulturelle samarbeidet. Det betyr i praksis at en del av de kulturressurser som tidligere ble forvaltet nasjonalt nå blir forvaltet av EU, og det ligger store utfordringer for museene i å tilpasse seg en slik omlegging og i å etablere de nødvendige nettverk som skal til for å bli aktive parter i EUs kultursamarbeid. NMU bidrar med informasjon til museene om prosjektmidler.

Det er svært problematisk at slik informasjon kommer sent, og vi skulle gjerne vært med i den prosessen som legger rammer for bruk av midlene.

Norge tiltrer stadig nye internasjonale konvensjoner og avtaler som kan ha konsekvenser for museenes arbeid. Et eksempel er internasjonale konvensjoner om urfolks rettigheter og menneskerettigheter generelt. For NMU er det viktig å bidra til å oppdatere museene på slike avtaler og på hvilke konsekvenser de har for deres virksomhet.

Utvikling av reiselivsnæringen og konkurranse med nye aktører på fritids- og underholdningssektoren

Reiselivsnæringen er en av de næringer som er i størst vekst på verdensbasis. Samtidig ser NMU en øket interesse for "kultur- og kunnskapsreiser". Det er en klar politisk målsetting å bedre samarbeidet mellom museer og reiseliv. Dette vil kreve en større gjensidig forståelse for hverandres egenart, mål og behov, og ikke minst at museene blir mer profesjonelle som reiselivstilbud. Etablering av kommersielle "opplevelsesparker" etc. som markedsføres aktivt som reiselivs- og fritidstilbud, er klare konkurrenter til museene. Museene må forholde seg til denne konkurransen, ha en kritisk, men positiv holdning til fornyelse og ikke minst bli mer profesjonelle i markedsføring og behandling av publikum.

Endring av skolens læreplaner

Vi har i de senere årene fått nye læreplaner både for grunnskolen og videregående opplæring. Museene må gjøre seg bedre kjent med de nye planene, og det er behov for en sterkere dialog mellom museene og skoleverket i utvikling av nye undervisningstilbud i museene. For NMU er det en utfordring å bidra til denne utviklingen gjennom prosjektsatsing og formidling av ny kunnskap gjennom kurs, seminar og publikasjoner.

Trussel i miljø- og klimautvikling

Globalt står NMU i dag overfor store utfordringer når det gjelder miljø- og klimaproblemer. For å hankses med disse utfordringene må landene inngå internasjonale avtaler om utslipp og lignende. I denne sammenhengen vil museenes oppgave først og fremst være å spre informasjon om problemene og dermed bidra til holdningsskapende arbeid. I noen tilfeller vil museene også kunne bidra til den forskningen som er nødvendig for å forstå problemene og finne fram til tiltak. Dette gjelder særlig universitetsmuseene.

Utfordringene i Lokal Agenda 21

Museene kan spille en mer aktiv rolle på lokalt plan. Miljøverndepartementet har satt i gang Lokal Agenda 21 der fokus er arealplanlegging lokalt i kommunene. I forbindelse med utbygging og veianlegg skal det utredes konsekvenser av slikt for miljøet. Museene kan gjennomføre slike konsekvensutredninger, slik for eksempel Agder naturmuseum og botanisk hage gjør for Agderfylkene. Museene kan også stille sine utstillings- og magasinlokaler til disposisjon for det innsamlede materiale i forbindelse

med konsekvensutredningen. Museene kan stille sitt materiale til disposisjon for utredere, og museene kan være arena for debatt om lokale miljøutfordringer.

Nytolkning av lokal, nasjonal og internasjonal historie

Historien er stadig gjenstand for nytolkning, og alle generasjoner har behov for å skrive sin egen historie. Mange museer er sterkt preget av det historiesyn som var rådende på den tiden museet ble grunnlagt. Noen slike grunntrekk ligger så sterkt forankret for eksempel i bygg og arkitektur at de vanskelig lar seg endre, men i arbeid med nye utstillinger og annen formidling er det særlig viktig at museene er oppdatert på nyere historiefortolkning.

Høyere utdanningsnivå og større og andre krav fra museenes brukere

Med et generelt høyere utdanningsnivå hos museenes brukere kommer nye krav til formidling og ikke minst nye krav til tilgang til museenes kunnskapskilder. Publikum er ikke lenger tilfreds bare med å få tilgang til det materialet som er utstilt. De vil ha tilgang til kunnskap om magasinerte samlinger og arkiv. Her er bruk av ny teknologi et sentralt redskap i tilgjengeliggjøring.

Stor etablering av nye museer

Ca. halvparten av de 800 norske museene og samlingene er etablert etter at den nye statlige tilskuddsordningen kom i 1975. Det norske museumslandskapet er preget av mange og små institusjoner og det er stadig forslag om nyetableringer innenfor smale arbeidsfelt. Det betyr at Norge har et museumslandskap med faglige og/eller økonomisk svake enheter. I den nye stortingsmeldingen er det varslet et grep på dette med sammenslåing og nettverksbygging, og NMU har fått tildelt en sentral rolle i denne oppfølgingen. En av hovedutfordringene her er å skape større forståelse i museene for de verdiene det kan innebære å være en del av en større institusjon eller et forpliktende nettverk som kan gi grunnlag for en bedre utnyttelse av de samlede ressursene.

Delt departements- og institusjonsansvar innenfor museums-, kultur og miljøvernfeltet

Det delte departementsansvaret resulterer også i delt ansvar på forskjellige underliggende etater. For å få en bedre samlet forvaltning og utvikling innenfor kultur- og miljøvernfeltet, ligger det utfordringer i å styrke samarbeidet både på departementsnivå og mellom forvaltningsinstitusjonene. For NMU er det ikke minst en utfordring å styrke samarbeidet med Riksantikvaren, Direktoratet for naturforvaltning, Universitetsmuseenes råd, det nye læringscenteret og Norsk kulturråd.

I oppfølging av de politiske signalene om å styrke samarbeid og samhandling innenfor ABM-feltet, ligger det en særlig utfordring i finne gode samarbeidsformer mot den delen av biblioteksektoren og museumssektoren som ligger utenfor Kulturdepartementets forvaltningsområde.

Norsk museumsutvikling 14.12.2000

NMUs viktigste innsatser

NMU skal i prinsippet arbeide med hele museumssektoren og med alle sider av museenes virksomhet. Evalueringsgruppen er tidligere kjent med NMUs arbeidsprogram for 2000-2001 og arbeidsplan med arbeidsmål og tiltak for 2000 som viser prioritering av arbeidsoppgaver. På oppfordring fra evalueringsgruppen har vi nå gjennomgått virksomheten retrospespektivt og har blitt stående ved følgende tre innsatsområder som særlig viktige:

- 1. Bidra til å nytolke museenes samfunnsoppgaver; i museene, det politiske systemet og byråkratiet.**
- 2. Bidra til kompetanseutvikling i museumssektoren og i fotobevaringsinstitusjonene.**
- 3. Bidra til å hente inn og gjøre tilgjengelig informasjon om museene og museumssektoren, nasjonalt og internasjonalt.**

Disse tre områdene har en klar sammenheng med hverandre. Å hente inn og gjøre gjengelig informasjon om museene og museumssektoren er et viktig og nødvendig grunnlag for å kunne behovsanalysere og nydefinere museenes oppgaver. Relevante bidrag til kompetansebygging er viktige for at museene skal kunne realisere de utfordringene som ligger i nytolkning av oppgavene.

1. Bidra til å nytolke museenes samfunnsoppgaver; i museene, det politiske systemet og byråkratiet

I ICOMs vedtekter heter det at *Museene skal tjene samfunnet og samfunnets utvikling*. Dette er en museumsforståelse NMU deler fullt ut, og som på mange måter kan stå som et overordnet program også for vår egen virksomhet. Sett i lys av en slik utfordring er det nødvendig at museene deltar i en kontinuerlig utviklingsprosess, der kunnskap om samfunnsutvikling og museenes rolleforståelse i forhold til denne, blir sentrale elementer. Som bevisste samfunnsinstitusjoner må museene i økende grad forholde seg til forskjellige brukergrupper og deres endringer i behov og forventninger.

NMUs bidrag til nytolkning av museenes samfunnsoppgaver består bl.a. i å bidra til ny tenkning, til utprøving av nye tiltak og metoder og ikke minst til formidling av nye kunnskaper på feltet. Helt fra starten har NMUs ansatte bidratt aktivt med foredrag og innlegg både i regionale, nasjonale og internasjonale fora, der vi særlig forsøker å fokusere på nye utfordringer og å peke på gode forbilder. I tråd med dette valgte vi temaet *"Når tradisjonene står i veien"* for vårt eget 5-års jubileumsseminar i 1999. Et seminar der vi ønsket å sette et kritisk lys på museenes valg når det gjelder innsamling,

bevaring, forskning og ikke minst hvilke historier, budskap og perspektiver museene formidler til publikum.⁶

Forskning

Forskning er en viktig basis for museenes rolleforståelse. For å fremme forskning om museer og museumsutvikling, har NMU innledet et samarbeid med Bergen Museum, Universitetet i Bergen, om et forskerkurs. Målet med kurset har vært å bistå museumstilsatte med utforming av museumsrelaterte forskningsprosjekter som senere skal kunne presenteres i søknader til Norges forskningsråd eller andre finansieringskilder. For å bidra til ytterligere stimulering av museumsforskning, har vi engasjert kursansvarlig, professor Anders Johansen ved Institutt for medievitenskap, Universitetet i Bergen, til å bistå oss i å utarbeide et forslag til forskningsprogram for dette feltet.

Kulturelt mangfold

Nyere historie- og samfunnsforskning har fokusert på storsamfunnets behandling av minoriteter – både på grupper som har lang historie i Norge og på de mange gruppene som kan karakteriseres som ”nye innvandrere”. Parallelt med disse prosessene har Norge gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner påtatt seg forpliktelser både i forhold til det samiske urfolket og de nasjonale minoritetene. NMU har arbeidet bevisst med disse utfordringene og legger stor vekt på å etablere kontakt med relevante miljøer. For NMU har dette arbeidet hatt to hovedmål for museenes engasjement: 1. Å bistå minoritetsgrupper i å ta vare på, bli bedre kjent med og utvikle sin egen kultur. 2. Å bidra til at storsamfunnet gjennom bedre kunnskaper om minoritetenes kultur skal få korreksjoner til de stereotype oppfatningene, fordommene og fremmedfrykten. Under dette punktet vil vi særlig fremheve to viktige bidrag: arbeidet med romanifolket/taterne og arbeidet med museumstilbud for nye innvandrergrupper.

I 1995 gikk NMU ut med en undersøkelse for å få kjennskap til hvordan norske museer har dokumentert og formidlet historien og kulturen til romanifolket/taterne. Resultatet viste at til tross for at denne gruppen antakelig kom til landet allerede på 1500-tallet, så var den nesten helt usynlig og fraværende i museene. Men det kom også flere signaler om at enkelte museer ønsket å bidra til å rette på dette. Gjennom et nært samarbeid med Romanifolkets Landsforening, Glomdalsmuseet og Hedmark fylkeskommune har NMU spilt en sentral og målbevisst rolle i å få fram det prosjekterte museet og kultursenteret som Regjeringen nå har gitt sin tilslutning til i stortingsmeldingen som ble lagt fram 08.12.00.⁷ Det foreslåtte museet og kultursenteret er en av de få konkrete forslagene som fremmes i denne meldingen. Parallelt med prosessen for etableringen på Glomdalsmuseet har NMU også bistått Romanifolkets Landsforening i å bygge opp kontakt med andre statlige myndigheter.

⁶ Innleggene på seminaret er publisert i rapporten: Når tradisjonene står i veien. 1:2000.

⁷ Stortingsmelding nr 15 (2000-2001) Nasjonale minoriteter i Noreg – Om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar.

Også når det gjelder dokumentasjon, forskning og formidling av de nye innvandrergruppenes kultur, hadde norske museer lite å vise til da NMU tok opp denne utfordringen. Vi begynte derfor i 1993 med å få utarbeidet en rapport som presenterte gode eksempler fra Sverige, Danmark og Holland.⁸ For å legge et bedre grunnlag for museenes forskning i og formidling av nye innvandrergruppers kultur, etablerte NMU et prosjekt der Per Bjørn Rekdal sommeren 1998 ble engasjert i et ettårig prosjekt som endte med rapporten "Norsk museumsformidling og den flerkulturelle utfordringen." I denne rapporten konkretiserer han utfordringene på feltet og gir en kritisk gjennomgang av en rekke eksempler fra inn- og utland. Rapporten er distribuert til alle museer og samlinger i Norge. For å følge opp med aktiv handling har vi arrangert et kurs for museer som vil ta fatt på dette feltet. Kurset ledes av Per Bjørn Rekdal, og målet er å bistå de deltakende museene i å utforme gode og relevante prosjekter. Kurset har høsten 2000 hatt to samlinger, og tilbakemeldingene er svært gode. Flere deltakere har ut fra opplegget så langt gjennomført betydelige endringer og revurderinger av sine opprinnelige prosjektplaner.

Museene og skolen

I de senere årene er det gjennomført betydelige reformer både i grunnskolen og i videregående skole. Nye læreplaner stiller helt nye krav og forventninger til museenes bidrag i undervisningen og til å skaffe nye kunnskaper og gode forbilder. I denne sammenhengen har NMU tatt initiativ til og/eller støttet en rekke prosjekter som har bidratt til utvikling og kunnskapsspredning på dette området. Vi vil særlig fokusere på det største prosjektet: *L97 og museene*, et prosjekt som har gitt viktige innspill til forståelse for hvordan museer i samarbeid med skolene kan være en kunnskaps- og undervisningsressurs i forhold til utfordringen i de nye læreplanene for grunnskolen. Dette er ett av mange prosjekter innen dette feltet, og i alt syv av våre publikasjoner presenterer kunnskaper som er særlig relevant i denne sammenhengen.⁹

Samtiden i museene

Tradisjonelt har de kulturhistoriske museenes innsamling, forskning, og formidling vært ensidig fokusert på fortiden ("livet i gamle dager"). Hvis museene skal være aktive bidragsyttere i dialoger om dagens samfunnsutvikling, må samtiden ha en plass både i museenes forskning og formidling. For å styrke museenes innsats rundt forskning og formidling av samtid og nær fortid, etablerte NMU i 1995 ett ettårig prosjekt for å utarbeide en oversikt over museenes innsats på feltet, som skulle bidra til å stimulere til øket innsats, og lage en plan for nasjonal samordning på området. NMU fulgte opp planen med å etablere et sekretariat for samtidsdokumentasjon og -forskning.

⁸ Leif Pareli: Rapport om museumstiltak for innvandrerkultur. Rapport fra en studiereise til Danmark, Sverige og Holland (Amsterdam) i 1993, med oppsummering av inntrykk fra hvordan innvandrerkulturene blir håndtert i museene og med forslag til videre arbeid på dette feltet.

⁹ Anne Tove Austbø: *L97 og museene*. 3:2000

Ellen Karoline Henriksen og Merethe Frøyland: *Hva vet vi om læring i museene*. 6:1999

Merethe Frøyland: *Museum – et utvidet klasserom – Geologi i museum – GEOMUSA*. 7:1997

Geir H. Moshuus/NOVA: *Ungdom på museumsbesøk. En spørreundersøkelse...* 5:1997

Svein Gynnild (red): *Formidling til barn og unge – oversikt over museenes tiltak og planer*. 4:1997

Linken Apall-Olsen: *Livslang læring i museer – nye mål for museumsformidling*. 1:1997

Skolefritidsordningen og museene. 1993

Sekretariatet lå de tre første årene i NMU. I starten så vi det som svært hensiktsmessig at sekretariatet var en del av NMU, men i 1998 ble det på vårt initiativ flyttet til Maihaugen for å kunne trekke mer på den kompetansen som ligger i et større museum som er aktivt på feltet. NMU ser at dette arbeidet kan være en modell også for andre nye tiltak. NMU skal bygge på den kompetansen som finnes i museene og bidra til å utvikle denne, og det er ikke noe mål at for mange tiltak knyttes fast til NMU. NMU har garantert driftsstøtte til sekretariatet fram til 01.05.01, en eventuell oppfølging skal vurderes i forhold til vår prosjektinnsats for 2001.

Samspill mellom natur og kultur

Det er et politisk mål at museene skal bidra aktivt til å skape bedre forståelse for sammenhengen mellom natur og kultur og til å få en større spredning av naturhistoriske museumstilbud. Miljøtrusselen, endringer av naturlandskapet og Lokal Agenda 21 er stikkord på noen av utfordringene. NMU har gått inn i en rekke prosjekter som har hatt som mål å utvikle kunnskaper og forståelse også på disse feltene. I utgangspunktet har det vært tungt å finne aksept for at vi må ha naturhistorisk kompetanse inn i de kulturhistoriske museene hvis vi skal få god forskning og formidling innenfor disse områdene. Det har vært svært vanskelig å finne gode eksempler i museene på godt samspill på disse områdene. Mens vi på andre felter i første rekke har prioritert presentasjoner av eksisterende tiltak, planer for utredninger og samarbeidstiltak, har det her vært nødvendig å styre det meste av prosjektinnsatsen inn i konkrete tiltak ved enkelte museer for så senere å presentere resultatene som forbilder for andre.

Informasjonsteknologi

Utvikling av informasjonsteknologien gir klare utfordringer både i forhold til museenes håndtering av formidling til den delen av publikum som avlegger et fysisk besøk i museet, men ikke minst gjennom de muligheter som museene nå har til å nå et publikum som primært vil være brukere av deres tilbud av nettenester. Her ligger det særlige utfordringer i gjøre museenes kunnskapskilder tilgjengelige både for "leg og lærd", og til å skape gode formidlingstilbud over Internett der grensene mellom utstillinger og elektroniske kataloger trolig vil bli stadig vagere. Gjennom etablering og utvikling av Museumsnett Norge, gjennom kursvirksomhet og veiledning og gjennom stimuleringsmidler til Internettbaserte prosjekter, har NMU gitt et vesentlig bidrag til at museer har prioritert bruk av ressurser på hjemmesider, på å legge ut elektroniske kataloger og til å produsere utstillinger for Internett.¹⁰¹¹ Museene har kommet langt i å ta i bruk nye tekniske løsninger. Men vi vet lite om hvordan museene når fram med sin formidling gjennom Internett, og det er et stort behov for å utvikle og formidle kunnskap om "nettpedagogikk". Da Museumsnett Norge åpnet i februar 1998, var det ca 10 museer som hadde egne hjemmesider. I desember 2000 er dette tallet øket til 245,

¹⁰ Høsten 2000 var det 650 000 sideoppslag per måned på Museumsnett Norge.

¹¹ Paleontologisk museum har fått midler av NMU til å utarbeide sitt tilbud på nettet. I dag er de blant det museet i verden som har best nettilbud. UNESCO har bedt om lov til å bruke dem som et godt eksempel. Med støtte fra NMU har museet publisert rapporten "PalWeb - utstillingene på WWW" skrevet av Nakrem, H.A. og Hurum, J. i 1998.

og ca 1/3 av disse museene benytter seg av NMUs tilbud om gratis webhotell på NMUs server.

Museene som "arkiv" for kommende generasjoner

Museenes samlinger skal være framtidens arkiv om og med materiell kultur. Tidligere hadde man forestillinger om at det vesentlige "redningsarbeidet" var utført når materialet ble innlemmet i samlingene. I dag ser vi klart at nedbrytingen av samlingene er en betydelig trussel. Gjennom egne tilstandsundersøkelser og formidling av kunnskaper om sammenheng mellom oppbevaringsklima, fysisk behandling og nedbryting av materialet, har NMU bidratt til at bevaring står i fokus både i den statlige og den fylkeskommunale museumspolitikken og i de enkelte museenes prioriteringer.

Etter at Sekretariatet for fotoregistrering ble innlemmet i NMU i 1997, har vi bidratt til å fokusere på framtidig sikring av fotografier. På dette feltet arbeider vi ut over museumssektoren; museer, arkiv, bibliotek og private institusjoner som forvalter sentrale deler av vår fotografiske arv. NMU har initiativ til tettere nettverksbygging mellom nasjonale institusjoner som arbeider på feltet, og det er nå etablert et kontaktforum det NMU, Nasjonalbiblioteket, Norsk museum for fotografi – Preus fotomuseum og Norsk kulturråd møtes to ganger i året og drøfter felles utfordringer, samhandling og arbeidsdeling.

Museenes rolle i statlig politikk

Den statlige museumspolitikken er et viktig felt for å få gjennomslag for nydefinering av museenes arbeidsoppgaver. Gjennom høringsuttalelser og innspill til politiske dokumenter, taler og møter bidrar NMU aktivt i dette arbeidet. Slik har NMU vært en sentral premiss- og kunnskapsleverandør både i arbeidet med *Stortingsmelding nr 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving. Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet*, og til det forutgående grunnlagsarbeidet i *NOU 1996:7 Museum. Mangfald, minne, møtestad*.

Behov for nye arbeids- og samarbeidsformer

Etter at den nye tilskuddsordningen for museer kom i 1975, har vi i Norge hatt en enorm etablering av nye museer. Dette er en utvikling som har resultert i et museumslandskap som er preget av mange små institusjoner med svake faglige og økonomiske fundament. De nye utfordringene museene står overfor, krever både en øket bevissthet om sterke og svake sider ved egen virksomhet og vilje og evne til å søke samarbeidspartnere. Samarbeid er viktig for å få tilgang til kompetanse og andre ressurser som museene ikke klarer å bygge opp alene, og å få til god samhandling og arbeidsdeling for å kunne løse museenes utfordringer.

I analysedelen står vårt program for standardheving sentralt.¹² Gjennom et veiledet opplegg gjennomfører museene en egevaluering som omfatter alle hovedområder av

¹² Om opplegget og bakgrunnen for dette er det redegjort i følgende publikasjoner:
Arne Bugge Amundsen: Tiltak for standardheving i museer. 1:1995
Magne Velure: Standardheving i norske museum. 3:1998

virksomheten. Fra og med 2000 avsluttes denne prosessen med en presentasjon at et planverktøy som er utviklet for å bistå museene i å omsette resultatene av analysen til handling.¹³

I arbeidet for å få tilgang til bredere kompetanse og ressurser som mindre museer vanskelig kan ha alene, har NMU deltatt med prosjektstøtte til og i planlegging og oppbygging av nettverk, fellestjenester og felles magasinløsninger for museene.¹⁴.

2. Bidra til kompetanseutvikling i museumssektoren og i fotobevaringsinstitusjonene.

Utvikling av nye ideer, tiltak og strategier skjer best gjennom prosjekter eller i mindre fora. Større kurs, seminar og konferanser har først og fremst betydning for å formidle ideer, utfordringer og kunnskaper.

I arbeidet med kompetansebygging i museene og i fotobevaringsinstitusjonene bruker NMU følgende virkemidler: Prosjekter, kurs/seminar, publikasjoner og stipend til utdanning og kompetansebygging.

Prosjekter

NMU har fra starten disponert prosjektmidler til utvikling. Etter vedtektene kan NMU bruke disse midlene både til å støtte eksterne prosjekter og til initiering av egne. Prosjektmidlene skal fortrinnsvis gå til prosjekter som er rettet mot hele sektoren eller større grupper av museer. Prosjektstøtte til utvikling av enkeltmuseer er bare aktuelt i den grad det kan dreie seg om nyutvikling med klar overføringsverdi for større grupper av museer. På tross av at vi årlig sender informasjon og søknadsskjemaer til alle landets museer, faller svært mange av søknadene utenfor de prioriterte rammene, og vi mottar få gode søknader som tar sikte på fellesskapet. Det betyr at svært mange av våre større prosjekter er egeninitiert. Det betyr ikke at ideene nødvendigvis er våre egne, men at prosjektene er formulert som svar på museers henvendelser om faglig bistand relatert til forskjellige typer utfordringer. En fullstendig liste over prosjekter som er støttet av NMU, vil sprengte rammene for dette notatet, men det er redegjort for bruk av de årlige midlene i de respektive årsmeldinger. For å få varige resultater av prosjektsatsingen, forsøker vi hvert år å starte noen større prosjekter eller utredninger. Disse har så langt,

Mål og mening i museumskvardagen. Sjølvevalueringsopplegg for plan- og utviklingsarbeid i museum. (Nynorsk) 3:1999

Mål og mening i museumshverdagen. Sjølvevalueringsopplegg for plan- og utviklingsarbeid i museer. (Bokmål) 4:1999

¹³ Planverktøyet er utarbeidet av Terje Haugli Nilsen i samarbeid med Magne Velure, NMU og de seks museene som deltok i standardhevingssopplegget 1999-2000. Dette opplegget foreligger i dag som stensil, men vil senere bli publisert i vår rapportserie.

¹⁴Bitten Bakke: Samordning av konservering i Rogaland. 3:1994

Hans Arne Nakrem og Bjarne Meidell (red): EDB-registrering av materiale ved de naturhistoriske universitetsmuseene. 5:1994

Jon Bojer Godal: Vern av kystkultur - et forprosjekt. 6:1994

Anne Lise Rabben: Museologisk dokumentasjonssenter. 1995 (stensil)

Inger Jensen: Samordning av museumstjenester. 2:2000

Om kulturvern ved kyst og strand. 4:2000 (med 11 delrapporter)

uten unntak, vært egeninitierte. I de fleste av disse prosjektene har NMU selv hatt hovedansvaret for gjennomføringen, men ofte med engasjerte prosjektmedarbeidere.

I tillegg til de generelle prosjektmidlene forvalter NMU også prosjektmidler til sikringstiltak og til kulturhistoriske film- og videodokumentasjon ved museene.¹⁵

Kurs og seminar

NMU arrangerer hvert år en rekke kurs og seminar. I de fleste tilfellene står vi selv for den praktiske gjennomføringen, men i planlegging og undervisning samarbeider vi ofte med eksterne eksperter.

Annet hvert år starter vi et ettårig kursopplegg; LUPIM (LederUtviklingsProgram I Museumssektoren) som er et samarbeid med Statskonsult. Kurset har fire internatsamlinger av fire dager, og deltakerne har arbeidsoppgaver mellom samlingene. Kurset tar særlig sikte på utvikling og bevisstgjøring av lederrollen, og det er også et viktig tilbud i nettverksbygging for museumsledere.

Vi har hatt seminar om organisering og styring av museer og en rekke kurs i planarbeid. Standardhevingsopplegget, som allerede er nevnt, gjennomføres også med kurs for de ledere og tillitsvalgte som skal drive prosessen ved det enkelte museet.

Sammen med mange fylkeskommuner har vi holdt en rekke sikringskurs. Vi er nå inne i et samarbeid der vi i løpet av tre år skal gi kurstilbud i bevaring for hele landet. Dette kursprogrammet blir fullført i 2001.

NMU har arrangert og deltatt i en rekke kurs og seminar om fotobevaring og om opphavsrettslige spørsmål i tilknytning til formidling og bruk av fotografisk materiale. Vi har arrangert og deltatt i kurs i katalogisering og dokumentasjonsarbeid, og på oppdrag fra NMU har Institutt for kulturstudier, Universitetet i Oslo, arrangert et kurs i feltarbeid. Samarbeidet med Bergen Museum om forskerkurs er allerede nevnt.

Noen større prosjekter følges opp med kurs som skal formidle den nye kompetansen. De kursene som tidligere er nevnt i forbindelse med prosjektet om nye grupper innvandrere og prosjektet om museene og de nye læreplanene i grunnskolen, er gode eksempler på dette.

I forbindelse med utviklingen av Museumsnett Norge har det vært holdt en rekke kurs i utarbeiding av hjemmesider. NMU har dessuten gitt støtte til flere kurs og seminar om museer og bruk av ny teknologi.

¹⁵ I 2000 er det utdelt 6,2 mill. kr. i sikringsmidler og ca 0,8 mill i film- og videotilskudd.

Publikasjoner

Helt fra starten har NMU lagt stor vekt på å gjøre kunnskap fra prosjekter, kurs og seminar tilgjengelig gjennom publikasjoner. Evalueringsgruppen har tidligere mottatt en fullstendig publikasjonsliste.

NMUs publikasjoner er trykket i opplag fra 600 til 3000 eksemplarer, og de fleste er distribuert i over 1000 eksemplarer. Enkelte særlig viktige eller sentrale publikasjoner som for eksempel utredningen *Norske museer og den flerkulturelle utfordringen*, sendes til alle museer. NMU informerer fortløpende om nye publikasjoner i Museumsnytt, og alle museer og andre kontakter får tilsendt en oppdatert publikasjonsliste minst en gang årlig. Alle publikasjoner kan bestilles gratis.

NMU utgir tidsskriftet *Svart hvitt – kulturhistorisk fotografi* med to nummer i året. Dette sendes til alle landets museer, folkebibliotek og andre bibliotek og arkivinstitusjoner.

Utviklingen av NMUs egne hjemmesider under Museumsnett Norge viser at det blir stadig flere brukere, og et sentralt utvalg av eldre publikasjoner og de fleste nyere publikasjonene legges nå også ut på Internett i fulltekst.

NMU ser stadig oftere at noen av våre publikasjoner også vil ha interesse utenfor Skandinavia. For å bidra med kunnskapsformidling i det internasjonale museumsmiljøet, arbeider vi nå med å få oversatt opplegget for standardheving til engelsk. Engelske versjoner av publikasjonene regner vi bare med å publisere på Internett.

Stipend

NMU har fra starten hatt ansvar for kjøp av studieplasser ved Konservatorskolen i København. Ordningen er senere utvidet til å kunne støtte konservatorutdanning også ved andre utenlandske læresteder, dersom det er en utdanning som ikke finnes i Norge. For å gi norske museumstilsatte bedre muligheter til å delta i kompetansebyggende kurs som arrangeres i utlandet, har NMU også avsatt stipendmidler til å støtte deltakelse i slike kurs utenfor Norden. Forutsetningen er at kurset skal vare minst en uke, og at søkerens arbeidsgiver også bidrar til å finansiere deltakelsen.

3. Bidra til å hente inn og gjøre tilgjengelig informasjon om museene og museumssektoren, nasjonalt og internasjonalt

I utviklingsarbeidet er det viktig for NMU selv, for offentlige myndigheter og for museene å ha tilgang til oppdaterte kunnskaper og oversikter om museene og deres virksomhet. Det er derfor en sentral arbeidsoppgave for NMU å sørge for dette. Denne kunnskapen er dessuten en nødvendig forutsetning for NMUs virksomhet, slik at vi kan fungere godt som rådgivende organ, kunne fremme utvikling og samarbeid og å kunne bidra med innspill i utforming av den framtidige museumspolitikken

I samarbeid med Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider NMU det årlige statistikkskjemaet for museene. NMU innhenter statistikken. SSB behandler materialet og foretar beregningene. NMU sørger for formidling av resultatene til alle museer og andre relevante institusjoner og organisasjoner. Gjennom statistikken innhentes den kvantitative innrapportering i henhold til Kulturdepartementets mål for museene. Statistikken er et sentralt grunnlag for analyse og styring av sektoren, og den er ikke minst viktig for museumsorganisasjonene i deres politiske arbeid. Vi har hatt noen problemer med kvalitetssikringen av tallene i de siste årene, og sammen med SSB er vi nå inne i en prosess for å bedre denne.

På Museumsnett Norge finnes en fullstendig oversikt over alle museer og samlinger i Norge.¹⁶ Denne oversikten holdes løpende oppdatert. I forbindelse med relansering av Det norske kulturnettet på nyåret 2001, vil opplysningene om det enkelte museet utvides noe, blant annet med åpningstider. For alle museer med egne hjemmesider er det lagt inn lenker direkte til disse, og vi planlegger at vi i museumsoversikten også på sikt skal presentere utvalgte nøkkeltall fra statistikken for de enkelte institusjonene. Ca. annet hvert år utgir vi en trykt adressekatalog for landets museer.

For å få bredere kjennskap til deler av museenes virksomhet, har NMU i noen tilfeller fått utført spesielle undersøkelser. Trøndelagsundersøkelsen¹⁷ som ble utført i 1994-95 for å gi en kvantitativ tilstandsbeskrivelse av museenes samlinger, ble et sentralt dokument for utvalget som leverte NOUen *Museum, mangfold, minne, møtestad*. Metoden som ble utviklet, er bearbeidet videre til et analyseverktøy som nå blir tilbudt andre fylker.

Fotokonserveringsprosjektet¹⁸ som ble gjennomført av Sekretariatet for fotoregistrering i 1995-96¹⁹, har gitt et viktig bidrag til tilstandsvurdering av den norske fotoarven, og prosjektet har med stor interesse vært presentert på flere internasjonale kongresser. Med fotosekretariatet har NMU også fått ansvar for å vedlikeholde og oppdatere sentralregistrene over norske fotosamlinger og norsk fotografer. I 2001 vil disse registrene bli gjort tilgjengelige over Internett. Registrene er viktige for tilgangen til fotosamlinger og som planleggingsverktøy i fotobevaringsarbeid både på regionalt og nasjonalt nivå.

For å være oppdatert om den norske museumssektoren, for å hente kunnskaper og signaler i det internasjonale museumsmiljøet og for å bidra med egen kunnskapsformidling i de samme miljøene, prioriterer NMU reisevirksomhet høyt. Gjennom denne bidrar NMU aktivt i formidling av nye ideer og utfordringer for museenes virksomhet og ikke minst med en omfattende formidling av signalene i den statlige museumspolitikken. Reisevirksomheten er også et viktig element i NMUs egen

¹⁶ Under forutsetning av at de tilfredsstillende NMUs krav.

¹⁷ Trøndelagsundersøkelsen 1994-95. Status og behov innen registrering og bevaring ved museene i Trøndelag og hele landet. 4:1995

¹⁸ Anne Aune og Jesper Stub Johnsen: Fotokonserveringsprosjektet. Norsk kulturråd og NMU 1997.

¹⁹ Sekretariatet ble innlemmet i NMU fra 01.01.97.

nettverksbygging. Den er også en viktig kilde til NMUs inngående kjennskap til hele det norske museumslandskapet og en markering av at NMU har hele landet som arbeidsfelt - ikke bare "Oslogryta".

Norsk museumsutvikling 14.12.2000

Målgrupper og interessenter for NMUs virksomhet

Vi finner varierende og uklare grenser mellom målgrupper og interessenter, og "rollene" kan variere i forhold til NMUs forskjellige arbeidsoppgaver. Under målgrupper finner vi de gruppene som er spesifisert i NMUs vedtekter eller som er kommet til gjennom delegerte oppgaver og tiltak.

Målgrupper

- Kulturdepartementet, andre departement og annen statlig virksomhet
- Fylkeskommunenes kulturforvaltning
- Museene
- Fotobevaringsinstitusjonene (arkiv, bibliotek, museer og privat sektor)
- Museumsnettets brukere
- Delegerte tiltak:

Konserveringsatelieret ved Kunstindustrimuseet i Oslo

Norges museumsforbund inkl. European Museum of the Year Award

Museumsnytt

Norske Naturhistoriske Museers Landsforbund

Norsk ICOM

Kulturvernets fellesorganisasjon, KORG

Norsk Folkeminnelag

Stiftelsen skoleskipet Christian Radich

Stiftelsen Seilskipet Statsraad Lehmkuhl

Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet

Norsk etnologisk granskning

Den norske kulturminnedagen

Emanuel Vigelands museum

Landslaget for lokalhistorie

Landslaget for lokalhistorie i skolen

Landslaget for lokal- og privatarkiv

Kjøp av studieplassar ved konservatorskolar i utlandet

Interessenter:

- Storsamfunnet/publikum
- Skolesektoren
- Reiselivsnæringen
- Frivillig sektor
- Museumsorganisasjoner

Vedlegg 5

Intervjugaidar som Terje Haugli Nilsen benyttet som grunnlag for interessentundersøkelsen, jf. vedlegg 6

Evaluering av Norsk museumsutvikling (NMU) - intervjuguide med spørsmål til et utvalg av landets museer og fylkeskommuner

1 Generelle spørsmål

1. Hva vil du fra ditt ståsted beskrive som sterke og svake sider ved NMU?
2. Hva er din generelle vurdering av NMUs innsats og resultater? (Stikkord: relevans, kvalitet og nytteverdi. Sammenfattende vurdering langs en skala fra 1-6, der 1 er svært lite tilfreds og 6 er svært tilfreds med institusjonens innsats og resultater.)
3. Hva er din vurdering av NMUs innsats for å utvikle sektoren, og hvordan vurderer du institusjonens evne til å ta tak i de viktigste utfordringene?
4. Er det noe viktig NMU har unnlatt å gjøre, som du mener burde vært gjort?
5. Hva er din vurdering av NMUs arbeidsmåter?
6. Er det noe NMU har gjort de siste 2-3 årene som du vil si deg særlig tilfreds med?
7. Er det noe NMU har gjort de siste 2-3 årene som du vil si deg lite tilfreds med?
8. Hva er dine forventninger til NMU videre fremover i tid?

2 Spørsmål knyttet til konkrete satsinger

Her tar vi utgangspunkt i et utvalg av NMUs viktigste innsatser (satsingsområder) de senere årene og knytter noen spørsmål til disse. Følgende innsatser (satsingsområder) er valgt ut:

- Bidra til å nytolke museenes samfunnsoppgaver; i museene, det politiske systemet og byråkratiet
- Bidra til kompetanseutvikling i museumssektoren og i fotobevaringsinstitusjonene
- Bidra til å hente inn og gjøre tilgjengelig informasjon om museene og museumssektoren, nasjonalt og internasjonalt

For hvert av de utvalgte satsingsområdene har vi følgende spørsmål:

1. Hvor viktig er dette satsingsområdet for sektoren som sådan og for din egen organisasjon (stikkord: relevans)?
2. Sett fra ditt ståsted (din organisasjon), hva er de viktigste konkrete bidragene fra NMU på satsingsområdet?
3. Hva er din vurdering av NMUs bidrag (stikkord: kvalitet)?
4. Hva har NMUs bidrag betydd for din organisasjon (stikkord: bruk og effekter)?

Evaluering av Norsk museumsutvikling (NMU) - intervjuguide med spørsmål til NMUs samarbeidspartnere

1 Generelle spørsmål

1. Hva vil du fra ditt ståsted beskrive som sterke og svake sider ved NMU?
2. Hva er din generelle vurdering av NMUs innsats og resultater? (Stikkord: relevans, kvalitet og nytteverdi. Sammenfattende vurdering langs en skala fra 1-6, der 1 er svært lite tilfreds og 6 er svært tilfreds med institusjonens innsats og resultater.)
3. Hva er din vurdering av NMUs innsats for å utvikle sektoren, og hvordan vurderer du institusjonens evne til å ta tak i de viktigste utfordringene?
4. Er det noe viktig NMU har unnlatt å gjøre, som du mener burde vært gjort?
5. Hva er din vurdering av NMUs arbeidsmåter?
6. Er det noe NMU har gjort de siste 2-3 årene som du vil si deg særlig tilfreds med?
7. Er det noe NMU har gjort de siste 2-3 årene som du vil si deg lite tilfreds med?
8. Hva er dine forventninger til NMU videre fremover i tid?

2 Spørsmål knyttet til konkrete satsinger

Her tar vi utgangspunkt i et utvalg av NMUs viktigste satsingsområder de senere årene og knytter noen spørsmål til disse. Følgende innsatser satsingsområder er valgt ut:

- Bidra til å nytolke museenes samfunnsoppgaver; i museene, det politiske systemet og byråkratiet
- Bidra til kompetanseutvikling i museumssektoren og i fotobevaringsinstitusjonene
- Bidra til å hente inn og gjøre tilgjengelig informasjon om museene og museumssektoren, nasjonalt og internasjonalt

For hvert av de utvalgte satsingsområdene har vi følgende spørsmål:

1. Hvor viktig er dette satsingsområdet for sektoren som sådan (stikkord: relevans)?
2. Sett fra ditt ståsted, hva er de viktigste konkrete bidragene fra NMU på satsingsområdet?
3. Hva er din vurdering av NMUs bidrag (stikkord: kvalitet)?
4. Hva har NMUs bidrag betydd for sektoren (stikkord: bruk og effekter)?

3 NMU som samarbeidspartner

Spørsmål/problemstillinger:

1. Hva er det din organisasjon samarbeider med NMU om?
2. Hva er NMU sitt bidrag i samarbeidet?
3. Hva er din vurdering av samarbeidet?
4. Hva er din vurdering av NMU som samarbeidspartner (sterke og svake sider)?
5. Hva med det samarbeidet som ikke finner sted; Er det samarbeidsbehov som ikke blir dekket, og i såfall hvilke?

6. Er det noe som tilsier at behovet for samarbeid vil endre seg, når vi ser noen år fremover i tid?
7. Hvilke krav vil dette stille til NMU?

Evaluerings av Statens bibliotektilsyn (SB) - intervjuguide med spørsmål til et utvalg av landets kommuner og fylkeskommuner

1 Generelle spørsmål

1. Hva vil du fra ditt ståsted beskrive som sterke og svake sider ved SB?
2. Hva er din generelle vurdering av SBs innsats og resultater? (Stikkord: relevans, kvalitet og nytteverdi. Sammenfattende vurdering langs en skala fra 1-6, der 1 er svært lite tilfreds og 6 er svært tilfreds med institusjonens innsats og resultater.)
3. Hva er din vurdering av SBs innsats for å utvikle sektoren, og hvordan vurderer du institusjonens evne til å ta tak i de viktigste utfordringene?
4. Er det noe viktig SB har unnlatt å gjøre, som du mener burde vært gjort?
5. Hva er din vurdering av SBs arbeidsmåter?
6. Er det noe SB har gjort de siste 2-3 årene som du vil si deg særlig tilfreds med?
7. Er det noe SB har gjort de siste 2-3 årene som du vil si deg lite tilfreds med?
8. Hva er dine forventninger til SB videre fremover i tid?

2 Spørsmål knyttet til konkrete satsinger

Her tar vi utgangspunkt i et utvalg av SBs viktigste innsatser (satsingsområder) de senere årene og knytter noen spørsmål til disse.

Følgende innsatser (satsingsområder) er valgt ut:

- Bedret tilskuddsforvaltning (stikkord: nye kriterier og rutiner for forvaltning, herunder klarere signaler om prioritering av områder ved utlysning og tydeligere krav til rapportering, samarbeid med fylkesbibliotekene, bedre informasjon og mer regelmessig kontakt med de faste tilskuddsmottakerne)
- Folkebiblioteket som læringsarena (stikkord: prosjekter og utredninger under paraplyen Bibliotekjeneste for fjernstudenter der også RBT deltok, deltakelse i KUFs program Brukerrettet opplæring for voksne, prosjekter for bruk av IKT i læringsøyemed)
- IT-satsing i folkebibliotekene (stikkord: initiativ til de første møtene mellom KD og de sentrale ABM-institusjonene vedrørende IT-satsing, initiativet førte til i) utredningen og konferansen Skape-Bevare-Formidle som danner grunnlaget for Kulturnett Norge og de fire sektornettene, ii) en særskilt tilskudsbevilgning for å få alle folkebibliotek tilknyttet Internett som forvaltes i nært samarbeid med fylkesbibliotekene, kompetanseutvikling på IT-feltet, initiativ til prosjektet Skjermkontakt med lokalhistorien, elektronisk innrapportering av bibliotekstatistikken)

- Utarbeiding og forvaltning av forskrifter og retningslinjer (stikkord: utarbeiding av forskrifter og veiledende retningslinjer, herunder forskriften til §5 i loven om personale i folkebibliotek)
- Lesefremmende tiltak for barn og unge (stikkord: aksjonene Les og Txt, prosjektet Ett lesande Norden som NORDBOK sto bak, informasjon om barne- og ungdomslitteratur til bibliotek og skoler)

For hver av de utvalgte satsingsområdene har vi følgende spørsmål:

1. Hvor viktig er dette satsingsområdet for sektoren som sådan og for din egen organisasjon (stikkord: relevans)?
2. Sett fra ditt ståsted (din organisasjon), hva er de viktigste konkrete bidragene fra SB på satsingsområdet?
3. Hva er din vurdering av SBs bidrag (stikkord: kvalitet)?
4. Hva har SBs bidrag betydd for din organisasjon (stikkord: bruk og effekter)?

Evaluering av Statens bibliotektilsyn (SB) - intervjuguide med spørsmål til et utvalg av institusjonens samarbeidspartnere

1. Hva er det din institusjon samarbeider med SB om?
2. Hva er SB sitt bidrag i samarbeidet?
3. Hva er din vurdering av samarbeidet?
4. Hva er din vurdering av SB som samarbeidspartner (sterke og svake sider)?
5. Hva med det samarbeidet som ikke finner sted; Er det samarbeidsbehov som ikke blir dekket, og i såfall hvilke?
6. Er det noe som tilsier at behovet for samarbeid vil endre seg, når vi ser noen år fremover i tid?
7. Hvilke krav vil dette stille til SB?

Vedlegg 6

Terje Haugli Nilsen: Norsk museumsutvikling (NMU) og Statens bibliotekstjeneste (SB) - brukeres og samarbeidspartners vurderinger av institusjonene

Fredrikstad 08.03.01

Til : Utvalget for evaluering av Statens bibliotektilsyn og Norsk museumsutvikling
Fra : Organisasjonskonsulent Terje Haugli Nilsen

1 Oppsummering og analyse

I tolkningen av funn og resultater er det viktig å legge til grunn at de to institusjonene har ulike mandater for virksomheten sin. Statens bibliotektilsyn (SB) har et mer sammensatt mandat enn Norsk museumsutvikling (NMU). Begge institusjoner har en rådgivningsfunksjon overfor offentlige myndigheter. Videre skal begge institusjoner medvirke til å samordne og utvikle virksomheten på sine respektive sektorer. Sistnevnte funksjon er særlig fremtredende for NMU, som har *museumsutvikling* som en del av navnet sitt. Begge institusjoner er forvaltere av tilskuddsmidler. Det viktigste skillet mellom de to institusjonene finner vi i tilsynsfunksjonen, som SB er alene om av de to. SB har som en av sine hovedoppgaver å utøve (kritisk) tilsyn og kontroll med kommunenes og fylkeskommunenes bibliotekvirksomhet. I tillegg kommer forvaltningsoppgaver hjemlet i Lov om folkebibliotek av 20. desember 1985.

Disse ulikhetene i mandat og oppgaver innebærer at en ikke uten videre kan sammenligne de to institusjonenes innsats og resultater. Oppgavene stiller forskjellige krav til arbeidsmåter, kompetanse og ressursbruk og vil også kunne føre til at de to institusjonenes utvikler organisasjonskulturer med hver sine særtrekk.

Mens NMU er en meget ung organisasjon (etablert i 1994), ble SB opprettet ved Stortingsvedtak allerede i 1949 (og lovfestet i Lov om folkebibliotek av 20. desember 1985). Dermed befinner de to organisasjonene seg i helt forskjellige faser av «livsløpet». Undersøkelsen gir på den ene siden et bilde av en ung, dynamisk og entusiastisk organisasjon i en meget tidlig fase av sitt livsløp. På den andre siden har vi en «aldrende» organisasjon som preges av mer klassiske, formalistiske forvaltningsverdier og (mindre dynamiske) arbeidsformer. (*Merknad: Det er nødvendigvis ikke noe negativt i dette. Slike kulturtrekk kan være formålstjenlige for virksomheter med et tungt innslag av forvaltningsoppgaver.*)

Resultatet av undersøkelsen må forstås i lys av de rammebetingelser institusjonene har arbeidet under. Det er mye som kan tyde på at SB har hatt et vanskeligere farvann å manøvrere i enn NMU. Flere forhold peker i den retningen. Organisatorisk er ansvaret for biblioteksektoren delt mellom to departementer; Kulturdepartementet og Kirke-

utdannings- og forskningsdepartementet. De organisatoriske skillelinjene gjør det mer krevende å arbeide frem helhetlige og velfungerende løsninger for sektoren som sådan. Omleggingen av inntektssystemet for kommunene og endringene i kommuneloven har redusert SBs muligheter til å påvirke kommunenes prioriteringer og satsing på bibliotekvirksomhet. Disse og andre forhold drøftes nærmere i avsnittene om den enkelte institusjonen under.

Det må tas høyde for at foreliggende undersøkelse er basert på måling av ulike aktørers *tilfredshet* med de to institusjonenes innsats og resultater. Vi har ikke gjort forsøk på å måle konkrete resultater av virksomheten.

Norsk museumsutvikling

Både brukere og samarbeidspartnere har en meget positiv vurdering av NMU. De tegner et bilde av en svært velfungerende institusjon og er meget tilfreds med NMUs innsats og resultater. Det er en stor grad av entydighet knyttet til dette hovedfunnet. Flere respondenter understreker betydningen av å ha et sentralt fagmiljø som kan samle kunnskap og inspirasjon.

På spørsmål om det er noe viktig som NMU har unnlatt å gjøre, og om det er noe NMU har gjort som respondenten er lite tilfreds med, svarer hoveddelen av respondentene benektende. Riktig nok har flere respondenter ønsker om forsterket innsats på enkelte områder, men de gir samtidig uttrykk for at NMU har prioritert riktig med de ressursene institusjonen har hatt til disposisjon.

Funnene bør tolkes i lys av situasjonen på museumssektoren før NMU ble etablert, og de rammebetingelsene institusjonen har arbeidet under. Det var i utgangspunktet et stort og udekket behov for felles utviklingstiltak på sektoren og nok av utfordringer for et nytt organ å gripe tak i. I startfasen var det også de felles utviklingsoppgavene for museene som var helt dominerende i NMUs arbeid, jf notat av 21.12.00 fra NMUs direktør til evalueringsutvalget.

Videre er det mye som kan tyde på at NMU har hatt relativt gode rammebetingelser for virksomheten sin. Politisk vilje til å satse på museumssektoren ser ut til å ha slått positivt ut for institusjonens ressursrammer og muligheter for å vokse.

Samtidig indikerer undersøkelsen at NMU har utvist god rolleforståelse og evne til å ta tak i de viktigste utfordringene på sektoren. Ifølge respondentene er samhandlingen med brukerne god. Bevisstheten om at institusjonen er til for noen synes å være høy. Undersøkelsen gir gode indikasjoner på at NMU arbeider målrettet og effektivt. Ved å arbeide tett på sektoren har NMU skapt resultater av god kvalitet og høy opplevd nytteverdi for sine brukere. Det er lagt vekt på å plassere ut ansvar og oppgaver til eksterne miljøer og bruke aktivt den kompetansen som befinner seg på sektoren. På denne måten har NMUs innsats kastet mer av seg enn den ellers ville ha gjort.

NMUs direktør og personale får mange lovord for sin kompetanse og faglighet. Det gis uttrykk for at NMU har fagkonsulenter med god nasjonal oversikt. Det at NMU har ansatte med museumsbakgrunn, vurderes av flere som en viktig faktor for institusjonens suksess.

Enkelte respondenter gir uttrykk for at NMU med fordel kan rekruttere enda mer personale med museumsbakgrunn. Samtidig understrekes betydningen av at NMU har en stab med allsidig erfaringsbakgrunn. Det argumenteres med at sektoren trenger impulser og ideer utenfra, og at det derfor er riktig også å rekruttere personale med en annen baggrunn enn den museale. «Historisk har dette vært en lukket sektor. Museene trenger å bli konfrontert med andre virkeligheter.»

Flere respondenter peker på ledelsen av institusjonen (direktøren) som en av årsakene til NMUs suksess. Det gis uttrykk for at direktørens erfaring fra og kunnskap om museumssektoren, resultatorienterte legning, evne til å organisere virksomheten og oppgavene, vilje og evne til samarbeid samt personlige egenskaper har betydd mye for NMUs resultater.

Mens det er en stor grad av entydighet knyttet til hovedvurderingen av NMU, er respondentene noe mindre entydige i sin vurdering av forbedringsbehov. I tolkningen av forbedringsbehov må det tas høyde for at respondentene ikke nødvendigvis har den fulle og hele oversikt over NMUs aktiviteter og ytelser. NMU har en stor produksjon av bla publikasjoner og et omfattende tilbud til sine brukere.

Når det gjelder forventninger til NMU fremover i tid, er respondentenes hovedråd å fortsette langs den kursen institusjonen har staket opp. Respondentene er opptatt av at NMU må få muligheter organisatorisk og økonomisk til fortsatt satsing. Videre er det bred enighet blant respondentene om at det er behov for et organ som kan stille kritiske spørsmål ved prioriteringer og arbeidsmåter og få museene til å tenke nytt slik at de utvikler seg som samfunnsinstitusjoner. Respondentene vurderer nytolkning av museenes samfunnsoppgaver som et viktig satsingsområde og har forventninger om at NMU skal være en pådriver på området.

Statens bibliotektilsyn

Respondentenes vurderinger av SBs innsats og resultater er ikke fullt så entydige som funnene på museumssektoren. SB karakteriseres for en stor del som ryddige og gode når det gjelder ivaretagelsen av forvaltningsoppgavene (regelverksarbeid, tilskuddsforvaltning og saksbehandling mm). I tillegg får institusjonen positiv tilbakemelding på en del enkeltstående prosjekter og satsinger.

Det som trekker i negativ retning, er vurderingen av SBs innsats for å utvikle sektoren. Mange respondenter er meget kritiske til institusjonens innsats på dette området. En stor del av respondentene ønsker seg et mer offensivt og visjonært SB, som legger større vekt på policyutvikling (strategiutvikling) og fellesløsninger for sektoren.

Ønsket om mer vyer og fellesløsninger gjør seg særlig sterkt gjeldende på områder som informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og folkebiblioteket som læringsarena. Det oppleves at muligheter ikke er blitt utnyttet som følge av mangel på strategiske grep på disse områdene.

Det gis uttrykk for at SB og Riksbibliotek tjenesten ikke har samarbeidet godt nok om de strategiske utfordringene som ligger i skjæringsfeltet mellom folkebibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Det er et utbredt ønske at SB og andre sentrale aktører skal arbeide mer aktivt for å fremme utviklingen av det «sømløse» bibliotek. Et velfungerende samarbeid med fag- og forskningsbibliotekene ses på som et viktig virkemiddel i denne sammenheng.

Forklaringen til dette hovedfunnet (årsakene) ser ut til å være sammensatt. SBs historie og institusjonelle egenart må kunne antas å være en viktig forklaringsfaktor. SB har hatt som hovedoppgave å følge opp og forvalte lovens krav til kommunene på bibliotekområdet. Lovhjemlede tilsyns- og forvaltningsoppgaver har hatt høy prioritet. Disse oppgavene har naturlig nok satt sitt preg på SB som organisasjon og vært med på å forme institusjonens kompetanse og organisasjonskultur. I rekrutteringen av ledelse og personale ser det ut til at forvaltningsdelen av SBs virksomhet har veiet tungt. Respondentenes utsagn om at «dette kan de!» er med på å bekrefte et slikt resonnement.

Utviklingen av kunnskapssamfunnet og muligheter som følger av ny teknologi, har økt kravene til nytenkning og omstilling på biblioteksektoren som på andre samfunnsområder. Dermed øker også forventningene til SB om å engasjere seg mer i sektorutvikling. Samtidig stiller utviklingsoppgavene andre krav til bla ledelse og kompetanse enn tilsyns- og forvaltningsoppgavene. En stor del av respondentene opplever at SB ikke har klart å omstille seg i takt med de endringene som har funnet sted.

I rollen som tilsynsorgan er det naturlig at SB har fokus på de ressursvake kommunene og bibliotekene. Det er imidlertid mye som kan tyde på at tilsynsfunksjonen også har satt sitt preg på institusjonens valg av utviklingsstrategi. Undersøkelsen indikerer bla at SB i forvaltningen av stimuleringsmidler har lagt vekt på å trekke med «etternølerne», dvs bibliotek som av ressursmessige og andre grunner ikke har klart å henge med i utviklingen. Det ser ut til at hjelp til de små har gått på bekostning av støtte til og samarbeid med de store. Dermed har SB heller ikke fått utnyttet godt nok den muligheten for kompetanseutvikling (egenutvikling) som ligger i samarbeid med store og utviklingsorienterte fagmiljøer. Flere respondenter gir uttrykk for at SB fremstår som noe tilbaketrukket og usikker i håndteringen av strategiske problemstillinger.

Det kan ikke utelukkes at andre strategivalg kunne ha gitt bedre resultater. Et alternativ kunne ha vært en mer offensiv satsing på fellesløsninger og tiltak som kan bidra til å gi hele sektoren et løft. Ved å legge mindre ressurser ned i utvikling av (små

og ressursssvake) enkeltbibliotek kunne SB ha markert enda tydeligere at drift og utvikling av folkebibliotekene er kommunenes ansvar.

De rammebetingelsene SB har arbeidet under, ser også ut til å være en del av årsaksbildet. Det er viktig å ha som bakteppe at SB har et mer sammensatt mandat enn NMU. Det er flere oppgaver som skal ivaretas, og SB må hele tiden sørge for å balansere mellom disse. Det antydes også fra enkelte respondenter at departementets krav og ønsker om prioritering av nærmere angitte målgrupper og oppgaver kan ha redusert SBs muligheter til å ta seg av utviklingsoppgavene.

Organisatorisk er ansvaret for biblioteksektoren delt mellom Kulturdepartementet og Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet. Denne todelingen som har vært gjenstand for omfattende diskusjon og utredning både på 80- og 90-tallet (av bla to utvalg; Skrede og Underdal), blir av mange sett på som uheldig. De organisatoriske skillelinjene gjør at det blir tyngre å arbeide frem gode resultater og samarbeidsløsninger for hele sektoren under ett. Respondentene ønsker seg mer samråd og samarbeid både med de operative fagmiljøene på folkebiblioteksektoren og på tvers av organisatoriske skillelinjer.

Når det gjelder det tverrsektorielle samarbeidet, har bla Riksbibliotekstjenesten et like stort ansvar som SB. Utviklingen på områder som fjernstudier og videre- og etterutdanning kombinert med de muligheter som ny teknologi gir, gjør at behovet for slikt tverrgående samarbeid øker. Forventningene til de sentrale institusjonene om å få til gode fellesløsninger på tvers av sektorer øker tilsvarende.

I den kommunale prioriteringsprosessen konkurrerer bibliotekene med tunge sektorer som omsorg, oppvekst og utdanning. I mange kommuner kommer folkebibliotekene svakt ut av denne prioriteringsprosessen. Omleggingen av inntektssystemet for kommunene og endringene i kommuneloven med påfølgende særlovsgjennomgang har redusert SBs muligheter til å påvirke kommunenes prioriteringer og satsing på bibliotekvirksomhet.

Det gis uttrykk for at det er store variasjoner i kommunenes satsing på biblioteksektoren, og at dette ofte er avhengig av enkeltpersoners (i første rekke biblioteksjefens) gjennomslagskraft. «Du må være født med politisk teft for å kunne overbevise politikerne om betydningen av å satse på bibliotek.»

De fleste respondentene er opptatt av at SB i større grad bør utfordre de økonomiske rammene for sektoren. Undersøkelsen indikerer at det i dette bildet er innslag av både urealistiske og feil forventninger til SB, som ser ut til å bunne i manglende forståelse av SBs rolle som et statlig forvaltningsorgan. Det sier seg selv at SB verken kan eller bør opptre som en interesseorganisasjon overfor de folkevalgte. Som forvaltningsorgan må SB forholde seg til de institusjonelle, økonomiske og politiske rammer som regjeringen og Stortinget har fastsatt for sektoren. Det kan imidlertid være et spørsmål om SB

overfor departementet utnytter godt nok den handlefriheten og de mulighetene for initiativ institusjonen har innenfor de rammene som er trukket opp.

Det hevdes at det vanskelige farvannet SB har å manøvrere i, kan ha ført til at institusjonen fremstår som noe usikker og fomlende. «SB har måttet klore seg fast mellom alle fløyer som biter. Det kan ha ført til at institusjonen har lagt seg på en nøktern og lite utfordrende profil.» Det hevdes også at SB har opptrådt passivt i forhold til kritikken mot seg, og at institusjonen burde ha lagt mer vekt på å øke forståelsen av den rollen et statlig forvaltningsorgan har.

Sammenlignet med Norsk museumsutvikling er det mye som kan tyde på at Statens bibliotektilsyn samlet sett har hatt et vanskeligere farvann å manøvrere i.

Det ser ut til å være behov for en gjennomdrøfting av SBs mandat/oppdrag og strategi for å utvikle sektoren. Som en sentral statsinstitusjon utgjør SB et «samlingspunkt» på nivå over både kommuner og regioner. Det tilsier at SB bør vie en god del av sin oppmerksomhet til drøfting og klargjøring av fellesløsninger på sektoren. Analysen ovenfor tilsier at det ikke vil være tilstrekkelig med noen enkle organisatoriske grep for å løse problemene. Utfordringene ser ut til å være både strukturelt og kulturelt betinget.

2 Bakgrunn og formål

Som en del av oppfølgingen av St.meld.nr.22 (1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving* har Kulturdepartementet besluttet å evaluere virksomheten til Norsk museumsutvikling og Statens bibliotektilsyn. Evalueringen skal være resultatorientert og søke å belyse nytteverdien av institusjonenes virksomhet for brukerne og samfunnet. Til å gjennomføre evalueringen har departementet nedsatt et utvalg ledet av Kristian Berg, direktør for Historiska museet i Stockholm.

Som en del av evalueringen har utvalget besluttet å innhente vurderinger fra et utvalg av de to institusjonenes målgrupper og samarbeidspartnere. Foreliggende rapport er utarbeidet av konsulent Terje Haugli Nilsen som bistår evalueringsutvalget med datainnsamling og analyse.

3 Metode

Det ble lagt vekt på komme frem til en tilnærming som var forenlig med de relativt knappe tidsfristene for evalueringen, og som samtidig kunne gi et tilfredsstillende bilde av institusjonenes evne til å skape resultater og ivareta sitt formål/mandat, jf pkt 2 ovenfor. Evalueringsutvalget la til grunn at det ønsket en kvalitativ tilnærming som kunne gi et helhetlig og tilstrekkelig nyansert bilde av målgruppenes vurderinger av de to institusjonene.

Med dette som utgangspunkt valgte konsulentene telefonintervjuer som datainnsamlings-metode. Metoden gjør det mulig å nå ut til et forholdsvis stort antall respondenter samtidig som den åpner for å kunne stille supplerende og utdypende spørsmål i selve intervjusituasjonen.

Utvalget av respondenter er viktig for resultatet av slike undersøkelser. Det ble lagt vekt på å velge respondenter med god kjennskap til institusjonene, dvs respondenter fra de viktigste brukergruppene/samarbeidspartnerne og med en forholdsvis bredt anlagt kontaktflate mot institusjonene. Respondentene er i all hovedsak ledere (museumsdirektør, biblioteksjef, fylkeskultursjef, fylkesbiblioteksjef, fylkeskonservator, mm). Utvalgsmetoden ble drøftet med direktørene for begge institusjonene. I tillegg ble Magne Velure brukt som rådgiver og samtalepartner.

På biblioteksektoren tok vi utgangspunkt i kommuner/fylkeskommuner som har hatt kontakt med SB de siste to årene og kategoriserte disse etter type kontakt (stratifisert tilnærming). Følgende hovedkategorier ble benyttet:

- Kommuner/fylkeskommuner som har mottatt tilskudd (til henholdsvis FoU, mobile bibliotek tjenester og tjenester utført etter kontrakt med SB)
- Kommuner som har søkt midlertidig eller fast dispensasjon fra biblioteklovens §5 (dispensasjon fra kravet om fagutdanning)
- Kommuner/fylkeskommuner som har søkt veiledning hos SB
- Kommuner der SB har utøvet kritisk kontroll/tilsyn
- Kommuner som har deltatt på kurs i regi av SB

Utvalget ble sammensatt av respondenter fra alle fem kategorier. Ved valg av respondenter ble det også tatt hensyn til geografisk spredning og institusjonsstørrelse (antall ansatte ved bibliotekene). Utvalget bestod av i alt 16 kommuner/folkebibliotek og 3 fylkeskommuner/ fylkesbibliotek. I utvalget var også fylkesbibliotek som har felles sjef med folkebibliotek og fylkesbibliotek som har utført større oppdrag for SB. Videre ble det innhentet vurderinger fra Nasjonalbiblioteket, Norsk kulturråd, Riksbibliotek tjenesten og Norsk Bibliotekforening.

I tolkningen av funnene på biblioteksektoren må det tas høyde for at hoveddelen av respondentene kommer fra kommunale folkebibliotek. SB arbeider for en stor del gjennom fylkesnivået for å oppnå resultater ute i kommunene. SBs resultater på kommunenivå vil derfor til dels være av indirekte karakter, og det kan være vanskelig for respondentene å skille SBs innsats fra fylkesbibliotekenes innsats. Det kan ikke utelukkes at fylkesbibliotekene krediteres for deler av SBs innsats. Særlig ved de små folkebibliotekene kan det også være usikkerhet knyttet til hva som er SBs oppgaver og roller.

På museumssektoren er hoveddelen av respondentene å finne blant museer med nasjonale og regionale funksjoner (statlige museer og tilskuddsmuseer kap 328 post 70 og 60). Foruten å være en sentral målgruppe er disse museene viktige støttespillere og samarbeidspartnere for NMU. Alle de tre statlige museene under Kulturdepartementet

er med i utvalget. Videre var museumstype og geografisk spredning viktige kriterier for valg av respondenter. Det ble trukket et utvalg bestående av 18 museer og 3 fylkeskommuner (kulturforvaltningen). I tillegg ble det innhentet vurderinger og synspunkter fra Norsk museumsforbund ved henholdsvis valgt leder og generalsekretær.

Utvalgene av respondenter er små i forhold til populasjonen. Respondentene kommer fra institusjoner som de to evalueringsobjektene har relativt mye kontakt/samarbeid med. Disse faktorene innebærer at utvalgene ikke kan sies å være representative.

Alle respondenter fikk tilsendt intervjuguide med de spørsmålene vi ønsket å få belyst. En del respondenter drøftet spørsmålene med kolleger før selve intervjuet fant sted. Intervjuguiden var todelt. Den ene delen var felles for begge institusjonene og bestod av forholdsvis åpne spørsmål. Med denne delen ønsket vi å få belyst sterke og svake sider ved institusjonene, respondentenes tilfredshet med institusjonene og deres resultater, forventninger til institusjonene fremover i tid osv. Den andre delen var tilpasset den enkelte institusjon (henholdsvis NMU og SB). Formålet med denne delen av intervjuet var å innhente vurderinger av institusjonenes innsats på konkrete satsingsområder.

4 Norsk museumsutvikling (NMU)

4.1 NMUs innsats og resultater

Under dette punktet presenteres respondentenes vurderinger av NMUs innsats og resultater.

4.1.1 Hovedfunn

Respondentene gir til kjenne en meget positiv vurdering av NMUs innsats og resultater. Relevansen og nytteverdien av institusjonens ytelser vurderes som høy. På en skala fra 1-6 der 1 er svært lite tilfreds og 6 er svært tilfreds med institusjonens innsats og resultater, gir hoveddelen av respondentene karakteren 5. Det er liten spredning i karaktersetningen. Alle som har satt karakter på NMUs innsats og resultater, ligger i intervallet (4+ til 6) med et klart tyngdepunkt på 5. Det er heller ingen systematiske variasjoner i vurderingene mellom ulike grupper av interessenter.

Respondentene vurderer NMUs evne til å «tenke museumsutvikling» og ta tak i de viktigste utfordringene som god (gjelder også prioriteringen av stimuleringsmidlene). Ifølge respondentene arbeider NMU målrettet og med god gjennomføringsevne. Institusjonen karakteriseres som utadvendt og serviceorientert. Personalet oppleves som imøtekommende og flinke til å sortere mellom spørsmål som kan besvares direkte, og spørsmål som krever mer «research».

På spørsmål om det er noe viktig som NMU har unnlatt å gjøre, og om det er noe NMU har gjort som respondenten er lite tilfreds med, svarer hoveddelen av respondentene benektende. Riktig nok har flere respondenter ønsker om forsterket innsats på enkelte områder, men de gir samtidig uttrykk for at NMU har prioritert riktig med de ressursene de har hatt til disposisjon. Institusjonens evne til å tilpasse arbeidsmåtene til oppgavene vurderes som god.

Respondenters vurderinger av forbedringsbehov og ønsker om forsterket innsats på konkrete områder er behandlet i pkt 4.2 nedenfor.

4.1.2 Konkrete innsatser/ytelser

På spørsmål om det er noe NMU har gjort de siste 3 årene som respondentene vil si seg særlig tilfreds med, scorer følgende innsatser/ytelser høyt:

- LUPIM (utviklingsprogram for museumsledere) og andre kompetansefremmende tiltak
- MoM (NMUs innsats og opplegg for selvevaluering og standardheving ved museene)
- NMUs innsats for å stimulere til bedre sikring (av bygninger, gjenstander og utearealer)
- NMUs temahefter/publikasjoner

Dette er områder der det kan være vanskelig for det enkelte museum å oppnå forbedringer uten tilrettelegging og drahjelp fra sentralt hold. Det er mye som kan tyde på at NMU gjennom disse tiltakene bidrar til å utvikle museene som organisasjoner, faglig og administrativt.

LUPIM

NMU får meget positiv tilbakemelding fra respondentene på de kompetansehevende tiltakene. Det gjelder i særdeleshet lederutviklingsprogrammet LUPIM. Opplegget for og kvaliteten på dette tiltaket gis en svært positiv vurdering. Programmet er spesielt tilpasset ledere i museer (museumsramme), og dette vurderes som en viktig årsak til tiltakets suksess.

Flere respondenter gir uttrykk for at deltakelsen i LUPIM har ført til høyere bevissthet og bedre forståelse av lederrollen. «Deltakelse i LUPIM gir mulighet til å sette egne erfaringer inn i en helhetlig ramme.» Flere opplever at deltakelse i LUPIM har en motiverende effekt. «Jeg hadde gått litt lei som leder, og hadde behov for motivasjon og stimuli. LUPIM ga meg den inspirasjonen jeg trengte for å fortsette i min lederstilling.» Undersøkelsen indikerer at LUPIM fører til økt selvinnsikt hos de som deltar. Etter sigende bestemte enkelte seg for å slutte som leder etter å ha deltatt i LUPIM, mens det stimulerte andre til å påta seg større utfordringer.

Gjennom LUPIM får deltakerne praktiske råd og veiledning i bruk av ledelsesverktøy (metoder og teknikker). Det gis uttrykk for at deltakelsen i LUPIM har bidratt til

egenutvikling og målbar kompetanseheving. Flere legger vekt på at de kom styrket ut av LUPIM både kunnskapsmessig og personlig, og at deltakelsen i LUPIM har ført til bedre mestring av lederrollen. (*Merknad: I tolkningen av disse funnene må det tas høyde for at flere av de som har deltatt i programmet, i første rekke kan ha sine erfaringer fra faglig arbeid og at behovet for lederutvikling derfor er stort.*)

Flere respondenter gir uttrykk for at deltakelsen i LUPIM har gitt positive ringvirkninger i form av nettverk (som lever videre). Dette anses som viktig fordi toppledere ofte er ensomme og trenger kolleger å utveksle erfaringer og diskutere utfordringer med.

Det er bred enighet om at NMU bør videreføre LUPIM som et fast tilbud for museumsledere, og at ledere som har deltatt i programmet, bør få oppfølgingstilbud.

Andre kompetansefremmende tiltak (kurs og konferanser mm) får også positiv vurdering. «Kursene er gode, konferansene oppkvikkende og LUPIM glimrende!»

Mål og mening (MoM)

Videre er respondentenes vurdering av NMUs opplegg og innsats for standardheving i museene (MoM) svært positiv. Det er bred enighet blant respondentene om at MoM har satt i gang positive prosesser ute i institusjonene og satt museene i stand til å identifisere både faglige og administrative endringsbehov.

Det gis uttrykk for at prosessen har bidratt til å styrke helhetsperspektivet blant museets ansatte og medvirket til bedre forståelse på tvers av fagområder. «Vi måtte ta oss tid til å sette oss ned sammen og gjennomdrøfte museet vårt. Personalet fikk ta del i hverandres tenkning. På denne måten fikk vi en bedre forståelse og respekt for hverandres fagfelt og en felles forståelse av helheten og sammenhengene i museets virksomhet. Resultatet har bla blitt mer helhetlige og samvirkende rutiner og systemer.» Ifølge respondenten ga prosessen både en egevaluering av museet som organisasjon (sterke og svake sider) og kompetanseheving for de ansatte.

En av respondentene legger vekt på at deltakelsen i LUPIM var viktig for å kunne håndtere de ledelsesmessige utfordringene som fremkom gjennom MoM. «Gjennom MoM ble alle steiner snudd. Jeg tror neppe jeg ville klart det uten å ha vært gjennom LUPIM først.»

Sikring

NMUs innsats innen sikring får også en meget god vurdering. Gjennom veiledning (bla i utarbeiding av sikringsplan) og tilskudd har NMU satt mange museer i stand til å løfte sikringen av bygninger, gjenstander og utearealer opp på et høyere nivå. Det understrekes at dette ikke hadde vært mulig uten støtten fra NMU. Respondentene har en svært positiv vurdering av NMUs kompetanse og standard på området.

Publikasjonene/temaheftene

NMU får også meget positiv tilbakemelding på temaheftene (publikasjonene). Respondentene vurderer publikasjonene som relevante og nyttige. Museene har naturlig nok ulike behov for veiledning og støtte. Det fremheves derfor som viktig at NMU har et bredt og mest mulig helhetlig tilbud av temahefter og veiledninger. Gjennom publikasjonene kan NMU nå et stort antall brukere (også fremtidige brukere). Det gis uttrykk for at publikasjonene er av mer «varig verdi» enn individrettede tiltak som kurs/seminarer.

Når det gjelder kvaliteten på publikasjonene, vurderes den i all hovedsak som god/tilfredsstillende dog med enkelte variasjoner. På spørsmål om det er systematiske variasjoner i kvaliteten, feks mellom fagområder, er svaret benektende. I den grad det er slike variasjoner, er de ifølge respondentene knyttet til kompetansen hos dem som er satt til å utarbeide den enkelte publikasjon (eksterne som interne bidragsytere).

Det gis også uttrykk for at NMU er flink til å følge opp veiledninger og temahefter med kurs og konferanser.

Annet

- Flere respondenter vurderer museumsstatistikken som viktig og nyttig. Den benyttes til å analysere trender (i besøkstall mm), til sammenligninger mellom fylker osv. Den brukes overfor eier, museumsstyre, de ansatte og i forbindelse med foredrag.
- Innsatsen for å utvikle felles standarder høster lovord, herunder standarder for registrering/ dokumentasjon, bevaring (klima, forurensning mm) og deponering (Deponeringsutvalget)
- Initiativet innen samtidsdokumentasjon får rosende omtale. Flere respondenter gir uttrykk for at NMU har bidratt til å sette fokus på samtiden og behovet for samtidsdokumentasjon. «Dette er en viktig satsing, da et helt århundre var i ferd med å gå tapt!» NMU har satt av midler til satsing og medvirket til å utvikle sekretariatet for samtidsdokumentasjon for så å plassere ut oppfølgingsansvaret. Dette har ført til at en rekke museer har begynt å arbeide med samtiden.
- Regionale kurs i bevaring og forebyggende konservering vurderes som viktig og nyttig; Det vises til at deltakerne får gode praktiske råd om tiltak som det er mulig for museene å gjennomføre selv uten store kostnader. Enkelte respondenter trekker også frem Trøndelags-undersøkelsen som et viktig og nyttig bidrag fra NMUs side.
- NMUs bidrag til offentlige utredninger og stortingsmeldinger vurderes som viktige og gode. Det samme gjelder utspill og foredrag mm fra NMUs direktør. Det gis uttrykk for at dette er viktige bidrag for forståelsen av museenes funksjon i samfunnet.
- Det uttrykkes tilfredshet med de årlige samlingene for fylkeskommunale museumsfolk. Tiltaket møter behovet for en arena spesielt tilpasset fylkeskommunale behov og gir muligheter for erfaringsutveksling og drøfting av tema av felles interesse. Temaene for samlingene oppleves som relevante.

En respondent fremhever NMUs tilrettelegging (stimuleringsmidler) for EU-søknader som viktig for norske fagmiljøers muligheter til å delta i europeisk samarbeid. Flere respondenter gir uttrykk for at det er en ryddig og velfungerende arbeidsdeling mellom NMU og NMF, og at samarbeidet mellom de to organene er godt.

4.2 Forbedringsområder og forventninger til NMU fremover i tid

Videreføre og videreutvikle det gode arbeidet!

Hovedrådet til NMU fra respondentene er å videreføre og videreutvikle det gode arbeidet. Flere understreker betydningen av fortsatt satsing på tiltak som kan bidra til å styrke museenes kompetanse. Det argumenteres bla med at det ikke finnes et helhetlig og velutviklet norsk utdanningstilbud innen museologi. De fleste som begynner å arbeide ved et museum første gang, vet lite om museumsvirksomhet. Behovet for kurs og opplæring er dermed stort. Museene driver en mangslungen virksomhet der alt fra praktisk håndverk til forskning er representert. Opplæringsbehovet spenner derfor vidt.

Respondentene ser det som svært viktig at NMU gis rammebetingelser og muligheter både organisatorisk og økonomisk til fortsatt satsing. Det anses som viktig at det sentrale fagorganet på sektoren har mulighet til å opprettholde høy kvalitet/kompetanse og god kapasitet. Det understrekes at dette må være mulig også innenfor en eventuell fremtidig løsning med administrativ samorganisering på abm-feltet.

Være en pådriver for nytenkning og nytolkning!

Mange respondenter vurderer nytolkning av museenes samfunnsoppgaver som et svært viktig satsingsområde for NMU. Det legges til grunn at museene historisk og tradisjonelt er konservative institusjoner, som det også er knyttet fordommer til. «Museumsbegrepet har en negativ klang i manges ører. Museene har ikke akkurat ligget i forkant for å utvikle samfunnet.» «Museene er i utgangspunktet konservative institusjoner. NMU kan bidra til å skape dynamikk ved museene og være med på å løfte museene inn i den nye tid.» Det er bred enighet blant respondentene om at det er behov for et organ som kan stille kritiske spørsmål ved prioriteringer og arbeidsmåter og få museene til å tenke nytt slik at de utvikler seg som samfunnsinstitusjoner. «Det museene kan bidra med er å trekke opp de lange linjene og sette nåtiden inn i et større perspektiv. Få samfunnsaktører til å tenke seg om og se sammenhengene.»

Samtidig er det flere som legger vekt på at museene er historiske institusjoner som skal bevare og formidle kulturarven, og at det er en utfordring å finne en god balanse mellom de klassiske museumsoppgavene og nytolkningen.

Det er en klar forventning til NMU om å etablere diskusjonsarenaer og ta initiativ slik at nytolkning blir en naturlig del av museenes arbeidsmåter. Det vises også her til de muligheter for informasjon og kommunikasjon som moderne informasjonsteknologi gir. Det legges vekt på at det kreves oppfølging og påtrykk fra NMU for å lykkes med dette. Det gis uttrykk for at nytolkning er en krevende oppgave særlig for museer med

begrensede ressurser. Nytolkning forutsetter bla at museene holder seg godt orientert om utviklingen i samfunnet og er i stand til å analysere muligheter og utfordringer. (I Sverige skal det etter sigende arrangeres et seminar våren 2001 om «Fremtidens museum».)

Flere respondenter ser det som en viktig utfordring for NMU å arbeide for en best mulig forståelse av museenes samfunnsoppgaver blant politikere og politiske myndigheter. Det er som nevnt fortsatt myter og fordommer knyttet til museenes virksomhet. En riktig forståelse av museenes oppgaver i samfunnet er en forutsetning for politiske beslutningsaktørers vilje til å satse på sektoren.

Enkelte respondenter gir uttrykk for at NMUs innsats på dette området mer har vært bidrag til presiseringer av museenes oppgaver enn til nytolkning. Samtidig gis det uttrykk for at det har vært en riktig og nødvendig strategi fra NMUs side å sette museene i stand til å styrke og utvikle sine basisfunksjoner og organisasjoner (før en for alvor tar tak i nytolkningen).

Avklare NMUs rolle og bidrag innen forskning!

Det er flere respondenter som etterlyser initiativ fra NMU inne forskning og utvikling av museene som nasjonale og regionale kunnskapssentre. Det gis uttrykk for at NMU kan gjøre dette ved å medvirke til nettverksbygging mellom museer og forskningsmiljøer (universitet/ høyskole), noe som visstnok har vært gjort i Danmark. Det argumenteres med at nettverk og samarbeid kan styrke den kreative og intellektuelle kapasiteten i regionene. På denne måten kan økt satsing på forskning gjennom samarbeid legge grunnlaget for nytolkning og dynamikk.

Det uttrykkes ønske om at NMU bør arbeide for å øke Norges forskningsråd sin forståelse og vilje til å satse på forskning på museumssektoren.

Andre respondenter legger til grunn at det er det enkelte museums ansvar å avklare sine ambisjoner innen forskning og ta initiativ til nettverk og samarbeid. Undersøkelsen kan indikere at det er behov for å avstemme forventninger og klargjøre NMUs rolle og ambisjoner på dette området.

Avklare NMUs rolle og bidrag innen informasjonsteknologi!

NMU får både ros og ris på dette feltet. Enkelte respondenter gir uttrykk for at det ikke ville vært mulig å få til en satsing på informasjonsteknologi ved eget museum uten støtte fra NMU.

Det er bred enighet om at satsingen på Museumsnett (MN) både er viktig og nyttig. Museene bruker MN som en informasjonskanal til brukerne og omverdenen, til å formidle eget kulturtilbud, til å holde seg oppdatert om andre museer og deres tilbud og om hva som skjer på sektoren.

Det antydes imidlertid at Museumsnett ikke fullt ut dekker museenes behov. Det hevdes at museer kan ha behov for mer komplette hjemmesider. Det gis uttrykk for at NMU ikke klarer å dekke behovet for råd/veiledning i tilknytning til Internett, og at det ikke responderes raskt nok fra NMUs side. «Slik det er nå, får mange museer de samme startproblemene. Dette kunne vært unngått gjennom et mer velfungerende tilbud på sentralt hold.»

Det foreslås å utvikle et felles opplæringstilbud i bruk/utnyttelse av Internett. Det understrekes at bruk av Internett stiller store krav til museene. Museene må ha kapasitet og kompetanse til å følge opp henvendelser og være i stand til å tilpasse sine arbeidsmåter til den nye teknologien. I motsatt fall kan Internett virke mot sin hensikt og gi dårlig reklame for museet. (*Merknad: Konsulenten har forstått det slik at NMU allerede har et opplæringstilbud knyttet til Internett (?)*)

Det er et ønske om at en på sentralt hold bør være særlig oppmerksom på behovene ved de små museene og arbeide for å øke den teknologiske forståelsen og kompetansen knyttet til valg og bruk av løsninger.

Det uttrykkes ønske om en prinsipiell drøfting av bruk av nye medier på sektoren, som kan munne ut i en mer helhetlig strategi og et bedre organisatorisk grep på dette området. Undersøkelsen kan indikere at det er behov for å avstemme forventninger og avklare nærmere NMUs rolle og ambisjoner innen informasjonsteknologi. (*Merknad: I 1999 oppnevnte KUF og KD en felles arbeidsgruppe som skal utrede spørsmål knyttet til samarbeidet mellom de forskjellige delene av arkiv, bibliotek og museumssektoren og tilgrensende områder med hovedvekt på informasjonsteknologi. Dette arbeidet er nå i slutfasen.*)

Andre forventninger/ønsker:

- Enkelte respondenter ser et behov for å klargjøre *museumsstyrets* ansvar, oppgaver og arbeidsmåter. Dette vurderes som et viktig supplement til LUPIM og et tiltak som kan bidra til å styrke den overordnede styringen av de enkelte museers virksomhet. Det antas at flere museer har behov for en slik avklaring, og at det derfor kan være en naturlig oppgave for NMU.
- Enkelte respondenter gir uttrykk for at NMU kunne vært flinkere til å øke forståelsen blant politikerne for museene svake økonomi. Andre respondenter tar til motmæle mot dette og argumenterer med at det er en oppgave for museumsorganisasjonene.
- Det hevdes av enkelte respondenter at NMU er flinkest til å ivareta den museumsfaglige delen av ansvarsområdet sitt, og at det er behov for å styrke innsatsen knyttet til museenes merkantile funksjoner («det som har med penger å gjøre»; økonomistyring, forretningsdrift mm).
- Enkelte respondenter hevder at det kan svikte litt når det gjelder oppfølging av prosjekter og signaler. Det vurderes som viktig at NMU sørger for å ha kapasitet og kompetanse til å følge opp. Signalene må være reelle. Utredningen om internasjonalt

arbeid brukes som et eksempel på et tiltak der det skapes forventninger ved at sektoren/museene involveres (følges dette opp?)

- Enkelte respondenter gir uttrykk for at NMU kan informere bedre om resultater av prosjekter/satsinger slik at det kommer hele museumssektoren til gode. En av respondentene etterlyser mer evaluering av prosjektene.
- Enkelte respondenter gir uttrykk for at det er for krevende for museene å få «status» som samarbeidspartner for NMU. Det gis uttrykk for at NMU ved å stille for omfattende og rigide krav i forbindelse med søknad om prosjektmidler kan stå i fare for å skape et A og B lag på sektoren.
- Enkelte respondenter (særlig fra de store institusjonene) understreker betydningen av fortsatt satsing på store og kompetansetunge museer. Det argumenteres med at sektoren trenger noen fyrtårn/ledestjerner. Respondentene ser det som positivt at NMU tør å differensiere (bryter litt med norsk kultur).
- Enkelte respondenter mener NMU er lite synlige innen fotobevaring. På fotoområdet antydes det at særlig de små og ressursvake museene kan ha behov for bistand fra NMU, bla mht valg av systemtekniske løsninger (herunder digitale løsninger). Andre respondenter uttrykker tilfredshet med NMUs innsats på dette området bla når det gjelder utvikling av maler og standarder som muliggjør desentraliserte løsninger, nettverksbygging mm.
- Enkelte respondenter mener NMU kan bli flinkere til å differensiere i forhold til ulike museers muligheter og behov, feks på det flerkulturelle området. Det kan oppleves som lite relevant for et museum i en liten by å satse på det flerkulturelle. Andre respondenter er opptatt av at NMU skal markere tydelig at ivaretagelsen av det flerkulturelle og minoritetsgruppene er et samfunnsansvar. Det antydes at NMU kan være litt preget av «Oslo-tenkning», og at dette kan skape en viss distanse. På tilsvarende måte kan påtrykket om satsing på samtid virke litt unyansert. En museum som har som hovedoppgave å forvalte bygninger fra før 1750, vil måtte ha hovedfokus på bevaring og historie.
- En respondent tar til orde for at det bør utvikles en felles standard som museene kan evalueres opp mot (feks i form av minstestandarder knyttet til faglig og administrativ kapasitet og kompetanse). Ifølge respondenten blir det meningsløst å forsøke å analysere museenes resultater uten å se disse i forhold til museets muligheter/ressurser. En slik standard vil gjøre det mulig å «benchmarke» museene.
- Fra en av de fylkeskommunale respondentene kommer det et ønske om en aktiv og koordinerende rolle fra NMUs side innen magasinerings/konservering. Det er behov for sentrale initiativ om samarbeid på tvers av regioner (nasjonalt nettverk), og det er behov for faglige råd/veiledning. Det gjelder i særdeleshet gjenstander og materialer der det er behov for spesialiserte løsninger mht magasinerings og konservering.
- En respondent ønsker seg sterkere engasjement fra NMU på det internasjonale området, men understreker at dette krever mer ressurser.
- En respondent gir uttrykk for at det bør bevilges mer penger til Museumsnytt slik at tidsskriftet kan utgis månedlig.
- En respondent mener NMU bør tilføres mer ressurser slik at det bla skapes rom for å følge opp REVITA.

- En respondent ønsker bedre og mer koordinert kursinformasjon. Informasjonen oppleves å være ad hoc preget, noe som gir liten forutberegnlighet for brukerne.
- Ifølge en av respondentene bør NMU engasjere seg mer i utviklingen av museumskunnskap (museologi) som fag.
- En av respondentene gir uttrykk for at forvaltningsansvaret for midler til museumsbygg bør overføres fra Norsk kulturråd til NMU. Det argumenteres med at Norsk kulturråd ikke har den nødvendige kompetanse.
- En respondent etterlyser mer policyutvikling og bidrag til en nasjonal museumspolitik. Respondenten kobler dette til organiseringen av museumsvesenet. Respondenten etterlyser en større grad av parallellitet i organiseringen av henholdsvis arkiv-, bibliotek- og museumssektor med vekt på helhetlige og klare ansvarsområder. Det gis uttrykk for at dette er en forutsetning for å kunne drive policyutvikling.

5 Statens bibliotektilsyn (SB)

5.1 SBs innsats og resultater

Under dette punktet presenteres respondentenes vurderinger av SBs innsats og resultater.

5.1.1 Hovedfunn

Sett i forhold til funnene på museumssektoren viser respondentenes vurderinger av SBs innsats og resultater større variasjoner. Det kan derfor være misvisende å operere med en «gjennomsnittskarakter» slik vi gjorde for NMU. Undersøkelsen indikerer at det er store variasjoner i ivaretagelsen av ulike typer oppgaver. Mens ivaretagelsen av forvaltnings-oppgavene trekker respondentenes vurderinger av SB i positiv retning, virker institusjonens innsats for å utvikle sektoren i motsatt retning.

Flere respondenter ser det som positivt at det finnes et sentralt og samlende organ med tradisjon og oversikt over sektoren. SB vurderes i all hovedsak som ryddige og gode når det gjelder regelverksarbeid og ivaretagelse av forvaltningsoppgavene. Det gis også positiv tilbakemelding på en del enkeltstående prosjekter og satsinger. Konkrete satsinger omtales i pkt 5.1.2 nedenfor. SB får også god tilbakemelding fra statlige samarbeidspartnere. Det gjelder alt fra faste og rutinepregede oppgaver til deltakelse i utvalg og samarbeidsprosjekter.

Det som trekker i negativ retning, er vurderingen av SBs innsats for å utvikle sektoren. En stor del av respondentene har en kritisk vurdering av SBs vilje/evne til å tenke visjonært og strategisk på vegne av hele folkebiblioteksektoren og på tvers av sektorgrenser. Det oppleves at SB er for passiv i forhold til felles utfordringer på sektoren, og at perspektivet er for snevert i forhold til den samfunnsinstitusjonen et bibliotek kan/bør være. Det hevdes at SB ikke har klart å omstille seg i takt med de samfunnsendringene og den teknologiske utviklingen som har funnet sted.

Det gis uttrykk for at SB i alt for stor grad begrenser seg selv og eget handlingsrom i forhold til utviklingsbehovene på sektoren. Det oppleves at SB har lett for å ty til formalitetene og miste perspektivet av syne. «SB ser ut til å henge fast i en noe byråkratisk og lite dynamisk arbeidsform.» Kontrasten til tilsvarende organer i andre land (bla Danmark) oppleves som stor.

Når det gjelder disponeringen av stimuleringsmidler, gir flere respondenter uttrykk for at SBs satsing blir for fragmentert, og at stimuleringsmidlene «spres for tynt utover». «SB har en forunderlig fokus på de små og strever hele tiden med å trekke med ettertroppen av biblioteker.» «Vi opplever at SB ligger bak midten og kikker seg over skulderen for å få med etternølerne. Dette gjelder bla satsingen på informasjonsteknologi.»

Samtidig er det slik at de som mottar tilskuddsmidler, uttrykker tilfredshet med det og understreker betydningen av at SB disponerer slike midler. Det gis uttrykk for at SB er åpne for gode ideer og prosjektforslag. Respondenter fra distriktene ser ut til å være mer tilfreds med forvaltningen av midlene enn respondenter fra befolkningstunge områder. Mens nytteverdien kan vurderes som betydelig for folkebiblioteket som mottar tilskudd, oppleves den som forholdsvis marginal for sektoren som sådan.

Det oppleves at bibliotek som er store nok til «å ha en kritisk masse», får liten oppmerksomhet og utviklingsstøtte (drahjelp) fra SB. Det gis uttrykk for at det er viktig å ha noen «ledestjerner» som kan trekke de andre med seg og bidra til å styrke sektorens renommé i samfunnet. Det hevdes at manglende dialog og samarbeid med fagmiljøer som ligger i front utviklingsmessig, gjør at SB i forholdsvis liten grad tar del i kompetanseutviklingen på sektoren.

Det gis uttrykk for at SB har valgt feil plattform å arbeide ut fra dels ved å satse på etternølerne og dels ved å satse for ensidig på fylkesbibliotekene som samarbeidspartner. Det oppleves at SB ikke har god nok kontakt og dialog med de operative miljøene på sektoren.

Samarbeidet mellom folkebibliotek og fag- og forskningsbibliotek(sektorene) oppleves som mangelfullt. Det gis uttrykk for at det er for lite dialog og samarbeid om strategiske utfordringer, og at forholdet mellom de sentrale institusjonene til dels er preget av revirtenkning.

5.1.2 Konkrete innsatser/ytelser

Som en del av grunnlaget for undersøkelsen ble SB (i likhet med NMU) bedt om å peke ut de viktigste satsingsområdene for institusjonen de siste tre årene. Under presenteres respondentenes vurderinger knyttet til disse satsingsområdene.

Bedret tilskuddsforvaltning

En stor del av respondentene gir uttrykk for at SBs tilskuddsforvaltning er blitt bedre. Ifølge enkelte respondenter har formålsbeskrivelser og støttekriterier blitt tydeligere. Det stilles klarere krav til prosjektbeskrivelser/søknader (bla krav om at prosjektene skal ligge innenfor satsingsområdene) og til rapportering. Det oppleves som positivt at tverrsektorielle initiativ og prosjekter (abm) blir «belønnet» med prosjektmidler.

Flere respondenter gir imidlertid uttrykk for at forvaltningen av stimuleringsmidlene fremstår som fragmentert og (noe) tilfeldig. Dette knyttes til mangel på policy og overordnede strategier. Respondentene ønsker seg en mer langsiktig tilskuddsforvaltning som støtter opp om de viktigste utviklingsbehovene, og som har større spredningseffekt på sektoren. Enkelte respondenter etterlyser evalueringer og oppsummeringer av prosjekter og tiltak som er finansiert med stimuleringsmidler.

Enkelte respondenter uttrykker misnøye med saksbehandlingstider og informasjon knyttet til behandling av FoU-søknader. «Når det tar et halvt år å få behandlet en søknad, bør vi i det minste få informasjon om hvor saken står.» Det oppleves at SB ikke tar tilstrekkelig hensyn til beslutningsprosessene (budsjettprosessen) ute i kommunene. Dette fører til unødvendig ressursbruk for både søker og forvalter.

Folkebiblioteket som læringsarena

Respondentene anser dette satsingsområdet for å være meget viktig. Det gis uttrykk for at SB har satt temaet på dagsorden og medvirket til at læring har blitt en trend på folkebibliotek-sektoren.

Samtidig gis det uttrykk for at innsatsen blir for fragmentert og perspektivløs. «SBs satsing er for puslete og lite policy-skapende. Tallmaterialet blir for smått.» Flere respondenter etterspør informasjon om resultatene av prosjekter på området, slik at disse kan komme hele sektoren til gode. Det oppleves at overføringsverdien og spredningseffekten av prosjektene er for begrenset. Enkelte respondenter ønsker seg mer veiledning fra SB. Det tas også til orde for at det bør komme direktiver fra KUF, slik at det blir lettere å få skolene med på samarbeid. (*Merknad: Det siste må forstås dithen at det etterlyses initiativ fra SB.*)

En stor del av respondentene anser gebyret for fjernlån fra fag- og forskningsbibliotek (midlertidig stoppet) som meget uheldig. Det hevdes at dersom en slik ordning blir godkjent, vil den bannlegge en betydelig del av folkebibliotekenes budsjett. Folkebibliotekene har et ansvar for å skaffe fjernstudenter tilleggs litteratur.

Flere respondenter har en positiv vurdering av SBs innsats for å skaffe folkebibliotekene felles tilgang til databaser som EBSCO. Det fremheves som både nyttig og kostnadseffektivt.

IT-satsing i folkebibliotekene

Når det gjelder IT-satsingen på sektoren, er det flere respondenter som gir uttrykk for at den mangler perspektiv og kraft. Det er et utbredt ønske blant respondentene om at SB bør engasjere seg mer i utviklingen av fellesløsninger på sektoren. Det gis uttrykk for at det lenge vært behov for en felles teknologisk plattform (infrastruktur/nettverk) som kan legge forholdene til rette for kommunikasjon og samvirke mellom bibliotekene og over sektorgrensene. Det oppleves at de mange datasystemene som nå er i bruk, har lagt unødvendige hindringer i veien for dette.

Flere respondenter gir uttrykk for at SB mangler kompetanse innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Det gis i denne sammenheng uttrykk for at det kan være positivt om SB blir en del av et større og mer slagkraftig kompetansemiljø. På denne måten kan det tilrettelegges for mer helhetlige og velfungerende fellesløsninger på abm-området.

SB får (sammen med Nasjonalbiblioteket) lovord for initiativet til Kulturnett. Flere respondenter gir uttrykk for at de har nytte av sektornettet (Biblioteknett). Det brukes til å holde seg oppdatert om sektoren, til å innhente informasjon om andre bibliotek (adresser og boksamlinger mm) bla i forbindelse med fjernlån og til faglig kontakt (ideer, råd mm).

Samtidig gis det uttrykk for at SB bør legge større vekt på å følge opp og videreutvikle satsinger og tiltak, som feks Biblioteknett. Mange opplever at oppfølging og videreutvikling går for tregt.

Det gis uttrykk for at SB bla gjennom tilskudd til kompetansehevende tiltak har medvirket til å øke forståelsen lokalt for informasjonsteknologiens muligheter og bruksområder på biblioteksektoren. Respondentene er for en stor del positive til SBs satsing på Internett tilknytning for folkebibliotekene (tilskudd til utstyr og kompetansehevende tiltak). Flere ser på SBs satsing som en forutsetning og en nødvendig stimulans for kommunal støtte til tiltaket. Mange gir imidlertid uttrykk for satsingen burde ha kommet tidligere, og det antydes at SB bidro til å strekke forventningene om støtte noe for høyt i forhold til det som ble tildelt av midler.

Flere respondenter gir positiv tilbakemelding på prosjektet *Skjermkontakt med lokalhistorien*. I dette prosjektet samarbeides det på tvers av sektorer (bibliotek, museum og arkiv), feks ved at både bokkataloger og gjenstandssamlinger gjøres tilgjengelig på nett. Det anses som positivt at SB i dette prosjektet har søkt å koble store og små fagmiljøer med sikte på kompetansespredning. Prosjektet vurderes også som nyttig for folkebibliotek som foreløpig ikke deltar, bla gjennom informasjon via Biblioteknett.

Det gis også positiv tilbakemelding på initiativet til elektronisk innrapportering av statistikk. For øvrig anses statistikken å være viktig som grunnlag for planlegging og utvikling på sektoren og som grunnlag for informasjon til omverdenen.

Utarbeiding og forvaltning av forskrifter og retningslinjer

SB får i all hovedsak en positiv vurdering på dette området. «Dette kan del!» Flere respondenter fremhever prosessen knyttet til utarbeidingen av §5 forskriften for personale i folkebibliotek som åpen og inkluderende.

Lesefremmende tiltak for barn og unge

Barn og unge er en høyt prioritert målgruppe på kultursektoren og satsingsområdet vurderes som viktig. Det gis uttrykk for at SB har tatt initiativ til flere nasjonale satsinger og fulgt godt opp på området ved å bidra med materiell og forfatterturneer mm. Mange har hatt nytte av denne tilretteleggingen fra SBs side. «Vi ser at ungene liker dette.» Aksjonene ses på som viktige treffarenaer for ulike aktører (biblioteker, skoler, forleggere og forfattere).

Det gis uttrykk for at materiale som SB har utarbeidet i tilknytning til aksjoner og tiltak, kan være for lite konkret og veiledende. Ifølge en respondent kom informasjonen om *Aksjon Les* for sent i forhold til skolenes læreplaner. Det gis også uttrykk for at det kan være vanskelig for bibliotekene å få skolene med på samarbeid. «Det kan være tungt å arbeide inn mot skoleverket.» Videre stilles det spørsmålsteget ved kvaliteten på enkelte av de undersøkelsene som ligger til grunn for satsingen, og det gis uttrykk for at SB burde ha utfordret analysegrunnlaget for tiltakene.

Enkelte respondenter etterlyser en nasjonal handlingsplan på feltet (som kan være retningsgivende for kommunenes satsing). Det gis uttrykk for at satsingen fremstår som noe fragmentert, og at den har for mye preg av «happenings». Det argumenteres med at aksjonene er dyre, og at det er usikkerhet knyttet til effektene av dem, særlig mht hvor robuste og varige virkningene er.

Annet

- Når det gjelder tilbakemeldingen fra respondenter som har deltatt på SBs kurs for ufaglærte biblioteksjefer, er tilbakemeldingen i all hovedsak positiv. Ifølge respondentene får deltakerne en nyttig innføring i bibliotekvesenet som sådan, samt drift av bibliotek og kommunal saksbehandling. Det gis uttrykk for at kursene bidrar til å fremme deltakernes identitet og tilknytning til sektoren. Opplegget for kursene vurderes som godt, og det oppleves som nyttig å møte kolleger fra andre kommuner/bibliotek. En av respondentene gir uttrykk for at nytteverdien av disse kursene er avhengig av hva slag bakgrunn deltakeren har.
- Det gis uttrykk for at SB har bidratt med nyttige «arbeidsverktøy» for kommunene/folkebibliotekene. Et eksempel på dette er landsomfattende brukerundersøkelser som bla viser hvordan brukerne anvender tiden under bibliotekbesøket. Slik informasjon vurderes som nyttig bla i forbindelse med planleggingen ved bibliotekene.
- Det gis uttrykk for at SB har opptrådt prinsippfast og ryddig i spørsmål om innkjøpsordningene for skjønnlitteratur.

- Samlingene for fylkesbiblioteksjefene anses som en viktig arena. Det gis uttrykk for at samlingene er blitt bedre ved at SB er mer åpne og lydhøre enn tidligere, og ved at det legges større vekt på informasjonsutveksling. Relevansen av tema som tas opp vurderes som noe variabel.
- Det uttrykkes ønske om at SB skal engasjere seg mer i overordnede og prinsipielle spørsmål, feks om bibliotekenes og bibliotekarens rolle i samfunnet.

5.2 Forbedringsområder og forventninger til SB fremover i tid

Et mer visjonært og utviklingsorientert SB!

Den klareste forventningen til SB finner vi på utviklingssiden. Det fremgår av pkt 5.1.1 ovenfor at en betydelig del av respondentene er kritiske til SBs innsats for å utvikle sektoren. Respondentene ønsker seg et mer visjonært og offensivt SB som legger større vekt på å identifisere utviklingsbehov av felles karakter, og som er mer opptatt av policyutvikling, samordning og helhetstenkning. Dette henger også sammen med forvaltningen av stimuleringsmidlene, som mange mener blir for fragmentert og lite målrettet.

Ønsket om mer vyer og fellesløsninger er særlig fremtredende innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og folkebiblioteket som læringsarena. Respondentene etterlyser tiltak som legger forholdene til rette for kommunikasjon og samarbeid på tvers av sektorgrenser og innad på folkebiblioteksektoren.

Mange respondenter er opptatt av å få til velfungerende samarbeidsordninger med fag- og forskningsbibliotekene. Folkebibliotekene har et omfattende referansearbeid og er avhengig av å ha god tilgang til litteraturen ved fag- og forskningsbibliotekene i forbindelse med fjernlån. Mange ønsker seg et felles organ for hele biblioteksektoren som kan bidra til å fremme det «sømløse bibliotek». Uavhengig av organisatorisk løsning er det forventninger til SB om å arbeide for gode samarbeidsløsninger.

Det tas også til orde for at SB bør satse mer på å få norske fagmiljøer engasjert i samarbeidsprosjekter med andre land. Det argumenteres med at forholdene i Norge er små, og at samarbeid med andre land kan virke både stimulerende og kompetansehevende.

Det gis uttrykk for at SB bør finne frem til områder der sektoren har behov for spisskompetanse som det ikke vil være regningssvarende for det enkelte bibliotek å utvikle selv. Kompetanse på opphavsrettslige spørsmål og utredningskompetanse innen IKT benyttes som eksempler. En av respondentene tar utgangspunkt i at det på 90-tallet ble satset forholdsvis betydelig på automatisering og teknologiske løsninger på sektoren, og at det i inneværende tiår bør satses mer på å utvikle innholdet i bibliotek tjenestene (kulturformidling).

Mer samråd!

Flere respondenter gir uttrykk for at SB i større grad bør trekke de ulike aktørene på sektoren med på samråd. På denne måten vil SB både kunne skaffe seg «ryggdekning» og ikke minst utnytte bedre kompetansen ute i fagmiljøene. Respondentene etterlyser arenaer for samråd ikke bare med fylkesbiblioteksjefene, men også med de operative miljøene (folkebibliotekene), store som små. Det argumenteres med at fylkesbibliotekene i liten/varierende grad driver med operativ virksomhet, og at SB i tema og spørsmål av operativ karakter, feks innen IKT, bør søke råd hos og samarbeide tettere med de operative miljøene. Det gis uttrykk for at SB bør ha en samrådsstrategi.

Enkelte respondenter antyder at SB har gått i motsatt retning ved bla å legge ned høstkonferansen og i mindre grad enn tidligere invitere fagmiljøene med i utredningsgrupper mm. (Prosessen knyttet til oppgavefordelingsutvalgets innstilling nevnes som et eksempel på hvordan SB bør operere.)

Et mer synlig og nærværende SB!

Flere respondenter har et ønske om et mer synlig og nærværende SB. Det gis uttrykk for at SB ikke legger nok vekt på å «markedsføre» seg selv og sektoren. Det gis uttrykk for at SB støtter mange relevante og interessante prosjekter, og at SB bør benytte muligheten til å informere omverdenen om dette. «SB er for introvert i sin arbeidsform.»

Det antydes at folkebibliotekene ikke får så god informasjon som fylkesbibliotekene, og at informasjon kan stoppe opp i det sistnevnte leddet. Enkelte respondenter opplever at SB ikke har nok kunnskap om virkeligheten ute i kommunene, herunder de kommunale beslutningsprosessene.

Annet

- Flere respondenter gir uttrykk for at SB i større grad bør utfordre rammene for samfunnets satsing på biblioteksektoren og legge større vekt på å øke sentrale myndigheters forståelse for betydningen av dette.
- Respondenter fra små bibliotek ønsker seg klarere krav og retningslinjer fra sentrale myndigheter til kommunenes bibliotekvirksomhet. Det foreslås å fastsette statlige minimumskrav til budsjett og utstyr mm for å sikre at folkebibliotekene holder en viss standard i forhold til befolkningsgrunlaget. Andre respondenter tar til motmæle mot en slik ordning, og argumenterer med at bibliotekene selv må få kommunale beslutningstakere til å forstå betydningen av å satse på biblioteket som samfunnsinstitusjon.
- Enkelte respondenter gir uttrykk for at sektoren er lite åpen for rekruttering av ledere uten bibliotekfaglig utdanning, og at dette er uheldig for sektorens evne til å fornye og omstille seg. Det oppleves at SB ikke har den ønskede distanse til profesjonsinteressene på dette feltet. Det tas til orde for at den obligatoriske utdanningen for ledere uten fagutdanning (trinn 2) bør være vekttallgivende. Samtidig uttrykkes tilfredshet med at gjeldende forskrift for personale i folkebibliotek åpner for fast tilsetting som biblioteksjef for kandidater med hovedfag

på relevante fagområder. En respondent mener forvaltningen av §5 blir for lite konsekvent; Hvorfor skal det være slik at du kan bli biblioteksjef med hovedfag (og relevante fagområder), mens folk som har erfaring og relevant fagopplæring kan bli underkjent bla som følge av opplæringen ikke gir vekttall?

- Respondenter fra Samisk spesialbibliotek har en meget positiv vurdering av den bistanden de får fra SB. De ønsker seg imidlertid noe mer kunnskap på sentralt hold om samiske forhold. Videre er det et problem at biblioteksystemene ikke er tilpasset det samiske språket (mangel på samiske fonter). Dermed blir det vanskelig både å registrere og søke etter samisk litteratur. Ifølge respondentene er det behov for støtte fra SB overfor systemleverandørene. De samme respondentene ønsker seg også bedre informasjon om planlagte endringer i statistikkskjemaet, slik at de får noe bedre tid på seg til å tilrettelegge for fremskaffing av data. I denne sammenheng gis det også uttrykk det ikke alltid er god nok samkjøring mellom registreringsmulighetene i biblioteksystemene og det som etterspørres av data. Respondentene har også ønske om at det materialet som SB gir ut i forbindelse med aksjoner mm oversettes til samisk (skjer visstnok sjelden og bibliotek for den samiske befolkningen har ikke ressurser til å gjøre det selv).

Vedlegg 7

Pågående samarbeidstiltak mellom arkiv, bibliotek og museer

Innmeldt via Riksarkivaren:

- Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek, som har eksistert helt siden 1909 og nytt godt av statstilskudd fra 1972, kan sies å være et veletablert institusjonelt uttrykk for et samarbeid mellom i alle fall to av de nevnte delsektorene. Primært er Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek en arkivinstitusjon som særlig arbeider med å bevare og gjøre tilgjengelig privatarkiver med utpreget landsomfattende eller nasjonal tilknytning. I så måte har institusjonen lenge delt dette ansvaret med Riksarkivaren i den forstand at Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek har tatt seg av slike privatarkiver knyttet til den politiske og faglige arbeiderbevegelsen og for øvrig venstresiden i norsk politikk og samfunnsliv, mens Riksarkivaren har tatt seg av det øvrige. Denne arbeidsdelingen er nå formalisert. Som navnet sier er imidlertid Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek også i høy grad et bibliotek, idet det er den samlede dokumentasjon av arbeiderbevegelsen som har definert rammene for virksomheten. Dette har gjort at institusjonen også har utviklet et visst musealt engasjement, først og fremst gjennom bevaring av gamle faner og andre effekter fra den politiske og faglige arbeiderbevegelse.
- Det er etablert et samarbeid mellom Riksarkivaren og Norsk Arkitekturmuseum, der Riksarkivaren bl.a. gir en viss økonomisk bistand til museets arbeid med å lage en bevaringsplan for tegninger, foto o.l. knyttet til utviklingen av norsk arkitekturhistorie.

Oppland

- Opplandsarkivet er et samarbeidstiltak mellom Oppland fylkeskommune og museene i Oppland som tilbyr privatpersoner, foreninger og bedrifter oppbevaring av arkivmateriale ved i alt ni arkivavdelinger som er knyttet til regionmuseene. Et eget sekretariat står for faglig ledelse og samordning av arbeidet ved avdelingene. Foruten privatarkiv har avdelingene omfattende lokalhistorisk litteratur og andre kilder, som blant annet kopier av folketellinger og kirkebøker. Flere avdelinger har også lydarkiv, fotosamlinger og eldre lokalaviser. Opplandsarkivet gir ut egne kataloger over samtlige arkiver som oppbevares i de enkelte avdelingene. Egne emneregister blir også publisert.

Østfold

- Det er etablert et formalisert samarbeid mellom Statsarkivet i Oslo og museene i Østfold om privatarkivarbeid, bl.a. med årlige møter der man avtaler nærmere hvordan arbeidet skal legges opp.

Rogaland

- Statsarkivet i Stavanger og Norsk Oljemuseum samarbeider om å utvikle en strategi for sikring av arkiv etter norsk olje- og gassindustri, i samarbeid med OLF og Oljedirektoratet.
- Det er etablert et samarbeidsprosjekt mellom alle museer og arkiv i Rogaland om bevaring av historiske fotografier. Prosjektet støttes økonomisk av Riksarkivaren, Rogaland fylkeskommune og Norsk kulturråd.
- I løpet av siste år har lederne for Arkeologisk museum i Stavanger, Statsarkivet i Stavanger, Stavanger Museum, Norsk Oljemuseum og Rogaland fylkesbibliotek/Stavanger folkebibliotek hatt jevnlige møter for på finne fram til prosjekter av felles interesse. På et møte 26. mars 2001 ble tre konkret delprosjekter drøftet med sikte på realisering.

Agder

- Statsarkivet i Kristiansand har avtale med Vest-Agder Fylkesmuseum om at de henviser alle privatarkiv til Statsarkivet når det kommer inn materiale som både omfatter gjenstander og arkiv.
- Vest-Agder Fylkesmuseum er av Vest-Agder fylkeskommune blitt tildelt ansvaret for å være "institusjon for fotobevaring" i Vest-Agder. Det har ført til en avtale som innebærer at Statsarkivet henviser de som vil avlevere rene fotosamlinger til Fylkesmuseet. Dette omfatter ikke fotografier som er integrerte del av arkiver. Imidlertid har Vest-Agder Fylkesmuseum for tiden verken magasiner eller personale til å ta imot store fotosamlinger. Dette har ført til at Statsarkivet inntil videre har påtatt seg å ta imot for oppbevaring en del store fotosamlinger uten at det legges store ressurser i å registrere og katalogisere dem. Disse fotosamlingene vil bli overlatt til Vest-Agder Fylkesmuseum så snart de har fått lokaler og personale til å kunne ta seg av disse. Samarbeidet innebærer i denne forbindelse at Statsarkivet avlaster Fylkesmuseet i en vanskelig tidsfase.
- Statsarkivet i Kristiansand har diskutert med *Bibliotekjentesten ved Høgskolen i Agder* om hvordan tilgangen kan bedres til Statsarkivets gamle boksamling. Statsarkivet har 1.180 bøker som er eldre enn 1850, av disse er 26 eldre enn 1700, 44 fra tiden 1700-1749 og 281 fra tiden 1750-1799. Mange av disse bøkene er svært sjeldne, noen av dem finnes verken på UB eller ved andre fagbiblioteker her i landet. Bøkene har kommet til Statsarkivet i form av gaver. Blant annet ble riksarkivar Korens boksamling på 3300 bind kjøpt til Statsarkivet i Kristiansand da statsarkivet åpnet i 1934. Ikke alle av de eldste bøkene i Statsarkivets boksamling hører til hva man vil definere som Statsarkivets "fagområde", det finnes bl.a. bøker både i botanikk, teologi og gresk. Ut fra dette diskuterte Statsarkivet i Kristiansand og Høgskolen i Agder i 1998 om en del av gamle boksamlingen burde overlates til

Høgskolens bibliotek. Imidlertid kom man til, vesentlig fordi samlingen er gitt som gaver til Statsarkivet, at Statsarkivet fortsatt skal ha hånd om samlingen. Både Statsarkivet og Høgskolen ser det som viktig at Høgskolens studenter og lærerkrefter skal kunne bruke boksamlingen på Statsarkivets lesesal. Statsarkivet har derfor et ønske om at Høgskolen skal få en edb-kopi av katalogen over samlingen. Imidlertid har det blitt noe problemer med dette fordi Høgskolen bruker Micromark og vi kun har laget bokdatabasen i Access. Muligens kan dette løses hvis man får lagt basen ut på Internett.

- For 5-6 år siden inngikk Statsarkivet i Kristiansand en tidsavgrenset avtale med *biblioteket ved Kristiansand Katedralskole* om restaurere et antall bøker fra katedralskolens svært verdifulle boksamling. Det gjaldt svært sjeldne bøker fra 1500-tallet. Arbeidet skjedde som betalte oppdrag.
- Statsarkivet i Kristiansand har nylig innledet et tidsavgrenset samarbeid med *Lista museum*. Dette museet har i mange år oppbevart gjenstander, arkivsaker og litteraturbøker under svært dårlige klimatiske forhold, noe som har ført til store fuktskader. I påvente av at de klimatiske forholdene blir utbedret, noe som forhåpentligvis vil skje i løpet av inneværende år, har statsarkivet gitt den nytilsatte museumsstyrelsen tillatelse til å oppbevare en del privatarkiv og en del trykte bøker på Statsarkivets loft. Noen av de bøkene som er blitt mest fuktskadet, vil bli restaurert av Statsarkivets konserveringsavdeling som betalte oppdrag
- *Vest-Agder Fylkesmuseum* har konkrete planer om å flytte hele sin virksomhet til Odderøya (området like ved Kristiansand havn, hvor Kystforsvaret inntil nylig hadde sine militære anlegg). I den anledning diskuteres det av medlemskommunene i *Interkommunalt Arkiv i Vest-Agder* om IKAVA bør gå inn for en samlokalisering med museet der. Dette diskuteres som et realistisk alternativ for et felles arkivdepot for IKAVAs medlemskommuner. Dersom både IKAVA og Fylkesmuseet flytter dit, har også *Vest-Agder Fylkesbibliotek* ytret ønske om å ha i alle fall noe av sin virksomhet i dette fellesskapet. Dette er altså et helt konkret prosjekt som vil, om det lykkes, omfatte hele ABM-spekteret.
- I Aust-Agder har *Aust-Agder Arkivet* og *Aust-Agder Museet* hatt en felles lokalisering på Langsæ i mange år. Inntil nylig har det vært mye strid og lite samarbeid mellom disse institusjonene. Det har endret seg til det bedre de siste årene. For tiden blir det etablert felles resepsjon og felles sentralbord mellom disse institusjonene. De har i tillegg gått sammen om å leie et midlertidig tilleggslokale i Barbudalen. På lengre sikt er det konkrete planer om en felles utbygging av anlegget på Langsæ, en utbygging som ytterligere vil knytte fellesfunksjonene i Aust-Agder Arkivet og Aust-Agder Museet sammen.

Buskerud og Telemark

- Buskerud fylkeskommune nedsatte i fjor et utvalg bestående av representanter for ABM-sektoren i fylket. Statsarkivaren og Wenche Osen fra IKA representerte arkivsidene. Utvalget avgav en innstilling som omfattet kartlegging av eksisterende og planlagt IT-, Internett- og digitaliseringssatsing innen ABM-sektoren i fylket, presentasjon av en plan for slike tiltak i perioden 2000-2003, herunder trakk utvalget også opp retningslinjer for behandling av fremtidige prosjektsøknader, forslag om fordeling av midler (400.000) som fylkeskommunen hadde avsatt til ABM-formål i 2000. I etterkant har fylkeskommunen oppnevnt et ABM-utvalg for perioden 2001-2003, der bl.a. statsarkivaren i Kongsberg er medlem. Utvalget skal foreslå fordeling av budsjettmidler samt være kontakt- og samordningsorgan for ABM-spørsmål i fylket.
- I Telemark er det nylig utarbeidet både en museumsplan og en bibliotekplan som har et ABM-perspektiv. SAKO har som høringsinstans kommentert disse planene (Ra har fått kopi av høringsvaret). I fortsettelsen tar man i Telemark trolig sikte på å opprette et regionalt samordningsorgan; ABM-Telemark. Oppgaver og organisasjonsform er ikke avklart ennå, men statsarkivet ser det som interessant at en slik modell blir prøvd ut.

Innmeldt fra Haugli Nilsen

- I Hordaland (Bergen) er det samarbeid mellom museum, bibliotek og arkiv om publikumsservice. Museer og bibliotek samarbeider også om felles utstillinger.
- I Nordland er det forholdsvis betydelig samarbeid mellom museer og bibliotek. Bokbasen til Rana Museum er lagt inn på bibliotekets system. Det er innkjøpt utstyr for fotoskanning og privatpersoner som er i besittelse av gamle foto inviteres til å få disse digitalisert mot at museum og bibliotek beholder en kopi hver. Det samarbeides også om bredbåndstilknytning.

Innmeldt fra Landslaget for lokal- og privatarkiv

Nordland

- Fylkesbiblioteket er involvert i følgende ABM-prosjekter: "Skanning av gamle fotoalbum. Prosjekt der folkebibliotekene har utstyr for skanning av gamle bilder. Det lages 4 eksemplarer av hver CD-rom: 1 til eieren, 1 til biblioteket, 1 til fylkesbiblioteket, 1 til Nordlandsbiblioteket. Avtalen med rettighetshaver gir Nordlandsbiblioteket anledning til å ta egne fotografier av spesielt interessante bilder. Bildene registreres på WinRegimus.

- Det arbeider med et bredbåndsprosjekt, Nordlandsnett, der vi håper å få bredbånd til alle 45 kommunale folkebibliotek i løpet av 2002. Gjennom dette prosjektet vil også museenes kunne få tilknytning til bredbåndsnett.
- Rana museums bøker legges inn i fylkesbibliotekets (og Rana biblioteks felles) databaserte katalog. Bøkene er dermed søkbare via internett. Dette er en tjeneste som kan bli tilbudt flere museer, men de må ha ansatte (eller engasjerte) som behersker bibliotekenes katalogiseringsprinsipper.
- Det arbeides for et felles bygg (Meierikvartalet) for Rana museum, Rana bibliotek, Nordland fylkesbibliotek (og et opplevelsessenter). Lignende plan kan bli realisert i Bodø (men da i en annen og mindre forpliktende form).
- Det diskuteres opprettelse av et folkebibliotekmuseum i Velfjord i samarbeid med Velfjord museum. (Der vi eventuelt tenker ta ett bestemt tiår og bygge et folkebibliotek med interiør og bokstamme derfra.) (Årsak: Biblioteket i Velfjord i nåværende Brønnøy kommune var et av de eldste i fylket.) Styret for Velfjord museum har utspillet.
- Kommende høst planlegges et felles utstillingsseminar (med bl.a. Guri Dahl) for ansatte i folkebibliotek og i museer.
- I forbindelse med den nye bibliotekplanen for Nordland (som vil bli behandlet i høst) vil det bli foreslått å utvide vårt IT-avdeling med 1 stilling som skal kunne arbeide med hjemmesider, Biblioteknett Nordland og gjerne med tjenester opp mot Kulturnett Nordland. (Fra før fins en stilling som sivilbibliotekar.) En håper da å kunne tilby veiledning også til (mindre) museer ved behov.
- Der forholdene ligger til rette for det, oppfordres kommunene til etablere lokalhistoriske samlinger med materiale både fra folkebibliotekenes lokalsamling og fra kommunale arkiver. Foreløpig er det ingen som er startet opp med dette.

Hordaland

- Kulturnett Hordaland
- Austevoll prosjekter som er et delprosjekt av "Skjermkontakt med lokalhistorien" (satt i gang av Statens bibliotektilsyn)

Oslo

- Byarkivet har et aktuelt samarbeid med Arkitekturmuseet om arkitekten Christian Heinrich Grosch (som har tegnet en rekke større offentlige og private bygg i Oslo på 1800-tallet). Det er Grosch-jubileum i år, og Arkitekturmuseet har en stor utstilling (Oslo og Halden, m.a.) om ham. Byarkivet har mange av hans tegninger

(han var stadskontuktør m.a.) og vi skal låne ut mange av disse til utstillingen. I den forbindelsen har vi rensset, restaurert og avfotografert mange av tegningene. Byarkivet har fra høsten 2000 lånt ut et større antall tegninger av arkitekten Alexis de Chateauneuf til en utstilling om arkitekten i Museum für Kunst und Gewerbe (Hamburg, arkitekten ble født i Hamburg).

- Det foregår ellers en del samarbeid mellom ABM-institusjoner i Oslo, men egentlig ingen pågående konkrete prosjekter. Dersom jeg holder meg til Oslo kommunes egne institusjoner, vil jeg likevel nevne en "stor" jubileumsutstilling (Oslo 1000 år) som fortsatt står på Bymuseet, "Vi kom fra alle kanter" (Om Oslo folk gjennom tusen år). Utstillingen er et samarbeid mellom Bymuseet og Oslo byarkiv, og inngår i begge institusjonenes satsing i jubileumsåret. (men står altså fortsatt på grunn av stor interesse og godt besøk)
- Dessuten nevnes undervisningsopplegget - med lærerveiledning og studiehefte/kildesamling for ungdomsskolen, 10. klasse spesielt: "Fra bygd til by. Urbaniseringen av Groruddalen 1948 - 1998". Prosjektet er et samarbeid mellom blant annet kulturminneforeninger, skoleetaten, Deichmanske bibliotek, historielag og Byarkivet. Byarkivet har vært faglig hovedansvarlig og har forfattet undervisningsopplegget, med mer. Prosjektet ble for så vidt avsluttet i 1999, men opplegget brukes fortsatt.
- Generelt nevnes at Byarkivet har arrangert flere mindre utstillinger i samarbeid med bibliotekefilialer. Byarkivet har også hjulpet filialene i deres arbeid med lokalhistorisk materiale, blant annet foto. det nevnes også at Byarkivet har et etablert samarbeid med Bymuseet når det gjelder fotovern i Oslo (arbeidsdeling, informasjonsutveksling, herunder også overføring av materiale mellom institusjonene)
- Arbeidebevegelsens Arkiv har et etablert samarbeid med flere museer og biblioteker - og har blant annet hatt flere store fellesarrangementer med Industrierbeidermuseet på Rjukan (men dette er jo en type interregionalt samarbeid)

Sogn og Fjordane

Etter det man vet, er det i Sogn og Fjordane to ABM-prosjekter av et visst omfang (Det kan være flere, men det har ikke latt seg undersøke på kort varsel):

- "Lokalhistorisk Spørjevev": Et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesarkivet i S. og Fj., Sogndal Bibliotek og Sogn Folkemuseum. Målsettingen er todelt: a) Etablere spørre- og veiledningstjeneste for lokalhistorie på Internett, der fagmiljøene i de tre institusjonene blir trukket inn, og b) at de respektive institusjonene skal reigstrere boksamlingene sine inn i felles database på Internett. Prosjektleder er Sogndal Bibliotek v/Gerd Vik. Prosjektet inngår i Statens Bibliotektilsyns paraplyprosjekt:

"Skjermkontakt med lokalhistorien". For mer informasjon om prosjektet, se <http://www.sogndal.folkebibl.no/abmprosj.html> (litt treg nettside)

- "Kulturhistorisk Atlas og Leksikon for Sogn og Fjordane". Prosjektet startet i 1999 og blir avsluttet ved utgangen av 2001. Alle de 26 kommunene i Sogn og Fjordane er med, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Høgskulen i Sogn og Fjordane, Statens Vegvesen, Fylkesmann i Sogn og Fjordane, Statens Kartverk Sogn og Fjordane og Statens kartverk, Hønefoss. Sogn og Fjordane fylkeskommune ved Fylkesarkivet har prosjektledelsen. Prosjektet går ut på å samle sammen, systematisere og legge diverse historisk og kulturhistorisk informasjon fra Sogn og Fjordane på Internett. En har og med informasjon om rutetider, kommunikasjoner og reiseliv. For å knytte dette sammen har man tatt i bruk avansert kartteknologi og databaser. For mer informasjon, se: <http://www.sffarkiv.no/atlasleksikon/>

Vest-Agder

- Det utredes et ABM-prosjekt på Odderøya i Kristiansand. Dersom ting går som de fleste ønsker, vil det være mulig å flytte fylkesmuseet i Vest-Agder, deler av, evt. hele, fylkesbiblioteket i Vest-Agder og Interkommunalt arkiv i Vest-Agder, inkludert et eventuelt depot for medlemskommunene til Odderøya - en gang i 2003-05. Dette avhenger altså bl.a. av at det blir enighet om Kristiansand kommunes vedtatte kommunedelplan for Odderøya. Deretter må medlemskommunene vedta at man skal drive arkivdepot for dem. Man kan flytte samme med B og M uten depotløsning for arkivmateriale, men det blir liksom ikke samme "schwung" over sakene da. Odderøya-prosjektet består av mer enn bare samlokalisering av de tre institusjonene. Det blir eventuelt samarbeid på de fleste områder: oppbevaring, formidling (analogt, elektronisk), konservering, drift, osv.

Vestfold

- "Barndom i Vestfold". samarbeid mellom Fylkesarkivet for Vestfold og fylkesbiblioteket i Vestfold om innsamling av barndomsminner og utgivelse av bok rettet mot barn.

Buskerud

- Egen ABM-utredning med rapport som foreligger

Innmeldt fra Statens bibliotektilsyn

Etter en kartlegging via fylkesbibliotekene har Statens bibliotektilsyn fått inn en rekke eksempler på eksisterende samarbeidstiltak i kommuner og fylkeskommuner innen ABM-sektoren. Kartleggingen ble foretatt med tilbakemeldingsfrist 1. juni 2000. Nedenfor følger en oversikt over de mottatte tilbakemeldingene. Eksempelene begrenser seg til de eksempler som var kjent for fylkesbibliotekene i

kartleggingsperioden. Eksempelsamlingen omfatter samarbeidstiltak hvor en av samarbeidspartene er bibliotek. Eksempler hvor kun arkiv og museum er representert er dermed ikke kommet med. Arbeidsgruppen har ikke hatt mulighet til å foreta en mer omfattende kartlegging.

Akershus

Det er ikke registrert noen eksisterende samarbeidstiltak som involverer bibliotek.

Hedmark

- I **Elverum** oppbevarer Glomdalsmuseet Helge Væringsåsens boksamling som eies av Elverum kommune.
- I **Trysil** oppbevarer Trysil bygdetun personarkivet etter forfatteren Haakon Garaasen for biblioteket fordi bygdetunet har egnet lagringsplass i brannsikket arkiv.
- I **Rendalen** har Bull-museet og biblioteket samarbeidet når det gjelder arkiv. Arkivet om Jacob Breda Bull som egentlig tilhører museet er lokalisert i biblioteket. Grunnen er at materialet er lettere tilgjengelig.

Oppland

- Samlokalisering og samarbeid som omfatter **Dovre folkebibliotek og Norddalsarkivet, avd. Dombås.**
- Norddalsarkivet er en avdeling under Opplandsarkivet. Samarbeidet er initiert av Dovre kommune ved kultursjefen. Institusjonene har separate budsjett. Dovre kommune er etter avtale ansvarlig for arkivets lokaler. Norddalsarkivet, avd. Dombås flyttet i 1993 inn i folkebibliotekets lokaler. Det er etablert en felles publikumsavdeling. I denne avdelingen er følgende plassert:
 - Bibliotekets samling av lokalhistoriske bøker og skrifter.
 - Utvalg av arkivets bøker
 - Bibliotekets og arkivets tidsskrifter med lokalhistorisk innhold.
 - Arkivets fotosamling.
 - Arkivets mikrofilm/-fichleser.
 - PC med internett-tilgang og arkivets slektsprogram der det kan søkes i lokale folketellinger og kirkebøker.
 - Katalog over arkivert materiale som publikum kan bestille.Målet med samlokaliseringen var samordning av lokalhistoriske ressurser. Det ga bedre tilgjengelighet til arkivets materiale og kompetanse, og for biblioteket betydde det et utvidet og bedret tilbud til egne lånere. Lokalet brukes også av begge parter utenom åpningstid. Det er etablert sambruk av tekniske hjelpemidler.

- Samarbeid mellom **Skjåk folkebibliotek og Norddalsarkivet, avd. Skjåk.**
Bakgrunnen for samarbeid: Skjåk folkebibliotek hadde bygd opp en samling av lokal litteratur og fagstoff innen lokalhistorie. Arkivet kunne tilføre denne samlingen en del stoff. Arkivet hadde behov for lesesalsplass som biblioteket disponerte. De ansvarlige for biblioteket og lokalarkivet i Skjåk står bak initiativet. Samarbeidet har ikke ført til behov for ekstra budsjettmidler for noen av institusjonene. Mål for samarbeidet:
 - Arbeide for at folkebiblioteket og arkivet til sammen kan bli en møteplass for økt kompetanse og trivsel for alle som er interessert i lokalmiljøet og lokalhistorie samt utnytte ressursene bedre.Virkemidler:
 - Gi brukerne av bibliotekets lokalsamling tilgang til lokalhistorisk faglitteratur og kildemateriale.
 - Felles lesesal.
 - Sambruk av teknisk utstyr.
 - Felles tilgang til Skjåk studiesenter som ligger i tilknytning til biblioteket.Samarbeidet har foreløpig gitt følgende resultat:
 - Arkivansvarlig er tilstede på biblioteket i åpningstiden en dag i uken.
 - Besøkende i biblioteket har fysisk tilgang til arkivets fotosamling og kopisamlinger samt databaser for søk i innsamlet materiale.
 - Samarbeidet har ført til at det er dannet grupper som arbeider med innsamling og bearbeiding av lokalt materiale.Tiltaket har skapt nye brukergrupper i både bibliotek og arkiv.
Planer:
Arkivets bøker og fotomateriale skal registreres i bibliotekets database slik at utlånsprosedyrene forenkles.

Buskerud

- Hovedutvalget for kultur i fylket har avsatt kr. 400 000,- til satsing på IT og digitaliseringsprosjekter innen ABM-området i Buskerud. Det er nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra de tre sektorene. Arbeidsgruppens mandat er å kartlegge eksisterende og planlagt IT-, Internett- og digitaliseringssatsing innen ABM-sektoren, å presentere en anbefalt plan for 2000-2003 for prioriterte tiltak på området, å kartlegge behovet for å foreslå en prioritering av bruk av aktuelle prosjektmidler fra fylkeskommunal side, å kartlegge muligheten for å få bevilgning fra sentrale prosjektmidler/forsøksmidler til ABM-tiltak.
- **Øvre Eiker, Nedre Eiker kommuner:** Folkebibliotekene i kommunene har i samarbeid med Eiker historielag startet registreringsprosjektet, en dugnad for å ta vare på kulturarven vår. Målet er å bevare ulike typer fysiske kulturminner, registrere alle typer materiale som kan kaste lys over den historiske utviklingen på Eiker, gjøre kulturminner og historiske kilder lettere tilgjengelig for et større publikum, opprette egne institusjon "Eiker Arkiv". Eiker historielag har tatt initiativet og har fått økonomisk støtte fra Nedre og Øvre Eiker kommuner.

Bakgrunnen for prosjektet er å fortsette det omfattende arbeidet som er gjort med registrering og historisk dokumentasjon. Prosjektet ledes av en styringsgruppe med representanter fra historielaget og kommunene. Den daglige administrasjon faller på to prosjektledere, en fra hver kommune. Selve feltarbeidet forutsettes gjennomført av frivillige prosjektmedarbeidere som ulønnet innsats. Prosjektets varighet: 2000-2002. Budsjettet for prosjektet er for 2000 kr. 170.000, for 2001 kr. 140.000 og for 2002 135.000. Prosjektet er i hovedsak tenkt finansiert av de tre samarbeidspartene, men også via eksterne midler.

- Hurum kommune har stilt lokaler til disposisjon for lokalhistorisk arkiv i tilknytning til hovedbiblioteket på Tofte. Arkivet sorterer under biblioteket ved at lønnsmidler tilsvarende 20% stilling er på bibliotekets budsjett og stillingen er underlagt biblioteksjefen som arkivansvarlig. Hurum historielag er også bruker av lokalene og samarbeider nært når det gjelder arkivet. Arkivet inneholder en fotosamling på 4500 bilder registrert i samarbeid med fylkesfotografen. Det finnes en utklippsamling ordnet etter gårds- og bruksnr., kopier av kirkebøker og skrifteprotokoller og arkiv knyttet til arbeid med bygdebok. Her er også noen privatarkiv, kommunens Argusklipp i forbindelse med flyplassaken og en lokalhistorisk boksamling. Samlingene er tilgjengelig for publikum men blir i hovedsak benyttet av historielagets medlemmer. Det er planer om å utvide den lokalhistoriske avdelingen slik at den blir mer publikumsvennlig. Biblioteksjefen har fram til nå vært sekretær i bygdeboknemda, men har trådt ut p.g.a. det forestående arbeidet med dataregistrering av bibliotekets samlinger. Sekretariatfunksjonene er overtatt av lederen for kulturkontoret i kommunen.
- **Nore og Uvdal kommune:** Bygde- og lokalhistorisk arkiv er fra oppstarten i 1996 knyttet til bibliotekfilialen i Uvdal. Arkivet ledes og drives av Nore og Uvdal folkebibliotek med biblioteksjefen som arkivansvarlig. Arkivet er tilgjengelig i bibliotekets åpningstider, dvs 10 timer pr. uke. Bygdearkivet organiseres som en selvstendig avdeling med eget budsjett, egne personalressurser og leverer egen årsmelding. Formålet med Bygdearkivet er å samle inn, ordne, registrere og oppbevare tilgjengelig lokalhistorisk kildemateriale. Arkivet har i tillegg en fotosamling og et draktregister som tilhører kommunen.
- **Røyken kommune** etablerte i 1991 et samarbeidstiltak som et prosjekt mellom Røyken bibliotek, Cementmuséet Slemmestad og Geologisenteret, med bl.a tilskudd fra Statens bibliotektilsyn. Bakgrunnen for samarbeidstiltaket var at kommunen i 1990/91 kjøpte en gammel fabrikkbygning der bibliotek, fabrikk- og lokalhistorisk museum og geologisenter ble plassert. Samarbeidspartner i kommunen: Cementmuséets venner, Røyken historielag, skoleetaten. Samarbeidspartner i fylkeskommunen: Fylkesbiblioteket, Fylkeskulturkontoret, Fylkesmuseet, Røyken videregående skole. Andre samarbeidspartner: Norsk kulturråd, Geologisk museum, Aker/Norcem, Universitetet i Århus (har bidratt med kart, fotografier og funn fra 25 års feltarbeid i kommunen), ulike bibliotek med geologiske samlinger. Prosjektet er nå blitt en fast etablert ordning, og drives av biblioteket. Biblioteksjefen er bl.a.

representert i styret for Cementmuséet Slemmestad. Museet åpnet i 1991, hovedsakelig finansiert av Aker/Norcem. Bibliotekets ansatte står for den daglige veiledning i museets samlinger, arkiv, fotografier og gjenstander og i Geologisenteret som består av litteratur, kart, filmer, veiledningshefter, fotografier, modeller, undervisningsmateriell og geologiske funn.

Vestfold

- **Vestfold fylkesbibliotek** har samarbeidet med **Fylkesarkivet** om prosjektet Barndom i Vestfold. Fylkesarkivet samlet inn skriftlige beretninger om barndomsminner og oppvekstvilkår fra personer som i dag bor i Vestfold, men som har hatt sin barndom og ungdomstid utenfor landets grenser. Fylkesbiblioteket deltok med bl.a. å arrangere fortellerkurs og tilrettelegge informasjon på Internett.
- I **Våle kommune** er det etablert en arbeidsgruppe som skal planlegge et samarbeid mellom Stiftelsen Våle Prestegård, Våle historielag og andre lag og foreninger, Nord-Jarlsbergmuseene, Våle kulturskole, biblioteket og kulturkontoret i Våle kommune. Planleggingsarbeidet starter til høsten. Våle folkebibliotek har stilt lokale til rådighet for arkivering av diverse materiell for Våle historielag, Våle ungdomslag og andre foreninger som ikke finner andre muligheter for oppbevaring av materiale.
- I **Stokke** samarbeider **Stokke historielag, Stokke kulturkontor, Stokke bibliotek** om et fotoprojekt kalt "Ta vare på og gjøre tilgjengelig eldre kulturhistorie i Stokke gjennom bilder". Innsamling og avfotografering av bilder, beskrive bilder og gjøre den tilgjengelig for publikum i egnet databaseprogram (WinRegimus) og på papirkopier. Fotografiene er tilgjengelig i Stokke bibliotek, negativene er planlagt lagret i regionalmuseet i Sandefjord. Prosjektet er under avslutning. Arbeidet har for det meste vært utført av frivillige. Det planlegges arkivsamarbeid mellom Stokke kulturkontor, **Stokke bibliotek og Stiftelsen Stokke bygdetun**. Stokke kommune trenger arkivar til sitt forvaltningsarkiv, Stokke bygdetun er opptatt av privatarkivene i bygda som ikke ivaretas. Begge har behov for godkjente magasiner. Stokke bibliotek har egen lokalsamling og er viktig i formidlingsarbeidet.

Telemark

- Telemarksbiblioteket melder at det ikke er registrert eksisterende eksempler på denne type samarbeid utenom prosjektet Skjermkontakt med lokalhistorien, et prosjekt med tilskudd fra Statens bibliotektilsyn (se omtale under eget avsnitt i vedlegget).

Aust-Agder

- Regionalhistorisk senter på Langsæ, Arendal: **Plan om samlokalisering av : Aust-Agder-Museet, Aust-Agder-Arkivet og Aust-Agder Museumstjeneste.**

Foreløpige strakstiltak: Leie av felles fjernmagasiner samt samarbeidsløsninger for sekretariat og resepsjon. Eget plandokument foreligger.

- **Froland folkebibliotek og Aust-Agder-Arkivet:** Samarbeidsprosjekt etter initiativ fra Froland folkebibliotek vedrørende bibliotekets lokale fotosamling. Målet er å lage en mønsterplan for registrering, oppbevaring og et brukervennlig gjenfinningssystem som kan ha overføringsverdi for andre lokale fotosamlinger i bibliotek.

Vest-Agder

- Fylkesbiblioteket melder at det ikke er registrert samarbeidstiltak innen ABM-sektoren.

Hordaland

- **Odda folkebibliotek** har samarbeidsavtale med **Norsk vasskraft- og industristadmuseum i Tyssedal** og **Hardanger folkemuseum på Utne**. Disse tre institusjonene er i startfasen med samarbeid om arrangement m.m.
- **Stord folkebibliotek** har et uformelt samarbeid med **Sunnhordland folkemuseum**. Kommunen har bl.a. bevilget ekstra midler til et lokalhistorisk registreringsprosjekt. Det samarbeides i tillegg om en maritim specialsamling. Det skal samarbeides om tilbud til elever i den videregående skole.
- I Bergen er det opprettet et **ABM-forum Bergen** med Bergen offentlige bibliotek, Universitetsbiblioteket, Fylkesarkivet, Statsarkivet og flere museum representert. Dette er opprettet etter initiativ fra Universitetsbiblioteket i Bergen og Bergen offentlige bibliotek.
- Bergen offentlige bibliotek har planer om samarbeid med arkiv eller museum når det gjelder konservering av eldre materiale. Det er foreløpig ikke inngått samarbeidsavtaler med noen.
- Osterøy museum har et visst samarbeid med fylkesarkivet, men samarbeidet er ikke formalisert.

Nord-Trøndelag

- Overhalla folkebibliotek, kulturkontoret og Overhalla historielag har et samarbeid: I biblioteket samles lokalhistorisk litteratur, historielagets billedmateriell, mikrofilmleser, Internett for slektsgransking samt sang- og musikkrådets notearkiv. Målet er god tilgjengelighet for publikum. Kommende samarbeidstiltak: Gjøre kommunens bygdebok elektronisk søkbar.

- I Røyrvik kommune har Røyrvik folkebibliotek og Røyrvik bygdatun et samarbeid om registrering og katalogisering av fotografier og oppbygging av et fotoarkiv. Biblioteket går inn med arbeidstid til katalogisering/registrering av bildene. Målet er å gjøre billedarkivet tilgjengelig for publikum på biblioteket, samt å gjøre billedarkivet tilgjengelig via data. Tiltaket er en del av et større prosjekt som omhandler registrering og katalogisering av gjenstander, foto og arkiv som bygdetunet eier.
- Verdal bibliotek og lokalhistorisk arkiv for Verdal kommune: lokalhistoriske bøker og lokalhistorisk arkiv (kommunalt arkiv) er samlokalisert på biblioteket. Målet er god tilgjengelighet for publikum. Samarbeidet ble initiert av historielaget i Verdal.

Troms

- **Ibestad kommune:** Det etableres et magasin i folkebiblioteket, dette skal benyttes til oppbevaring av eldre kommunale arkiv, privatarkiv som biblioteket eier og historielagets arkiv. Biblioteket skal ha et nært samarbeid med historielaget, og regner bl.a. med å registrere historielagets arkiv. Samarbeidet er ikke formalisert.
- **Målselv** bibliotek har et større privatarkiv i samlingene, men har ikke planer om å utvide arbeidet med privatarkiv. I den grad det arbeides med privatarkiv i området blir dette ivaretatt av regionmuseet.
- **Tromsø** bibliotek har samlet inn privatarkivmateriale, men foreløpig som en slags førstehjelp. Biblioteket har ikke tilfredsstillende oppbevaringsplass og her ikke gjort noe for å gjøre arkivmaterialet tilgjengelig.
- Fylkesbiblioteket har tatt initiativ til at Kulturnett Troms utvides til å omfatte Arkivnett Troms. Dette er avklart med Statsarkivet i Tromsø og Interkommunalt arkiv i Tromsø (IKAT). I første omgang skal det legges ut arkivkataloger fra IKAT som er utarbeidet for den enkelte kommune. Foreløpig etableres arkivnettet innenfor de ressurser Kulturnett Troms forvalter.
- **Fylkesbiblioteket** har tatt initiativ til et samarbeid med **Statsarkivet i Tromsø og IKAT** for å avklare hvordan privatarkiv i fylket skal ivaretas. Det er etablert et samarbeid mellom Fylkesbiblioteket og IKAT/LLP (Landslaget for lokal- og privatarkiv).
- I første omgang arrangeres det et kurs i privatarkivarbeid for museums- og biblioteksektor. Videre samarbeid må avklares, et alternativ er at det utarbeides en plan for videre arbeid med privatarkiv i fylket. En slik plan må vurdere ABM-sektorens rollefordeling mht privatarkiv.
- **Bredbånd til bibliotek.** Det er søkt HØYKOM-programmet om midler til finansiering av forprosjekt om Bredbånd til bibliotek i Ytre Midt-Troms. Et evt.

forprosjekt må vurdere om et videre prosjekt bør innebære **tilknytning av museer til bredbåndnett via bibliotekene**. Initiativtaker: Fylkesbiblioteket i samarbeid med Utviklingssenteret i Midt-Troms.

- Gjeldende museumsplan for Troms vektlegger behovet for samarbeid mellom biblioteksektoren og museene og mellom arkiv og museene, men dette har i liten grad ført til konkrete samarbeidstiltak. Museene utfører arkivarbeid gjennom etablering av store fotoarkiv, men har i liten grad tatt vare på privatarkivmateriale for øvrig. Det foregår ikke systematisk arbeid m.h.t privatarkiv i fylket.

Finnmark

Av nitten kommuner har én meldt tilbake at det finnes samarbeidsmøter for lederne i kultursektoren.

Oslo

- Gjennomførte tiltak: Utstillingen "Du store verden" i samarbeid mellom Etnografisk museum og Deichmanske bibliotek, barne- og ungdomsavdelingen. Utstillingen ble satt opp av museets folk i bibliotekets lokaler. Utstillingen hadde sammenheng med andre aktiviteter i biblioteket.
- Norsk speidermuseum har hatt utstilling i bibliotekets lokaler. Utstillingen ble supplert med bøker fra biblioteket.
- Barne- og ungdomsavdelingen har flere ganger lånt ut bokdepoter til forskjellige museer i forbindelse med ulike utstillinger. Slike forespørsler er ikke systematisert.
- **Grünerløkka filial** har et par ganger samarbeidet med Oslo Byarkiv, bl.a. om en utstilling om Akerselva. Det har i 2000 vært et samarbeid i forbindelse med Oslo bys 1000-års jubileum. Filialen og byarkivet hadde utstilling og demonstrasjon av gamle håndverk. Byarkivet viste bl.a. hvordan man bør oppbevare og behandle gamle fotografier.
- **Majorstuen filial** har et samarbeid med Norsk folkemuseum, Bydel Bygdøy Frogner og Bygdøy skole om Bygdøyprosjektet. Bygdøyprosjektets mål er å finne fram til aktuelle formidlingsteknikker som aktualiserer kunst, kultur og historie for barn og unge, la barn lære ulike formidlingsteknikker, gi barn et levende forhold til Oslos historie, etablere nye samarbeidsformer mellom ulike aktører i kultur- og undervisningssektoren. Prosjektet støttes av Norsk kulturråd, Bydel Bygdøy Frogner, Oslo by 1000 år i tillegg til at hver av samarbeidspartnerne bidrar med egenandel. Mer informasjon om prosjektet:
<http://nyhuus.deich.folkebibl.no/bygdoy/hoved.htm>

- Filialen har dessuten hatt kontakt med Skimuseet og Oslo Bymuseum. Begge institusjoner arrangerer utstillinger i filialen.
- I forbindelse med Forskningsdagene 2000 har filialen invitert blant annet Riksarkivet og Byarkivet til å delta på en slektsforskerdag på filialen.
- **Røa filial** samarbeider med Bogstadstiftelsen (avd. under Norsk folkemuseum). Samarbeidet består i orienteringskveld på filialen, utstilling av gjenstander fra godset, egen hylle for informasjon og oppslag, slag av prospektkort og årbøker og foredragskveld med Bogstad som tema.
- **Groruddalen kulturminnegruppe** er et samarbeid mellom bydelene i Groruddalen, Groruddalen historielag og Hellerud historielag. Kulturminnegruppen har samarbeidet med Akers avis, Deichmanske biblioteks filialer i Groruddalen, skoleetaten og Oslo byarkiv om undervisningsheftet "Fra bygd til by: urbanisering av Groruddalen 1948-1998."

Prosjekt med tilskudd fra Statens bibliotektilsyn:

Skjermkontakt med lokalhistorien. Prosjektet er initiert av Statens bibliotektilsyn. Det startet sommeren 1999 og varer ut 2001. Prosjektet omfatter syv enkeltprosjekt innenfor ABM-området hvor temaet er lokalhistorie, organisert i et eget nettverksprosjekt. Med dette ønsker Statens bibliotektilsyn å prøve ut og synliggjøre bibliotekenes rolle i formidling av lokalhistorisk materiale. Følgende kommuner/folkebibliotek deltar med enkeltprosjekt:

- **Austevoll:** Folkebiblioteket i samarbeid med skolekontoret. Mål: Gjøre biblioteket til et kjernepunkt for all lokalhistorisk informasjon i kommunen og særlig nå barn og unge med lokalhistorisk stoff.
- **Fusa:** Folkebiblioteket har et dokumentasjons- og formidlingsprosjekt knyttet til arbeidet med bygdebok.
- **Porsgrunn:** Folkebiblioteket i samarbeid med bymuseene i Porsgrunn og Brevik og historielag i Porsgrunn og omegn. Mål: Bevare unikt historisk materiale og gjøre det tilgjengelig for publikum ved at det legges ut på hjemmesidene til biblioteket og gjøres søkbart.
- **Sogndal:** Folkebiblioteket i samarbeid med De Heibergske samlinger – Sogn folkemuseum og Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane. Mål: Prøve ut en ny samarbeidsmodell mellom arkiv, museum og bibliotek for å gi publikum enkel tilgang til en rikholdig samling lokalhistorisk litteratur for Sogn og Fjordane, utvikle nettsted for lokalhistoriske referansespørsmål for Sogn og Fjordane.

- **Stavanger:** Folkebiblioteket i samarbeid med Norsk Oljemuseum. Mål: Gi skoleelever bedre kunnskap om lokalhistorie og forskning, skape et sterkere samarbeid mellom bibliotek og museer.
- **Ål:** Folkebiblioteket i samarbeid med Ål bygdamuseum og grunnskolen i Ål. Mål: Utvikle et nettsted der grunnskoleelevene er primærmålgruppe, forene skolens pedagogiske kompetanse med museet og biblioteket sitt materiale og kompetanse for å oppnå bedre kunnskapsformidling.
- **Telemarksbiblioteket:** Alt lokalhistorisk materiale fra Telemark skal gjøres tilgjengelig via Internett.

Videre informasjon om Skjermkontakt med lokalhistorien finnes på SB hjemmesider under adresse: <http://samson.bibtils.no/innhold/tilskudd/skjermkon/index.htm>

Følgende fylker har egne kulturnett:

Østfold
Hordaland
Sogn og Fjordane
Troms

Innmeldt fra Norsk museumsutvikling

Norsk museumsutvikling har aldri foretatt noen kartlegging av samarbeidstiltak mellom museer og/eller arkiv. Listen nedenfor er derfor ikke dekkende på området, men oppsatt etter en rask gjennomgang av eksisterende kunnskap i NMU om feltet.

GENERELT

Svært mange museer arbeider aktivt med bevaring av lokale og private arkiv. Ifølge en undersøkelse foretatt av Landslaget for privat- og lokalarkiv, har museene flere hyllemeter med slikt arkivmateriale enn Arkiverket.

Mange museer har betydelige bibliotek eller store boksamlinger. Noen steder kan museet ha en større samling lokalhistorisk litteratur enn det lokale folkebiblioteket.

I mange fylker og kommuner der det prosjekter og nettverk på tvers av ABM-sektorene innenfor fotobevaring.

NASJONALT NIVÅ

For å ivareta felles utfordringer, samhandling og arbeidsdeling innenfor fotobevaring er det etablert en samarbeidsgruppe mellom Norsk museumsutvikling, Nasjonalbiblioteket, Norsk museum for fotografi – Preus fotomuseum og Norsk

kulturråd. Disse har utgitt en felles informasjonsbrosjyre om fotobevaring i Norge. I alle fylker er det utpekt en eller flere fylkesansvarlige institusjoner. Disse omfatter både arkiv, bibliotek og museer.

På IKT- området har det vært arrangert seminar for sentrale aktører innenfor ABM-sektoren og kulturminnevernet. Det planlegges en nytt slikt seminar i 2001.

Innenfor kulturnett Norge er det et aktivt samarbeid mellom de forskjellige sektornettene.

I flere fylker drøftes det felles magasinløsninger for arkiv og museer.

Hedmark

Norsk Skogbruksmuseum har i de senere årene gjennomgått en total fornyelse av museets basisutstillinger. I den forbindelse er biblioteket flyttet til inngangspartiet for å kunne fungere bedre som et ledd i museets formidling.

Oppland

Det desentraliserte Opplandsarkivet er knyttet til museer.

Buskerud

Fylkeskommunen har fått utarbeidet en strategiplan for ABM-området.

I Ål kommune er folkebiblioteket, Nesch-museet og en utstilling fra Ål bygdamuseum samlokalisert i kulturhuset.

I Røyken er det et organisert samarbeid mellom folkebiblioteket, Stiftelsen Cementmuseet Slemmestad og et geologisenter.

Telemark

I Telemark er det foreslått å opprette et ABM-Telemark som et *frittstående*, fylkeskommunalt organ. Ressursene skal spres geografisk slik at vitaliseringen skal komme enkeltinstitusjoner og lokalmiljøer til gode.

Aust-Agder

På Langsæ etableres det en felles institusjon av Aust-Agder-Arkivet og Aust-Agder-Museet.

I Grimstad skal museet særlig satse på dokumentasjon og formidling knyttet til Henrik Ibsen og Knut Hamsun, og det drøftes i den sammenheng felles utbyggingsplaner for Grimstad museum og Grimstad folkebibliotek.

Vest-Agder

I Kristiansand drøftes det forslag om felles utbygging av Vest-Agder Fylkesmuseum, arkivfunksjoner og deler av fylkesbiblioteket på Odderøya.

Rogaland

Statsarkivet i Stavanger har samarbeidet med museene i Rogaland om utarbeiding av felles katalog for privatarkiv og opplæring i arkivarbeid. Representanter for Statsarkivet har reist rundt til museer og bibliotek og ordnet privatarkiv. Det er også samarbeid i Rogaland mellom arkiv, bibliotek og museer innenfor fotoregistrering og konservering.

Hordaland

I Bergen etableres det nå et samarbeid mellom St. Jørgens Hospital (Lepramuseet), Universitetet i Bergen, Bergen byarkiv og Statsarkivet i Bergen om digitalisering av museets arkivmateriale.

Sør-Trøndelag

Rissa folkebibliotek samler manuskripter, brev og annet materiale knyttet til Johan Bojer, og i biblioteket har de utstilt gjenstander og møbler fra Bojers hjem.

Nord-Trøndelag

Fra fylkets bibliotekplan er sakset følgende sitat:

En kan se for seg biblioteket som et møtested på lokalmiljøets premisser - med aktiviteter og utstillinger bygd opp i samarbeid med museum, galleri, historielag og andre frivillige organisasjoner.

Formidling av kulturarv/lokalhistorie ved samarbeid mellom bibliotek, museum, arkiv, historielag og andre.

Nordland

Det arbeides med planer om felles bygg for Nordlandsmuseet og folkebiblioteket i Bodø.

Konserveringsavdelingen ved Nasjonalbiblioteket, avdeling Rana har holdt bevaringskurs for museer.

Finnmark

Det foreligger planer for utbygging av arkivfunksjoner og Vadsø museum i tilknytning til fylkesbiblioteket i Vadsø.

I Finnmark er det startet et stort samarbeidsprosjekt for fotobevaring med Finnmarksbiblioteket som sentral aktør.

Tillegg fra Statens bibliotektilsyn **Statusrapport for *Paraplyprosjektet Skjermkontakt med lokalhistorien***

Prosjektet som startet opp i september 1999 er nå inne i siste driftsår og avsluttes ved utgangen av 2001.

Prosjektets målsetninger

Overordnet målsetning:

- a. Styrke samarbeidet innen ABM-sektoren
- b. Prøve ut nettverksorganiseringen i utviklingsarbeidet innen folkebiblioteksektoren

Underordnede målsetninger:

- a. Kartlegge opphavsrettslige problemstillinger omkring publisering av materiale på nettet.
- b. Utprøve ulike modeller for formidling, tilgjengeliggjøring og markedsføring.
- c. Vurdere forskjellige organisasjons- og samarbeidsformer innen ABM-sektoren.
- d. Utprøve ulike informasjonsteknologiske løsninger for å gi et bedre tjenestetilbud.
- e. Vurdere ulike samarbeidsmodeller med skole.

Deltakere

De lokale prosjektene er av ulik karakter, både med hensyn til mål, tema og form, men har alle til felles at de vil løfte frem deler av lokalhistorien ved å gjøre bruk av Internettet. Et kriterium for å få delta var at bibliotekene skulle ha minst én samarbeidspartner blant arkiv, museer og / eller utdanningsinstitusjoner.

Deltakerne og deres samarbeidspartnere:

- Austevoll folkebibliotek - Skolekontoret i Austevoll, Interkommunalt arkiv i Hordaland og Statsarkivet i Bergen
- Fusa folkebibliotek - Fusa kommunes bygdebokprosjekt

- Porsgrunn bibliotek - Bymuseene i Porsgrunn og Brevik og historielag i Porsgrunn og omegn.
- Sogndal bibliotek - Sogn og Fjordane fylkesarkiv og De Heibergske Samlinger - Sogn folkemuseum
- Stavanger bibliotek - Norsk Oljemuseum (ny samarbeidspartner er Stavanger Sjøfartsmuseum)
- Telemarksbiblioteket - På bakgrunn av et avsluttet indekseringsprosjekt der lokalhistorisk materiale fra Telemark ble gjort søkbart ble Telemarksbiblioteket inkludert i *Skjermkontakt med lokalhistorien* for at deres erfaringer skulle komme de andre lokale prosjektene til gode. Indekseringen videreføres som en del av den ordinære virksomheten.
- Ål bibliotek - grunnskolen i Ål og Ål bygdamuseum

Av disse sju delprosjektene har ett av dem, *Bygdebok i nettet* (Fusa kommune) dessverre sett seg nødt til å trekke seg fra prosjektet på grunn av knappe personalressurser.

Seminarsamlinger

De lokale prosjektlederne er sammen med Tone Moseid, Karin Mårteig og Sidsel Hindal (SB) organisert i en arbeidsgruppe som møtes to eller tre ganger per år. Seminarene legges til de ulike lokalsamfunnene med deltagelse fra lokale samarbeidspartnere i det prosjektet en besøker. Blant temaene som er tatt opp på seminarerne er felles problemområder som opphavsrett, formidling, samarbeid og tekniske løsninger. Ekspertene på de ulike emnene er brukt som foredragsholdere, og i enkelte tilfeller er de lokale prosjektlederne blitt bedt om å forberede skriftlige bidrag til seminarerne. Ved å ha tid til å dele erfaringer og diskutere ulike ideer, problemer og løsninger har disse seminarerne så langt levd opp til intensjonen som en inspirasjonskilde.

Det er i perioden september 1999 - februar 2001 avviklet fem seminarsamlinger:

September 1999: Porsgrunn - Introduksjonsseminar
Stavanger 2000: Stavanger - Prosjektledelse, opphavsrett
Juni 2000: Mo i Rana - Formidling og bevaring på Internett, tekniske løsninger
September 2000: Ål - Lokalhistoriebegrepet, samarbeid med skole- og museumssektoren
Januar 2001: Sogndal - Lokalhistorie inn i det neste århundre, ABM-samarbeid

Fra hver samling foreligger det en oppsummering. I tillegg ble det etter seminaret i Stavanger utarbeidet notat om opphavsrett / personvern og etter samlingen i Mo i Rana en egen rapport fra besøket på Nasjonalbiblioteket (Sidsel Hindal). Sistnevnte er tilgjengelig på parplyprosjektet sitt nettsted <http://www.bibtils.no/innhold/tilskudd/skjermkon/index.htm>.

Som forberedelse til seminaret i Ål ble det utarbeidet notat om Hva er lokalhistorie? (Elisabet Amundsen, Tone Moseid og Sidsel Hindal) og Dublin Core (Leif Hansen) og en oversikt over gode sider med formidling av (lokal)historie til barn. Utarbeidet til seminaret på Ål sept. 2000 (Elin Golten, Carolyn Fjeld, Signe Hansen og Karin Mårteig).

Den siste ordinære seminaret er lagt til Austevoll, 28. og 29. mai 2001.

Rapportering

De lokale prosjektlederne og prosjektleder i SB lager en kortfattet rapport hver annen / tredje måned i form av loggføring, kvantitative målinger og hvor en skal ta stilling til oppgaver og problemstillinger i neste periode. Alle rapportene er tilgjengelig på paraplyprosjektet sitt nettsted.

Resultater på nett

For *Skjermkontakt med lokalhistorien* har det fra første stund vært viktig at prosjektet som helhet er synlig på nettet for å informere om arbeidet som gjøres, slik at det er muligheter for å høste erfaringer underveis. Målet er at nettverksarbeidet vil bidra til at prosjektene gir oss kunnskap og muligheter til å videreformidle erfaringer og resultat til ABM-sektoren, skolevesenet og til det store publikum.

Etter noen måneders drift fikk paraplyprosjektet sine nettsider "på luften" 29. februar 2000.

Nettstedet inneholder:

- En kort omtale av paraplyprosjektet
- Prosjektets målsetninger
- Korte omtaler av de lokale prosjektene med lenke videre til deres hjemmesider
- Rapportene
- Lenkesamling av relevante nettsteder innen lokalhistorie / historie og ABM
- Notiser som omtaler aktuelle nyheter på nett, prosjekter etc.

I september 2000 ble det lagt ut noe informasjon om prosjektet på engelsk.

På grunn av ressursituasjonen i SB har det dessverre ikke vært mulig å utvikle nettstedet til en mer aktiv "arena" noe som vi ser som svært ønskelig. Vi vil i dette siste året sette inn noe mer ressurser på nettstedet. 13 juni 2000 ble det installert teller på hovedsiden og per 12. mars 2001 er det registrert 2865 besøkende.

Alle de lokale prosjektene har sine egne sider, men det er varierende hvor mye informasjon som ligger ute. To av prosjektene - Sogndal og Porsgrunn - har begge lansert sine nettbaserte tilbud. I juni 2000 lanserte Sogndal bibliotek sammen med Sogn og Fjordane Fylkesarkiv og De Heibergske Samlinger en referansetjeneste for lokalhistoriske spørsmål fra Sogn og Fjordane. En tjeneste de har kalt [Lokalhistorisk](#)

[sporjevev](http://sporjevev.sffarkiv.no/sporjevev.asp?p=framside) (<http://sporjevev.sffarkiv.no/sporjevev.asp?p=framside>). Arkivarer, historikere og bibliotekarer i de tre institusjonene samarbeider om å svare og foreslå egnede ressurser.

Både spørsmålene og svarene er tilgjengelig på internett og det er mulig å søke i materialet på emne. På denne måten er informasjonene også av interesse for et bredere publikum - ikke begrenset til den personen som stilte spørsmålet.

En annen del av prosjektet er å etablere bibliotek tjenester i museet og fylkesarkivet. Denne lokale katalogen har til hensikt å dekke samlingene av bøker og tidsskrift i museet, fylkesarkivet og folkebiblioteket, og skal i tillegg rapportere til den nasjonale samkatalogen. En av oppgavene - indeksering av lokale tidsskrift i en database - utføres i samarbeid med Sogn og Fjordane fylkesbibliotek.

Denne databasen har fått navnet *Fjognedok* (<http://sognogfjordane.kulturnett.no/biblioteknett/fjognedok.htm>). Også Nasjonalbiblioteket er involvert i *Fjognedok* som de betrakter som et pilotprosjekt. I fremtiden ønsker Nasjonalbiblioteket at fylkesbibliotekene skal være ansvarlig for å katalogisere artikler fra lokale tidsskrift som skal inngå i den nasjonale tidsskriftbasen, NORART.

[Porsgrunn bibliotek](#)

(<http://www.porsgrunn.folkebibl.no/prosjekt/skjermkontakt.html>) har utviklet et nettsted som gir tilgang til digitalisert byhistorie, som både består av digitaliserte lokale bøker, fotografier og en unik samling av arkivmateriale fra perioden 1940-1945. Materialet er til en viss grad lenket sammen på en måte som gir brukeren mulighet til å gå fra et fotografi av en bygning direkte til en tekstbasert beskrivelse av den samme bygningen fra den digitaliserte "bygdeboken". Sammen med bibliotekets egen katalog på lokalhistorie gir dette en "one stop shop"-ressurs til tilgjengelig materiale på dette emnet.

Austevoll og Ål som begge samarbeider nært med blant annet skolesektoren vil ferdigstille sine presentasjoner i løpet av året. Ved å utvikle en presentasjon av Åls historie som kombinerer kunnskap, opplevelse og aktiv deltagelse ønsker de å gi elevene lyst til å lære.

Historiske tema er blitt valgt for å oppmuntre til samarbeid mellom flere lokale institusjoner og følge opp intensjonene i L97. Austevoll har arbeidet mye med struktur og design i sin presentasjon av kommunens historie. Å få en enkel og oversiktlig struktur er en sentral målsetning fordi hovedmålgruppen er elevene i grunnskolen. For å lette formidlingen til barn og unge, vil en gjøre materialet nært og personlig og benytter "dypdykk" i arkivene til å bruke historien om *ett* menneskes liv til å illustrere en hel tidsperiode eller et samfunnsfenomen.

Formidlingsprosjektet på [Stavanger bibliotek](#) (<http://www.stavanger.kommune.no/solvberg/html/forskningogopplevelse.html>) er

basert på lokalhistorie og "forskning" med vektlegging av elevenes deltagelse heller enn å presentere informasjon på Internett. Samarbeidet med Norsk Oljemuseum er et todelt formidlingsopplegg - med en generell formidling via bibliotekets fakta- og kulturavdeling og en dypere formidling via lokalhistorie i faktaavdelingen.

Annen informasjonsvirksomhet

Oversikt over de publikasjoner / lister paraplyprosjektet er omtalt:

- *Statens bibliotektilsyns årsmelding 1999*
- *Svart Hvitt. Kulturhistorisk magasin 2/1999*
- *Dus med data 2000*
- *Kringsjå 36, august 2000*
- *Biblioteknett*
- *Museumsnett*
- Den norske Cultivate (EU) postlisten (RBT er ansvarlig) - september 2000
- Den internasjonale Cultivate postlisten - september 2000
- *Cultivate Interactive issue 3 / januar 2001*
- *Bok og bibliotek (kommer 3/2001)*

Muntlig presentasjon av paraplyprosjektet og delprosjektene:

2000

- Nasjonalbiblioteket (Mo i Rana), juni (Sidsel Hindal)
- Nordland fylkesbibliotek, juni (Sidsel Hindal og lokale prosjektledere)
- ABM-utvalget i Buskerud, juni (Sidsel Hindal)
- For NLI, juni (Sidsel Hindal og Tone Moseid)
- NLI og LLHs konferanse i Tønsberg okt. (Tone Moseid)

Denne delen er ikke fullstendig (gjelder delprosjektene):

- Åpning av *Lokalhistorisk spørjevev* - Sogndals prosjekt, juni (Gerd Vik)
- Kontaktseminar og årsmøte for Interkommunalt arkiv i Hordaland, mai - særlig Austevolls prosjekt (Elin Golten)
- Biblioteksjefsmøte for Hordaland, juni - særlig Austevolls prosjekt (Elin Golten)
- Rogaland fylkesbiblioteks kurs "Når kunnskap blir opplevelse - og et skattkammer for barn og unge" høst - særlig Stavangers delprosjekt (Carolyn Fjeld)
- Lansering av Porsgrunns prosjekt, okt. (Leif Hansen)
- ABM-seminar i Buskerud des. - særlig Åls delprosjekt (Elisabet Amundsen)

2001

- Fylkesbiblioteksjefmøtet, april (Sidsel Hindal)
- LLPs årsmøte, april (Sidsel Hindal og Elin Golten)
- Avslutningsseminar, nov. (Prosjektleder i SB og lokalt)

Artikkelsamling

Den er planlagt som et sluttprodukt for å videreformidle de erfaringer som er gjort i prosjektet og får å øke bevisstheten omkring hva er lokalhistorie, samarbeid mellom arkiv, bibliotek, museer og undervisningssektoren og publisering av materiale på Internett. Hovedmålgruppen er ansatte i folkebiblioteksektoren, men vi vil i tillegg gjerne nå ansatte innen arkiv-, museums og undervisningssektoren. Artikkene er tenkt å være oversiktlige og kortfattede. og de fleste av artikkelforfatterne er bekreftet. Publikasjonen er planlagt ferdig til ca. 1. november.

I tillegg til artikkelsamlingen vil vi lage en enkel **informasjonsfolder** med kortfattet beskrivelse av de ulike prosjektene og adresser.

Avsluttende seminar

Vi planlegger et avsluttende seminar i Oslo i begynnelsen av november, men dato er ikke fastsatt enda. Vi har begynt å diskutere programmet og ser på muligheten å kunne benytte noen av dem som kan bidra til artikkelsamlingen til også å holde innlegg på seminaret. En viktig post vil være en at hvert enkelt delprosjekt presenterer seg. NLI er muntlig forespurt om de ønsker å ha en rolle i dette arrangementet. NLI er interessert og vil uansett stille opp som rådgivere for oss da det er interessant med et samarbeid i forbindelse med deres eget arbeid med en lokalhistorisk nettportal.

Evaluering

Det er av stor interesse for oss å få evaluert prosjektet fordi Statens bibliotektilsyn og bibliotekmiljøet har begrenset erfaring med denne form for prosjekt - vi tenker da både på arbeidsformen – nett,verksarbeid - og tema for prosjektet. Vi har henvendt oss til NLI og bedt dem om å påta seg oppgaven å evaluere prosjektet, noe de har takket ja til å gjøre.

Oppsummering

Mer enn halvveis i prosjektperioden begynner vi å se noen resultater. Det er et økt interesse og engasjement på lokalnivå. Stavanger, Ål, Porsgrunn og Sogndal har alle erfart interesse fra publikum, andre institusjoner og media. Stavanger planlegger å utvide prosjektet ved å inkludere Stavanger Sjøfartsmuseum og i Sogndal har Nasjonalbiblioteket vist interesse. Med hensyn til interessen fra politikerne har alle disse prosjektene oppnådd positiv omtale og i Austevoll har politikerne uttrykt en sterk og forpliktende interesse ved å si at prosjektet *Tidsbilde frå Austevoll. Lokalhistoriske koplingar på nett* skal videreføres.

På nasjonalt nivå er det innledet samarbeid med Norsk lokalhistorisk institutt og vi har spredt informasjon om prosjektet til kultur institusjoner og organisasjoner. Det er nå en bevissthet om *Skjermkontakt med lokalhistorien* i ABM-sektoren. Hovedutfordringen er å sikre en form for videreføring av *Skjermkontakt med lokalhistorien* etter 2001. En interessant idé er en nasjonal portal for lokalhistoriske ressurser.

Vedlegg 8

Vedtekter for Statens bibliotektilsyn

Fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 8. februar 1989 med hjemmel i lov nr 108 av 20. desember 1985 om folkebibliotek, § 13.

§ 1

Statens bibliotektilsyn er et faglig direktorat opprettet ved Stortingsvedtak av 23. juli 1949 og lovfestet i Lov nr 108 av 20. desember 1985 om folkebibliotek.

§ 2

Statens bibliotektilsyn ivaretar statens oppgaver etter bibliotekloven på vegne av Kultur- og vitenskapsdepartementet.

Statens bibliotektilsyn skal arbeide for at lovens målsetting blir oppfylt og påse at myndighetene på de ulike forvaltningsnivåer oppretter og driver slik bibliotekteneste som loven forutsetter.

§ 3

Gjennom veiledning, utviklingstiltak og forsøksprosjekt skal Statens bibliotektilsyn arbeide for å utvikle og styrke bibliotekenes virksomhet i overensstemmelse med biblioteklovens målsetting.

§ 4

Statens bibliotektilsyn forvalter særskilte statstilskudd til bibliotekformål bevilget over statsbudsjettet.

§ 5

Statens bibliotektilsyn skal gjennom kontakt med ulike organ og institusjoner arbeide for å spre kunnskap om folkebibliotekenes virksomhet innen kultur- og informasjonsområdet.

§ 6

Statens bibliotektilsyn skal i samarbeid med andre offentlige bibliotekinstanser bidra til en best mulig samordning av de samlede nasjonale bibliotekressurser.

§ 7

Statens bibliotektilsyn skal gjennom kontakt og samarbeid med nordiske og internasjonale bibliotek medvirke til at den norske folkebibliotekvirksomheten deltar i det internasjonale utviklingsarbeidet. Det skal særlig legges vekt på informasjon og faglig standardisering.

§ 8

Statens bibliotektilsyn er rådgivende organ overfor sentrale myndigheter i spørsmål som gjelder skolebibliotek.

§ 9

Saker av særlig betydning legges fram for Kultur- og vitenskapsdepartementet. Departementet kan på sin side innhente opplysninger i faglige spørsmål og anmode om bistand i drøftinger med andre institusjoner, organisasjoner m.v.

§ 10

Statens bibliotektilsyn kan pålegges sekretariatsfunksjoner for rådgivende organer på folkebibliotekområdet.

§ 11

Statens bibliotektilsyn ledes av bibliotekdirektøren, som utnevnes av Kongen. Det øvrige personalet tilsettes i henhold til vedtatt personalreglement.

§ 12

Innen fastsatt frist legger Bibliotekilsynet hvert år fram for departementet budsjettforslag i henhold til budsjettforskriftene. Samtidig gis en kort oversikt over den planlagte virksomheten i de kommende år.

Det utarbeides hvert år egen beretning om virksomheten.

§ 13

Denne instruks gjelder fra 1. mars 1989. Samtidig settes instruks av 1. november 1962 ut av kraft.

Vedlegg 9

Vedtekter for Norsk museumsutvikling

Fastsatt av Kulturdepartementet 12. desember 1996, med virkning fra 1. januar 1997.

§ 1

Norsk museumsutvikling (NMU) ble 1. januar 1994 opprettet som statsinstitusjon under Kulturdepartementet.

§ 2

NMU er et rådgivende organ for offentlige myndigheter.

NMU skal i samarbeid med museer, offentlige myndigheter og kulturvernorganisasjoner bidra til en best mulig samordning av de samlede nasjonale museumsressurser.

NMU skal fremme utvikling og samarbeid ved norske museer. NMU skal arbeide i forhold til alle sider av museumsvirksomheten - forskning, innsamling, bevaring og formidling.

NMU skal arbeide for å heve standarden i museene, styrke det museumsfaglige fundamentet og utvikle den faglige kompetansen. NMU skal initiere og koordinere kurs og etterutdanning og være et informasjonssenter om og for museene.

NMU skal gjennom kontakt og samarbeid med nordiske og internasjonale organisasjoner og institusjoner medvirke til at norske museer deltar i internasjonalt utviklingsarbeid.

NMU skal ivareta forvaltningsoppgaver som delegeres fra Kulturdepartementet.

NMU kan i egen regi gjennomføre prosjekter finansiert av statlige prosjektmidler som blir forvaltet av NMU.

§ 3

Saker av særlig betydning legges fram for Kulturdepartementet. Departementet kan på sin side innhente faglige opplysninger fra NMU og anmode om bistand til oppgaver som gjelder museer og museumspolitik.

§ 4

NMU ledes av en direktør som tilsettes av departementet.

§ 5

NMU skal hvert år innen en frist fastsatt i Kulturdepartementets årlige budsjettskriv sende til Kulturdepartementet budsjettsøknad for neste budsjettår, arbeidsbudsjett for inneværende år og rapport fra foregående år.

§ 6

NMU skal ha en referansegruppe på fem medlemmer. Kulturdepartementet oppnevner fire av disse på fritt grunnlag for to år om gangen og utpeker lederen blant disse. I tillegg er lederen for Norges museumsforbund medlem av gruppen.

Referansegruppen skal vurdere innsatsområder og bruk av prosjektmidler.

Direktøren for NMU innkaller til og forbereder møtene i samråd med lederen for referansegruppen.

Referansegruppen skal ha møter minst en gang i året. Observatører eller sakkyndige kan etter avtale mellom lederen for referansegruppen og Norsk museumsutvikling innkalles til møter.

Vedlegg 10

Forsøk på en funksjonsbestemt oversikt over Statens bibliotektilsyns arbeidsoppgaver og arbeidsmåter

Ordnet etter de funksjonelle kategorier kan Statens bibliotektilsyns oppgaver og arbeidsmåter beskrives slik:

1. Direkte rådgivningsfunksjoner m.m. for overordnet departementet og andre sentrale myndigheter

- Overordnet departementet:

SB har en utstrakt kontakt med KD både i møter og pr. korrespondanse.

Man leverer høringsuttalelser til NOUer og andre utredninger, og man utreder saker som KD ønsker utredet.

SB er fast rådgiver for KDs medieavdeling i forbindelse med avdelingens forhandlinger om bibliotekvederlag.

- Andre sentrale myndigheter:

SB gir også informasjon og uttalelser til andre departementer og statsorgan når de ber om det, for eksempel når de arbeider med stortingsmeldinger.

2. Utøvelse av forvaltningsmyndighet (myndighet til å gi forskrifter eller fatte enkeltvedtak)

- Behandling av dispensasjonssøknader fra kommuner som ansetter biblioteksjef uten fagutdanning:

Loven krever at alle kommuner skal ha fagutdannet biblioteksjef. Men det er gitt adgang til å søke om dispensasjon dersom visse forutsetninger er oppfylt, jfr. forskrift om personale i kommunale folkebibliotek. SB har fullmakt til å gi dispensasjon, og hvert år blir det behandlet ca 25 søknader.

3. Tilsyns- og kontrollvirksomhet

- Tilsyn med bibliotekvirksomheten i kommuner og fylker:

Funksjonen som tilsynsorgan gir ikke rett til å føre direkte kontroll med kommunale vedtak, og alle tidligere bestemmelser om godkjenning av kommunale vedtak er etter hvert tatt ut av bibliotekloven. Men gjennom den årlige rapporteringen fra bibliotekene, gjennom brev fra fylkesbibliotekene og av og til gjennom oppslag i pressen, blir en gjort oppmerksom på forhold der bibliotekloven blir brutt, eller der bibliotekdriften generelt ikke har den standard som loven forutsetter. SB sender hvert år brev til flere kommuner om forhold man ønsker at kommunene skal rette på. I de mest alvorlige tilfellene, ber man gjerne om et møte med kommunen. Stort sett har en meget gode erfaringer med denne arbeidsformen.

4. Ansvar for drift av operative tjenester i statlig regi (direkte eller indirekte)

- Finansierings- og indirekte driftsansvar for statlige spesialbiblioteketjenester:

I bibliotekloven § 2 blir det fastslått at både kommunene, fylkeskommunene og staten har ansvar for folkebiblioteketjenester. Det er redegjort for oppgave- og ansvarsdelingen

i forarbeidene til loven (Ot.prp. nr. 14 (1985-86)). Staten har i dag ansvar for følgende folkebibliotektenester:

- Bibliotekteneste i fengsler
- Bibliotekteneste for pasienter i statlige helseinstitusjoner
- Bibliotekteneste for innvandrere og flyktninger
- Formidling av spesiallitteratur (en overbygning på folkebibliotekenes fjernlånstjeneste)
- Samisk spesialbibliotek

Selve tjenestene utføres av folke- eller fylkesbibliotek (med unntak for samisk). Statens bibliotektilsyn definerer tjenestenes innhold og omfang. Det er inngått kontrakter med de bibliotekene som utfører oppgavene, og en har et fast opplegg for oppfølging av kontraktene. Det er en forutsetning at tjenestene blir fullfinansiert med statlige midler som SB har forvaltningsansvar for. For Samisk spesialbibliotek er det gjennomført en endring fra år 2000. Biblioteket er nå en del av Sametingets forvaltningsansvar, men budsjettmidlene blir fortsatt bevilget av KD over bibliotekkapitlet.

- *Driftsansvar for prosjekter:*

Biblioteknett Norge ?

5. Tilskuddsforvaltning

- *Tilskuddsforvaltning:*

Statens bibliotektilsyn forvalter pr d.d. 20 faste tilskuddsordninger. Antall tilskuddsmottakere varierer fra år til år, med et gjennomsnitt på 171 pr år. Tilskuddsordningene er av ulik karakter. Noen er faste, årlige driftstilskudd til virksomheter som for eksempel Norsk barnebokinstitutt og Vestlandske blindforbund. Andre representerer statlige tilskudd til tiltak som mobil bibliotekteneste og nye biblioteklokaler, eller er kompensasjon for kontraktbaserte ytelser av bibliotektenester til særskilte formål, for eksempel bibliotekteneste i fengsler. Felles for tilskuddsordningene er at Statens bibliotektilsyn årlig mottar rapporter og budsjettforslag, som så behandles før et samlet budsjettforslag for hele tilskuddsporteføljen oversendes Kulturdepartementet. Det gjennomføres jevnlig møter med tilskuddsmottakerne. Oversikt over og relativt detaljerte omtaler av alle tilskuddsordninger er gitt i budsjettforslaget fra Statens bibliotektilsyn (oversendt evalueringsutvalget), og vil derfor ikke bli gjentatt her. Med utgangspunkt i kravene til tilskuddsforvaltning som stilles i Statens nye økonomireglement har Statens bibliotektilsyn lagt stor vekt på å kvalitetssikre slike oppgaver.

6. Lov- og regelverksarbeid (utforming, fortolkning, vurdering av og informasjon om relevante lover, forskrifter, reglementer, veiledende retningslinjer osv.)

- *Forskrift om bibliotekstatistikk:*

Bibliotekloven § 3 pålegger bibliotekene å følge felles regler for lånesamarbeid og registrering, og for utarbeidelse av statistikk og årsmeldinger. Paragrafen har en særskilt forskriftshjemmel. I tillegg til arbeidet med statistikk som er en fast årlig oppgave, medfører bestemmelsen i denne paragrafen forskjellige typer oppgaver som varierer fra år til år. Først og fremst forutsetter paragrafen at det finnes et sentralt

fastsatt regelverk. Videre skal en løpende følge med i hvordan bestemmelsene virker, og sørge for at regler og forskrifter holdes à jour med utviklingen på de områdene de skal gjelde for. Det skal informeres om reglene, og spørsmål skal besvares.

- *Veiledende retningslinjer om reglement for folke- og fylkesbibliotek:*

- Bibliotekloven § 4 pålegger alle kommuner å ha et folkebibliotek, og det står videre at *Kommunen fastsetter reglement for biblioteket på grunnlag av veiledende retningslinjer som departementet gir for bibliotekdriften*. SB har utarbeidet slike *retningslinjer* som loven krever, og KD har godkjent dem. Det er en løpende oppgave å informere om dem, gi fortolkninger og vurdere når det er behov for endringer eller tillegg.

- Bibliotekloven § 8 har en tilsvarende bestemmelse om veiledende retningslinjer for fylkesbibliotek som medfører samme type oppgaver for SB.

- *Forskrift om personale i kommunale folkebibliotek:*

Bibliotekloven § 5 har bl.a. en bestemmelse om dispensasjonsadgang fra kravet om fagutdannet biblioteksjef (se ovenfor under faste oppgaver).

I tillegg til å behandle dispensasjonssøknader og arrangere kurs, medfører paragrafen også arbeid med forskriften. En større revisjon ble sluttført i 1999, og det har siden vært mange forespørsler om fortolkning og praktisering. Forskriften forutsetter også at SB gir utfyllende retningslinjer for hvilke utdanningstilbud som skal godkjennes, og disse retningslinjene må holdes à jour med den utvikling som stadig foregår på feltet.

- *Fortolkning av og informasjon om bibliotekloven og annet relevant lovverk:*

I biblioteklovens formålsparagraf (§1) finner en prinsippene om

-gratis benyttelse av bibliotekenes samlinger og utstyr,

-fri låne-og bruksrett for alle som bor i landet,

-*annet egnet materiale* sidestilt med bøker,

-vektlegging av kvalitet, allsidighet og aktualitet i bibliotekenes tilbud.

SB har gjennom årene hatt mange henvendelser og spørsmål om rekkevidden av gratisprinsippet. En har innhentet autoritativ fortolkning av prinsippet fra KD og JPD og utarbeidet generell informasjon (rundskriv), men likevel får en stadig nye spørsmål som berører gratisprinsippet. Spørsmål om den frie låneretten er sjeldne, mens bibliotekenes bruk av *annet egnet materiale* stadig medfører behov for svar og forklaringer. Når bibliotekene skal formidle "ikke trykt materiale", melder det seg også spørsmål som er regulert av åndsverkloven. SB ser det som en viktig oppgave å skaffe til veie autoritative svar på alle typer lovspørsmål som direkte berører folkebibliotekenes tjenesteyting og formidle informasjon om slike spørsmål, både de som er regulert av bibliotekloven og de som er regulert i andre lover.

7. Utdannings- og veiledningsvirksomhet, samt utviklingstiltak og forsøksprosjekter

- *Lovbasert kursvirksomhet for biblioteksjefer som er ansatt på dispensasjon:*

Forskriften om personale krever at biblioteksjefer som blir ansatt på dispensasjon skal gjennomgå et alternativt utdanningsopplegg. SB arrangerer hvert år et ukeskurs i egen regi. Videre blir det hvert annet år igangsatt et utdanningsopplegg som strekker seg over to år. Dette opplegget har hittil vært utført av Høgskolen i Oslo som et oppdrag. SB finansierer oppdraget og har oppgaver knyttet til forberedelse og gjennomføring.

- *Gjennomlesning av og vurdering av all ny barne- og ungdomslitteratur:*

For å tilfredsstille kravet om kvalitet, allsidighet og aktualitet i bibliotekenes tilbud til barn og voksne har bibliotekene behov for veiledning. SBs rådgivende utvalg for barne- og ungdomslitteratur leser og vurderer det totale utbudet av slik litteratur, og skriver veiledende noter til de bøkene som man anbefaler. Utvalgets anbefalinger blir presentert løpende på Internett og i en årlig katalog.

- *Variert veiledningsarbeid:*

Dette omfatter årlige møter med fylkesbiblioteksjefene, årlige seminarer for bibliotekarer i fylkesbibliotekene, kursvirksomhet og en utstrakt foredragsvirksomhet ved regionale og lokale møter, kurs og seminarer. Man har en omfattende utgivelse av faglige publikasjoner og artikler i fagpressen. De siste årene har en spesielt vektlagt veiledning og kurs knyttet til bibliotekenes anvendelse av IKT. SB har tatt initiativ til å utvikle fjernundervisningstilbud, en har arrangert kurs i egen regi og en har gitt spesielle tilskudd til kurs og opplæringstiltak som fylkesbibliotekene gjennomfører.

- *Utredningsarbeid:*

SB forestår et betydelig utredningsarbeid på flere felt. Utredningene skjer dels i egen regi, dels i regi av komiteer og dels som oppdrag som SB setter bort til oppdrags- og forskningsinstitusjoner.

- *Forsøks- og utviklingsvirksomhet:*

Dette skjer gjennom

- utrednings- og planarbeid, og

- ved at man gir midler til oppstart av tiltak i bibliotekene;

- i enkelte tilfeller har man gått bredt ut med tilskudd for å få flest mulig bibliotek med på tiltaket, eks. innføring av Internett i folkebibliotekene og barne- og ungdomsbokaksjonene;

- de senere årene har en også deltatt både økonomisk og faglig i store utviklingsprosjekter der andre organer har hatt hovedansvaret for gjennomføringen, eksempler: Norges forskningsråds bibliotekforskningsprogram, KUFs program Brukerrettet opplæring for voksne og Norsk kulturråds litteraturformidlingsprosjekt;

- SB tar også initiativ til å knytte sammen prosjekter når det er naturlig, og til å gjennomføre spesielle informasjonstiltak knyttet til prosjektene.

- *Forsøks- og utviklingsprosjekter blir organisert etter tre modeller:*

- Prosjekter som SB utfører i egen regi, eks. Biblioteknett Norge og det avsluttede Video for døve.

- Prosjekter som SB initierer og inviterer bibliotek til å delta i, eks. forsøk med tilgang til lisensdatabaser, prosjektet Skjermkontakt med lokalhistorien, lokale informasjonstiltak knyttet opp mot forskningsdagene og forsøk med søndagsåpne bibliotek.

- Tildeling av midler til prosjekter i bibliotekene etter søknader. Midlene utlyses hvert år, og det blir ved utlysningen gjort rede for hvilke områder man vil prioritere og hvilke kriterier som blir lagt til grunn for behandlingen.

8. Forskning og statistikk om sektoren

- *Statistikk:*

Med hjemmel i biblioteklovens §3 har KD gitt forskrift om bibliotekstatistikk.

Forskriften pålegger SB omfattende oppgaver m.h.t. å utarbeide statistikk skjemaer, samle inn statistiske data fra bibliotekene, bearbeide det materialet som kommer inn og publisere statistikken. SB har også fortsatt ansvar for skolebibliotekstatistikken, jf. pkt. 10.4.

9. Samfunnskontakt og informasjon

- Utgivelse av publikasjoner:

Faste tiltak er tidsskriftet *Bok og bibliotek*, årboka *Norske folkebibliotek*, *SBs årsmelding*, tidsskriftet *Scandinavian Public Library Quarterly* (medutgiver) og institusjonens hjemmesider på internett. Man utgir også rapporter fra prosjekter og informasjonsbrosjyrer, og det blir sendt ut pressemeldinger når man har spesielle nyheter å melde om.

- Møter og konferanser:

Man legger vekt på å representere bibliotekfeltet i møter og konferanser som man mener er relevante, og direktøren og andre representanter for SB holder hvert år flere foredrag utenfor bibliotekmiljøene.

- Samarbeidsrelasjoner:

SB har et omfattende samarbeid med Norsk bibliotekforening, og ellers har en fast samarbeid med Norsk kulturråd, Voksenopplæringsforbundet, Høgskolen i Oslo (bibliotekarutdanningen), Universitetet i Tromsø (bibliotekarutdanning), Høgskolen i Telemark (kultur- og bokbransjestudiene), UNESCO-kommisjonen og aksjon !les, mens en i tilknytning til bestemte saker og prosjekter har kontakt med organer som Kommunenes sentralforbund, Statens informasjonstjeneste, Statskonsult, Sentralorganet for fjernundervisning, Norges forskningsråd, Norsk museumsutvikling, Riksarkivaren m.fl.

10. Samordningsoppgaver utover egen sektor (dvs. folkebiblioteksektoren)

Samordning av nasjonale bibliotekressurser i tråd med § 6 i instruksjonen skjer særlig gjennom følgende hovedsamarbeidspartnere: Fylkesbibliotekene, Nasjonalbiblioteket og Riksbibliotekstjenesten. SB har plass i BIBSYS' råd, og fra inneværende år er SB representert i BIBSYS' styre.

- Samarbeid med Riksbibliotekstjenesten:

- SB og Rbt. har utarbeidet og publisert felles fjernlånsregler for alle typer offentlige bibliotek, og utgitt felles brosjyre.

- De to institusjonene har også arrangert flere felles seminarer om fjernlån og om betjening av studenter og utdanningssøkere.

- Videre oppnevner SB en representant til Styret for ansvarsbibliotekordningen som Rbt. er administrativt ansvarlig for.

- SB og Rbt. har gjennom mange år hatt et felles ansvar for norske utgaver av Deweys klassifikasjonssystem, katalogiseringsregler for norske bibliotek og det norske MARC-formatet. Etter at Nasjonalbiblioteket ble etablert som egen institusjon, har dette biblioteket påtatt seg hovedansvaret for å sørge for at de bibliografiske hjelpemidler holdes vedlike.

- *Samarbeid med Nasjonalbiblioteket:*
 - Gjennom samarbeid med Nasjonalbiblioteket ivaretar SB folke- og fylkesbibliotekenes interesser i Samkatalogen.
 - Både Rbt. og NB er samarbeidspartnere i Biblioteknett Norge.
 - SB, Rbt m.fl. deltar i en arbeidsgruppe for *Opphavsrett, rettighetsklarering og avtalearbeid knyttet til digitale dokumenter* som Nasjonalbiblioteket har tatt initiativ til.
 - *Andre samarbeidsrelasjoner:*
 - SB har også jevnlig kontakt med de norske leverandørene av edb-systemer til folkebibliotekene, Biblioteksentralen, Biblioteksystemer og Norsk systemutvikling. Under dette punktet hører også kontakt med Norges lyd- og blindeskriftbibliotek og kontakt med Sametinget om samiske bibliotekspørsmål.
 - I 1999 oppnevnte KUF og KD en felles arbeidsgruppe som skal utrede spørsmål knyttet til samarbeidet mellom de forskjellige delene av arkiv – bibliotek - og museumssektoren og tilgrensende områder med hovedvekt på informasjonsteknologi. Både SB, Rbt og NB er med i utvalget, og SB har leder og sekretær i sluttfasen.
 - *Skolebibliotekarbeid:*
- Etter § 8 i instruksen er Statens bibliotektilsyn er rådgivende organ overfor sentrale myndigheter i spørsmål som gjelder skolebibliotek, men etter at Nasjonalt læremiddelsenter ble etablert i 1997, har dette bygd opp egen bibliotekkompetanse og overtatt mye av skolebibliotekarbeidet. SB har imidlertid fortsatt ansvar for skolebibliotekstatistikken, jf. pkt. 7.1. Samarbeid mellom skole- og folkebibliotek er likevel en prioritert oppgave både fra skole- og bibliotekmyndighetene, og SB har etablert fast kontakt med Nasjonalt læremiddelsenter for å styrke dette samarbeidet.

11. Internasjonale kontakter

- *Norden:* På nordisk plan er det årlige møter mellom landenes bibliotekdirektører. Man har løpende informasjonsutveksling mellom de statlige myndigheter for folkebibliotekene, og det blir samarbeidet om forskjellige utredningsoppgaver. Man utgir også et felles engelskspråklig bibliotektidsskrift, *Scandinavian Public Library Quarterly*. SB har for tiden redaktør- og utgivelsesansvaret.
 - Det er også etablert faste møter for de regionale bibliotekene (fylkesbibliotekene) i Norden. SB deltar i disse møtene sammen med de andre myndighetsorganene og gir økonomisk støtte til møtene.
 - SB gir videre tilskudd til forskjellige former for nordisk biblioteksamarbeid, særlig til tiltak knyttet til arbeid for barn og unge.
 - SB er representert i NORDBOK (Nordisk ministerråds litteratur- og bibliotekkomite).
 - *Storbritannia:*
- De nordiske bibliotekmyndighetene har gjennom en lang periode hatt et fast samarbeid med Library Association i Storbritannia, og hvert tredje år blir det arrangert anglo-skandinaviske bibliotekkonferanser. I 1997 ble konferansen arrangert i Norge med SB som arrangør.
- *Baltikum og Russland:*
- De senere årene er de baltiske land trukket med i det nordiske samarbeidet. Sammen med Norsk kulturråd har SB etablert bilaterale kontakter i alle de tre baltiske land. Man har også hatt en viss kontakt med russiske bibliotek.

- *På europeisk nivå:*

Her er det etablert et eget organ for statlige folkebibliotekmyndigheter innenfor EU/EØS-området. Det blir arrangert seminarer, studieturer og konferanser.

Både EU-kommisjonen og Europarådet har de senere årene arrangert flere møter om bibliotek- og mediespørsmål, og SB forsøker å delta i det som har relevans for folkebibliotekene.

- Verdensomspennende:

I SB er medlem av den internasjonale bibliotekorganisasjonen, IFLA. Institusjonen er alltid representert ved de årlige kongressene, og en deltar i forskjellig komitearbeid. SB bidrar økonomisk til at norske folkebibliotek skal kunne delta i IFLA-samarbeidet både gjennom komitedeltakelse, og ved foredrag og utstillinger.

Vedlegg 11

Forsøk på en funksjonsbestemt oversikt over Norsk museumsutviklings arbeidsoppgaver og arbeidsmåter

1. Direkte rådgivningsfunksjoner m.m. for overordnet departementet og andre sentrale myndigheter

Omfattende. I stor grad som for Statens bibliotektilsyn.

2. Utøvelse av forvaltningsmyndighet (myndighet til å gi forskrifter eller fatte enkeltvedtak)

Ingen.

3. Tilsyns- og kontrollvirksomhet

Tilnærmet ingen.

4. Ansvar for drift av operative tjenester i statlig regi (direkte eller indirekte)

4.1 Driftsansvar for prosjekter:

NMU har ansvar for utvikling og drift av *Museumsnett Norge* - ett av de fire sektornettene i Kulturdepartementets satsing på Kulturnett Norge. NMU disponerer midler til utvikling og drift av Museumsnett Norge, og har i hele prøveperioden avsatt noe midler til prosjektstøtte for utvikling av gode formidlingstilbud fra museer.

Ansvar for Museumsnett Norge omfatter ellers følgende tiltak/arbeidsoppgaver:

- Utvikle hjemmesider for NMU. (NMU arbeider med nye hjemmesider som skal legges ut i desember 2000.)
- Fortsette å legge ut sentrale publikasjoner på nettet. (NMU har hatt en gjennomgang av publikasjonene våre og 20 publikasjoner legges ut på nettet i 2000.)
- Gi økonomisk og faglig støtte til prosjekter som kan tjene som gode forbilder eller som har spesiell interesse.
- Tilby serverplass og tjenester på museumsnettets server. Videreutvikle tilbudet til den enkelte webhotellgjest og implementere nye internettløsninger. NMU har en samarbeidsavtale med Norsk Folkemuseum om drifting av NMUs nettserver. Her har alle museer og organisasjoner innenfor NMUs arbeidsfelt tilbud om gratis plass til hjemmesider, kataloger og nettutstillinger. Ordningen administreres av NMU, og i dag er det ca. 80 institusjoner som benytter seg av den.
- Oppdatere og utvikle NMUs hjemmeside. (NMU kjører et prosjekt på dette høsten 2000. I den forbindelse lages det nye opplegg for redigering, ny layout og nytt tekstinnhold.)
- Lage hjemmesider for Fotosekretariatet. (Arbeidet er i gang og nye sider skal legges ut i løpet av året.)
- Oppdatere og ruste opp museumsguiden og adresseoversikten på museumsnettet. (Det er startet et omfattende arbeid med innhenting av nye og oppdaterte opplysninger om museer. Ca. 300 museer har til nå svart på disse henvendelsene.

NMU bearbeider svarene og vil legge ut oppdaterte oversikter fylkesvis etter som arbeidet fullføres.)

- Delta aktivt i utvikling og samkjøring av de fire andre sektornettene i Kulturnett Norge. (LW deltar i arbeidsgruppen for prosjektledere og JBØ sitter i styringsgruppen for Kulturnettet. NMU har engasjert seg aktivt i arbeidet for å skape sterkere sammenheng mellom Kulturnettet og sektornettet. NMU bidrar både med midler og arbeidskraft i dette arbeidet.)
- Tilby brukergrupperingene på museumsnett bedre og mer interessante veivisere til museumsrelatert materiale. (Opplegget er under utarbeiding og vil bli presentert som en del av relansering av Kulturnett Norge og de fire sektornettene i desember.)
- Sikre driftstiltak som sørger for stabil tilgang til museumsnett. (Det var en del driftsproblemer i 1999. Etter anmodning fra NMU har Norsk Folkemuseum lagt opp bedre driftsrutiner, og det er ikke meldt om driftsavbrudd i 200)
- Aktualisere museumsnett gjennom nyhetstjenesten og redaksjonsrådet. (Det legges løpende ut nyheter på Museumsnettets åpningsside, minst en per uke. Vi ser stadig at disse følges opp av andre medier.)

Mål: Museumsnettets skal gi informasjon og veiledning til og om museene, være et ledd i arbeidet for å styrke norsk språk og kultur og det skal være en port for formidling både til et nasjonalt og internasjonalt publikum. Museumsnettets skal også bidra til å gjøre museenes kunnskapskilder lettere tilgjengelige for allmennheten; skoleelever, studenter og reiselivet er prioriterte målgrupper. Det er også en prioritert oppgave å lette sambruken av kunnskapskildene innen abm-sektoren.

5 Tilskuddsforvaltning

5.1 Faste driftstilskudd til institusjoner, organisasjoner og tiltak:

NMU forvalter statlige driftstilskudd til flere institusjoner, organisasjoner og tiltak: Norges museumsforbund, Museumsnytt, Norsk ICOM, Kulturvernets fellesorganisasjon, KORGE, Den norske kulturminnedagen, Emanuel Vigeland's Museum, Stiftelsen Skoleskipet Christian Radich, Stiftelsen Seilskipet Statsraad Lehmkuhl, Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet, Konserveringsateliet ved Kunstindustrimuseet i Oslo, Norsk etnologisk granskning, Norsk Folkeminnelag, Landslaget for lokalhistorie, Landslaget for lokalhistorie i skolen, Landslaget for lokal- og privatarkiv, kjøp av studieplasser ved konservatorskoler i utlandet, først og fremst Konservatorskolen i København, forvalter et stipend for museumsrepresentanter til Det norske Romainstituttets kurs i kunsthistorie og klassisk arkeologi, gir tilskudd til juryens årlige besøk i Norge i forbindelse med European Museum of the Year Award og forvalter i tillegg til driftstilskuddet et vedlikeholdsfond for de tre seilskipene Christian Radich, Statsraad Lehmkuhl og Sørlandet. I samarbeid med Riksantikvaren finansierer og leder NMU sekretariatet for Den norske kulturminnedagen (European Heritage Day).

- Fordele driftsmidler og vedlikeholdsfond til skværriggerne. (Følges opp som delegert tiltak. Feltet medfører betydelig møtevirksomhet og konsulentarbeid for Kulturdepartementet.)

5.2 Særskilte tilskuddsordninger:

5.2.1 NMU forvalter Kulturdepartementets midler til *sikringstiltak* ved museene. Fylkeskommunene prioriterer søknadene fra enkeltmuseene før de blir behandlet av et eget sikringsutvalg som fungerer som rådgivende organ for NMU. Utlyse og fordele statstilskuddet til sikringstiltak ved museene, for en optimal bruk av ressursene og med en prioritering av tilfredsstillende brannsikring. (Alle søknader for 2000 er behandlet. Midlene utbetales etter som vi mottar bekreftelse på at betingelsene i tildelingsbrevene er fulgt. Det er utarbeidet og utsendt søknadsskjemaer for 2001.)

5.2.2 NMU forvalter og fordeler den statlige støtteordningen for *kulturhistoriske film- og videoopptak*. Det gis primært støtte til kulturhistorisk dokumentasjon. Lyse ut og fordele tilskudd til kulturhistoriske film- og videoopptak. (Innkommne søknader er behandlet. 3 prosjekter har fått støtte og det er utlyst nye midler for 2001.)

5.3 Prosjektmidler:

5.3.1 NMU forvalter særskilte prosjektmidler til museumsformål bevilget over statsbudsjettet. Slike midler kan tildeles etter søknad eller benyttes til prosjekter som NMU initierer selv. Prosjektene kan gjennomføres i NMUs regi eller legges til institusjoner eller organisasjoner.

5.3.2 NMU gir økonomisk støtte til utviklings- og samarbeidsprosjekter, noe til kurs og seminarer og i særlige tilfelle reisetilskudd til kurs/seminarer i utlandet. Forutsetningen for å få støtte er at tiltakene tar sikte på å tjene hele museumssektoren eller større grupper av museer. NMU støtter normalt ikke utviklingstiltak for enkeltinstitusjoner, men kan i enkelte tilfeller vurdere tiltak med en klar karakter av nyutvikling der resultatene har særlig stor overføringsverdi.

6 Lov- og regelverksarbeid (utforming, fortolkning, vurdering av og informasjon om relevante lover, forskrifter, reglementer, veiledende retningslinjer osv.)

Lite.

7. Utdannings- og veiledningsvirksomhet, samt utviklingstiltak og forsøksprosjekter

- *Kurs- og konferansevirksomhet*

- Arrangere kurs i dokumentasjon. (Utsatt til 2001 i påvente av oppdaterte publikasjoner på klassifikasjon og feltstandarder.)

- Arrangere forskerkurs i samarbeid med Bergen Museum. (Kurset finansieres av NMU. Det er planlagt i samarbeid mellom Bergen Museum og NMU og gjennomføres av Bergen museum på oppdrag fra NMU. Kurset har tre samlinger i 2000 og en oppfølgingssamling i 2001. Det er 15 deltakere.)

- Arrangere en konferanse om utdanning og fotokonservering for de fylkesansvarlige fotobevaringsinstitusjonene i Norge samt representanter fra universitetene, høyskolene, bildebyråene, arkiv-, bibliotek- og museumssektoren. (Konferansen holdes i begynnelsen av november.)

- Arrangere kurs i fotobevaring i samarbeid med Hordaland fylkesarkiv - Fotoverntenesta. (Kurset er avholdt.)
- Arrangere kurs i museumspedagogikk og kommunikasjonsteori i samarbeid med Norges museumsforbund, Seksjon for formidling. (Kurset er arrangert etter forslag fra NMU. NMU har også deltatt i utarbeiding av program og bidratt med finansiering. Museumsforbundet sto for praktisk gjennomføring. Kurset ble avholdt 21. og 22. november. Det var 50 søkere til 20 plasser. Etter en evalueringsrunde vil det bli tatt stilling til om man skal gjenta kurset i 2001.)
- Planlegge etterutdanning i museumsformidling. (Avdelingen arbeider med å lansere en større kurspakke i 2001.) Arrangere kurs om flerkulturell formidling. (Kurset arrangeres av NMU i samarbeid med Per Bjørn Rekdal som var engasjert av NMU for å skrive utredningen. Kurset har tre samlinger. De to første holdes høsten 2000.)
- Arrangere kurs om flerkulturell formidling. (Kurset arrangeres av NMU i samarbeid med Per Bjørn Rekdal som var engasjert av NMU for å skrive utredningen. Kurset har tre samlinger. De to første holdes høsten 2000.)
- Konferanse prosjekt "L 97 og museene". (NMU holder høsten 2000 to kurs som bygger på resultatene av prosjektet, ett i Rogaland og ett i Trondheim. Det er stor pågang til disse kursene og for å dekke det anmeldte behovet planlegges nå et tredje kurs i Østlandsområdet våren 2001.)
- Kurs i skjøtsel av kulturmarker, eventuelt i samarbeid med DN og LD, oppfølging av Skjøtselshåndboka for kulturmark. (NMU har bidratt aktivt til finansiering, planlegging og presentasjon av boka.)
- Videreføre kurs i forebyggende konservering og sikring, rettet mot museene og kulturetaten i fylkene. (I år er det avholdt kurs i Bodø og Vadsø for de tre nordligste fylkene. Med fem tidligere kurs har vi nå dekket 12 av 19 fylker, virksomheten fortsetter i 2001.)
- Støtte kurs i tekstilkonservering av i regi av Norges museumsforbund. (Økonomisk støtte er utbetalt. Kurset er avholdt, og det planlegges nye.)

7.2 Utgivelse av veilednings- og informasjonsmaterialell:

En prioritert oppgave er å utvikle og utgi veilednings- og informasjonsmaterielle, og det legges vekt på å dekke de fleste sidene av museenes virksomhet og å nå fram til alle grupper museumsansatte.

7.3 Lederutvikling for museumsledere (LUPIM):

7.4 Selvevalueringsopplegg for museene:

I prosjektet for standardheving av museene er det laget et opplegg for selvevaluering som gir museene et redskap til å få bedre kunnskaper om egen institusjon. Museer som gjennomgår opplegget, kan få rådgiving av NMU. Det skal også lages et program for oppfølging.

I enkelte tilfelle kan det bli gitt støtte til tiltak som har klar karakter av nyutvikling der resultatene har særlig stor overføringsverdi. Enkelte prosjekter blir gjennomført av museene etter søknad, andre blir initiert og gjennomført av NMU. NMU kan og gi noe

økonomisk støtte til kurs og seminar og i særlige tilfelle reisetilskudd til kurs/seminarer i utlandet.

8. Forskning og statistikk om sektoren

8.1 Statistikk

- NMU har tatt initiativ til en undersøkelse av befolkningens bruk av museene. Tallmaterialet innhentes av Statistisk sentralbyrå. Dette er en oppfølging av en tilsvarende undersøkelse i 1995 og resultatene vil bli presentert i en rapport i 2001.
- Innhente supplerende statistikk for brann og tyveri på museene, på bakgrunn av opplysninger i museumsstatistikken. (Det skal sendes ut spørreskjema til alle museer som har meldt tyveri eller brann på statistikkskjemaet for 1999.)
- Oppdatere statistikkskjema for 2000 (i samarbeid med de andre avdelingene, KD og SSB). (Det er avholdt møte med SSB og vi avventer deres forslag til skjema for 2001.)
- Innhente museumsstatistikk for 1999. (NMU har sendt ut og purret inn skjemaer. SSB får ett sett kopier for utarbeiding av statistikk. KD og fylkeskommunene får kopier etter behov. NMU har hatt møte med SSB om kvalitetssikring. De siste årene har ikke NMU fått se de endelige tallene før de blir publisert. For å sikre bedre kvalitet på statistikken vil NMU igjen bli engasjert i kvalitetskontrollen i 2001.)

8.2 Forskning

- Samarbeide med Formidlingsavdelingen og Forskningsdagene om tiltak til Forskningsdagene 2000: *Forskning for framtida*. (Dette har skjedd i samarbeid med formidlingsavdelingen – se 10.8.)
- Delta i diskusjonene i Museumsforbundets forskningsutvalg om behov og tiltak for å fremme museumsforskning. (EHW deltar som observatør i utvalget.)
- Ny oppgave i året: NMU har tatt opp arbeidet med å få etablert et program for forskning om museer. Vi har hatt møte med Norges forskningsråd og Universitetet i Bergen og tar sikte på å ha et programforslag ferdig i 2001.)

9. Samfunnskontakt og informasjon

9.1. NMU skal arbeide for å videreutvikle ekstern og intern informasjon.

- Følge opp drøftinger med Norges museumsforbund om utvikling av Museumsnytt. (NMU har hatt møter med Museumsforbundet og den nye redaktøren om saken. NMU bidrar aktivt med ideer, artikler og informasjonsstoff.)
- Informere om NMUs aktiviteter i Museumsnytt. (NMU har faste informasjonsspalter i Museumsnytt.)
- Følge opp arbeidet med Årets museum. (NMU oppnevner komiteen og er sekretariat for denne.)
- Bidra til å videreutvikle arbeidet med Den norske kulturminnedagen. (RE er NMUs representant i hovedkomiteen, og NMU forvalter Kulturdepartementets tilskudd til Kulturminnedagen.)
- Videreutvikle NMUs intranett.
- Følge opp arbeidet med å samordne NMUs adressedatabase. (Museumsoversikten oppdateres løpende ved innhenting av statistikkskjemaer og meldinger fra museene)

m endringer. NMU har utgitt ny trykt adressebok for norske museer og samlinger i 1999. Neste trykte utgave kommer i 2001.)

9.2. NMU skal publisere og distribuere informasjons- og rettleidningsmateriell.

- Bistå Dokumentasjonsavdelingen om utgivelse av Svarthvitt (HH).
- Utarbeide en tematisk oversikt om NMUs publikasjoner. (Arbeidet er utført og oversikten er presentert i NMUs nye publikasjonshefte som er utsendt til alle museer og samlinger.)
- Legge ut sentrale publikasjoner i fulltekst på Museumsnett Norge. (20 publikasjoner er klargjort og vil bli lagt ut før årsskiftet.)
- Utarbeide en ny informasjonsbrosjyre om NMU på bokmål, nynorsk og engelsk. (Begge brosjyrer foreligger.)
- Utarbeide bedre rutiner for de ulike sidene ved publikasjonsvirksomheten. (Det er utarbeidet retningslinjer for forfattere.)
- Ferdigstille manuskripter til trykking. (Pr. 25.10.00 har NMU utgitt 8 publikasjoner og brosjyrer. Ytterligere 4 publikasjoner er beregnet utgitt før nyttår. NMU har redaktøransvar, utfører språkvask og lager layout for alle publikasjoner. Alle publikasjoner distribueres gratis på bestilling. Sentrale publikasjoner sendes ut til alle norske museer og samlinger pluss en rekke andre kontakter.)

10. Samordningsoppgaver utover egen sektor

En rekke kontakter mot Riksantikvaren og universitets- og høyskolesektoren.

11. Internasjonale kontakter

Delta i et nordisk samarbeid om utvikling av en nordisk versjon av *Outline of Cultural Materials*.

Ta initiativ til et nærmere samarbeid om dokumentasjons- og klassifikasjonssystemer med foregangsland som Storbritannia og Nederland. (NMU har deltatt i et EMII-prosjekt som har som formål å presentere oversikter over europeiske standarder innenfor museumsvirksomhet. Prosjektet er fullført.)

Sørge for å holde seg orientert om arbeidet til og delta på konferanser i ICOMs komité for dokumentasjon, CIDOC. (SBG representerer NMU i CIDOC.)

Samarbeide med nordiske land om spørsmål vedrørende fotobevaring. (Avdelingen deltar i et uformelt nordisk nettverk der man blant annet har utveksling av informasjon og invitasjoner til nasjonale samlinger.)

Sørge for å holde seg orientert om arbeidet til og delta på konferanser og andre aktiviteter til European Society for the History of Photography, ESHP. (EHW og SS deltok på konferansen i 2000.)

Følge opp EMII-prosjektet, sørge for tilgjengeliggjøring av informasjon til prosjektet, diskutere utvikling av web-tjenesten og oversette dokumenter fra engelsk til norsk. Delta i aktiviteter i ICOMs komite for formidling, Committee on Education and Cultural Action, CECA. (RE representerer NMU på årets møte som holdet i New Zealand.)

Utvikle samarbeid med State Authority on Museums, Latvia. (NMU har etablert et

bilateralt samarbeid med det statlige museumskontoret i Latvia. NMU organiserte en ukes studietur i Norge i mai for de tilsatte ved dette kontoret, og vi planlegger en gjensitt i 2001 der vi særlig skal se på satsingen i Latvia på akkreditering av museer, museumslov og oppbygging av undervisning i museologi.)

Ta initiativ til samarbeid med de nordiske land, som Museipedagogisk Forum i Statens kulturråd, Sverige. (Kontakten er etablert og det arbeides nå med konkretisering av innhold i samarbeidet.)

Følge opp "Working Group for the Cultural Heritage in the Baltic Sea States" på vegne av Kulturdepartementet. (RE deltar som norsk medlem i Monitoring-group og er leder for arbeidsgruppen for "Maritime Heritage".)